

Α.Τ.Ε.Ι. ΚΡΗΤΗΣ

ΣΧΟΛΗ: ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΩΝ ΥΓΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΡΟΝΟΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ : ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΘΕΜΑ :

ΜΕΛΕΤΗ ΨΥΧΟΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΜΕΡΙΜΝΑΣ ΣΤΟ ΣΤΡΑΤΟ

ΣΠΟΥΔΑΣΤΡΙΕΣ:

ΑΡΧΟΝΤΑΚΗ ΣΤΥΛΙΑΝΗ

ΓΡΗΓΟΡΑΚΗ ΚΥΡΙΑΚΗ

ΔΕΛΗΓΙΑΝΝΗ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ

ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ:

ΤΖΑΜΑΛΟΥΚΑ ΓΕΩΡΓΙΑ

ΗΡΑΚΛΕΙΟ 2006

Αφιέρωση

Τη πτυχιακή αυτή εργασία, αφιερώνουμε στις οικογένειές μας, που μας στήριξαν όλα αυτά τα χρόνια και χάρη σε αυτές φτάσαμε ως εδώ.

Ευχαριστούμε για όλα

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ.....	6
ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ.....	8
ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	10
ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ι: «ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΚΑΙ ΦΥΣΙΟΓΝΩΜΙΑ ΤΟΥ ΣΤΡΑΤΟΥ ΣΗΜΕΡΑ. ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΕΣ ΘΕΩΡΙΕΣ»	
1.1 Σύντομη ιστορική αναδρομή για το θεσμό του στρατού.....	12
1.2 Φυσιογνωμία του στρατού σήμερα και βασική στρατολογική ορολογία.....	13
1.3 Ψυχολογικές θεωρίες.....	17
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΙ: «ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ ΣΤΡΑΤΟΛΟΓΗΣΗΣ, ΚΑΤΑΤΑΞΗ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ»	
2.1 Διαδικασία στρατολόγησης.....	19
2.2 Συνθήκες κατάταξης στο στρατό.....	20
2.2.1 Λίγο πριν το στρατό.....	22
2.2.2 Η πρώτη μέρα στο στρατό.....	23
2.2.3 Σωματική ικανότητα.....	25
2.3 Εκπαίδευση στο κέντρο.....	26
2.4 Εκπαίδευση στη μονάδα.....	29
2.5 Άδειες.....	30
2.6 Οι τελευταίες μέρες στο στρατό.....	30
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΙΙ: «ΙΕΡΑΡΧΙΑ, ΒΑΘΜΟΙ, ΠΕΙΘΑΡΧΙΑ ΚΑΙ ΡΥΘΜΙΣΕΙΣ ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΩΝ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΩΝ»	
3.1 Η ιεραρχία στο στρατό.....	32
3.1.1 Αντιστοιχίες βαθμών στο στρατό.....	32
3.1.2 Ειδικότητες στο στρατό.....	33
3.2 Η πειθαρχία στο στρατό.....	34
3.3 Αναβολές.....	35
3.4 Μειωμένη θητεία.....	36
3.5 Απαλλαγές και εξαιρέσεις από τη κατάταξη στο στρατό.....	37
3.6 Αντιρρησίες συνείδησης.....	38
3.7 Λιποτάκτες.....	39
3.8 Ανυπότακτοι.....	40
3.9 Ποινές.....	41
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙV: «ΠΡΟΣΔΟΚΙΕΣ ΚΑΙ ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΑ ΤΟΥ ΣΤΡΑΤΙΩΤΗ, ΨΥΧΟΣΩΜΑΤΙΚΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ, ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΗΣ ΟΜΑΔΑΣ. ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ ΣΧΕΤΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ»	
4.1 Προσδοκίες και συναισθήματα των στρατευμένων.....	43
4.2 Η προσαρμοστικότητα στο στρατό.....	44

4.3 Δομή και λειτουργία της ομάδας στο στρατό και οι συνέπειες της.....	48
4.4 Ψυχοπαθολογία στο στρατό- συστημική προσέγγιση.....	52
4.5 Ψυχολογικά- ψυχοσωματικά προβλήματα.....	53
4.5.1 Το άγχος κατά τη διάρκεια της θητείας.....	55
4.5.2 Διάφορες νευρώσεις που εμφανίζονται κατά τη διάρκεια της στρατιωτικής θητείας.....	57
4.5.3 Άτομα με αρχόμενες ψυχικές διαταραχές στο στρατό.....	58
4.5.4 Συναισθηματικές διαταραχές που εμφανίζονται κατά τη διάρκεια της θητείας.....	60
4.5.5 Αντιμετώπιση των συναισθηματικών διαταραχών Στρατό.....	60
ΚΕΦΑΛΑΙΟ V: «ΨΥΧΟΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΜΕΡΙΜΝΑ ΣΤΟ ΣΤΡΑΤΟ - ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ ΕΡΕΥΝΩΝ»	
5.1 Ο θεσμός της ψυχοκοινωνικής μέριμνας στο στρατό.....	63
5.1.1 Σκοπός και γενικές αρχές του θεσμού ψυχοκοινωνικής μέριμνας.....	64
5.1.2 Αρμόδια όργανα για την υλοποίηση του θεσμού.....	65
5.1.3 Συγκρότηση, δραστηριότητα και ενέργειες των Ομάδων Ψυχοκοινωνικής Μέριμνας.	70
5.2 Διαδικασία λήψεως ατομικής συνέντευξης.....	74
5.3 Έρευνα για τη λειτουργία του Θεσμού Ψυχοκοινωνικής Μέριμνας στην Αττική.....	75
5.4 Τρόποι ενημέρωσης των διοικήσεων. Καθιέρωση δικτύου συστηματικής ενημέρωσης των φορέων που εμπλέκονται στο θεσμό.....	77
5.5 Η διεπιστημονική προσέγγιση.....	79
5.5.1 Ο ρόλος του ψυχολόγου.....	80
5.5.2 Ο Ρόλος του Κοινωνιολόγου.....	81
5.5.3 Ο Ρόλος του Κοινωνικού Λειτουργού.....	82
5.5.4 Καθήκοντα Ειδικού Επιστήμονα 24ωρης Υπηρεσίας.....	83
5.6 Τηλεφωνική γραμμή ψυχολογικής υποστήριξης.....	83
5.7 Παρουσίαση ερευνών που αφορούν την ανάγκη για ψυχοκοινωνική μέριμνα.....	97
5.7.1 Ανάγκη για ψυχοκοινωνική μέριμνα.....	97
5.7.2 Παράμετροι ψυχικής υγείας και παραπεμφθέντες για ψυχιατρική εκτίμηση.....	98
5.7.3 Διαπιστώσεις στη λειτουργία του θεσμού ψυχοκοινωνικής μέριμνας.....	108
5.7.4 Απόλυση στρατιωτών λόγω ψυχιατρικών νοσημάτων.....	110
5.7.5 Άτομα με αυτοκαταστροφικές τάσεις.....	111
5.7.6 Άτομα που χρήζουν ψυχιατρικής βοήθειας στο στρατό.....	111
ΚΕΦΑΛΑΙΟ VI: ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ, ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ	
6.1 Συμπεράσματα και προτάσεις.....	114
6.2 Αξιολόγηση και δυσκολίες που αντιμετωπίστηκαν.....	122

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ	125
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	145

ΠΕΡΙΛΗΨΗ¹

Η ανάγκη συγκρότησης στρατιωτικού σώματος είχε εμφανιστεί από την αρχαία Ελλάδα ενώ κατά την πάροδο του χρόνου, ο Ελληνικός στρατός έχει αλλάξει πολλές μορφές μέχρι να διαμορφωθεί το ισχύον σύστημα της καθολικής υποχρεωτικής στράτευσης. Η στράτευση είναι μία κατάσταση που προκαλεί έντονες αλλαγές στην επαγγελματική, κοινωνική και προσωπική πορεία του κάθε πολίτη. Γι' αυτό το λόγο η διαδικασία της στράτευσης, γίνεται με προσεγμένες διαδικασίες, ώστε όταν κληθούν οι πολίτες να διατελέσουν τη θητεία τους, να μην υπάρξουν σοβαρές επιπτώσεις στη ζωή τους.

Η διαδικασία στρατολόγησης ξεκινάει από το 19^ο έτος των αρένων πολιτών, οι οποίοι καταθέτουν το δελτίο απογράφης στην Διεύθυνση Στρατολογικού Γραφείου της περιοχής τους και ακολουθούν οι απαραίτητες διαδικασίες για την ολοκλήρωσή της. Στη συνέχεια ο κατατασσόμενος περνάει από τις απαραίτητες ιατρικές εξετάσεις για να κριθεί η σωματική ικανότητά του και ξεκινήσει η διαδικασία της εκπαίδευσής του, περνώντας από διάφορα στάδια.

Στο στρατό τηρείται ιεραρχική δομή και διάρθρωση ενώ δίνεται ιδιαίτερη βαρύτητα στην πειθαρχία. Χαρακτηριστικό επίσης είναι το αυστηρό και τυπικό ύφος του στρατού, στα πλαίσια του οποίου επιβάλλονται ποινές όταν αυτό κριθεί απαραίτητο.

Ο στρατός συγκροτεί ένα ιδιότυπο περιβάλλον, στο οποίο μπορεί να αναδυθούν νέα καθώς και να ενταθούν προϋπάρχοντα προβλήματα. Έχει εξαιρετική σημασία η ακριβής και διαρκής μελέτη των τρόπων με τους οποίους επιδρά το πλαίσιο αυτό στην ψυχική λειτουργία των ατόμων, καθώς και των νέων δεδομένων που προκύπτουν από την υπό εξέλιξη αναδιάρθρωση της δομής και της λειτουργίας του στρατού. Οι Ομάδες Ψυχοκοινωνικής Μέριμνας επιτελούν βάση προβλεπόμενης διαταγής, τις εξής βασικές λειτουργίες: ανίχνευση και εκτίμηση της ψυχολογικής και κοινωνικό-οικονομικής κατάστασης των νεοσύλλεκτων και ειδικότερα των ενδεχόμενων προβλημάτων και δυσλειτουργιών που παρουσιάζονται σε κάποιον από αυτούς τους τομείς, την παρακολούθηση και τη διευκόλυνση της προσαρμογής των νεοσύλλεκτων στο νέο περιβάλλον, άσκηση συμβουλευτικού έργου προς τη διοίκηση, για την πρόληψη και αντιμετώπιση των ευρύτερων προβλημάτων των νεοσύλλεκτων. Οι Ομάδες Ψυχοκοινωνικής Μέριμνας στελεχώνονται από οπλίτες – ειδικούς επιστήμονες με ειδικότητες ψυχολόγου, κοινωνικού λειτουργού και κοινωνιολόγου. Η συνέντευξη αποτελεί το κύριο μέσο εργασίας των ομάδων ψυχοκοινωνικής μέριμνας. Με αυτήν επιχειρείται η εξακρίβωση στοιχείων που αφορούν την προσωπικότητα του οπλίτη, τον βαθμό προσαρμογής του και τα πιθανά κοινωνικοοικονομικά προβλήματα που αντιμετωπίζει.

Συμπερασματικά θα λέγαμε ότι ο θεσμός της ψυχοκοινωνικής μέριμνας, πλέον δεν περιορίζεται στα πλαίσια άσκησης μιας προληπτικής κοινωνικής πολιτικής στο στρατό αλλά παρεμβαίνει ενεργά στον εντοπισμό, τη διερεύνηση και την αντιμετώπιση των γενικών και

---

¹ Λέξεις κλειδιά: στρατός, θητεία, ψυχοκοινωνική μέριμνα

ειδικών προβλημάτων που επηρεάζουν την ψυχική υγεία των στρατευμένων και κατ' επέκταση τη καλή λειτουργία του στρατεύματος. Παρά το σημαντικό έργο που έχει προσφέρει ο θεσμός, δεν υπάρχει αμφιβολία ότι υπάρχουν περιθώρια βελτίωσής του.

ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ

Η παρούσα πτυχιακή εργασία έχει ως βασικό σκοπό τη παρουσίαση της ψυχοκοινωνικής μέριμνας στα στρατόπεδα, στηριζόμενη σε βιβλιογραφική ανασκόπηση και σε επισκόπηση ερευνών που έχουν πραγματοποιηθεί όσον αφορά το θεσμό αυτό που διενεργείται σήμερα στο στράτευμα.

Το πρώτο κεφάλαιο της μελέτης μας περιλαμβάνει μία συνοπτική ιστορική αναδρομή του θεσμού του στρατού στην Ελλάδα, τη φυσιολογία του στρατού σήμερα, την αποστολή του στρατού, την έννοια της θητείας όπως αυτή παρουσιάζεται μέσα από διαφορετικές και αντικρουόμενες απόψεις και τη βασική στρατολογική ορολογία. Το κεφάλαιο αυτό κλείνει με μικρή αναφορά σε ψυχολογικές θεωρίες για το στρατό.

Στόχος του δεύτερου κεφαλαίου είναι η παρουσίαση των διαδικασιών στρατολόγησης της εκπαίδευσης και της κατάταξης στο στρατό. Το κεφάλαιο αυτό ξεκινάει με την αναλυτική παρουσίαση της όλης διαδικασίας στρατολόγησης στην Ελλάδα ενώ γίνεται μικρή αναφορά στο τι συμβαίνει στο εξωτερικό. Ακολουθούν οι συνθήκες κατάταξης, οι πρώτες και οι τελευταίες μέρες στο στρατό συμπεριλαμβανομένων της εκπαίδευσης γενικής και ειδικής (στο κέντρο και στη μονάδα).

Το τρίτο κεφάλαιο αποσκοπεί στο να δώσει μία εικόνα στον αναγνώστη γύρω από τις έννοιες της ιεραρχίας, της πειθαρχίας όπως αυτές εννοούνται στο στρατό. Παρουσιάζονται οι ρυθμίσεις των στρατιωτικών υποχρεώσεων (αναβολές, μειωμένη θητεία, απαλλαγή, εξαιρέσεις, αντιρρησίες συνείδησης, λιποτάκτες, ανυπότακτοι και ποινές).

Το τέταρτο κεφάλαιο διαπραγματεύεται τη συμπεριφορά του στρατιώτη τα συνθήκη ψυχοσωματικά προβλήματα και τη λειτουργία της ομάδας στο στρατό. Πιο συγκεκριμένα αναφερόμαστε στις προσδοκίες και τα συναισθήματα του στρατιώτη, στη προσαρμοστικότητα στο στρατό, στη δομή και τη λειτουργία της ομάδας στο στρατό, στη ψυχοπαθολογία στο στρατό, ψυχολογικά και ψυχοσωματικά προβλήματα. Ακολουθεί το άγχος κατά τη διάρκεια της θητείας, διάφορες νευρώσεις, αρχόμενες ψυχικές διαταραχές στο στρατό, συναισθηματικές διαταραχές και αντιμετώπισής τους.

Το πέμπτο κεφάλαιο αφορά τη ψυχοκοινωνική μέριμνα στο στρατό και την ανασκόπηση σχετικών ερευνών. Γίνεται παρουσίαση του θεσμού ψυχοκοινωνικής μέριμνας στο στρατό, του σκοπού και των γενικών αρχών από τις οποίες διέπεται. Στη συνέχεια παρουσιάζονται τα αρμόδια όργανα για την υλοποίηση του θεσμού, η συγκρότηση, η δραστηριότητα και οι ενέργειες των Ομάδων Ψυχοκοινωνικής Μέριμνας, οι τρόποι ενημέρωσης των διοικήσεων. Ακολουθεί η διεπιστημονική προσέγγιση και αναλύονται οι ρόλοι του ψυχολόγου, κοινωνιολόγου και κοινωνικού λειτουργού και τα καθήκοντα του Ειδικού Επιστήμονα 24ωρης υπηρεσίας. Έπειτα γίνεται εκτενής αναφορά στη τηλεφωνική γραμμή ψυχολογικής υποστήριξης στο στρατό. Στο τέλος του κεφαλαίου γίνεται επισκόπηση ερευνών που σχετίζονται με την ανάγκη ψυχοκοινωνικής μέριμνας, τις παραμέτρους ψυχικής υγείας και παραπομπές για ψυχιατρική εκτίμηση, διαπιστώσεις στη λειτουργία του θεσμού

ψυχοκοινωνικής μέριμνας, απόλυση στρατιωτών λόγω ψυχιατρικών νοσημάτων, άτομα με αυτοκαταστροφικές τάσεις και άτομα που χρήζουν ψυχιατρικής βοήθειας στο στρατό.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ο στρατός αποτελεί ένα θεσμό που στην ουσία επιβάλλει στον άρρενα πληθυσμό της χώρας να υπηρετήσει τη θητεία του προκειμένου να εκπαιδευτεί ώστε να αποκτηθεί ή να ενισχυθεί η ικανότητά του να υπερασπιστεί την πατρίδα του όταν χρειαστεί. Η εισαγωγή στο στρατό, επιφέρει μεγάλες αλλαγές στη ζωή ενός ατόμου που καλείται να υπηρετήσει τη θητεία του, καθώς θα πρέπει να αποχωριστεί τους δικούς του ανθρώπους, να διακόψει την επαγγελματική ή όποια άλλη δραστηριότητα του και να αλλάξει τις συνήθειες του αφού καλείται να προσαρμοστεί σε ένα νέο, εντελώς καινούργιο και πρωτόγνωρο περιβάλλον.

Το άγχος συνήθως είναι ένα συναίσθημα που προκαλείται σχεδόν σε όλους τους νεοσύλλεκτους, εξαιτίας του βαθμού δυσκολίας κατά τη διαδικασία προσαρμογής στις ιδιαιτερότητες της νέας, ομαδικής πλέον, ζωής, στις πρόσκαιρες συναισθηματικές στερήσεις κ.α., Το κάθε άτομο ανταποκρίνεται διαφορετικά σε τέτοιες καταστάσεις, αναλόγως με τα στοιχεία που συγκροτούν τη προσωπικότητα του, τα οικογενειακά ή κοινωνικά προβλήματα τα οποία ενδεχομένως αντιμετωπίζει, τις κοινωνικές – πολιτισμικές συνθήκες και επιδράσεις του, αλλά και από τις συνθήκες του στρατιωτικού περιβάλλοντος. Έτσι, άτομα που εμφανίζουν διαγνωστικά κάποιο τύπο διαταραχής προσωπικότητας, που έχουν διαταραγμένες συναισθηματικές σχέσεις με το οικογενειακό τους περιβάλλον, αναμένεται να παρουσιάσουν δυσπροσαρμοστικότητα. Τα κοινωνικά προβλήματα, οι πολιτισμικές επιδράσεις του ατόμου κ.λ.π., είτε ενισχύουν την ομαλή προσαρμογή είτε την καθιστούν δυσκολότερη. Παρότι τα τελευταία χρόνια έχουν βελτιωθεί οι συνθήκες στράτευσης, δεν παύουν να αναπτύσσονται συναισθήματα άγχους, θλίψης, απογοήτευσης και φόβου για το άγνωστο περιβάλλον του στρατού ιδίως τις πρώτες ημέρες.

Η δημιουργία μικρών και μεγάλων, τυπικών και άτυπων ομάδων στο στρατό αποτελεί βασικό και χαρακτηριστικό στοιχείο. Η δομή και η λειτουργία της κάθε ομάδας αποτελούν σημαντικές μεταβλητές από τις οποίες εξαρτώνται η δυναμική και η συνοχή της αλλά και άλλα στοιχεία όπως η επίδοση της, το ηθικό των μελών της κ.λ.π.

Ουσιαστικό ρόλο στην ομαλότητα προσαρμογής στις στρατιωτικές μονάδες παίζει ο τρόπος με τον οποίο εισέρχεται σε μία ομάδα και ο τρόπος με τον οποίο σχετίζεται ο στρατευμένος με μία ομάδα, καθώς η ομάδα αυτή μπορεί να αποτελέσει το βοηθητικό «εγώ του», ρυθμίζοντας το άγχος του, την αυτοεκτίμηση του, καθώς ελέγχει και θέτει νέα πρότυπα συμπεριφοράς.

Μεγάλη σημασία στο στρατό έχει η αναγνώριση κάποιων στοιχείων- κλειδιών που υποδηλώνουν τα άτομα που έχουν μειωμένη δυνατότητα προσαρμογής και ενδέχεται να εμφανίσουν κατά τη διάρκεια της θητείας τους, ψυχική διαταραχή. Τέτοια στοιχεία μπορεί να είναι εκκεντρικότητα με ιδιορρυθμίες στην εμφάνιση, στη συμπεριφορά, στην ομιλία, κοινωνική απόσυρση, έντονη παρορμητική τάση, έντονη αστάθεια, τάσεις εξάρτησης και υποταγής, σωματική μειονεξία κ.α..

Όπως φαίνεται τα νέα δεδομένα της φυσιολογίας του στρατού στη σύγχρονη εποχή απαιτούν συστηματική μελέτη και μεγάλη δραστηριοποίηση προκειμένου να αντιμετωπιστούν τα προβλήματα που παρουσιάζονται. Η ψυχοκοινωνική μέριμνα κρίνεται σήμερα απαραίτητη και το σκοπό αυτό εκπληρώνουν σε κάποια στρατόπεδα οι Ομάδες Ψυχοκοινωνικής Μέριμνας.

Όσον αφορά τη φυσιολογία του στρατού σε διεθνή επίπεδο, και πιο συγκριμένα στις ΗΠΑ, γίνεται προσπάθεια να δημιουργηθούν συστήματα και προσωπικές δικτυωμένες υπηρεσίες οι οποίες θα είναι συνεχώς διαθέσιμες σε παγκόσμιο επίπεδο.²

---

² www.Armyg1.army.mil/pr.asp

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ι : «ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΚΑΙ ΦΥΣΙΟΓΝΩΜΙΑ ΤΟΥ ΣΤΡΑΤΟΥ ΣΗΜΕΡΑ. ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΕΣ ΘΕΩΡΙΕΣ»

1.1. ΣΥΝΤΟΜΗ ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ ΓΙΑ ΤΟ ΘΕΣΜΟ ΤΟΥ ΣΤΡΑΤΟΥ

Από τους προϊστορικούς χρόνους οι συνεχείς αγώνες των Ελλήνων εναντίον επιδρομέων τους ανάγκασαν να συγκροτήσουν και να διατηρούν αξιόμαχο στρατό. Η μορφή της στράτευσης, δεν ήταν ίδια σε όλες τις αρχαίες Ελληνικές πόλεις. Στην Αθήνα όλοι οι πολίτες είχαν στρατιωτική υποχρέωση από το 18^ο έτος της ηλικίας τους μέχρι το 60^ο. Απαλλαγή από τη στράτευση προβλεπόταν μόνο για τους βουλευτές και τους κρατικούς λειτουργούς. Στη Σπάρτη όλοι οι Σπαρτιάτες είχαν στρατιωτική υποχρέωση από το 20^ο μέχρι το 60^ο έτος της ηλικίας τους. Όποιος Σπαρτιάτης δεν είχε εκπληρώσει τη στρατιωτική υποχρέωση του δεν είχε πλήρη πολιτικά δικαιώματα. Στη Μακεδονία ο Φίλιππος είχε επιβάλει την υποχρεωτική στράτευση και είχε δημιουργήσει το τελειότερο σύστημα στράτευσης στην αρχαία Ελλάδα.³

Γενικά, στην αρχαία Ελλάδα το στρατό δεν τον αποτελούσαν δούλοι, ούτε μισθοφόροι, αλλά ελεύθεροι πολίτες με εθνική συνείδηση και κοινά ιδανικά. Αντίθετα οι Πέρσες, που ήταν οι κυριότεροι εχθροί της αρχαίας Ελλάδας, είχαν στρατό αποτελούμενο από δούλους και μισθοφόρους.

Αργότερα, στους βυζαντινούς χρόνους εφαρμόστηκε αρχικά μισθοφορικό σύστημα στράτευσης, το οποίο εμφάνισε γρήγορα μεγάλες αδυναμίες, με αποτέλεσμα να ληφθούν κατά καιρούς μέτρα προς την κατεύθυνση της υποχρεωτικής στράτευσης, με παράλληλη ενίσχυση του θεσμού των Ακριτών, των υπηκόων δηλαδή που ζούσαν στις παραμεθόριες περιοχές και είχαν πρώτοι αυτοί το βάρος της απόκρουσης κάθε εισβολής. Με την πάροδο του χρόνου, η χρησιμοποίηση μισθοφόρων για τις ανάγκες του βυζαντινού στρατού, θεωρείται από πολλούς ως μία από τις αιτίες αποδυνάμωσης του βυζαντινού αμυντικού συστήματος, που οδήγησε στην τελική πτώση του Βυζαντίου.⁴

Κατά την περίοδο της Τουρκοκρατίας είχαν αναπτυχθεί, κυρίως στα ορεινά μέρη της Ελλάδας, οι αρματολοί και οι κλέφτες. Αυτές ήταν καθαρά ελληνικές ένοπλες ομάδες, που πολεμούσαν τον κατακτητή και αποτελούσαν και τον πυρήνα των ελληνικών δυνάμεων κατά την επανάσταση του 1821. Στην αρχή δηλαδή της επανάστασης οι Έλληνες στρατεύθηκαν εθελοντικά, ωθούμενοι από θέληση για την αποτίναξη του τουρκικού ζυγού και από πίστη για ελευθερία και εθνική ανεξαρτησία. Κατά την εξέλιξη όμως της επανάστασης διαπιστώθηκε η ανάγκη οργάνωσης τακτικού στρατού. Αυτή πραγματοποιήθηκε σταδιακά. Το 1825 καθιερώθηκε μερική υποχρεωτική στράτευση των Ελλήνων με κλήρωση (ένας στρατιώτης 18-30 ετών από 150 κατοίκους κάθε πόλης ή χωριού). Από το μέτρο αυτό προήλθε και ο όρος

³ Ενημερωτικό φυλλάδιο στρατεύσιμου . Γενικό Επιτελείο Εθνικής Άμυνας , Διεύθυνση Στρατολογικού

⁴ http://www.stratologia.gr/Enhmerwtika/Stratologia_swma/Chapter1.htm

κληρωτός που ίσχυσε στη στρατολογική νομοθεσία μέχρι το έτος 1988. Το σύστημα μερικής υποχρεωτικής στράτευσης ίσχυσε παράλληλα με αυτό της εθελοντικής στράτευσης επί πενήντα πέντε έτη.⁵

Από τις αρχές του 1880 καθιερώθηκε στη χώρα μας το σύστημα της καθολικής στράτευσης, με αρχική υποχρέωση θητείας τα τρία χρόνια. Το σύστημα αυτό επιβιώνει μέχρι τις μέρες μας, παράλληλα με ένα σύστημα εθελοντικής κατάταξης για σταδιοδρομία ανδρών και γυναικών⁶.

Το 1958 εκδίδεται το νομοσχέδιο 3850 και δημιουργείται έτσι το πρώτο νομικό πλαίσιο ενιαίας στρατολογίας και για τους τρεις Κλάδους των Ενόπλων Δυνάμεων (Στρατός Ξηράς, Πολεμικό Ναυτικό και Πολεμική Αεροπορία), σε αντικατάσταση των διάσπαρτων και διαφορετικών για κάθε Κλάδο μέχρι τότε διατάξεων. Ακολούθησαν ο νόμος 720/70 και αργότερα ο νόμος 1763/88 "Στρατολογία των Ελλήνων", που ισχύει σήμερα, με τις κατά καιρούς τροποποιήσεις (κυρίως με τον Ν. 2510/97), για τη ρύθμιση των θεμάτων στρατολογίας και στράτευσης ενιαία για το σύνολο των Ενόπλων Δυνάμεων.⁷

1.2. ΦΥΣΙΟΓΝΩΜΙΑ ΤΟΥ ΣΤΡΑΤΟΥ ΣΗΜΕΡΑ ΚΑΙ ΒΑΣΙΚΗ ΣΤΡΑΤΟΛΟΓΙΚΗ ΟΡΟΛΟΓΙΑ

Η στράτευση στην Ελλάδα για πολλούς, αποτελεί ένα θεσμό, πολύ σημαντικό, με μεγάλη διαδρομή και κοινωνικές προεκτάσεις, που απασχόλησε και απασχολεί όλους τους πολίτες, που καλούνται να σηκώσουν το βάρος της και να γευθούν την τιμή της.⁸

Πέρα όμως από την εθνική της διάσταση και το ιστορικό βάρος, η στράτευση είναι γεγονός με έντονες κοινωνικές διαστάσεις, που απασχολεί καθημερινά πλήθος οικογενειών, μέλη των οποίων καλούνται να προσφέρουν υπηρεσίες στην πατρίδα για σχετικά μεγάλο χρονικό διάστημα. Η κατάταξη στις Ένοπλες Δυνάμεις μοιραία επιφέρει αναταράξεις στη μορφωτική και επαγγελματική πορεία κάθε πολίτη και επηρεάζει τον προγραμματισμό δράσης της οικογένειάς του, ενώ, πολλές φορές επιβαρύνει ακόμη και τον οικονομικό προϋπολογισμό της.

Για τους λόγους αυτούς, η διαδικασία στράτευσης των Ελλήνων πολιτών γίνεται μέσα από ένα πλέγμα δοκιμασμένων διατάξεων και προσεγμένων διαδικασιών, που προσπαθεί να πετύχει, αφενός τη διαρκή κάλυψη των αναγκών των Ενόπλων Δυνάμεων σε ανθρώπινο δυναμικό και αφετέρου, την παροχή των αναγκαίων διευκολύνσεων στους πολίτες, ώστε, όταν κληθούν να υπηρετήσουν τη θητεία τους, να προκληθούν οι κατά το δυνατόν μικρότερες επιπτώσεις για το μέλλον τους⁹.

Η προσπάθεια αυτή να εξισορροπηθούν δύο αντίρροποι από τη φύση τους στόχοι, γίνεται

⁵ Ενημερωτικό φυλλάδιο στρατεύσιμου . Γενικό Επιτελείο Εθνικής Άμυνας , Διεύθυνση Στρατολογικού

⁶ http://www.stratologia.gr/Enhmerwtika/Stratologia_swma/Chapter1.htm

⁷ http://www.stratologia.gr/Enhmerwtika/Stratologia_swma/Chapter1.htm

⁸ http://www.stratologia.gr/Enhmerwtika/Stratologia_swma/Chapter1.htm

⁹ http://www.stratologia.gr/Enhmerwtika/Stratologia_swma/Chapter1.htm

ολοένα δυσκολότερη και περίπλοκη. Το έντονο δημογραφικό πρόβλημα, οι απειλές κατά της ακεραιότητας της χώρας, το συχνά "ανήσυχο" και ασταθές γεωπολιτικό περιβάλλον, οι προμήθειες νέων υπερσύγχρονων οπλικών συστημάτων με εξειδικευμένες απαιτήσεις χειρισμού, η σταδιακή κατάργηση της υποχρεωτικής στράτευσης σε όλο το λεγόμενο δυτικό κόσμο, οι δυσχέρειες στην επαγγελματική αποκατάσταση των νέων, που βρίσκουν συνεχώς διογκούμενες, η διαμόρφωση ενός έντονα ανταγωνιστικού οικονομικού περιβάλλοντος, είναι λίγες μόνον από τις παραμέτρους, που επηρεάζουν τη στράτευση και τα συστήματά της.

Καθήκον, τόσο του σχεδιαστή, όσο και του αυτού που υλοποιεί ένα τέτοιο σύστημα, είναι ακριβώς να μελετά όλες τις κρίσιμες παραμέτρους και να εισάγει όποιο θεσμό ή διαδικασία κρίνεται ότι θα βοηθήσει, ώστε η στράτευση των πολιτών να γίνεται με σύγχρονες ευέλικτες μεθόδους σε συνθήκες πλήρους διαφάνειας και ισότητας, να επιτυγχάνεται το μέγιστο αποτέλεσμα με το μικρότερο κόστος και να ικανοποιούνται οι απαιτήσεις της πολιτείας και της κοινωνίας.

Ένα μεγάλο μέρος της υλοποίησης και -ως ένα βαθμό- του σχεδιασμού του υπάρχοντος συστήματος στράτευσης, έχει ανατεθεί στο Στρατολογικό Σώμα των Ενόπλων Δυνάμεων. Αποστολή του Στρατολογικού Σώματος είναι η εξασφάλιση του αναγκαίου για τις Ενόπλων Δυνάμεων ανθρώπινου δυναμικού, μέσω της στράτευσης των Ελλήνων πολιτών. Στα πλαίσια αυτά, λαμβάνει χώρα από τη Διεύθυνση στρατολογικού του Γενικού Επιτελείου Εθνικής Άμυνας και τα Στρατολογικά Γραφεία, η προπαρασκευή της στράτευσης και η στράτευση των Ελλήνων, σύμφωνα με τους ορισμούς των νόμων και προς όφελος των Ενόπλων Δυνάμεων της Χώρας. Η Στρατολογία, δηλαδή, παρακολουθεί όλους τους Έλληνες πολίτες, από τη γέννηση μέχρι και το θάνατό τους.

Πρόσθετη αποστολή των στρατολογικών υπηρεσιών, μετά την ολοκλήρωση της μηχανογράφησής τους, είναι η διαχείριση και παρακολούθηση τμήματος της εφεδρείας των Ενόπλων Δυνάμεων.¹⁰

Αποστολή του στρατού

Αποστολή του στρατού, σε καιρό ειρήνης είναι να εκπαιδεύει το προσωπικό του, να συντηρεί το υλικό του και να συμμετέχει στις ασκήσεις με σκοπό τη διατήρηση της μαχητικής ικανότητας στον απαιτούμενο βαθμό, καθώς και να τηρεί και να ενημερώνει τα σχέδια που αφορούν την εκτέλεση της πολεμικής του αποστολής. Αποστολή σε καιρό πολέμου είναι «...να μάχεται δια πυρός, ελιγμού και κινήσεως, κάτω από οποιοσδήποτε καιρικές συνθήκες, σε οποιοδήποτε έδαφος, ημέρα και νύχτα, να κατακτά το έδαφος, να καταστρέφει ή να αιχμαλωτίζει τον εχθρό, να τον εκδιώκει από τις θέσεις του και να

---

¹⁰ http://www.stratologia.gr/Enhmerwtika/Stratologia_swma/Chapter1.htm

εξασφαλίζει τη διατήρηση του καταληφθέντος εδάφους, αποκρούοντας την έφοδο του εχθρού με πυρά, αγώνα και αντεπιθέσεις...»¹¹.

Βασική αποστολή του αμερικάνικου στρατού είναι να αναπτύξει, να διαχειριστεί και να αξιοποιήσει, όσο το δυνατόν καλύτερα τόσο το ανδρικό δυναμικό του όσο και τα σχέδια, προγράμματα και πολιτικές που αφορούν τη σύσταση ολόκληρου του στρατεύματος. Παράλληλα γίνεται προσπάθεια να δημιουργηθούν συστήματα και προσωπικές δικτυωμένες υπηρεσίες οι οποίες θα είναι συνεχώς διαθέσιμες σε παγκόσμιο επίπεδο.¹²

Από αναζήτησή μας στο διαδίκτυο βρήκαμε ότι όσον αφορά το σκοπό του στρατού των Η.Π.Α. είναι να εξυπηρετήσει τους Αμερικανούς πολίτες, να προστατεύσει τα εθνικά συμφέροντα και να εκπληρώσει τις εθνικές στρατιωτικές ευθύνες. Κάτι ανάλογο ισχύει και στους εθνικούς στρατούς άλλων χωρών, όπως Γαλλία, Ολλανδία, Τσεχία κ.ά.¹³

Η έννοια της θητείας

Η στρατιωτική θητεία στις μέρες μας θεωρείται από πολλούς όχι μόνο χρέος αλλά και τιμή, καθώς ορίζεται ως μία συνειδητή προσπάθεια των Ελλήνων, για να διαφυλάξουν την ανεξαρτησία και την εδαφική ακεραιότητα της πατρίδας τους¹⁴. Σημειώνεται ως μία μικρή προσφορά ώστε το σύνολο του λαού των Ελλήνων να μπορεί χωρίς ανησυχία να εργάζεται για την κοινωνική πρόοδο.

«Σήμερα, στρατιωτική θητεία σύμφωνα με το Γενικό Επιτελείο Εθνικής Άμυνας σημαίνει:

- ☞ Συνειδητή πειθαρχία που πηγάζει από τη συνείδηση της ευθύνης και της ηθικής υποχρεώσεως για την εκπλήρωση του κοινού έργου και κοινού σκοπού.
- ☞ Ισοτιμία και Δικαιοσύνη. Όλοι υπηρετούν υποχρεωτικά έξι μήνες σε προωθημένες μονάδες και στη συνέχεια μετατίθενται σε Φρουρές της προτίμησής τους με βασικό κριτήριο την κοινωνική κατάσταση του κάθε στρατεύσιμου και τις ανάγκες της υπηρεσίας.
- ☞ Εκπαίδευση σε πολεμικές επιχειρήσεις αλλά και προσφορά έργου στο κοινωνικό σύνολο σε διάφορους τομείς των κοινωνικών δραστηριοτήτων (Θεομηνίες, πυρκαγιές, δένδροφυτεύσεις, μεταφορά ασθενών, άνοιγμα δρόμων κ.λ.π.)
- ☞ Αξιοποίηση του χρόνου για επαγγελματική προετοιμασία γιατί δίδονται ειδικότητες από ηλεκτρονικούς υπολογιστές ανάλογα με τις γνώσεις, εμπειρίες και τα προσόντα των στρατεύσιμων.
- ☞ Απόκτηση μεγαλύτερης κοινωνικής παιδείας με την παρακολούθηση ειδικών προγραμμάτων ενημέρωσης κοινωνικής αγωγής και υγείας»¹⁵

¹¹ http://www.army.gr/html/GR_Army/dieuthinseis/DPZ/index.html

¹² www.Armygl.army.mil/pr.asp

¹³ www.globalsecurity.org/military/library/policy/army/fm1dex.html.htm

¹⁴ Ενημερωτικό φυλλάδιο στρατεύσιμου . Γενικό Επιτελείο Εθνικής Άμυνας , Διεύθυνση Στρατολογικού

¹⁵ Ενημερωτικό φυλλάδιο στρατεύσιμου . Γενικό Επιτελείο Εθνικής Άμυνας , Διεύθυνση Στρατολογικού

Ωστόσο, υπάρχουν και απόψεις που έρχονται να αμφισβητήσουν την παραπάνω εννοια και γενικότερα το θεσμό του στρατού παρουσιάζοντας τον ως μηχανισμό κοινωνικής καταστολής. Κατά την άποψη του Ταρπάγκου Ανέστη¹⁶, «...το εσωτερικό καθεστώς των Ενόπλων Δυνάμεων διαμορφώνεται πάνω σε ορισμένες δομές τέτοιες που να εξασφαλίζουν σε μόνιμη βάση, τη δυνατότητα της ενεργοποίησής τους σαν κατασταλτικού μηχανισμού ενάντια στο λαϊκό κίνημα. Μπορεί η φυσιογνωμία του στρατού και η θέση του στην οργάνωση της κρατικής εξουσίας να χρωματίζεται εναλλακτικά από το στίγμα της εθνικοφροσύνης- αντικομμουνισμού ή από τη χροιά της υπερταξικότητας- ουδετερότητας, όμως η εσωτερική διάρθρωσή του διατηρεί ανέπαφα τα θεμελιώδη της χαρακτηριστικά και είναι ακριβώς η διατήρηση αυτών των χαρακτηριστικών που επιβάλλει τη σταθερότητα του κανονισμού υπηρεσίας και που αναδεικνύει την ταξική φάση του στρατού, πέρα από τις πολυσήμαντες διαφοροποιήσεις του αστικού πολιτικού σκηνικού...».

Σύμφωνα με τη παραπάνω άποψη μέσω της θητείας επιδιώκεται η διασφάλιση της δυνατότητας της άσκησης της εξουσίας του στρατιωτικού μηχανισμού πάνω στους στρατευμένους. Ο Ταρπάγκος αναφέρει χαρακτηριστικά πως «...η αποστέρηση της εργασιακής δραστηριότητας, των κοινωνικών δεσμών και σεξουαλικών σχέσεων, της πολιτικής, μορφωτικής και συνδικαλιστικής αυτής δράσης, αυτής της ίδιας της τρέχουσας γλώσσας ή αφαίμαξη με άλλα λόγια κάθε στοιχείου που συγκροτεί την κοινωνική πραγματικότητα του στρατευμένου είναι απαραίτητος όρος για να μπορεί να λειτουργήσει η ανεμπόδιστη επιβολή της στρατιωτικής ιεραρχίας»¹⁷

Γενικότερα ο Ταρπάγκος εξετάζει τη φυσιογνωμία του στρατού από μία εντελώς διαφορετική σκοπιά, λαμβάνοντας υπόψη του πολλές πλευρές ανάμεσα στις οποίες είναι η κοινωνική απομόνωση, ο στρατιωτικός εξουσιασμός, η πολιτική καταπίεση, η ιεραρχική δόμηση, ο ανδροκρατικός χαρακτήρας, η νεολαιίστικη στράτευση κ.α

Παράλληλα, ο Μουντούσης¹⁸ σε σχετικό άρθρο αναφέρει ότι η πίστη στην αναγκαιότητα της ένοπλης άμυνας οδηγεί στη θεσμοθέτηση φονικών (στρατιωτικών) ομάδων οι οποίες συχνά καταπατούν τα ανθρώπινα δικαιώματα ακόμα και των μελών τους ιδιαίτερα του δικαιώματος της ελεύθερης σκέψης. Επιχειρηματολογώντας πάνω σε αυτή του την άποψη χαρακτηριστικά αναφέρει ότι «...αν οι στρατιώτες δεν μάθουν να υπακούν εντελώς τους ανωτέρους τους, ο στρατός δεν μπορεί να λειτουργήσει. Όχι μόνο αυτό αλλά αν δεν μάθουν να υπακούν σε ταπεινωτικές, ανούσιες, ανόητες ακόμα εντολές, εντολές που κάνουν να υποφέρουν εαυτούς και αλλήλους, τότε ίσως σε καιρό πολέμου να αμφισβητούν εντολές και να χαθούν άσκοπα ζωές και μάχες...»

¹⁶ Ταρπάγκος Α. «Σταθερότητα και μεταλλαγές στο καθεστώς και τη φυσιογνωμία του στρατού» ΘΕΣΣΕΙΣ, Αναλύσεις – κριτική, Ζητήματα πάλης των τάξεων, 1999

¹⁷ Ταρπάγκος Α. «Σταθερότητα και μεταλλαγές στο καθεστώς και τη φυσιογνωμία του στρατού» ΘΕΣΣΕΙΣ, Αναλύσεις – κριτική, Ζητήματα πάλης των τάξεων, 1999

¹⁸ Dr Μουντούσης Π. Μιχαήλ «Η στρατιωτική υπεράσπιση του Δικαίου διακινεί θανάσιμους ανταγωνισμούς και μακροπρόθεσμα βλάπτει κάθε εθνικό πολιτισμό: Αντιρρήσεις συνείδησης στην βίαση άμυνα. Φθινόπωρο 2000.

Πολλές ενδιαφέρουσες απόψεις υπάρχουν για το θεσμό του στρατού, οι οποίες όμως δεν δύνανται να αναλυθούν στο σημείο αυτό, καθώς δεν αποτελούν το βασικό άξονα της συγκεκριμένης μελέτης.

1.3. ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΕΣ ΘΕΩΡΙΕΣ

Οι ψυχολόγοι στις προσεγγίσεις τους υποστηρίζουν πως οι παράγοντες που καθορίζουν την προσωπικότητα του ατόμου χωρίζονται σε γενετικούς και περιβαλλοντικούς.¹⁹ Ο διαχωρισμός αυτός οδήγησε σε πολλές διαμάχες σχετικά με το ποιο από τα δύο είδη είναι πιο σημαντικό για την προσωπικότητα – η φύση ή η ανατροφή – όπου η φύση αναφέρεται στη συμβολή των γονιδίων και η ανατροφή στη σημασία του περιβάλλοντος. Κατά καιρούς οι απόψεις ταλαντεύονται ανάμεσα στην μια και στην άλλη άποψη. Παρόλα αυτά, είναι προφανές ότι τόσο οι γενετικοί όσο και οι περιβαλλοντικοί παράγοντες είναι σημαντικοί για την διαμόρφωση της προσωπικότητας. Η προσωπικότητα όμως καθορίζεται και από άλλους αλληλεπιδρώντες παράγοντες, συμπεριλαμβανομένων των πολιτισμικών, των κοινωνικών και των οικογενειακών δυνάμεων.²⁰

Η ανθρώπινη συμπεριφορά αντί να συνίσταται από μεμονωμένες αντιδράσεις, διαθέτει σχέδιο, οργάνωση και συνοχή.²¹ Σημαντικό επομένως είναι να υπάρχει η ορθή αλληλεπίδραση μεταξύ των παραγόντων. Τα μέρη του ανθρώπινου οργανισμού φαίνεται να λειτουργούν αρμονικά μεταξύ τους για την επίτευξη κοινών σκοπών και όχι ανεξάρτητα για την επίτευξη διαφορετικών και ίσως αλληλοσυγκρουόμενων στόχων. Όταν από την συμπεριφορά ενός ατόμου λείπει η οργάνωση και η συνοχή τότε σίγουρα κάτι δεν πάει καλά με το άτομο.

Το ζήτημα που προκύπτει, είναι το άτομο να αναπτύξει ένα σύστημα μιας υγιούς προσωπικότητας, ώστε να μπορεί να ανταποκριθεί και να ανταπεξέλθει σε δύσκολες ή μη καταστάσεις, οι οποίες παρουσιάζονται στη ζωή του.

Οι ψυχαναλυτές Grinker και Spiegel²², περιγράφουν το *επίκτητο αίσθημα αβοήθητου* και το *άγχος* που αναπτύσσουν οι στρατιώτες και τα τη διάρκεια κάποιας μάχης ή κατά τη διάρκεια εκτέλεσης των καθηκόντων τους. Όπως υποστηρίζουν οι ανωτέρω συγγραφείς, το ψυχοπιεστικό γεγονός είναι ότι «δεν υπάρχει καμία ένδειξη στο γύρο χώρο, που θα βοηθούσε στην πρόβλεψη του επικείμενου κινδύνου. Έτσι η καταπολέμηση της ανησυχίας γίνεται ολόένα και δυσκολότερη.»²³

Σύμφωνα με αυτούς τους ψυχαναλυτές, η αρχική επίδραση στο ψυχοπιεστικό γεγονός, είναι η αυξημένη ένταση και επιφυλακή. Το άτομο προετοιμάζεται πνευματικά και σωματικά για δυσκολίες, έτσι ώστε να εξουδετερώσει την απειλή και να αποφύγει την απώλεια ελέγχου. Η αυτοκυριαρχία ή το αντίθετό της, το αίσθημα αβοήθητου, είναι το κλειδί

¹⁹ Perrin L. – John O., Θεωρίες προσωπικότητας. Έρευνες και εφαρμογές, Αθήνα 2001, σελ 43

²⁰ Perrin L. – John O., Θεωρίες προσωπικότητας. Έρευνες και εφαρμογές, Αθήνα 2001, σελ 50

²¹ Perrin L. – John O., Θεωρίες προσωπικότητας. Έρευνες και εφαρμογές, Αθήνα 2001, σελ 55

²² Grinker R & Spiegel J, Men under stress, Philadelphia 1945, σελ 34.

²³ Perrin L. – John O., Θεωρίες προσωπικότητας. Έρευνες και εφαρμογές, Αθήνα 2001, σελ 81

για την τελική συναισθηματική αντίδραση.²⁴ Δηλαδή για το πώς θα αντιδράσει ο καθένας που θα βρεθεί σε μια ψυχοπιεστική κατάσταση.

Η αυτοπεποίθηση μειώνεται με τις άσκοπες βολές, την σωματική κόπωση και την απογοήτευση των συντρόφων. Οι προσπάθειες να δει κάποιος τον εαυτό του ως άτρωτο (ανίκανο να πληγωθεί) γίνονται σταδιακά πιο δύσκολες και «από την προκύπτουσα διάγνωση γεννιέται το έντονο άγχος». Ειδικά στην μάχη, πολλοί είναι εκείνοι που πασχίζουν να κρατηθούν από την ιδέα του άτρωτου προσώπου, για παράδειγμα «Δεν θα συμβεί σε μένα», ενώ άλλοι στηρίζονται στη πίστη σε μαγικές ή υπερφυσικές δυνάμεις π.χ. «έχω τον Θεό συγκυβερνήτη».

Όποια και αν είναι η φύση των προσπαθειών αυτών, όπως υποστηρίζουν πάντα οι Grinker και Spiegel²⁵ στις απόψεις τους, αποτελούν απόπειρες αντιμετώπισης της επαπειλούμενης απώλειας του ελέγχου, ή του βιώματος αβοήθητου. Όταν η πίεση παρατείνεται, είναι δυνατόν να αναπτυχθεί σχεδόν κάθε τύπος νευρωτικής ή ψυχοσωματικής (ασθένεια ψυχολογικής προέλευσης) αντίδρασης. Αυτές οι αντιδράσεις κατατάσσονται στην κατηγορία της λειτουργικής κόπωσης και αποτελούν γενικά ένα συνδυασμό άγχους, κατάθλιψης και ψυχοσωματικής αντίδρασης. Η πολύ συνηθισμένη σ' αυτές τις περιπτώσεις κατάθλιψη συνδέεται με το αίσθημα αποτυχίας π.χ. «Απογοήτευσα τους συντρόφους μου» και πληγωμένης περηφάνιας.

Το κύριο συστατικό του άγχους είναι το αίσθημα αβοήθητου στην παρουσία κινδύνου. Το παρατεταμένο άγχος αυτού του είδους οδηγεί σε ψυχική και σωματική κατάρρευση, που εκδηλώνεται με ποικίλες νευρωτικές αντιδράσεις συνοδευόμενες συχνά από μοιρολατρία και κατάθλιψη.

---

²⁴ Perrin L. – John O., Θεωρίες προσωπικότητας. Έρευνες και εφαρμογές, Αθήνα 2001, σελ 81

²⁵ Grinker R & Spiegel J, Men under stress, Philadelphia 1945, σελ 34.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ ΣΤΡΑΤΟΛΟΓΗΣΗΣ, ΚΑΤΑΤΑΞΗ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

2.1 ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΣΤΡΑΤΟΛΟΓΗΣΗΣ

Στην Ελλάδα εφαρμόζεται σήμερα το σύστημα της καθολικής υποχρεωτικής στράτευσης, η οποία επιβάλλεται από τις διατάξεις του ισχύοντος συντάγματος. Με βάση το άρθρο 4 του ισχύοντος συντάγματος, «...Κάθε Έλληνας που μπορεί να φέρει όπλα είναι υποχρεωμένος να συντελεί στην Άμυνα της πατρίδας, σύμφωνα με τους ορισμούς των νόμων...»²⁶. Σύμφωνα με το νόμο 1763/88 περί Στρατολογίας των Ελλήνων, ο οποίος καθορίζει τον τρόπο εκπλήρωσης των στρατιωτικών υποχρεώσεων από όλους του Έλληνες υπηκόους, «...Όλοι οι Έλληνες από την 1^η Ιανουαρίου του έτους κατά το οποίο διανύουν το δέκατο ένατο έτος, μέχρι την 31^η Δεκεμβρίου του έτους κατά το οποίο συμπληρώνουν το πεντηκοστό έτος της ηλικίας τους, έχουν υποχρέωση στράτευσης στις Ένοπλες Δυνάμεις...». Ο νόμος 2510/97 προβλέπει επίσης κοινωνική και άοπλη θητεία.²⁷

Η παρακολούθηση των ανδρών από τις στρατολογικές υπηρεσίες αρχίζει σχεδόν με τη γέννησή τους. Όσα αγόρια γεννιούνται εντός του ίδιου έτους, εγγράφονται στα μητρώα αρρένων του οικείου Δήμου κατά τον μήνα Μάρτιο του επόμενου έτους. Στη συνέχεια, αφού εξεταστούν τυχόν διαφωνίες και ενστάσεις και γίνει οριστικοποίηση (επικύρωση) των μητρώων όλων των Δήμων από την οικεία Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση, όλα τα μητρώα αρρένων του κάθε Νομού στέλνονται στα κατά τόπους Στρατολογικά Γραφεία, τα οποία, από τη στιγμή εκείνη, αρχίζουν να τα ενημερώνουν ως προς τις επερχόμενες μεταβολές (πρόσθετες εγγραφές και διαγραφές, διορθώσεις και προσθήκες ληξιαρχικών στοιχείων, στατιστική επεξεργασία κ.τ.λ.).²⁸

Κάθε χρόνο οι Δήμοι αποστέλλουν στα Στρατολογικά Γραφεία συμπληρωμένα έντυπα στρατολογικών πινάκων, στους οποίους περιλαμβάνονται οι άρρενες, που το έτος αυτό διανύουν το 18^ο έτος της ηλικίας τους και επίκειται η έναρξη των διαδικασιών μελλοντικής στράτευσής τους. Οι πίνακες αυτοί περιλαμβάνουν κυρίως στοιχεία πρόσφατης διαμονής των στρατεύσιμων, τα οποία λαμβάνονται είτε από τα δημοτολόγια είτε από δηλώσεις των ίδιων και των γονέων τους.²⁹

Η ισχύουσα στρατολογική νομοθεσία προβλέπει γενικότερα, για τις Ελληνίδες, στρατιωτικές υποχρεώσεις, αλλά η εκπλήρωση της υποχρέωσης αυτής επιβάλλεται μόνο σε καιρό πολέμου ή γενικής επιστράτευσης. Σύμφωνα με τους νόμους 1515/85 και 1848/89 παρέχεται στις γυναίκες η δυνατότητα να σταδιοδρομήσουν εθελοντικά (με πενταετή υπηρεσία) στις Ένοπλες Δυνάμεις, μετά από προκήρυξη σχετικού διαγωνισμού.

²⁶<http://www.mod.mil.gr/Pages/MainAnalysisPage3.asp?HyperLinkID=3&MainLinkID=49&SubLinkID=0>

²⁷ Ενημερωτικό φυλλάδιο στρατεύσιμου . Γενικό Επιτελείο Εθνικής Άμυνας , Διεύθυνση Στρατολογικού

²⁸ http://www.stratologia.gr/Enhmerwtika/Stratologia_swma/Chapter3.htm

²⁹ Βλέπε παράρτημα αναλυτικά τη διαδικασία στρατολόγησης που ακολουθείται από τη Διεύθυνση του Στρατολογικού Γραφείου.

Σε αντίθεση με τον ελληνικό στρατό, στις Η.Π.Α³⁰, με βάση το νόμο που υπέγραψε ο George Buss στις 28 Οκτωβρίου του 2004, όλοι οι στρατιώτες λαμβάνουν αμοιβή. Η πληρωμή γίνεται ανά δεκαπενθήμερο και το ποσό αυτής της αμοιβής καθορίζεται με βάση το βαθμό και τα έτη υπηρεσίας τους. Δηλαδή, σε έναν ανώτερο στρατιωτικό, πέρα από το βασικό μισθό του, ο στρατός παρέχει και επιδόματα.

Γενικότερα υπάρχουν πολλά πλεονεκτήματα με τη κατάταξη κάποιου στο στρατό των Η.Π.Α. όπως το ότι παρέχονται χρηματικές διευκολύνσεις για τη φοίτηση σε κολέγιο, προσφέρεται η δυνατότητα επιλογής πλήρους ή μερικής απασχόλησης, γίνεται εκμάθηση επαγγελματικών ικανοτήτων και εκπαίδευση, παρέχεται στέγαση, σίτιση και μεταφορά, στολές και εξοπλισμός, ιατρικά οφέλη (στους ίδιους και τις οικογένειες τους) καθώς και ετήσια άδεια τριάντα ημερών.³¹

Τα βασικά κριτήρια³² τα οποία πρέπει να πληρούνται για να καταταχθεί κάποιος στον στρατό των Η.Π.Α. είναι τα εξής:

- Να είναι 17 –34 ετών
- Να είναι αμερικανός πολίτης ή αλλοδαπός κάτοικος των Η.Π.Α.
- Να έχει απολυτήριο γυμνασίου ή παρεμφερές δίπλωμα.
- Να είναι άγαμος χωρίς παιδιά ή έγγαμος με δύο ή λιγότερα παιδιά
- Να επιτύχει σε κάποιες δοκιμασίες
- Να έχει λευκό ποινικό μητρώο.

2.2. ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΚΑΤΑΤΑΞΗΣ ΣΤΟ ΣΤΡΑΤΟ

Το επόμενο, από την κατανομή, έτος, αρχίζει σταδιακά κατά νομούς, με Εγκυκλίους του Υφυπουργού Εθνικής Άμυνας, που εισηγείται ο Αρχηγός του οικείου Επιτελείου, η πρόσκληση για κατάταξη των στρατευσίμων της κλάσης αυτής, σε έξι (6) Εκπαιδευτικές Σειρές (ΕΣΣΟ) για την Πολεμική Αεροπορία και το Πολεμικό Ναυτικό (Ιανουάριο, Μάρτιο, Μάιο, Ιούλιο, Σεπτέμβριο και Νοέμβριο), και σε 4 Εκπαιδευτικές Σειρές για τον Στρατό Ξηράς (Φεβρουάριο, Μάιο, Αύγουστο και Νοέμβριο). Η κατάταξη γίνεται πάντοτε σε διαφορετικές ημερομηνίες και χωριστά Κέντρα Κατάταξης για κάθε Κλάδο, με δελτία κατάταξης, που αποστέλλουν στους ενδιαφερόμενους τα οικεία Στρατολογικά Γραφεία, μέσω των κατά τόπους αστυνομικών αρχών. Τα Στρατολογικά Γραφεία συμμετέχουν ενεργά στις διαδικασίες κατάταξης και ενημερώνουν τα Κέντρα Κατάταξης με τα στοιχεία εκείνα, που επηρεάζουν στρατολογικά τους στρατεύσιμους (γνωστοποίηση μεταβολών προγενέστερης κρίσης σωματικής ικανότητας, προϋπηρεσίας, μειωμένης θητείας ή πρόσθετης υπηρεσίας, αποστολή ατομικών εγγράφων κτλ).

³⁰ www.army.comenlistactive-duty.html.htm

³¹ www.army.comenlistactive-duty.html.htm

³² www.army.comenlistactive-duty-requirements.html.htm

Για την επιτυχία της όλης διαδικασίας, τα Στρατολογικά Γραφεία λειτουργούν μέχρι τις βραδινές ώρες, όλες τις ημέρες κατάταξης και των τριών Κλάδων, προκειμένου να επιλύουν επείγοντα προβλήματα των Κέντρα Κατάταξης.

Για τους νέους που επιθυμούν να υπηρετήσουν πριν την αρχική πρόσκληση της κλάσης τους, συνήθως για λόγους απρόσκοπτης στη συνέχεια επαγγελματικής αποκατάστασης, η ισχύουσα νομοθεσία δίνει τη δυνατότητα να καταταγούν στις Ένοπλες Δυνάμεις, για εκπλήρωση της θητείας τους νωρίτερα. Οι οπλίτες αυτοί καλούνται πρότακτοι και μπορούν να καταταγούν μόνο στον Κλάδο που έχουν κατανεμηθεί ή, αν δεν έχει γίνει κατανομή της κλάσης τους, μόνο στο Στρατό Ξηράς. Οι οπλίτες της κατηγορίας αυτής, όσον αφορά όλα τα άλλα, αντιμετωπίζονται όπως όλοι οι οπλίτες, χωρίς να τους παρέχεται κάποιο επιπλέον ευεργέτημα ή διευκόλυνση³³.

Ειδοποίηση³⁴

Από το Στρατολογικό Γραφείο αποστέλλεται στον στρατεύσιμο το σημείωμα της κατατάξεώς³⁵ του. Σε αυτό αναγράφεται η ημέρα και η ώρα που θα πρέπει να παρουσιαστεί σε μία συγκεκριμένη μονάδα (στρατόπεδο). Αυτή η ημερομηνία δεν πρέπει για κανέναν λόγο να παραβιαστεί γιατί αν καταταγεί κάποιος εκπρόθεσμα θα έχει τις συνέπειες της ανυποταξίας³⁶. Μέχρι τότε, μεσολαβεί αρκετός χρόνος ώστε να διευθετήσει κανείς τις υποθέσεις του.

Ο στρατεύσιμος, παίρνει στα χέρια του, ενημερωτικό φυλλάδιο το οποίο οφείλει να μελετήσει πριν την κατάταξη του και αν του δημιουργηθούν απορίες θα πρέπει να απευθυνθεί στο Στρατολογικό Γραφείο στο οποίο υπάγεται.. Επίσης αν αρρωστήσει και δεν μπορεί να καταταγεί, για να μην κηρυχθεί ανυπότακτος θα πρέπει να απευθυνθεί αμέσως στο Στρατολογικό Γραφείο. Αν νοσηλεύεται κατά την ημερομηνία που υποχρεούται να καταταχθεί, σε Δημόσιο Νοσηλευτικό Ίδρυμα, είναι υποχρεωμένος να προσκομίσει πιστοποιητικό Νοσηλείας στο Στρατολογικό Γραφείο.³⁷

Αν υπάρχει κάποιος λόγος αναβολής κατάταξης από αυτούς που περιγράφονται παρακάτω³⁸ ο στρατεύσιμος θα πρέπει να απευθυνθεί αμέσως στο Στρατολογικό Γραφείο. Ενώ αν είναι ικανός³⁹ Πρώτης(Ι1) ή Δεύτερης(Ι2) Κατηγορίας και δεν έχει προκριθεί ως Υποψήφιος Έφεδρος Αξιωματικός (ΥΕΑ)⁴⁰, αν και έχει γραμματικές γνώσεις αποφοίτου Λυκείου ή ισότιμης Σχολής και άνω, οφείλει να υποβάλει στο αρμόδιο Στρατολογικό

³³ http://www.stratologia.gr/Enhmerwtika/Stratologia_swma/table3.htm

³⁴ «Λίγο πριν το στρατό» www.thiteia.gr/before-army.htm

³⁵ Βλ: παράρτημα το σημείωμα κατάταξης.

³⁶ Βλ: κεφάλαιο 3, παράγραφο 3.3.6. αναλυτικά για τη κατηγορία των ανυπότακτων και τις συνέπειες τις ανυποταξίας.

³⁷ Ενημερωτικό φυλλάδιο στρατεύσιμου . Γενικό Επιτελείο Εθνικής Άμυνας , Διεύθυνση Στρατολογικού

³⁸ Βλ: κεφάλαιο 3 , παράγραφο 3.3.1 για τις αναβολές

³⁹ Βλ: κεφάλαιο 2, παράγραφο 2.2.3 αναλυτικότερα για τη σωματική ικανότητα

⁴⁰ Στο κεφάλαιο 3, παράγραφος 3.1.2. αναλυτικά για τις ειδικότητες στο στρατό.

Γραφείο, σχετικό αποδεικτικό γραμματικών γνώσεων, για να προκριθεί ως Υποψήφιος Έφεδρος Αξιωματικός και να καθοριστεί ενδεχομένως άλλη μονάδα κατατάξεως.

Γενικότερα για οποιοδήποτε πρόβλημα προκύψει στο στρατεύσιμο μπορεί να απευθύνεται στο στρατολογικό γραφείο στο οποίο υπάγεται ή στο κοντινότερο Στρατολογικό Γραφείο. Τα τηλέφωνα και διευθύνσεις των Στρατολογικών Γραφείων περιέχονται στις τελευταίες σελίδες του ενημερωτικού φυλλαδίου που δίνεται στους στρατεύσιμους.

2.2.1. ΛΙΓΟ ΠΡΙΝ ΤΟ ΣΤΡΑΤΟ

Λίγες μέρες πριν το στρατό καλείται ο στρατεύσιμος από το αρμόδιο αστυνομικό τμήμα της περιοχής του, για να του παραδοθεί το σημείωμα κατατάξεως το οποίο αναφέρει το σώμα στο οποίο θα παρουσιαστεί και την ημέρα παρουσίασης του. Ο ίδιος θα πρέπει να προσέξει, διότι μερικές φορές το αστυνομικό τμήμα αμελεί να τον ειδοποιήσει εγκαίρως και έχουν υπάρξει περιπτώσεις κατά τις οποίες στρατεύσιμοι, έχουν κληθεί να παραλάβουν το δελτίο κατάταξής τους, δύο μόλις ημέρες πριν παρουσιαστούν. Για το λόγο αυτό, δέκα μέρες περίπου πριν παρουσιαστεί κάποιος μπορεί να τηλεφωνήσει στο αστυνομικό τμήμα της περιοχής του και να μάθει αν έχει φτάσει το σημείωμα κατατάξής του.

Το σημαντικότερο από όλα όμως είναι ο στρατεύσιμος, να προετοιμαστεί ψυχολογικά, ώστε να μην τον πιάσει κατάθλιψη ή απελπισία, κατανοώντας ότι εκεί που θα πάει δεν θα μείνει για πάντα και έχοντας ενημέρωση για θέματα όπως αυτά που αναφέρονται ακριβώς παρακάτω.⁴¹

Η στρατιωτική θητεία έχει διαφορετική διάρκεια για κάθε Κλάδο. Σήμερα στο στρατό Ξηράς διαρκεί 18 μήνες για τους υπόχρεους πλήρους θητείας, στο Πολεμικό Ναυτικό 21 μήνες και στην Πολεμική Αεροπορία 20 μήνες. Τα στάδια της εκπαίδευσης του κατατασσόμενου είναι:

- Η βασική εκπαίδευση
- Η εκπαίδευση στην ειδικότητα
- Η τοποθέτηση σε Μονάδες Εκστρατείας
- Η τοποθέτηση σε Μονάδες Εσωτερικού.

Η εκπαίδευση στην ειδικότητα διεξάγεται στα Ειδικά Κέντρα Εκπαιδύσεως ή στη μονάδα ανάλογα με την ειδικότητα που παίρνει κάποιος. Εκεί εξειδικεύεται κάποιος στο οπλικό σύστημα, μέσο ή υλικό για το οποίο έχει επιλεγεί. Αν η ειδικότητα του στρατιώτη δεν χρειάζεται ειδική εκπαίδευση τότε πηγαίνει κατευθείαν στη μονάδα.

Μετά τη βασική εκπαίδευση και την εκπαίδευση ειδικότητας, ο στρατιώτης τοποθετείται στις μονάδες συνόρων για τη συμπλήρωση της εκπαίδευσης του. Εάν η μόνιμη κατοικία κάποιου βρίσκεται σε αυτές τις περιοχές υπάρχει δυνατότητα να μετατεθεί σε μονάδες που εδρεύουν σε αυτές αν το επιθυμεί.

---

⁴¹ www.thiteia.gr/before-army.htm

Μετά την εκπλήρωση του εξαμήνου στη μονάδα εκστρατείας αποκτά το δικαίωμα μεταθέσεως κάποιος στις περιοχές (τρεις επιλογές) της προτίμησής του. Η αρμόδια διεύθυνση του Γενικού Επιτελείου Στρατού αξιολογεί την αίτηση, και αποφασίζει ανάλογα με την κοινωνική διάσταση, τη περίπτωση του στρατιώτη και τις ανάγκες της υπηρεσίας.

2.2.2. Η ΠΡΩΤΗ ΜΕΡΑ ΣΤΟ ΣΤΡΑΤΟ

Τη πρώτη μέρα στο στρατό πολλοί δεν τη θυμούνται καθώς την έχουν διαγράψει εντελώς από τη μνήμη τους, άλλοι πάλι την θυμούνται σαν τη χειρότερη μέρα της ζωής τους και άλλοι τη θυμούνται με κάθε λεπτομέρεια. Στην πραγματικότητα ούτε η χειρότερη μέρα είναι, ούτε υπάρχει λόγος να την απωθήσει κανείς από τη μνήμη του. Απλώς είναι πολλά αυτά που πρέπει να κάνει κάποιος εκείνη τη μέρα και τόσο ξένα στον τρόπο ζωής που έχει συνηθίσει μέχρι εκείνη τη στιγμή που όλα όσα πρέπει να κάνει φαίνονται βουνό.

Για τη πρώτη μετακίνηση προς τη μονάδα κατατάξεως δεν χρειάζεται να επιβαρυνθεί κάποιος οικονομικά. Αν επιθυμεί να κινηθεί με έξοδα της υπηρεσίας, απευθύνεται έγκαιρα στο φρουραρχείο ή αν δεν υπάρχει, στην αρμόδια αστυνομική αρχή, απ' όπου θα πάρει την προβλεπόμενη κατάσταση επιβίβασης. Αν θέλει μπορεί να μετακινηθεί με οποιοδήποτε μέσο με δικά του έξοδα.⁴²

Όσον αφορά στην άφιξη στη μονάδα κατατάξεως, σύμφωνα με τις οδηγίες που εμπεριέχονται στο ενημερωτικό φυλλάδιο στρατεύσιμου καλό είναι, να παρουσιαστεί κάποιος από τις 8:00- 13:00 ώρα, γιατί η έγκαιρη παρουσίαση έχει πολλά πλεονεκτήματα. Πρακτικά μπορεί κάποιος να παρουσιαστεί ότι ώρα θέλει μέχρι τη δύση του ηλίου, την ημέρα που αναφέρει το σημείωμα κατάταξης. Ωστόσο, τις πρωινές ώρες η οργάνωση των συνεργείων κατατάξεως είναι καλύτερη και έτσι ο νεοσύλλεκτος θα μπορέσει να επιλέξει ρούχα στα μέτρα του, να τακτοποιήσει τα πράγματα του στο θάλαμο, να επικοινωνήσει με τους δικούς του και να γνωρίσει το στρατόπεδο την ημέρα. Η κατάταξη τη νύχτα ίσως έχει αρκετά προβλήματα που πηγάζουν από το γεγονός ότι καθυστερεί η προσαρμογή του νεοσύλλεκτου στο στρατόπεδο .

Η είσοδος των συγγενών του κατατασσόμενου στο στρατόπεδο και η παρουσία τους στους χώρους κατατάξεως, απαγορεύεται για να μην δημιουργούνται προβλήματα στην όλη διαδικασία υποδοχής και κατατάξεως, εκτός από την περίπτωση που έχει κανείς σοβαρά προβλήματα υγείας οπότε επιτρέπεται η συνοδεία από ένα συγγενικό του πρόσωπο.

Με την άφιξη του στρατεύσιμου στη πύλη του στρατοπέδου αρχίζει η διαδικασία κατάταξης. Όταν θα παρουσιαστεί κάποιος μεταφέρεται στο Κέντρο Κατάταξης. Εκεί ελέγχονται τα στοιχεία του νεοσύλλεκτου και απαντά στην ερώτηση για το αν έχει λόγους

---

⁴² Ενημερωτικό φυλλάδιο στρατεύσιμου . Γενικό Επιτελείο Εθνικής Άμυνας , Διεύθυνση Στρατολογικού

μειωμένης θητείας⁴³ και αν απαντήσει θετικά θα πρέπει να καταθέσει τα απαραίτητα δικαιολογητικά στο στρατολογικό γραφείο.

Η κατάταξη κάποιου συνοπτικά, περιλαμβάνει την αναγνώριση ταυτότητας και καταγραφή στοιχείων, την υγειονομική εξέταση και την ένδυση. Στο ενημερωτικό φυλλάδιο στρατεύσιμου εμπεριέχεται ένα τυπικό σχεδιάγραμμα των συνεργείων που λειτουργούν σε ένα Κέντρο Κατάταξης Νεοσύλλεκτων⁴⁴.

Την ημέρα της ορκωμοσίας δίνεται η στρατιωτική ταυτότητα η οποία έχει θέση κανονικής ταυτότητας και μπορεί να τη χρησιμοποιήσει ο νεοσύλλεκτος σε κάθε δημόσια ή ιδιωτική υπηρεσία. Απαγορεύεται ρητά να διαθέτει κάποιος ταυτόχρονα αστυνομική και στρατιωτική ταυτότητα.

Μετά τις διαδικασίες στα συνεργεία υποδοχής, υγειονομικής εξέτασης και ένδυσης, οδηγείται στους λόχους νεοσύλλεκτων Εκεί παραδίδει τα χαρτιά του και αφού τακτοποιηθούν ορισμένες διαδικασίες λέγεται στο νεοσύλλεκτο σε ποια ομάδα, σε ποια διμοιρία και σε ποιο λόχο ανήκει. Συνοπτικά, μία ομάδα απαρτίζεται από 10-15 Οπλίτες. Τρεις έως τέσσερις Ομάδες, αποτελούν μια Διμοιρία. Τρεις έως τέσσερις Διμοιρίες αποτελούν το λόχο.

Μέσα στις επόμενες μέρες χρεώνονται στο νεοσύλλεκτο διάφορα στρατιωτικά είδη από το λόχο, όπως επίσης και σεντόνια και κουβέρτες τα οποία θα πρέπει να προσέξει να μην χάσει, διότι θα τα παραδώσει όταν πάρει μετάθεση και θα χρεωθεί ότι έχει χαθεί. Το ίδιο ισχύει αργότερα και για τη μονάδα.

Στο θάλαμο διαμένουν ανάλογα με τις υπάρχουσες κτιριακές εγκαταστάσεις της Μονάδας 30-40 οπλίτες και τα κρεβάτια είναι κατά κανόνα διώροφα. Επειδή ακριβώς ο θάλαμος μοιράζεται μεταξύ άλλων ατόμων, αυτό προϋποθέτει πρώτα από όλα αλληλοσεβασμό, αφού η μεταξύ τους συναναστροφή θα τους προσφέρει την ευκαιρία να ανταλλάξουν σκέψεις, να κάνουν συζητήσεις και να αποκτήσουν φιλίες.⁴⁵

Μετά από όλα αυτά, αν υπάρχει χρόνος την πρώτη μέρα, διαφορετικά την επόμενη, ο νεοσύλλεκτος μπορεί να επικοινωνήσει με τους δικούς του ανθρώπους, ενώ είναι πολύ πιθανόν να τον οδηγήσουν υποχρεωτικά να επικοινωνήσει τηλεφωνικά μαζί τους.

Τις πρώτες μέρες της θητείας του, ο νεοσύλλεκτος εξετάζεται ξανά από τον ιατρό της μονάδας, ο οποίος τον φροντίζει και τον συμβουλεύει για ό,τι έχει σχέση με την υγεία του. Ο νεοσύλλεκτος μπορεί να απευθυνθεί στον ίδιο με εμπιστοσύνη καθώς έχει δεσμευτεί με υπόσχεση εχεμύθειας και είναι ανά πάσα στιγμή πρόθυμος να τον βοηθήσει. Επίσης ο ιατρός της μονάδας αναλαμβάνει τον εμβολιασμό κατά ορισμένων ασθενειών, καθορίζει την ομάδα αίματος του και τα καταχωρεί στο ατομικό βιβλιário υγείας.

⁴³ Βλ: Κεφάλαιο 3, παράγραφο 3.3.2. αναλυτικά για τη μειωμένη θητεία

⁴⁴ Βλ: παράρτημα το σχετικό σχεδιάγραμμα

⁴⁵ Ενημερωτικό φυλλάδιο στρατεύσιμου . Γενικό Επιτελείο Εθνικής Άμυνας , Διεύθυνση Στρατολογικού

2.2.3. ΣΩΜΑΤΙΚΗ ΙΚΑΝΟΤΗΤΑ

Κάθε άτομο το οποίο κατατάσσεται στις Ένοπλες Δυνάμεις ή επιθυμεί να ενταχθεί σε αυτές οφείλει να υποβληθεί σε μία σειρά από ιατρικές εξετάσεις για την κρίση της σωματικής του ικανότητας. Ο προσδιορισμός της σωματικής ικανότητας των στρατιωτών πραγματοποιείται συνήθως με την παρουσίαση τους, αλλά αυτή μπορεί να αλλάξει οποτεδήποτε κατά τη διάρκεια της στρατιωτικής θητείας ή και μετά από αυτή. Οι σωματικές ικανότητες επηρεάζουν το είδος της ειδικότητας που θα απονεμηθεί, τις υπηρεσίες που θα αναλάβει ο στρατιώτης και τις ασκήσεις στις οποίες θα λαμβάνει μέρος καθώς επίσης και το αν θα είναι ένοπλος ή άοπλος.

Η σωματική ικανότητα κρίνεται από Υγειονομική Επιτροπή στρατιωτικού νοσοκομείου στο οποίο παραπέμπεται κάποιος, εφόσον αναφέρει ότι έχει κάποιο πρόβλημα υγείας ή του παρουσιαστεί κατά τη διάρκεια της θητείας του. Ορισμένες φορές αντί να καθοριστεί η σωματική ικανότητα είναι πιθανόν, να δοθεί αναβολή λόγω υγείας, εξάμηνη, ετήσια ή διετής ανάλογα με τη πάθηση. Μετά την πάροδο του διαστήματος της αναβολής, είτε υπηρετεί κάποιος, είτε κρίνεται ανίκανος για στράτευση.⁴⁶

Υπάρχουν πέντε είδη σωματικών ικανοτήτων για τους στρατεύσιμους:⁴⁷

- **Ικανός κατηγορίας 1 (I/1).** Πρόκειται για απολύτως υγιείς οπλίτες, τόσο από παθολογικής όσο και από ψυχολογικής απόψεως.
- **Ικανός κατηγορίας 2 (I/2).** Η διαφορά από τη πρώτη κατηγορία είναι μικρή και συνήθως πρόκειται για αρκετά ελαφριές παθήσεις όπως δυσχρωματοψία.
- **Ικανός κατηγορίας 3 (I/3).** Οι οπλίτες αυτής της κατηγορίας πάσχουν από σοβαρότερες παθήσεις. Όσοι έχουν σωματική ικανότητα 3 μπορούν να είναι ένοπλοι ή άοπλοι.
- **Ικανός κατηγορίας 4 (I/4).** Πρόκειται για σοβαρότερες παθήσεις και οι στρατιώτες αυτής της κατηγορίας είναι πάντοτε άοπλοι.
- **Ακατάλληλοι για στράτευση (I/5).** Όσοι πάσχουν από σοβαρές παθήσεις (μόνιμες αναπηρίες, σοβαρή νοητική υστέρηση κ.λ.π.) απαλλάσσονται από την υποχρέωση της στράτευσης και δεν υπηρετούν τη θητεία τους.

Όπως προαναφέρθηκε, η σωματική ικανότητα μπορεί να αλλάξει και να τροποποιηθεί οποτεδήποτε, ακόμα και οπλίτες I/3 ή I/4 μπορούν να γίνουν I/1 αν το ζητήσουν και θεωρήσουν ότι δε συντρέχουν πλέον οι λόγοι για τους οποίους είχαν ενταχθεί στη τρίτη ή τέταρτη κατηγορία σωματικής ικανότητας. Για να γίνει Δόκιμος Έφεδρος Αξιωματικός ή Έφεδρος Αξιωματικός θα πρέπει να είναι κάποιος Ικανός πρώτης ή δεύτερης κατηγορίας (I/1 ή I/2).

⁴⁶ www.thiteia.gr/somatikiikanotita.htm

⁴⁷ www.thiteia.gr/somatikiikanotita.htm

Η σωματική ικανότητα δεν αναγράφεται στο απολυτήριο και είναι περισσότερο μύθος παρά αλήθεια ότι δεν θα μπορέσει να βρει κάποιος εύκολα δουλειά στο δημόσιο ή στον ιδιωτικό τομέα αν δεν είναι Ι/1, εκτός από ορισμένες περιπτώσεις.

Το Προεδρικό Διάταγμα 133 (ΦΕΚ 109/τ. Α'/17-5-2002) καθορίζει ακριβώς τις ασθένειες και την αποδιδόμενη σωματική ικανότητα και τους τρόπους κρίσεως όλων των έφεδρων και μόνιμων στελεχών των ενόπλων δυνάμεων.

2.3 ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΣΤΟ ΚΕΝΤΡΟ

Στο Κέντρο Εκπαιδύσεως Νεοσύλλεκτων όπου θα παρουσιαστεί ο νεοσύλλεκτος, θα λάβει όλη εκείνη την εκπαίδευση που θα του είναι χρήσιμη για όλη τη μετέπειτα πορεία του στο στρατό.

Στο Κέντρο Εκπαίδευσης Νεοσυλλέκτων μαθαίνει κάποιος τα βασικά αντικείμενα που πρέπει να ξέρει κάθε οπλίτης. Η βασική εκπαίδευση⁴⁸ σε αυτό, έχει διάρκεια οκτώ εβδομάδες και περιλαμβάνει :

- 1η εβδομάδα : κατάταξη
- 2^η -7^η εβδομάδα: Βασική εκπαίδευση
- 8^η εβδομάδα: Κίνηση προς τις μονάδες και τα ειδικά Κέντρα Εκπαίδευσης.

Σκοπός της Βασικής Εκπαίδευσης είναι η προσαρμογή του οπλίτη στη στρατιωτική ζωή, η στρατιωτική αγωγή, η φυσική αγωγή, η ατομική και τακτική εκπαίδευση για να γίνει κάποιος ικανός μαχητής και να μπορεί να επιβιώνει μόνος του στο πεδίο μάχης ή στις ειδικές συνθήκες που απαιτούνται.⁴⁹

Κατά τη διάρκεια της προσαρμογής του στη στρατιωτική ζωή, ο νεοσύλλεκτος, διδάσκεται γενικές γνώσεις για το στράτευμα όπως είναι, η πειθαρχία, ιεραρχία⁵⁰, θέματα τάξης και συμπεριφοράς, τις υποχρεώσεις, τα δικαιώματα του κ.λ.π.

Η φυσική αγωγή περιλαμβάνει τη καθημερινή σωματική εκγύμναση, ώστε να σκληραγωγηθεί και να διατηρεί καλή σωματική, ψυχική υγεία και αντοχή με αποτέλεσμα να είναι πάντα έτοιμος να αντιμετωπίσει την κόπωση και τις κακουχίες επιτυγχάνοντας την αποστολή του.

Η ατομική, τεχνική και τακτική εκπαίδευση, αποσκοπεί στην εξάσκηση του στρατιώτη στη χρήση ελαφρών όπλων (χειρισμός-βολή) και στη χρησιμοποίηση του εδάφους ώστε να επιβιώνει στο πεδίο μάχης.

Θα πρέπει να δίνεται ιδιαίτερη προσοχή στην εκπαίδευση, η οποία είναι κοινή για όλους τους νεοσύλλεκτους ανεξάρτητα από σώμα και όπλο. Στο Κέντρο Εκπαίδευσης, ο νεοσύλλεκτος μαθαίνει πώς να εκτελεί σωστά τις υπηρεσίες που αναλαμβάνει, πώς να χαιρετά, πώς να εκτελεί τα διάφορα παραγγέλματα, πώς να σημαδεύει και να ρίχνει βολές με

⁴⁸ Ενημερωτικό φυλλάδιο στρατεύσιμου. Γενικό Επιτελείο Εθνικής Άμυνας, Διεύθυνση Στρατολογικού

⁴⁹ Ενημερωτικό φυλλάδιο στρατεύσιμου. Γενικό Επιτελείο Εθνικής Άμυνας, Διεύθυνση Στρατολογικού

⁵⁰ οι έννοιες της ιεραρχίας και της πειθαρχίας στο στρατό αναλύονται στη παράγραφο 3.1. και 3.2 αντίστοιχα

το όπλο και γενικά καθετί που πρέπει να ξέρει ο κάθε στρατιώτης. Όταν αργότερα, φύγει από το λόχο, τα παραπάνω θεωρούνται δεδομένα στη μονάδα αν και θα τα ακούσει και εκεί πολλές φορές.

Στο Κέντρο Εκπαίδευσης⁵¹ ο νεοσύλλεκτος μπορεί να συναντήσει οργανικούς στρατιώτες, δηλαδή στρατιώτες οι οποίοι έχουν πάει ήδη στη μονάδα και έχουν επιστρέψει από αυτή. Οι στρατιώτες αυτοί πολλές φορές έχουν το ρόλο του εκπαιδευτή και μπορεί κάποιος να τους εκφράζει τις απορίες του, ενώ καλό είναι να υπακούει σε αυτά που του λένε γιατί είναι ο ρόλος τους τέτοιος και τις περισσότερες φορές μπορεί να τους δημιουργηθεί πρόβλημα για λάθη ή παραλείψεις νεοσύλλεκτων στρατιωτών. Αυτό όμως δεν σημαίνει σε καμία περίπτωση, ότι μπορούν να εξαναγκάσουν τον νεοσύλλεκτο να κάνει κάτι που είναι πέρα και έξω από τα όρια της λογικής ή που δεν έχει σχέση με την εκπαίδευση και τα καθήκοντα του. Επίσης δεν έχουν το δικαίωμα να τιμωρήσουν το νεοσύλλεκτο, μπορούν όμως να αναφέρουν στους ανωτέρους τους κάτι το οποίο έκανε και δεν ήταν σωστό.

Στο κτίριο του λόχου είναι αναρτημένος ο Πίνακας Ανακοινώσεων όπου βρίσκεται το πρόγραμμα Ωρών Υπηρεσιών και Εκπαίδευσης το οποίο είναι δεσμευτικό για όλους τους οπλίτες. Σε σχετικό πίνακα⁵², τοποθετείται καθημερινά η κατάσταση υπηρεσίας του προσωπικού (σκοποί, θαλαμοφύλακες κ.λ.π.) καθώς και ανακοινώσεις για τις υπόλοιπες δραστηριότητες. Η καθημερινή παρακολούθηση του πίνακα ανακοινώσεων είναι υποχρέωση του κάθε στρατιώτη.

Σύμφωνα με το ημερήσιο πρόγραμμα, τις καθημερινές στις 22:30 στο στρατό έχει σιωπητήριο. Αυτό σημαίνει ότι την ώρα αυτή πρέπει ο στρατιώτης να βρίσκεται στο κρεβάτι του. Εγερτήριο το πρωί έχει στις 6:15 όπου ο θαλαμοφύλακας αναλαμβάνει την αφύπνιση των στρατιωτών, ενώ ο Υπαξιωματικός Υπηρεσίας θα την ελέγξει. Ο στρατιώτης έχει στη διάθεση του 45' της ώρας για πλύσιμο, ξύρισμα, στρώσιμο κρεβατιού και για την καθαριότητα του χώρου ευθύνης του. Στις 7:00 θα πρέπει υποχρεωτικά να βρίσκεται στα εστιατόρια για λήψη πρωινού συσσιτίου.

Στο ημερήσιο πρόγραμμα προβλέπεται ελεύθερος χρόνος, ο οποίος είναι στη διάθεση του καθενός για ψυχαγωγία, άθληση ή ανάπαυση. Εάν κάποιος θέλει να γυμναστεί μπορεί να βρει αθλητικές εγκαταστάσεις στο στρατόπεδο, ενώ αν θέλει να διαβάσει υπάρχει η βιβλιοθήκη της μονάδας. Στο ενημερωτικό φυλλάδιο στρατεύσιμου τονίζεται ότι μόνο στη βιβλιοθήκη έχει κάποιος το δικαίωμα να διαβάσει πολιτική εφημερίδα, ενώ απαγορεύονται οι πολιτικές συζητήσεις.

Οι στρατιώτες και οι Έφεδροι αξιωματικοί σιτίζονται στις μονάδες που υπηρετούν. Το συσσίτιο αποτελείται από τρόφιμα που προμηθεύεται η υπηρεσία συγκεντρωτικά και από τρόφιμα που προμηθεύονται οι μονάδες από εμπόριο με βάση τη χορηγούμενη για κάθε

---

⁵¹ www.thiteia.gr/kentro.htm

⁵² Βλ: παράρτημα το πίνακα που περιλαμβάνει το καθημερινό πρόγραμμα δραστηριοτήτων.

οπλίτη χρηματική βελτίωση συσσιτίου. Επιπλέον το συσσίτιο εμπλουτίζεται με τρόφιμα, τα οποία αγοράζονται από τις μονάδες με την παρεχόμενη χρηματική βελτίωση συσσιτίου.

Σε κάθε στρατόπεδο υπάρχει μία αίθουσα που είναι το στέκι των Οπλιτών, το Κέντρο Ψυχαγωγίας Μονάδας Εκεί συγκεντρώνονται οι οπλίτες κατά τον ελεύθερο χρόνο τους για ψυχαγωγία και ανάπαυση. Σε αυτό μπορούν οι στρατιώτες να αγοράσουν σε χαμηλές τιμές τρόφιμα, ποτά, είδη καπνιστού, είδη υγιεινής και όλα όσα χρειάζονται για τις καθημερινές τους ανάγκες. Επίσης όπως προαναφέρεται στο Κέντρο Ψυχαγωγίας Μονάδας μπορούν οι στρατιώτες να παρακολουθήσουν τηλεόραση, να ακούσουν μουσική, να παίξουν επιτραπέζια παιχνίδια και να συζητήσουν. Παράλληλα εκεί, διοργανώνονται μουσικές εκδηλώσεις, κινηματογραφικές προβολές, θεατρικές παραστάσεις και πραγματοποιούνται διαλέξεις για εθνικά θέματα, για το AIDS, τα ναρκωτικά κ.λ.π.

Στη βιβλιοθήκη και στο Κέντρο Ψυχαγωγίας Μονάδας μπορεί να βρει κανείς το μηνιαίο περιοδικό του Υπουργείου Εθνικής Άμυνας «Η ΘΗΤΕΙΑ ΣΗΜΕΡΑ», το οποίο έχει ποικίλη ύλη με ενδιαφέροντα όχι μόνο στρατιωτικά, αλλά και γενικά θέματα. Ραδιόφωνο και τηλεόραση υπάρχουν στο Κέντρο Ψυχαγωγίας Μονάδας ενώ η επικοινωνία με συγγενικά ή κοντινά πρόσωπα διευκολύνεται με την ύπαρξη τηλεφωνικών θαλάμων μέσα στο στρατόπεδο.

Τα δύο πρώτα Σαββατοκύριακα της θητείας του στρατιώτη, επιτρέπεται να τον επισκεφτούν συγγενείς και φίλοι. Το επισκεπτήριο γίνεται κάθε Σάββατο απογευματινές ώρες και Κυριακή από 10:00- 13:00. Σε περίπτωση απόλυτης ανάγκης, μπορούν οι συγγενείς να δουν το στρατιώτη οποιαδήποτε μέρα κατά τις ελεύθερες ώρες.

Με την ένταξη κάποιου στις τάξεις των Ενόπλων Δυνάμεων, υποχρεώνεται να δώσει όρκο στη Σημαία και το Ιερό Ευαγγέλιο ή στα Ιερά Σύμβολα που πιστεύει. Ο όρκος είναι η επίσημη υπόσχεση που δίνει ο νεοσύλλεκτος στα Εθνικά και Θρησκευτικά Σύμβολα, ότι θα τηρεί πιστά, όσα περιλαμβάνονται στον όρκο⁵³

Από την υπόσχεση αυτή απαλλάσσεται αυτός που ορκίσθηκε, μετά την έξοδο του από τις τάξεις του στρατού και την επάνοδό του στην ιδιωτική ζωή. Οι υποχρεώσεις του όρκου αναλαμβάνονται αυτόματα χωρίς νέα ορκωμοσία, από όσους ανακαλούνται στην ενέργεια από την εφεδρεία ή επιστρατεύονται. Όσοι εντάσσονται στο σώμα των αξιωματικών, ορκίζονται, έστω και εάν προηγουμένως είχαν ορκισθεί σαν μαθητές παραγωγικών Σχολών ή σαν οπλίτες. Υπαξιωματικοί, που προάγονται σε ανθυπασιπιστές δεν ορκίζονται πάλι.⁵⁴

Η ορκωμοσία πραγματοποιείται στο τέλος της τρίτης εβδομάδας (ημέρα Παρασκευή) περίπου 18 ημέρες από την ημέρα κατατάξεως. Αυτή την ημέρα μπορεί να καλέσει ο στρατιώτης τους δικούς του ανθρώπους για να παρακολουθήσουν τη διαδικασία της ορκωμοσίας.

---

⁵³ Βλέπε: στο παράρτημα τον όρκο

⁵⁴ <http://www.amfitheatro.gr/stratologia/plirofories.php>

Μετά την ορκωμοσία δίνεται άδεια, η οποία είναι και η πρώτη άδεια που χορηγείται. Έχει διάρκεια τρεις μέρες εκτός αν κατάγεται κάποιος από μακρινές περιοχές (Εβρος, Κρήτη, Νησιά Αιγαίου κ.λ.π.) οπότε χορηγείται τετραήμερη κανονική άδεια. Κατά τον υπόλοιπο χρόνο παραμονής στο Κέντρο Εκπαίδευσης Νεοσυλλέκτων, δεν δίνεται άλλη άδεια εκτός από ένα με δύο Σαββατοκύριακα που χορηγείται 24ωρη ή 48ωρη άδεια.

Από την 1^η Φεβρουαρίου του 1999 οι οπλίτες έχουν τη δυνατότητα δωρεάν μετακίνησης με την αστική συγκοινωνία σε πρώτη φάση, στη Θεσσαλονίκη και Αθήνα. Το μέτρο ισχύει με την επίδειξη της στρατιωτικής ταυτότητας. Το Υπουργείο Εθνικής Αμύνας προχωρά σε ανάλογες διευκολύνσεις προς του οπλίτες και σε άλλα μέσα μετακίνησης, όπως τρένα , πλοία κ.λ.π.⁵⁵

Η Διεύθυνση Κέντρων Εκπαίδευσης Νεοσύλλεκτων, έχει αναλάβει την ευθύνη της οργάνωσης, της παρακολούθησης, τον έλεγχο και το συντονισμό της όλης εκπαίδευσης των νεοσύλλεκτων οπλιτών του στρατού ξηράς, καθώς και τις συνθήκες διαβίωσης αυτών, μέσα στο πλαίσιο των κατευθύνσεων και οδηγιών του Γενικού Επιτελείου Στρατού, προσδοκώντας να βοηθήσει στο ιδιαίτερο και ευαίσθητο έργο της εκπαίδευσης των νέων στρατιωτών στο Στρατό Ξηράς. Η Διεύθυνση Κέντρων Εκπαίδευσης Νεοσύλλεκτων παρακολουθεί τα Κέντρα Εκπαίδευσης Νεοσυλλέκτων, σε ό,τι αφορά στις εκπαιδευτικές εγκαταστάσεις και μέσα, ενώ προβαίνει στην αξιολόγηση του επιπέδου εκπαίδευσης και υποβάλλει προτάσεις για τη βελτίωσή της.⁵⁶

2.4. ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΣΤΗ ΜΟΝΑΔΑ

Η βασική εκπαίδευση όπως προαναφέρθηκε, αποτελεί το πρώτο στάδιο και είναι ενιαία για όλους. Το επόμενο στάδιο είναι η εκπαίδευση στην ειδικότητα του στρατιώτη. Στο τέλος της 7^{ης} εβδομάδας, η Διεύθυνση Στρατιωτικού Προσωπικού του Γενικού Επιτελείου Στρατού απονέμει ειδικότητα, ανάλογα με τα προσόντα του κάθε στρατιώτη, τις γραμματικές του γνώσεις ή το επάγγελμα του ώστε να αξιοποιηθούν στην καταλληλότερη θέση.

Η εκπαίδευση στην ειδικότητα διεξάγεται στις μονάδες εκστρατείας ή στα Ειδικά Κέντρα Εκπαίδευσης. Η διάρκεια της κυμαίνεται από τέσσερις έως δεκατρείς εβδομάδες. Οι τεχνικές ειδικότητες έχουν συνήθως τη μεγαλύτερη διάρκεια. Ταυτόχρονα με την απονομή ειδικότητας κοινοποιείται και η μονάδα εκστρατείας που θα πρέπει κάποιος να υπηρετήσει. Εκεί παρουσιάζεται ο στρατιώτης μετά το πέρας της ειδικής εκπαίδευσης και υπηρετεί υποχρεωτικά τουλάχιστον επί έξι μήνες. Δικαίωμα μετάθεσης αποκτά κάποιος μετά τη συμπλήρωση εξαμήνου.⁵⁷

Στη μονάδα θεωρείται περίπου δεδομένο ότι γνωρίζει κάποιος βασικά αντικείμενα που πρέπει να ξέρει κάθε στρατιώτης και βασικά αντικείμενα της ειδικότητας του. Αν

⁵⁵ Ενημερωτικό φυλλάδιο στρατεύσιμου . Γενικό Επιτελείο Εθνικής Αμυνας , Διεύθυνση Στρατολογικού

⁵⁶ http://www.army.gr/html/GR_Army/dieuthinseis/diken/history.htm

⁵⁷ www.thiteia.gr/monada.htm

χρειαστεί ο στρατιώτης εκπαιδεύεται και στη μονάδα. Το σημαντικότερο είναι ότι καλούνται οι στρατιώτες να εφαρμόσουν στη πράξη όλα όσα μαθαίνουν. Ασκήσεις, πορείες, βολές και σκοινάκια είναι στην ημερήσια διάταξη.⁵⁸

Στην αρχή τα πράγματα φαίνονται λίγο δύσκολα, γιατί καλείται ο στρατεύσιμος να προσαρμοστεί στο κλίμα της μονάδας. Εκεί σε αντίθεση με το Κέντρο Επιτελείο Νεοσυλλέκτων όπου όλοι είναι νεοσύλλεκτοι, βρίσκονται στρατιώτες που κοντεύουν να απολυθούν και γενικότερα είναι παλιότεροι. Συνήθως επικρατεί η άποψη ότι οι νεοσύλλεκτοι θα πρέπει να φορτώνονται περισσότερες υπηρεσίες και αγγαρείες απ' ό,τι οι παλιότεροι στρατιώτες.

Η ολοκλήρωση της εκπαίδευσης για το στρατό πραγματοποιείται στις Μονάδες Εκστρατείας Β' Κύκλου Εκπαίδευσης (Εκστρατείας). Εκεί απαραίτητα παραμένει ο στρατιώτης 26 εβδομάδες προκειμένου να εκτελέσει Τακτικές Ασκήσεις σε όλα τα κλιμάκια για να εξειδικευθεί και να αποκτήσει ειδικές γνώσεις και εμπειρίες για το οπλικό σύστημα, μέσο ή υλικό, για το χειρισμό του οποίου έχει επιλεγθεί.

2.5. ΑΔΕΙΕΣ

Κατά τη διάρκεια της θητείας του ο στρατιώτης, παίρνει άδειες από το στρατόπεδο για να μπορέσει να επισκεφτεί τους δικούς του ανθρώπους. Οι περισσότεροι στρατιώτες περιμένουν πώς και πώς την ημέρα που θα πάρουν την επόμενη άδεια, ακόμα και αν έχουν περάσει μόλις λίγες ημέρες από την προηγούμενη. Οι άδειες χωρίζονται σε διάφορες κατηγορίες και αυτές είναι⁵⁹ μικρότερες του 24ωρου, κανονικές άδειες, ειδικές άδειες, αναρρωτικές άδειες, τιμητικές άδειες, τιμητικές λόγω παραμεθόριου και τιμητικές λόγω ολυμπιακών αγώνων.

Κανονικά όταν παίρνει άδεια ο στρατιώτης, οφείλει να την θεωρήσει στο πλησιέστερο φρουραρχείο του τόπου για τον οποίο παίρνει άδεια, τόσο την ημέρα που μεταβαίνει στο μέρος που αναγράφεται στην άδειά του όσο και την ημέρα που φεύγει. Αυτό γίνεται για να αποδείξει ότι όντως πήγε στην άδεια του στο μέρος που ζήτησε και όχι κάπου αλλού. Πρακτικά άλλοι διοικητές μονάδων και υπομονάδων απαιτούν κάτι τέτοιο και άλλοι όχι.⁶⁰

2.6 ΟΙ ΤΕΛΕΥΤΑΙΕΣ ΜΕΡΕΣ ΣΤΟ ΣΤΡΑΤΟ

Μετά από μία πολύμηνη θητεία, έρχεται η στιγμή της παραλαβής του Ειδικού Φύλλου Πορείας (απολυτήριο). Συνήθως, οι περισσότεροι έχουν κρατήσει αρκετές μέρες άδειας και τις παίρνουν στο τέλος ενώ επιστρέφουν την τελευταία ημέρα που είναι να απολυθούν. Άλλα άτομα είτε επειδή δεν έχουν άδεια είτε επειδή δεν το επιθυμούν τις τελευταίες μέρες τις περνούν μέσα στη μονάδα.

⁵⁸ www.thiteia.gr/monada.htm

⁵⁹ Βλέπε στο παράρτημα αναλυτικά τις κατηγορίες των αδειών

⁶⁰ www.thiteia.org/adeies.htm

Για το τυπικό μέρος της απόλυσης κάποιου χρειάζεται ακτινογραφία απολύσεως, την οποία μπορεί να βγάλει με παραπεμπτικό του γιατρού της μονάδος σε οποιοδήποτε στρατιωτικό ή πολιτικό νοσοκομείο. Επίσης απαραίτητο κρίνεται, να είναι έτοιμη η διαχειριστική βεβαίωση, βάση της οποίας πιστοποιείται ότι δεν έχει κάποιος καμία οικονομική ή άλλου είδους υποχρέωση στη μονάδα.

Στο πρώτο γραφείο της μονάδας παραλαμβάνει κάποιος το απολυτήριο, υπογράφει τα απαραίτητα έγγραφα, παραδίδει τη στρατιωτική του ταυτότητα, η οποία καταστρέφεται και το δελτίο εισόδου στη μονάδα. Από τη μονάδα παραδίδεται το δελτίο της αστυνομικής ταυτότητας του απολυόμενου, το τυχόν δίπλωμα οδήγησης στρατιωτικού οχήματος, το οποίο δεν ισχύει ούτε μπορεί να μετατραπεί σε πολιτικό δίπλωμα. Αυτό το δίπλωμα ισχύει μόνο σε περίπτωση επιστράτευσης ή όταν κληθεί κάποιος για μετεκπαίδευση. Επίσης παραλαμβάνεται το εκλογικό βιβλιάριο αν έχει παραδοθεί και το Βιβλιάριο Μεταβολών και Εκπαίδευσης (paybook). Τέλος θα πρέπει να υπάρχει χαρτί από γιατρό, ενώ ενδέχεται να υπάρχουν και συμβουλές για τυχόν εμβόλια που συστήνεται στον απολυόμενο να κάνει. Μετά από τα παραπάνω πλέον ο στρατιώτης, αποχαιρετά το στρατόπεδο ως πολίτης.

**ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΙΙ: «ΙΕΡΑΡΧΙΑ, ΒΑΘΜΟΙ, ΠΕΙΘΑΡΧΙΑ ΚΑΙ ΡΥΘΜΙΣΕΙΣ
ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΩΝ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΩΝ».**

3.1 Η ΙΕΡΑΡΧΙΑ ΣΤΟ ΣΤΡΑΤΟ

Στις ένοπλες δυνάμεις ακολουθείται κατά κανόνα η ιεραρχική διάρθρωση. Η ιεραρχία στο στρατό αποτελεί μια πυραμίδα η οποία στην κορυφή της έχει τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας και στη βάση της τον στρατευμένο.

Στο στρατό καθημερινά, από την πρώτη μέρα έως την ημέρα της απόλυσης, διδάσκεται στον στρατευμένο ποιος είναι ο επικεφαλής και του δίνουν να καταλάβει από την αρχή ότι είναι στην τελευταία θέση της ιεραρχίας. Και αν φτάσει σε σημείο να μη σεβαστεί αυτή την ιεραρχική διάρθρωση τότε θεωρείται ότι πρόκειται για απείθεια και υφίσταται τις ποινές που επιβάλλει ο νόμος. Ο καθένας στο στρατό οφείλει να υπακούει και να σέβεται τη θέση των ανωτέρων του, να εκτελεί τις διαταγές τους και να κάνει χρήση της δικής του θέσης του προς τους κατώτερους του.

Κατά τον Α. Ταρπάγκου⁶¹ «...η ιεραρχική διάρθρωση παίρνει στις ένοπλες δυνάμεις την πιο απόλυτη μορφή της, σε σχέση με τις άλλες μορφές καπιταλιστικής κοινωνικής οργάνωσης, με μία ολόκληρη κλίμακα στρατιωτικών βαθμών, που αντιστοιχεί σε διαφοροποιημένα επίπεδα εξουσιών και αρμοδιοτήτων, σε διαπλοκή με την αντίστοιχη ιεραρχική κατανομή της στρατιωτικής γνώσης. Αυτή η μορφή συγκρότησης αποκλείει τον οποιοδήποτε έλεγχο της βάσης των στρατευμένων στη στρατιωτική πυραμίδα και διασφαλίζει την ανεξέλεγκτη χρησιμοποίηση του στρατιωτικού μηχανισμού από τον ηγετικό πυρήνα του : θεμέλιος λίθος της ή στρατιωτική πειθαρχία...»

3.1.1 ΑΝΤΙΣΤΟΙΧΙΕΣ ΒΑΘΜΩΝ ΣΤΟ ΣΤΡΑΤΟ

Στον στρατό τα πάντα έχουν μία αυστηρή ιεραρχία. Κάθε κατώτερος οφείλει να υπακούει τον ανώτερό του.⁶² Κελευστής, σμηνίτης, ίλαρχος, ανθυπίατρος, είναι μερικές μόνο από τις ονομασίες βαθμών, που χρησιμοποιούνται σε διάφορα σώματα για να περιγράψουν πολλές φορές το ίδιο αξίωμα. Για παράδειγμα ο επίλαρχος, ο ταγματάρχης, ο επίατρος και ο δικαστικός σύμβουλος Γ' είναι ο ίδιος βαθμός ο οποίος χρησιμοποιείται σε διαφορετικά όπλα και σώματα.

Οι βαθμοί κατατάσσονται ιεραρχικά ως εξής:

Ανώτατοι αξιωματικοί: Στρατηγός, Αντιστράτηγος, Υποστράτηγος, Ταξίαρχος.

Ανώτεροι αξιωματικοί: Συνταγματάρχης, Αντισυνταγματάρχης, Ταγματάρχης.

Κατώτεροι αξιωματικοί: Λοχαγός, Υπολοχαγός, Ανθυπολοχαγός, Ανθυπασπιστές, Δόκιμοι, Έφεδροι Αξιωματικοί.

⁶¹ Ταρπάγκος Α. «Σταθερότητα και μεταλλαγές στο καθεστώς και τη φυσιογνωμία του στρατού» ΘΕΣΣΕΙΣ, Αναλύσεις – κριτική, Ζητήματα πάλης των τάξεων, 1999

⁶² Βλ: παράρτημα τους βαθμούς και τα διακριτικά τους

Υπαξιωματικοί: Αρχιλοχίας, Επιλοχίας, Λοχίας, Δεκανέας.

Οι κατώτεροι αξιωματικοί και οι υπαξιωματικοί είναι αυτοί που συναναστρέφονται καθημερινά με τους στρατευμένους. Συνήθως, οι υπαξιωματικοί είναι φιλικοί με τους στρατιώτες, ενώ οι αξιωματικοί ανάλογα με τον χαρακτήρα τους. Ένας στρατευμένος θα πρέπει να σέβεται τους ανωτέρους του και να έχει οικειότητα μαζί τους σε αποδεκτά πλαίσια. Συνήθως οι ανώτεροι αξιωματικοί είναι διοικητές μονάδων.

Στον διοικητή μπορούν να απευθυνθούν οι στρατευμένοι μόνο αν νομίζουν ότι έχουν κάποιο πολύ σοβαρό πρόβλημα και δεν ήταν δυνατό να επιλυθεί από τον διμοιρίτη ή τον διοικητή του λόχου του.

3.1.2 ΕΙΔΙΚΟΤΗΤΕΣ ΣΤΟ ΣΤΡΑΤΟ

Ειδικότητα είναι η ικανότητα που αποκτά ένας στρατευμένος μετά από σχετική στρατιωτική εκπαίδευση για εκτέλεση συγκεκριμένου έργου.⁶³

Στις ένοπλες δυνάμεις ο στρατευμένος λαμβάνει ειδικότητα ανάλογα με τις γραμματικές ή τεχνικές του γνώσεις ή άλλες ειδικές γνώσεις ή δεξιότητες που διαθέτει από τον ιδιωτικό του βίο σε συνδυασμό με την υγειονομική του κατάσταση και φυσικά ανάλογα με τις υπηρεσιακές ανάγκες.

Η ειδικότητα απονέμεται ανάλογα τις έμφυτες και επίκτητες ψυχοσωματικές ιδιότητες του στρατευμένου, οι οποίες καθορίζουν την προσωπικότητα του. Οι ιδιότητες αυτές προσδιορίζονται με ιατρικές εξετάσεις και τεχνικές δοκιμασίες επιλογής. Αναφέρονται στις εξής βασικές ιδιότητες:

1. Σωματικά Προσόντα: Αρτιμέλεια, σωματική διάσταση, ύψος, βάρος, οπτική- ακουστική οξύτητα, αντίληψη χρωμάτων, νευρολογικά χαρακτηριστικά, αντοχή, καρδιοαναπνευστική ικανότητα κλπ.

2. Διανοητικά Προσόντα: Γενική ευφυΐα, νοημοσύνη, κρίση, δύναμη έκφρασης, παρατηρητικότητα, μνήμη, οργανωτική ικανότητα, επινοητικότητα, δημιουργικότητα, πρωτοτυπία, αντίληψη πραγματικότητας κλπ.

3. Γνωσιολογικά Προσόντα: Γραμματικές γνώσεις, κατάρτιση, τεχνικές γνώσεις, ξένες γλώσσες κλπ.

4. Ψυχικά προσόντα: α) Ηθικά: Τιμιότητα, ειλικρίνεια, πειθαρχικότητα κλπ., β) Προσόντα χαρακτήρα: Προσαρμοστικότητα, αποφασιστικότητα, αυτοπεποίθηση, πρωτοβουλία, ψυχραιμία, συναισθηματική σταθερότητα κλπ.

5. Κοινωνικά προσόντα: Συμπεριφορά, διαγωγή, καταδίκες κλπ.

---

⁶³ Ενημερωτικό φυλλάδιο στρατεύσιμου . Γενικό Επιτελείο Εθνικής Άμυνας, Διεύθυνση Στρατολογικού σελ 31-33

Έφεδροι

Όταν απολυθεί ένας οπλίτης δεν τελειώνουν οι υποχρεώσεις του στο στρατό. Θεωρείται πλέον έφεδρος, πράγμα που σημαίνει ότι όταν η πατρίδα τον χρειαστεί μπορεί να τον επαναφέρει και πάλι στην ενεργό υπηρεσία. Όλοι οι Έλληνες μέχρι τα πενήντα τους χρόνια θεωρείται ότι ανήκουν στην εφεδρεία.

Δεν είναι ανάγκη να γίνει πόλεμος ή να κηρυχθεί επιστράτευση για να κληθεί ένας έφεδρος να προσφέρει τις υπηρεσίες του στον στρατό. Πολλές φορές μπορεί να καλεστεί για μετεκπαίδευση από μία έως δέκα ημέρες.

Οι δόκιμοι προάγονται ακόμα και όταν βρίσκονται στην εφεδρεία, έτσι αν υπηρετήσει ως δόκιμος κάποιος, θα λάβει ένα χαρτί που θα τον πληροφορεί ότι προήχθη σε Υπολοχαγό για παράδειγμα.

Μόνιμοι αξιωματικοί στρατολογικού σώματος.

Οι μόνιμοι αξιωματικοί του στρατολογικού σώματος προέρχονται από τη Στρατιωτική Σχολή Αξιωματικών Σωμάτων της Θεσσαλονίκης. Είναι απόφοιτοι του τμήματος Στρατολογικού της Σχολής αυτής και πτυχιούχοι του Νομικού Τμήματος του Αριστοτέλειου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, πλην ορισμένων, που είναι πτυχιούχοι Πολιτικών Επιστημών ή του Παντείου Πανεπιστημίου.⁶⁴

3.2 Η ΠΕΙΘΑΡΧΙΑ ΣΤΟ ΣΤΡΑΤΟ

Πειθαρχία για το στρατό θεωρείται η υπακοή. Η έννοια του όρου πειθαρχία που χρησιμοποιούν οι στρατιωτικοί είναι ότι «Κάθε κατώτερος οφείλει να υπακούει τους ανωτέρους του και να εκτελεί χωρίς αντιλογία τις διαταγές τους, που αφορούν την εφαρμογή των στρατιωτικών νόμων, των κανονισμών και των διαταγών της Υπηρεσίας»⁶⁵

Η πειθαρχία είναι η κύρια δύναμη του στρατεύματος. Εφαρμόζεται σε όλους χωρίς διακρίσεις στο βαθμό ή τη θέση. Προσδιορίζει το καθήκον καθενός και δεν επιτρέπει την αποδιοργάνωση του στρατεύματος. Είναι η κινητήριος δύναμη του στρατού. Το πρώτο πράγμα που μαθαίνει ένας στρατιώτης είναι να πειθαρχεί στις εντολές των ανωτέρων του.

Η πειθαρχία στο στρατό, έχει σκοπό την δημιουργία αρμονικών σχέσεων μεταξύ των ατόμων και συντονίζει τις προσπάθειες για την επιτυχία ενός κοινού σκοπού. Χωρίζεται σε δύο κατηγορίες την εσωτερική και την εξωτερική. Η πειθαρχία είναι εσωτερική, όταν πηγάζει από τη συναίσθηση της αξιοπρέπειας και της ατομικής τιμής, από τη συνείδηση της ευθύνης και της ηθικής υποχρέωσης για την εκπλήρωση του κοινού έργου και του κοινού σκοπού και από τη σύνδεση του κατώτερου με τον ανώτερο σε δεσμούς σεβασμού και εμπιστοσύνης.

⁶⁴ http://www.stratologia.gr/Enhmerwtika/Stratologia_swma/Chapter2.htm

⁶⁵ Ενημερωτικό φυλλάδιο στρατεύσιμου . Γενικό Επιτελείο Εθνικής Άμυνας, Διεύθυνση Στρατολογικού

Αντίθετα είναι εξωτερική, όταν πηγάζει από το φόβο των ποινών ή την ελπίδα των ανταμοιβών.

Είναι υποχρέωση του στρατιώτη και των στρατιωτικών, γενικότερα, να υπακούσουν και να πραγματοποιήσουν την διαταγή του ανωτέρου τους, ακόμα και όταν νιώθουν πως αδικούνται ή είναι παράλογη. Δεν έχουν την δυνατότητα να αρνηθούν να εκτελέσουν μια διαταγή, διότι θα κατηγορηθούν για απείθεια, κάτι που επισύρει βαρύτερες κάποιες φορές ποινές.

Τα τελευταία χρόνια έχουν καταβληθεί πολλές προσπάθειες να ληφθούν τα απαραίτητα μέτρα, ώστε να εδραιωθεί στο στράτευμα η εσωτερική πειθαρχία. Έτσι, δεν είναι εντελώς ανυπεράσπιστοι απέναντι στις παράλογες, ορισμένες φορές απαιτήσεις των ανωτέρων τους. Αν θεωρήσουν ότι έχουν αδικηθεί από μία εντολή που έχουν πάρει μπορούν να βγουν παραπονούμενοι στην αναφορά του λόχου και αν πιστεύουν ότι δεν έχουν ικανοποιηθεί στην αναφορά του τάγματός τους.

Στην πραγματικότητα μπορούν να φτάσουν το πράγμα, ιεραρχικά, όσο ψηλά θέλουν. Βασική όμως προϋπόθεση είναι να έχουν εκτελέσει την διαταγή για την οποία βγαίνουν παραπονούμενοι. Πρώτα, δηλαδή, εκτελούν και μετά παραπονιούνται. Κάτι πολύ σημαντικό είναι ότι μπορούν να βγουν παραπονούμενοι αλλά δεν μπορούν να συστήσουν μία ομάδα, δέκα για παράδειγμα ατόμων και να βγουν παραπονούμενοι ομαδικά. Η ομαδική αναφορά παραπόνων θεωρείται στάση και τιμωρείται. Πρέπει επίσης να γνωρίζουν ότι όλες οι διαταγές πρέπει να είναι υπηρεσιακές, δεν μπορεί δηλαδή κάποιος να διατάξει τον οπλίτη να του πλύνει το πολιτικό του αυτοκίνητο ή να του πάρει τσιγάρα. Οι μόνες διαταγές που μπορούν οι στρατεύσιμοι να αρνηθούν να εκτελέσουν είναι αυτές που αφορούν την κατάλυση του πολιτεύματος.

Γενικά, πρέπει ο στρατιώτης να γνωρίζει ότι κάθε ανώτερός του, στα πλαίσια των αρμοδιοτήτων του, μπορεί να τον διατάξει να κάνει κάποια πράγματα, δεν δικαιούται όμως να του δώσει διαταγές που τον υποβαθμίζουν ως άτομο και πρόσωπο και να τον προσβάλλει. Σε αυτή την περίπτωση δικαιούται και οφείλει να παραπονεθεί.

3.3. ANABOΛΕΣ

Πολλοί είναι εκείνοι οι οποίοι έχουν λόγους να μην παρουσιαστούν στο στρατό στην ώρα τους και να πάρουν αναβολή της στράτευσής τους. Οι κατηγορίες αναβολών είναι⁶⁶: Αναβολή λόγω σπουδών, αναβολή για λόγους υγείας, αναβολή λόγω του ότι ο στρατεύσιμος έχει αδελφό υπηρετεί τη θητεία του, αναβολή λόγω μόνιμης κατοικίας στο εξωτερικό, αναβολή λόγω του ότι υπηρετούν στις ένοπλες δυνάμεις άλλου κράτους, αναβολή κατάταξης πολιτογραφηθέντων⁶⁷, αναβολή κατάταξης προερχόμενων από χώρα του τέως ανατολικού

⁶⁶ Βλ. παράρτημα αναλυτικά τις κατηγορίες

⁶⁷ «Νόμος υπ' αριθ. 2510 περί στρατολογίας των Ελλήνων» άρθρο 6 παράγραφος 16 (ΦΕΚ 136Α Ιούνιος 1997)

συνασπισμού ή την Τουρκία⁶⁸ και τέλος αναβολή κατάταξης νοσηλευόμενων, κρατούμενων και εκτοπισμένων⁶⁹.

Για την ακριβή διάρκεια της αναβολής και τα δικαιολογητικά που χρειάζονται ανά περίπτωση να κατατεθούν θα πρέπει να λαμβάνονται πληροφορίες από το στρατολογικό γραφείο στο οποίο ανήκουν οι στρατεύσιμοι. Είναι απαραίτητο να υπάρχει μεγάλη προσοχή στον τρόπο που οι στρατεύσιμοι θα χρησιμοποιήσουν την αναβολή τους, καθώς υπήρξαν πολλές περιπτώσεις όπου επιβλήθηκε πρόσθετη θητεία, η οποία ήταν εξαγοράσιμη, επειδή δεν χρησιμοποιούσαν σωστά την αναβολή τους.

3.4 ΜΕΙΩΜΕΝΗ ΘΗΤΕΙΑ

Πολλοί στρατεύσιμοι έχουν λόγους να υπηρετήσουν μειωμένη θητεία⁷⁰. Επειδή το θέμα απασχολεί πολλούς, υπάρχει σχετικό άρθρο του νόμου περί Στρατολογίας των Ελλήνων. Στο άρθρο 9⁷¹ περί μειωμένης θητείας:

I. Μεταφέρονται στους υπόχρεους μειωμένης θητείας, εφόσον επιθυμούν, οι παρακάτω στρατεύσιμοι ή οπλίτες: Σε θητεία τρίμηνης διάρκειας, σε θητεία εξάμηνης διάρκειας, σε θητεία εννιάμηνης διάρκειας:

II. Η μεταφορά στους υπόχρεους μειωμένης θητείας δεν ανακαλείται, αν μετά την υποβολή του σχετικού αιτήματος εκλείψουν οι σχετικοί λόγοι.

III. Αν ο περιγραφόμενος ως δικαιούχος είναι ανίκανος για κάθε εργασία, το δικαίωμα μεταβιβάζεται στον αμέσως επόμενο ικανό για εργασία αδελφό.

IV. Για την εφαρμογή του παραπάνω: (α) Τέκνα που υιοθετήθηκαν μετά τη συμπλήρωση του δέκατου πέμπτου έτους της ηλικίας τους λογίζονται τέκνα των φυσικών γονέων. (β) Η απόκτηση και η διατήρηση ή μη της ιδιότητας του μόνιμου κατοίκου εξωτερικού εξετάζονται σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 7 του νόμου αυτού.

V. Η ανικανότητα για εργασία γονέα, αδελφού ή αδελφής, πρέπει να οφείλεται σε λόγους υγείας και κρίνεται από την πρωτοβάθμια υγειονομική επιτροπή των Ενόπλων Δυνάμεων, την πλησιέστερη στον τόπο διαμονής τους.

VI. Με απόφαση του Υπουργού Εθνικής Άμυνας, που εκδίδεται ύστερα από πρόταση του Αρχηγού Γενικού Επιτελείου Εθνικής Άμυνας καθορίζονται οι προθεσμίες, οι διαδικασίες και τα απαιτούμενα δικαιολογητικά για την υπαγωγή στις διατάξεις του άρθρου αυτού, τα κριτήρια που θεμελιώνουν την ανικανότητα για εργασία και οι αρμοδιότητες των υγειονομικών επιτροπών της προηγούμενης παραγράφου, καθώς και ο τρόπος παραπομπής σε αυτές.

⁶⁸ «Νόμος υπ' αριθ. 2510 περί στρατολογίας των Ελλήνων» άρθρο 6 παράγραφος 19 (ΦΕΚ 136Α Ιούνιος 1997)

⁶⁹ «Νόμος υπ' αριθ. 2510 περί στρατολογίας των Ελλήνων» άρθρο 6 παράγραφος 20, 21 & 22 (ΦΕΚ 136Α Ιούνιος 1997)

⁷⁰ Μειωμένη Θητεία <http://www.amfitheatro.gr/stratologia/meiomenithuteia.php>

⁷¹ «Νόμος υπ' αριθ. 2510 περί Στρατολογίας των Ελλήνων» (ΦΕΚ 136Α' /27 Ιούνιος 1997)

Τα δικαιολογητικά όσων δικαιούνται να μεταφερθούν στους υπόχρεους μειωμένης θητείας υποβάλλονται στο αρμόδιο Στρατολογικό Γραφείο οποτεδήποτε μετά την κατάταξή τους στις Ένοπλες Δυνάμεις εφόσον με την τυχόν μεταφορά των ενδιαφερομένων στους υπόχρεους μειωμένης θητείας δεν δημιουργείται υποχρέωση παραπέρα εκπλήρωσης στρατιωτικών υποχρεώσεων, τα δικαιολογητικά υποβάλλονται οποτεδήποτε, αλλά οπωσδήποτε μετά την αρχική πρόσκληση της κλάσης τους. Χρόνος έκδοσης είναι μέσα σε δέκα μέρες από την κατάθεση των δικαιολογητικών. Η μεταφορά στους υπόχρεους μειωμένης θητείας δεν ανακαλείται, αν μετά την υποβολή της σχετικής αίτησης εκλείψουν οι λόγοι της μεταφοράς.

3.5 ΑΠΑΛΛΑΓΕΣ ΚΑΙ ΕΞΑΙΡΕΣΕΙΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΚΑΤΑΤΑΞΗ ΣΤΟ ΣΤΡΑΤΟ.

Απαλλαγή της στράτευσης

Υπάρχουν περιπτώσεις οπλιτών οι οποίοι μπορούν να πάρουν έως και απαλλαγή από την στράτευση και εφόσον υπηρετούν απολύονται.⁷² Απαλλαγή μπορούν να πάρουν: Οι στρατεύσιμοι και οι οπλίτες που κρίνονται ακατάλληλοι για στράτευση για λόγους υγείας, όσοι καταδικάζονται αμετάκλητα σε καθαίρεση ή σε ποινή που για τους στρατιωτικούς συνεπάγεται καθαίρεση, οι θρησκευτικοί λειτουργοί, μοναχοί ή δόκιμοι μοναχοί γνωστής θρησκείας, εφόσον το επιθυμούν, οι πατέρες τεσσάρων ή περισσότερων τέκνων.

Εξαιρέση από τις προσκλήσεις για κατάταξη στις Ένοπλες Δυνάμεις.

Επιπλέον υπάρχουν περιπτώσεις που κάποιος εξαιρούνται της κατάταξης στο στρατό.⁷³ Εξαιρούνται από τις προσκλήσεις για κατάταξη στις Ένοπλες Δυνάμεις οι κρατούμενοι σε φυλακές, όσοι βρίσκονται σε εκτόπιση με απόφαση ελληνικού δικαστηρίου, όσοι νοσηλεύονται σε νοσηλευτικά ιδρύματα ή κέντρα υγείας του Δημοσίου, δήμων, κοινοτήτων ή άλλων νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου, καθώς και όσοι νοσηλεύονται σε νοσοκομεία του εξωτερικού ή ακολουθούν θεραπευτική αγωγή στα κέντρα θεραπείας εξαρτημένων ατόμων, οι μόνιμοι κάτοικοι εξωτερικού, όσοι πτυχιούχοι ανώτερης ή ανώτατης σχολής εγγράφονται για μεταπτυχιακές σπουδές ή απόκτηση ιατρική ειδικότητας. Ακόμα, εξαιρέση από τις προσκλήσεις για κατάταξη παίρνουν οι σπουδαστές Ινστιτούτου Επαγγελματικής Κατάρτισης ή σχολής της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης ή αναγνωρισμένου ωδείου, οι μαθητές λυκείου, οι απόφοιτοι λυκείου που πρόκειται να συμμετάσχουν σε οποιαδήποτε διαδικασία εισαγωγής ή εγγραφής σε σχολή της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης του εσωτερικού ή σε ανώτερη ή ανώτατη σχολή του εξωτερικού, καθώς και οι σπουδαστές προπαρασκευαστικού τμήματος σχολής του εξωτερικού, εφόσον η φοίτηση σε αυτό είναι υποχρεωτική για την εγγραφή σε ανώτατη σχολή και εφόσον διδάσκονται σε αυτό και άλλα μαθήματα πλην ξένης γλώσσας. Επίσης, οι σπουδαστές αναγνωρισμένων ιερατικών σχολών

⁷² Απαλλαγή από την στράτευση <http://www.amfitheatro.gr/stratologia/apallagi.php>

⁷³ Εξαιρέση από τις προσκλήσεις για κατάταξη στις Ένοπλες Δυνάμεις <http://www.amfitheatro.gr/stratologia/exaireseis.php>

εσωτερικού ή εξωτερικού που πρόκειται να χειροτονηθούν, οι δόκιμοι ή μόνιμοι υπάλληλοι διεθνών οργανισμών, όσοι στρατεύσιμοι της κλάσεως 1995 και νεότερων υπηρετούν σε εμπορικά πλοία, όσοι στρατεύσιμοι κάτοχοι μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών ευρίσκονται στο εξωτερικό και διαπρέπουν σε επιστημονικές εργασίες ή έρευνες ή προσφέρουν εθνικές υπηρεσίες υψίστης σπουδαιότητας και τέλος οι στρατεύσιμοι που είναι απόφοιτοι δημοσίου ή ιδιωτικού λυκείου ναυτικής κατεύθυνσης

3.6 ΑΝΤΙΡΡΗΣΙΕΣ ΣΥΝΕΙΔΗΣΗΣ

Αντιρρησίας Συνείδησης⁷⁴ είναι όποιος επικαλούμενος τις ιδεολογικές του πεποιθήσεις, αρνείται την κατάταξη στις Ένοπλες Δυνάμεις. Οι λόγοι συνείδησης θεωρούνται ότι έχουν σχέση με μια γενική αντίληψη περί ζωής, βασισμένη σε συνειδητές θρησκευτικές, φιλοσοφικές ή ηθικές πεποιθήσεις.⁷⁵ Το δικαίωμα στην αντίρρηση συνείδησης κατοχυρώθηκε με σειρά αποφάσεων των Ηνωμένων Εθνών, της Ευρωπαϊκής Ένωσης και του συμβουλίου της Ευρώπης.

Το ελληνικό κράτος αναγνώρισε για πρώτη φορά το δικαίωμα αυτό το 1997.⁷⁶ Με την πρόσφατη αναθεώρηση του συντάγματος διευκρινίστηκε πώς ενώ παραμένει η υποχρέωση όλων των πολιτών να φέρουν όπλα και να συντελούν στην άμυνα της χώρας δεν αποκλείεται να προβλέπεται με νόμο η υποχρεωτική προσφορά άλλων υπηρεσιών, εντός ή εκτός των Ενόπλων Δυνάμεων (εναλλακτική θητεία) από όσους έχουν τεκμηριωμένη αντίρρηση συνείδησης για την εκτέλεση ένοπλης ή γενικά στρατιωτικής υπηρεσίας.⁷⁷

Η εναλλακτική θητεία, όμως έχει χαρακτήρα τιμωρίας, τόσο ως προς τη διάρκεια όπου επιβάλλεται 18 μήνες πρόσθετη υπηρεσία, που σημαίνει στη καλύτερη περίπτωση η διπλάσια θητεία, όσο και ως προς τις συνθήκες. Επιβάλλεται μισθός 165 ευρώ για τροφή και στέγη, 56-68 ώρες εργασίας την βδομάδα και άλλα επιπρόσθετα.

Δεν αναγνωρίζονται ως αντιρρησίες συνείδησης⁷⁸ όσοι έχουν υπηρετήσει ενόπλως για οσοδήποτε χρονικό διάστημα στις Ελληνικές ή ξένες Ένοπλες Δυνάμεις, ή στα Σώματα Ασφαλείας, όσοι έχουν λάβει άδεια οπλοφορίας ή έχουν ζητήσει να τους χορηγηθεί τέτοια άδεια, καθώς και όσοι συμμετέχουν σε μεμονωμένες ή συλλογικές δραστηριότητες σκοπευτικών αγώνων, κυνηγιού κ.λ.π. και όσοι έχουν καταδικαστεί ή εκκρεμεί σε βάρος τους ποινική δίωξη για έγκλημα που έχει σχέση με χρήση όπλων, πυρομαχικών ή παράνομης βίας.

Η αναγνώριση ενός ατόμου, ως αντιρρησία συνείδησης γίνεται με απόφαση του Υπουργού Εθνικής Άμυνας, ύστερα από γνωμοδότηση επιτροπής, που εξετάζει τη συνδρομή

⁷⁴ Οδηγός του Αντιρρησία Συνείδησης

<http://www.omhroi.gr/modules.php?op=modload&name=Sections&file=index&req=viewarticle&artid>

⁷⁵ Επιτελείο Υπουργού Εθνικής Άμυνας Διεύθυνση Σχεδιάσεως Συστημάτων Ανθρώπινου Δυναμικού Τμήμα Στρατολογικής Πολιτικής Αντιρρησίες συνείδησης <http://www.amfitheatro.gr/stratologia/antirriesies.php>

⁷⁶ Νόμος 2510 του 1997

⁷⁷ Νόμο 2510, άρθρο 4, 1997

⁷⁸ Επιτελείο Υπουργού Εθνικής Άμυνας Διεύθυνση Σχεδιάσεως Συστημάτων Ανθρώπινου Δυναμικού Τμήμα Στρατολογικής Πολιτικής Αντιρρησίες συνείδησης <http://www.amfitheatro.gr/stratologia/antirriesies.php>

των προϋποθέσεων, είτε μέσα από τα δικαιολογητικά, είτε με προσωπική συνέντευξη - αν απαιτείται .

Άοπλη θητεία

Όσοι αναγνωρίζονται ως αντιρρησίες συνείδησης για άοπλη θητεία υποχρεούνται να υπηρετήσουν θητεία προσαυξημένη κατά δώδεκα μήνες, από εκείνη που θα υπηρετούσαν ενόπλως. Η άοπλη θητεία εκπληρώνεται αποκλειστικά σε μονάδες και υπηρεσίες του Υπουργείου Εθνικής Άμυνας, που εδρεύουν εκτός των νομών Αττικής, Θεσσαλονίκης, γέννησης, καταγωγής ή διαμονής των ενδιαφερομένων, καθώς και εκτός των μεγάλης πληθυσμιακής πυκνότητας αστικών κέντρων, που θα καθορισθούν με απόφαση του Υπουργού Εθνικής Άμυνας. Σε αυτούς ανατίθενται καθήκοντα και τους απονέμονται ειδικότητες που δεν συνεπάγονται τη χρήση ή την εκπαίδευση στη χρήση όπλων.

Για την περίπτωση των αντιρρησιών συνείδησης που ζουν στο εξωτερικό, το Ευρωκοινοβούλιο ζητά ειδική μεταχείριση καθώς είναι πρακτικά αδύνατο να υπηρετήσουν εναλλακτική θητεία στην Ελλάδα.

Με το πέρασμα των χρόνων παρατηρείται με βάση τις αιτήσεις στα Στρατολογικά Γραφεία, ότι όλο και λιγότεροι δηλώνουν αντιρρησίες συνείδησης. Συγκριτικά το 1998 υποβλήθηκαν 177 αιτήσεις, εγκρίθηκαν οι 172 και απορρίφθηκαν οι 5. Το 2004 υποβλήθηκαν 48 αιτήσεις, όπου από αυτές εγκρίθηκαν οι 46 και απορρίφθηκαν οι 2.⁷⁹

3.7 ΛΙΠΟΤΑΚΤΕΣ

Λιποτάκτες κηρύσσονται οι οπλίτες που εγκαταλείπουν αυθαίρετα τη μονάδα ή υπηρεσία τους και απουσιάζουν για χρόνο, που καθορίζει κατά περίπτωση ο Στρατιωτικός Ποινικός Κώδικας.

Στους λιποτάκτες επιβάλλονται οι οριζόμενες από τον Στρατιωτικό Ποινικό Κώδικα κυρώσεις, καθώς και πρόσθετη υπηρεσία ίση με το χρόνο λιποταξίας, που δεν μπορεί όμως να υπερβαίνει τους έξι μήνες. Οι λοιπές στερήσεις είναι ίδιες με αυτές που για τους ανυπότακτους.

Ο αριθμός των λιποτακτών ήταν πάντοτε πολύ μικρός και δεν δημιουργεί ανησυχία. Οι οπλίτες, που υποπίπτουν στο αδίκημα αυτό, είτε εμφανίζουν μια γενικότερη παραβατική συμπεριφορά, είτε με τη στάση τους εκφράζουν αδυναμία προσαρμογής στο στρατιωτικό περιβάλλον, καταστάσεις, που αμφότερες θα ήταν δυνατόν να αντιμετωπιστούν, στα πλαίσια της αρμοδιότητας της υγειονομικής υπηρεσίας των ειδικών δυνάμεων (απαλλαγή από τη στράτευση, χορήγηση αναβολών υγείας κτλ).

---

⁷⁹http://www.stratologia.gr/Enhmerwtika/Stratologia_swma/table3.htm.

3.8 ΑΝΥΠΟΤΑΚΤΟΙ

Ανυπότακτοι καλούνται όλοι αυτοί οι οποίοι κλήθηκαν να παρουσιαστούν στον στρατό αλλά δεν το έπραξαν. Οι ανυπότακτοι διακρίνονται σε δύο κατηγορίες: σε ανυπότακτους εσωτερικού, δηλαδή σε όσους διαμένουν στην Ελλάδα και μετά την ανυποταξία τους και σε ανυπότακτους εξωτερικού, περιλαμβάνονται δηλαδή όλοι εκείνοι οι οποίοι είναι ανυπότακτοι και διαμένουν στο εξωτερικό. Οι ανυπότακτοι αντιμετωπίζουν μία σειρά από διοικητικές αλλά και ποινικές κυρώσεις, όπως ποινές φυλάκισης, πρόσθετη στρατιωτική υπηρεσία, δεν μπορούν να διοριστούν στο δημόσιο.⁸⁰

Στους ανυπότακτους εσωτερικού δεν χορηγείται διαβατήριο και δεν μπορούν να ταξιδέψουν στο εξωτερικό. Πρόσφατος νόμος που ψηφίστηκε δίνει ωστόσο τη δυνατότητα στους Έλληνες ανυπότακτους εξωτερικού να λάβουν ελληνικό διαβατήριο ενώ πλέον επιτρέπεται στους ανυπότακτους να επισκεφτούν την Ελλάδα χωρίς κάποια συγκεκριμένη αιτία μέχρι τριάντα συνολικά ημέρες τον χρόνο. Όσοι είναι κάτοικοι χωρών μελών της Συνθήκης Σέγκεν⁸¹ μπορεί να έλθουν στην Ελλάδα με αρκετές πιθανότητες να μην συλληφθούν, καθώς δεν γίνεται έλεγχος διαβατηρίων σε όσους ταξιδεύουν μεταξύ των χωρών αυτών. Μπορεί όμως να συλληφθούν αν γίνει δειγματοληπτικός έλεγχος των διαβατηρίων τους, όπως έχει δικαίωμα κάθε χώρα να πράξει.

Η ανυποταξία διακρίνεται σε ανυποταξία ειρήνης, γενικής επιστράτευσης και πολέμου, ανάλογα με την κατάσταση που βρίσκεται η χώρα κατά την μη κατάταξη. Η ανυποταξία μετατράπηκε σε πλημμέλημα - δεν εκδίδεται ένταλμα και δεν τιμωρείται με φυλάκιση. Στην περίπτωση που ο ανυπότακτος έχει λευκό ποινικό μητρώο τότε πρόκειται πλέον για ποινή με αναστολή, δηλαδή φεύγει από το στρατοδικείο χωρίς άλλα προβλήματα. Στην χειρότερη των περιπτώσεων θα επιβληθεί μία εξαγοράσιμη ποινή.

Η ανυποταξία μπορεί να διακοπεί⁸² με τη συμπλήρωση του πεντηκοστού έτους της ηλικίας του ανυπότακτου, με την κατάταξη στις Ένοπλες Δυνάμεις, με τη σύλληψη για ανυποταξία, με την παρουσίαση του ανυπότακτου στην αρμόδια στρατιωτική δικαστική αρχή και με την κρίση του ανυπότακτου, από την αρμόδια υγειονομική επιτροπή των Ενόπλων Δυνάμεων ως ακαταλλήλου για στράτευση ή με τη χορήγηση αναβολής κατάταξης για λόγους υγείας.

Ο υφυπουργός άμυνας παραδέχεται, ότι ο ένας στους τρεις που πήρε αναβολή και πρόλαβε να ενημερωθεί για τις δυνατότητες που υπάρχουν, τελικά δεν υπηρετεί. Και ότι, ο ένας στους τέσσερις στρατεύσιμους δεν υπηρετεί.⁸³ Το ποσοστό των φυγόστρατων αυξάνεται

⁸⁰ Ανυπότακτοι. www.thiteia.gr/anypotakttoi.htm

⁸¹ Με την Συνθήκη Σέγκεν καταργήθηκαν οι συνοριακοί έλεγχοι μεταξύ πολλών Ευρωπαϊκών χωρών. Αυτό σημαίνει ότι δεν γίνεται έλεγχος των διαβατηρίων ή των ταυτοτήτων, αν και είναι καλό οι ταξιδιώτες να τα έχουν μαζί τους για τον τυχαίο έλεγχο. Οι χώρες που ανήκουν στην συνθήκη Σέγκεν είναι Ελλάδα, Βέλγιο, Λουξεμβούργο, Γερμανία, Ιταλία, Ολλανδία, Πορτογαλία, Ισπανία, Αυστρία, Σουηδία, Δανία και Φινλανδία.

⁸² Ανυπότακτοι <http://www.amfitheatro.gr/stratologia/anupotakttoi.php>

⁸³ Οδηγός Ανυποταξίας

<http://www.omhroi.gr/modules.php?op=modload&name=Sections&file=index&req=viewarticle&artid=3>

κάθε χρόνο: Πριν από 5 χρόνια, το ποσοστό των Ελλήνων στρατευσίμων που απαλλάσσονταν νόμιμα ή απέφυγε τη θητεία με διάφορα μέσα ανερχόταν στο 17,3%, δηλαδή, ένας στους έξι Έλληνες⁸⁴.

Ο Ελεύθερος Τύπος της 14^{ης} Ιουλίου του 2005 αναφέρει ενδεικτικά πως "το 2003 από τους 54.445 καλούμενους πρώτη φορά στο Στρατό Ξηράς κατετάγη για τελικά μόνο το 29% αυτών, δηλαδή 15.891, ενώ το 2004 οι αντίστοιχοι αριθμοί ήταν 49.849 και 14.717. Την ίδια στιγμή, από τους 30.426 που κλήθηκαν να υπηρετήσουν στο στρατό το τρέχον έτος, κατόπιν λήξης ή διακοπής της αναβολής τους, μόνο οι 21.495 τελικώς ντύθηκαν στο «χακί»".⁸⁵

Στους ανυπότακτους μερικής ή γενικής επιστράτευσης ή πολέμου, επιβάλλονται οι προβλεπόμενες από το Στρατιωτικό Ποινικό Κώδικα ποινικές κυρώσεις και στους ανυπότακτους ειρήνης φυλάκιση τουλάχιστον έξι μηνών. Σε όλες τις κατηγορίες ανυπότακτων επιβάλλεται επίσης πρόσθετη στρατιωτική υποχρέωση έξι μηνών, καθώς και οι προβλεπόμενες στέρησεις. Ωστόσο όσοι παρουσιαστούν οικειοθελώς στον στρατό, μπορούν κάτω από ορισμένες προϋποθέσεις να υπηρετήσουν μειωμένη θητεία και την υπόλοιπη να την εξαγοράσουν. (Το χρηματικό ποσό της εξαγοράς κάθε μήνα στρατεύσιμης στρατιωτικής υποχρέωσης, το οποίο καταβάλλεται εφάπαξ, δεν μπορεί να είναι λιγότερο των 300 Ευρώ, καθορίζεται και αναπροσαρμόζεται με κοινή απόφαση των Υπουργείων Εθνικής Άμυνας και Οικονομικών).

3.9 ΠΟΙΝΕΣ

Οι ποινές απασχολούν και αφορούν όχι μόνο τους στρατιώτες, αλλά και τα μόνιμα στελέχη του στρατού. Υπάρχουν διάφοροι λόγοι για τους οποίους μπορούν να τιμωρηθούν. Από τον πιο ήπιο, όπως το ότι ο στρατιώτης ήταν «ακομβίωτος», όπως συνηθίζεται να λέγεται στο στρατό, μέχρι τον πιο σοβαρό που έχει να κάνει με αδίκημα. Ο σοβαρότερος λόγος σχετίζεται με την εκτέλεση της υπηρεσίας καθώς αφορούν την ασφάλεια του στρατοπέδου και γι' αυτό και τιμωρούνται αυστηρότερα. Για άλλους λόγους είναι στο χέρι του διοικητή το πόσο και με ποιον τρόπο θα υπάρξει η σχετική τιμωρία. Αν για παράδειγμα, ο οπλίτης κοιμηθεί στη σκοπιά, αν θέλει ο Διοικητής μπορεί να τον παραπέμψει ακόμα και σε στρατοδικείο, καθώς εκτός από πειθαρχικό, θεωρείται και ποινικό αδίκημα.⁸⁶

Ο Στρατιωτικός Κανονισμός αναφέρει συγκεκριμένες ποινές για αδικήματα που σχετίζονται με την υπηρεσία και έχει γενικές κατευθύνσεις σχετικά με τα είδη των αδικημάτων και τα είδη της ποινής που επιβάλλονται. Ο κανονισμός αυτός συνήθως είναι αναρτημένος στα στρατόπεδα έτσι ώστε να γνωστοποιείται στους στρατιώτες.

---

⁸⁴ Οδηγός Ανυποταξίας
<http://www.omhroi.gr/modules.php?op=modload&name=Sections&file=index&req=viewarticle&artid=3>

⁸⁵ Οδηγός Ανυποταξίας
<http://www.omhroi.gr/modules.php?op=modload&name=Sections&file=index&req=viewarticle&artid=3>

⁸⁶ Ποινές, www.thiteia.gr/poines.htm

Είδη ποινών

Οι ποινές οι οποίες συνήθως καταβάλλονται στους στρατεύσιμους είναι:⁸⁷

Στέρση Άδειας Εξόδου: Αν και θεωρείται το ελαφρύτερο είδος ποινής είναι πολλές φορές το χειρότερο. Σημαίνει ότι κάποιος ο οποίος δεν έχει υπηρεσία και είναι κανονικά εξοδούχος δεν θα βγει έξω.

Περιορισμός και κράτηση: Οι στρατιώτες μένουν μέσα στο στρατόπεδο για όσες μέρες διαρκεί ο περιορισμός ή η κράτηση.

Φυλάκιση: Οι στρατιώτες επίσης μένουν μέσα στο στρατόπεδο για όσο καιρό διαρκεί η φυλάκιση και οι μέρες καταγράφονται στα ατομικά έγγραφα των οπλιτών.

Αυστηρή Φυλάκιση: Σε αυτή τη περίπτωση οι στρατιώτες εκτίουν την ποινή τους στο πειθαρχείο της μονάδας.

---

⁸⁷ «Νόμος υπ' αριθ. 2510 περί Στρατολογίας των Ελλήνων» (ΦΕΚ 136Α' /27 Ιούνιος 1997)
<http://www.amfitheatro.gr/stratologia/nomos.php>

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙV: ΠΡΟΣΔΟΚΙΕΣ ΚΑΙ ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΑ ΤΟΥ ΣΤΡΑΤΙΩΤΗ,
ΨΥΧΟΣΩΜΑΤΙΚΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ, ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΗΣ ΟΜΑΔΑΣ
ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ ΣΧΕΤΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ.

4.1. ΠΡΟΣΔΟΚΙΕΣ ΚΑΙ ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΑ ΤΩΝ ΣΤΡΑΤΕΥΣΙΜΩΝ

Η στρατιωτική θητεία, είναι για την πλειοψηφία του άρρενα πληθυσμού της χώρας η πρώτη απομάκρυνση από την προστασία και την επίβλεψη της οικογένειας. Ειδικά η κατάταξη και οι πρώτες εβδομάδες της θητείας (περίοδος εκπαίδευσης) αποτελούν την περίοδο της μεγάλης αυτής μεταβολής και την φάση προσαρμογής στα νέα ιδιαίτερα δύσκολα δεδομένα της στρατιωτικής ζωής.⁸⁸

Η κλήση στο στρατό αποτελεί βαθιά τομή μέσα στη ζωή του νεαρού νεοσύλλεκτου καθώς η αποφοίτησή του από τη σχολική ή επαγγελματική εκπαίδευση, του δίνει ένα αίσθημα ανεξαρτησίας, ελευθερίας και αυτονομίας σε σύγκριση με το πατρικό του σπίτι. Έχει ήδη αναπτύξει προσωπικές καθημερινές συνήθειες ζωής και δραστηριότητες, τις οποίες καλείται να αλλάξει. Στο στρατόπεδο, συναντά ένα νέο κόσμο και στερείται τη δυνατότητα να εκφρασθεί ως άτομο και να ξεχωρίσει από τους άλλους, λόγω της ομοιομορφίας που υπάρχει τόσο στην εξωτερική εμφάνιση, όσο και στον τρόπο συμπεριφοράς. Οι δυνατότητες του ελεύθερου χρόνου περιορίζονται, μοιράζεται τον χώρο ύπνου με περισσότερους συναδέλφους και έρχεται αντιμέτωπος με μια πληθώρα νέων απαιτήσεων «ορθής» συμπεριφοράς και ένα σύστημα ποινών και καθηκόντων⁸⁹.

Οι περισσότεροι στρατεύσιμοι θεωρούν την στρατιωτική θητεία ως μια αναγκαστική παρέμβαση στην ιδιωτική τους ζωή, καθώς αισθάνονται ότι χάνουν την προσωπική τους αξία, θεωρούν ότι δεν είναι σε θέση να καθορίζουν τον εαυτό τους, αφού εκτελούν διαταγές ανωτέρων και δεν λειτουργούν πλέον ως άτομα αλλά ως ομάδα. Επίσης, η έλλειψη αναγνώρισης, όπως συνέβαινε προηγουμένως με την άσκηση του επαγγέλματος, καταπιέζει και συνθλίβει την διάθεσή του και μπορεί, ανάλογα βέβαια με την προσωπικότητα του καθενός, να τον κάνει καταθλιπτικό – δύσθυμο, ή εχθρικό – επιθετικό. Είναι απόλυτα φυσιολογικό να αντιδρούν οι άνθρωποι με ένα συναίσθημα ανασφάλειας σε νέες καταστάσεις ζωής.

Στην ενίσχυση συναισθημάτων όπως άγχος και στεναχώρια, συμβάλλει συχνά η έλλειψη πληροφόρησης/ ενημέρωσης για το πώς μπορεί κάποιος να φερθεί όταν καλείται να προσαρμοστεί σε ένα νέο άγνωστο περιβάλλον και νέες συνθήκες ζωής.⁹⁰

Στο καινούργιο και άγνωστο περιβάλλον του στρατού, ένα στρατιώτης συνοδεύεται από μερικούς μύθους και αρκετές προκαταλήψεις. Έχει ήδη πάρει τις πληροφορίες του για το

⁸⁸ Πρακτικά από Θ' ετήσια ημερίδα ψυχοκοινωνικής μέριμνας προσωπικού του στρατού ξηράς (2004). Εισήγηση: Γιωτάκος Ο., (Αρχίατρος, Ψυχίατρος, 414 ΣΝΕΝ) Ανδριώτης Ν., (Υπίατρος, Ειδικ. Ψυχίατρος, 401 ΓΣΝΑ με θέμα «επιδημιολογικοί και ψυχοπαθολογικοί δείκτες νεοσυλλέκτων κατά την πρώτη ημέρα κατάταξης»)

⁸⁹ Κωσταράς Γρ., «Στρατιωτική Ψυχολογία», Αθήνα 1989, σελ.182.

⁹⁰ Κωσταράς Γρ., «Στρατιωτική Ψυχολογία», Αθήνα 1989, σελ.183.

πώς περίπου περνάει ένας στρατευμένος. Μερικές από τις πληροφορίες αυτές είναι διογκωμένες, ενώ άλλες δεν εκφράζουν όλη την πραγματικότητα. Όλος αυτός ο κύκλος της πληροφόρησης δημιουργεί ποικίλες συναισθηματικές αντιδράσεις στους στρατεύσιμους που αντιμετωπίζουν την πραγματικότητα. Πολλοί, είναι προετοιμασμένοι να συμπεριφερθούν με ένα συγκεκριμένο τρόπο για να περάσουν καλά. Άλλοι τα περιμένουν εύκολα και τα βρίσκουν δύσκολα⁹¹. Επίσης, πολλοί είναι αυτοί που ελπίζουν ότι θα τους κατατάξουν σωστά και θα πολλαπλασιάσουν τις επαγγελματικές τους γνώσεις. Αναμένουν επαφές με συνομηλίκους, συναδελφικότητα και ίσως φιλίες. Βασικό μειονέκτημα για τους νεοσύλλεκτους είναι ο αποχωρισμός από την οικογένεια, τους φίλους ή κάποια σχέση που μπορεί να είχαν και αφήνουν πίσω τους. Προσδοκούν, ο ανώτερός τους να είναι πρόσωπο έμπιστο, που θα μπορούν να εκφραστούν, ίσως σε κάποια στιγμή, μπροστά του και, εφόσον το επιθυμούν, να του ζητήσουν συμβουλές ή βοήθεια. Θα ήθελαν, ο ανώτερός τους να μην υπερτονίζει τα λάθη τους, αλλά να αναγνωρίζει συχνότερα τις επιτυχίες τους, να έχει γνώσεις, φυσικά, και ικανότητες που θα μπορέσουν να αποκομίσουν και οι ίδιοι με την πορεία του χρόνου.⁹² Γενικά, οι στρατεύσιμοι, έχουν θετικές αλλά και αρνητικές προσδοκίες.

4.2 Η ΠΡΟΣΑΡΜΟΣΤΙΚΟΤΗΤΑ ΣΤΟ ΣΤΡΑΤΟ

Η προσαρμογή είναι μια συνεχής διαδικασία, χαρακτηριστική για τον κάθε άνθρωπο⁹³. Ως προσαρμογή ορίζεται η κατάσταση εκείνη κατά την οποία το άτομο έχει καταφέρει με την κατάλληλη ρύθμιση των συνθηκών του περιβάλλοντος, να αντιμετωπίσει με επιτυχία ειδικές συνθήκες.⁹⁴

Ένα άτομο με αυτοπεποίθηση μπορεί και ανταποκρίνεται καλύτερα σε δύσκολες καταστάσεις σε σχέση με ένα άτομο που στερείται αυτοπεποίθησης. Η σωστή εκπαίδευση συντελεί στην απόκτηση του αισθήματος αυτού, όταν βέβαια το έδαφος της προσωπικότητας του ατόμου το επιτρέπει.⁹⁵

Η κατάταξη στον στρατό αποτελεί ένα σημαντικό γεγονός στη ζωή του νέου αφού συμβολίζει την επίσημη αναγνώριση της άνδρωσης, την αδιαφιλονίκητη αποδοχή της ωρίμανσης και την αναγνώριση της ικανότητας για αυτοδύναμη δραστηριότητα. Με την είσοδό του στον στρατό ο νέος έχει να αντιμετωπίσει.⁹⁶

Τις ιδιαιτερότητες της ομαδικής ζωής του στρατοπέδου (νέες συνθήκες διαμονής, διατροφής, νέο πρόγραμμα ζωής, κανόνες, ομοιομορφία, περιορισμός, πειθαρχία, άγνωστοι άνθρωποι).

⁹¹ Ομιλία από Ταγματάρχη Λουκά Γ. με θέμα «Στράτευση και άτομο» Αθήνα 1999

⁹² Κωσταράς Γρ., Στρατιωτική Ψυχολογία, Αθήνα 1989, σελ. 180

⁹³ Πετρουλάκης Ν., Ψυχολογία της προσαρμογής, Αθήνα 1993, σελ.:18

⁹⁴ Πετρουλάκης Ν., Ψυχολογία της προσαρμογής, Αθήνα 1993, σελ.: 14

⁹⁵ Πρακτικά από Δ' ημερίδα ψυχοκοινωνικής μέριμνας προσωπικού του στρατού ξηράς (1999). Εισήγηση : Λουκάς Γ. (ψυχίατρος-ταγματάρχης) με θέμα «Πρόληψη και αντιμετώπιση των ψυχικών απωλειών υγείας»

⁹⁶ Πρακτικά από Ε' ετήσια ημερίδα ψυχοκοινωνικής μέριμνας προσωπικού του στρατού ξηράς (2000). Εισήγηση: Χατζάρας Γ. (κοινωνιολόγος) με θέμα: «Προβλήματα προσαρμογής στους νεοσύλλεκτους».

Τις πρόσκαιρες συναισθηματικές στερήσεις (απομάκρυνση από οικογένεια, φίλους, ερωτική σχέση).

Την διακοπή σπουδών ή της επαγγελματικής απασχόλησης.

Την ανάληψη ευθυνών και υποχρεώσεων.

Τις προκαταλήψεις από υπερβολικές ή φανταστικές διηγήσεις για τον στρατό από τρίτους ή παλιούς στρατιώτες.

Με βάση τα όσα αναφέρθηκαν, κατά τη στράτευση, το κάθε άτομο καλείται να προσαρμοστεί στον τρόπο λειτουργίας του στρατεύματος. Υπάρχουν άτομα, που παρουσιάζουν δυσκολίες προσαρμογής απέναντι στην αιφνίδια αυτή αλλαγή της εξωτερικής πραγματικότητας. Η ομαλή προσαρμογή των νεοσυλλέκτων θα εξαρτηθεί από τους εξής παράγοντες:⁹⁷

A) από την προσωπικότητά τους

Δυσκολία στην προσαρμογή και προβλήματα συμπεριφοράς παρουσιάζουν συνήθως άτομα:

- ανασφαλή και φοβισμένα με χαμηλή αυτοεκτίμηση
- ευερέθιστα, παρορμητικά και επιθετικά
- καχύποπτα και δύσπιστα
- που πληγώνονται εύκολα από την κριτική και την αποδοκιμασία
- που περιφρονούν θεσμούς και εξουσιαστικές φιγούρες και δεν αποδέχονται κοινωνικούς κανόνες
- απαιτητικά- εγωκεντρικά με αδυναμία να μάθουν από τις εμπειρίες και τα λάθη τους, ανίκανα να αναγνωρίσουν και να βιώσουν πως νοιώθουν οι άλλοι και ανίκανοι να διατηρήσουν σταθερό συναισθηματικό δεσμό
- με χαμηλή αντοχή στις ψυχοπιεστικές συνθήκες.

Τα άτομα αυτά συνήθως εμφανίζουν διαγνωστικά κάποιου τύπου διαταραχής προσωπικότητας (παρanoiειδής, υστερική, ψυχαναγκαστική, σχιζοειδής, μεταιχμιακή, ναρκισσιστική, αντικοινωνική κ.α.), ενώ από το ιστορικό τους συχνά φαίνονται διαταραγμένες συναισθηματικές σχέσεις στο οικογενειακό περιβάλλον και προβλήματα στην ανάπτυξη (σχολείο, παρέες, εφηβεία, παρανομίες, ουσίες κλπ.). Τα προβλήματα προσαρμογής μπορεί να εμφανιστούν και σε νέες αλλαγές όπως μετάθεση, αλλαγές προσωπικού, αλλαγή διοίκησης, μετά από άδεια κ.λ.π.

Συνήθως εκδηλώνονται με:

- έκπτωση λειτουργικότητας- κοινωνικότητας.
- σωματικά ενοχλήματα (κόπωση, ανορεξία, αϋπνία, πόνοι, ζάλη, ταχυκαρδίες, δύσπνοιας).

⁹⁷ Πρακτικά από Ε' ετήσια ημερίδα ψυχοκοινωνικής μέριμνας προσωπικού του στρατού ξηράς (2000). Εισήγηση: Χατζάρας Γ. (κοινωνιολόγος) με θέμα: «Προβλήματα προσαρμογής στους νεοσύλλεκτους».

- διαταραχή διαγωγής - παραπτωματική συμπεριφορά- φυγές.
- απόσυρση- απομόνωση.
- αγχώδη- καταθλιπτική διάθεση.

B) Από οικογενειακά- κοινωνικά προβλήματα

- Αρρώστιες- θάνατοι μελών της οικογένειας
- Διαταραγμένες σχέσεις γονέων - διαζύγια (πολλοί γονείς αποφασίζουν να χωρίσουν όταν ο γιος τους είναι στο στρατό και αυτός θεωρεί υποχρέωσή του να πάρει αναβολή για να αποκαταστήσει την ισορροπία στην οικογένεια. Σε πιο πρώιμα διαζύγια συνήθως υπάρχουν σοβαρά προβλήματα ή πιο ήπια, ανάλογα με τη σχέση που διατηρούν οι γονείς μεταξύ τους και με το παιδί).
- Οικονομικά προβλήματα (έλλειψη απαραίτητων χρημάτων για θητεία- νέοι που συντηρούν με τον μισθό τους την οικογένεια).

Συχνά τα κοινωνικά προβλήματα λειτουργούν παράλληλα ή ενισχύουν τα προβλήματα προσαρμογής και δυσκολεύουν τον νέο να ενταχθεί στην ομάδα των συνομηλίκων του. Το αποτέλεσμα πολλές φορές είναι ένας φαύλος κύκλος δυσπροσαρμοστικών συμπεριφορών, παραπτωμάτων και ποινών που οδηγεί στο αίτημα της αναβολής (τέτοια προβλήματα παρατηρούνται επίσης σε στρατιώτες που πλησιάζουν στην απόλυση ή όταν μετατίθενται στον τόπο καταγωγής τους).

Αναφέρεται⁹⁸ ότι το 45% των αναβολών που δίνονται είναι για κοινωνικά - οικογενειακά προβλήματα χωρίς ψυχοπαθολογία, που στην πλειοψηφία τους το 85-90% μετά υπηρετούν κανονικά. Ένα ποσοστό 20% των αναβολών αφορά νέους με γενικές δυσκολίες προσαρμογής αλλά και διαταραχές προσωπικότητας.

Φυσικά προβλήματα προσαρμογής εμφανίζουν και στρατιώτες με σοβαρή ψυχιατρική νόσο, που βρίσκονται ή όχι σε φαρμακευτική αγωγή καθώς και χρήστες ψυχοδραστικών ουσιών. Συνήθως αυτοί όμως εντοπίζονται έγκαιρα από τους ιατρούς των μονάδων και τις ομάδες ψυχοκοινωνικής μέριμνας και παραπέμπονται στα Νοσοκομεία. Πολλοί νεοσύλλεκτοι με προτροπή των γονέων, αποκρύπτουν παλαιότερα ή πρόσφατα ψυχιατρικά νοσήματα, διακόπτουν την φαρμακευτική αγωγή πριν την κατάταξη ή την παίρνουν κρυφά. Επίσης κάποιιοι που είναι εξαρτημένοι από ναρκωτικά, θεωρούν ότι ο στρατός είναι ένα μέσο για να ξεκόψουν και υποβάλλονται σε τεράστια δοκιμασία με συχνά οδυνηρές συνέπειες.

Γ) Από κοινωνικές- πολιτισμικές συνθήκες και επιδράσεις

- Η ρευστότητα σε αξίες και ιδανικά.

⁹⁸ Πρακτικά από Ε' ετήσια ημερίδα ψυχοκοινωνικής μέριμνας προσωπικού του στρατού ξηράς (2000). Εισήγηση: Χατζάρας Γ. (κοινωνιολόγος) με θέμα: «Προβλήματα προσαρμογής στους νεοσύλλεκτους».

- Η χαλάρωση των οικογενειακών δομών και δεσμών - η έλλειψη ευρύτερης οικογένειας (παιδικοί σταθμοί- νταντάδες).
- Η ανεργία και η δυσκολία επαγγελματικής αποκατάστασης.
- Η αλλαγή κοινωνικών προτύπων και η τάση για αμφισβήτηση και απομυθοποίηση κάθε μορφής εξουσίας.
- Η παρατεταμένη εφηβεία και εξάρτηση από την οικογένεια λόγω σπουδών.
- Η μείωση της σημασίας κατοχής κανονικού απολυτηρίου λόγω προσανατολισμού σε ελεύθερα επαγγέλματα.

Όλα τα παραπάνω, έχουν συντελέσει σημαντικά στον τρόπο που αντιμετωπίζεται η στράτευση από τους νέους με αποτέλεσμα την αδιάφορη ή αρνητική τοποθέτηση και την έλλειψη ηθικού κινήτρου.

Η συνεχής ενίσχυση για στράτευση με πρακτικά και ηθικά μέσα, τόσο από τον ίδιο τον στρατό όσο και από τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης, καθώς και η κατάλληλη ψυχολογική προετοιμασία και ενημέρωση των νέων από το Λύκειο, είναι δυνατόν να μειώσουν τις εκδηλώσεις δυσπροσαρμογής.

Δ) από τις συνθήκες του στρατιωτικού περιβάλλοντος.

- Οι συνθήκες στράτευσης βελτιώνονται συνεχώς, παραμένει ωστόσο μεγάλη η διαφορά- ψαλίδα μεταξύ στρατιωτικής και πολιτικής ζωής. Επίσης ελλιπής επάνδρωση των μονάδων, πολλές φορές επιβαρύνει αυτές τις συνθήκες, ενώ αποτελεί και πονοκέφαλο για τις διοικήσεις.
- Η συμπεριφορά παλαιών οπλιτών σε βάρος των νεοεισερχομένων, υπό μορφή απειλών, “καψονιών”, μπορεί να προκαλέσει εμφάνιση αντιδραστικών συμπεριφορών ή προβλημάτων προσαρμογής.

Το άγχος αποχωρισμού από την οικογένεια - φίλους, η θλίψη, η απογοήτευση, το αίσθημα μοναξιάς και εγκατάλειψης, ο φόβος του αγνώστου είναι συχνά εμφανιζόμενα συναισθήματα τις πρώτες ημέρες, αλλά για τους περισσότερους νεοσύλλεκτους είναι παροδικά.⁹⁹

Εκείνο που έχει μεγάλη σημασία είναι η αναγνώριση κάποιων σημείων που να υποδεικνύουν τα άτομα που έχουν μειωμένη δυνατότητα προσαρμογής και ανήκουν δηλαδή σε μια ομάδα υψηλού κινδύνου για να εμφανίσουν ψυχική διαταραχή. Τέτοια χαρακτηριστικά σημεία που μπορεί να εμφανίζει το άτομο είναι τα παρακάτω:

1. Να εμφανίζεται παράξενο και εκκεντρικό με ιδιορρυθμίες που αφορούν την εμφάνιση, τη συμπεριφορά, την ομιλία, τη σκέψη, την αντίληψη.

⁹⁹ Πρακτικά από Ε' ημερίδα ψυχοκοινωνικής μέριμνας προσωπικού του στρατού ξηράς (2000). Εισήγηση: Χατζάρας Γ. (κοινωνιολόγος) με θέμα «Προβλήματα προσαρμογής στους νεοσύλλεκτους.»

2. Να εμφανίζεται κοινωνικά αποσυρμένο με ενδοστρέφεια και αδιαφορία για κάθε δραστηριότητα αλλά και κάθε συναδερφική σχέση.

3. Να εμφανίζει τάση να ερμηνεύει τις ενέργειες των συναδέλφων του σαν ιδιαίτερα υποτιμητικές ή απειλητικές με αποτέλεσμα να προσβάλλεται εύκολα.

4. Να εμφανίζει έντονη παραπτοματική τάση και απουσία άγχους, κατάθλιψης ή ενοχής και έλλειψη συνέπειας, καθώς επίσης και αδυναμία να διδάσκεται από την πείρα και τα λάθη του.

5. Να εμφανίζει έντονη αστάθεια σε διάφορους τομείς της ζωής του, όπως τις διαπροσωπικές σχέσεις και το συναίσθημα.

6. Να εμφανίζει συχνά απώλεια ελέγχου των παρορμήσεων.

7. Να εμφανίζει σε υπερβολικό βαθμό εξωτερικευση του συναισθήματος και να έχει την ανάγκη να προκαλεί με τη συμπεριφορά του την προσοχή και το ενδιαφέρον των άλλων.

8. Να εμφανίζει ένα αίσθημα μεγαλειώδους σπουδαιότητας στον τρόπο συμπεριφοράς, να είναι υπερευαίσθητος στην κριτική χωρίς συναισθηματική εμπλοκή με τους άλλους.

9. Να εμφανίζει απομόνωση από τους συναδέλφους που οφείλεται στη δειλία και το φόβο για αρνητική εκτίμηση και κριτική από αυτούς.

10. Να παρουσιάζει τάσεις εξάρτησης και υποταγής στους άλλους.

11. Να παρουσιάζει υπερβολική τελειοθηρία και δυσκαμψία.

12. Να παρουσιάζει μια μόνιμη τάση για αναποτελεσματικότητα η οποία δεν συμβαδίζει με τις πραγματικές δυνατότητες του.

13. Να παρουσιάζει κάποια διαταραχή στις συνήθειες, όπως για παράδειγμα χαρτοπαιξία, ή τάση για εξάρτηση από οινόπνευμα ή φάρμακα ή διαταραχή της ταυτότητας φύλου ή της σεξουαλικής προτίμησης.

14. Να παρουσιάζει ανεπάρκεια να εκπληρώσει τις υποχρεώσεις που φέρνει εις πέρας το μέσο άτομο παρά την προσπάθεια που καταβάλλει.

15. Να προσέρχεται συχνά στο ιατρείο παραπονούμενος για διάφορα ενοχλήματα.

16. Να παρουσιάζει κάποια μειονεξία είτε σωματική είτε στις δεξιότητες η οποία θα μπορούσε να δημιουργεί στο άτομο προβλήματα στις σχέσεις του με τους υπολοίπους.

4.3 ΔΟΜΗ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΗΣ ΟΜΑΔΑΣ ΣΤΟ ΣΤΡΑΤΟ ΚΑΙ ΟΙ ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΤΗΣ

Το σύστημα των ενόπλων δυνάμεων αποτελεί έναν οργανισμό που συγκροτείται από μικρές και μεγάλες ομάδες και χαρακτηρίζεται από την ιεραρχία και τη πειθαρχία. Εντός του, επικρατούν οι κάθετες (ιεραρχικές) σχέσεις επικοινωνίας, που επιβάλλουν σαφείς και ξεκάθαρες διακρίσεις και ρόλους συμπεριφοράς. Αποστολή του, η εκπαίδευση και η

μετατροπή ατόμων εντελώς διαφορετικών μεταξύ τους, σε «ικανούς μαχητές» έτοιμους να πολεμήσουν για τη πατρίδα τους.¹⁰⁰

Ο στρατός αποτελεί ένα τεχνητό πλήθος, δηλαδή ένα πλήθος του οποίου η συνοχή συγκροτείται λόγω κάποιας εξωτερικής απειλής, η οποία ταυτόχρονα, αντιτίθεται και σε κάθε μεταβολή της διάρθρωσής της. Για να γίνει κάποιος μέλος του δεν ερωτάται αν το επιθυμεί ή όχι. Δεν είναι ελεύθερος να εισέλθει ή να εξέλθει από αυτό με τη θέλησή του και οποιαδήποτε προσπάθεια διαφυγής τιμωρείται αυστηρά και υπόκειται σε ορισμένους, αυστηρά καθορισμένους κανόνες. Στο στρατό οποιαδήποτε διαφορά παρουσιάζουν τα μέλη μεταξύ τους, κυριαρχεί η ίδια εντύπωση της ορατής ή άορατης παρουσίας ενός αρχηγού, ο οποίος τρέφει τον ίδιο σεβασμό προς όλα τα μέλη του και για αυτό το λόγο οι στρατιώτες συνδέονται μεταξύ τους με δεσμούς συντροφικότητας.¹⁰¹

Η υποχρεωτική ένταξη στο στρατό καθώς και η ολοένα πιο μεγάλη διάσταση μεταξύ στρατιωτικής και πολιτικής ζωής, δημιουργεί πολλές αλλαγές και αντιξοότητες στη ψυχολογική ζωή του στρατευσίμου. Οι αντιξοότητες αυτές εκδηλώνονται συχνά με δυσπροσαρμοστικές συμπεριφορές που οφείλονται σε μεγάλο μέρος στις ιδιαίτερες δυναμικές και φαινόμενα των ομάδων που συγκροτούνται στα πλαίσια του στρατού.

Ουσιαστικό ρόλο στην εμφάνιση ή όχι δυσπροσαρμοστικών συμπεριφορών ή συναισθημάτων παίζει ο τρόπος που σχετίζεται ο στρατεύσιμος, τόσο με την ομάδα των συναδέλφων του (οριζόντιες και ισότιμες σχέσεις), όσο και με τη διοίκηση ή την ομάδα των ανωτέρων του (κάθετες ή ιεραρχικές σχέσεις). Σε κοινωνικό επίπεδο ή ομάδα των συναδέλφων φαίνεται ν' αποτελεί το σημαντικότερο παράγοντα στήριξης και καλής προσαρμογής στη διάρκεια της θητείας¹⁰². Η ομάδα γίνεται το βοηθητικό εγώ του νεοσύλλεκτου, ρυθμίζει το άγχος του, την αυτοεκτίμησή του, ελέγχει και θέτει νέα πρότυπα συμπεριφοράς. Το να ανήκει σε μια ομάδα, σημαίνει απόκτηση μιας προσωρινής ταυτότητας για να αναγνωρίζεται από τους άλλους, μέχρι να αποκτήσει μια σταθερή αίσθηση εαυτού.¹⁰³

Οι συνθήκες στις μονάδες μοιάζουν πολύ με τις συνθήκες μιας μεγάλης ομάδας. Με τον όρο «μεγάλη ομάδα», εννοούνται συγκεντρώσεις άνω των 20 ατόμων που μπορεί να φθάνουν τα 500 ή 1000 άτομα.

Το πως επηρεάζεται και τι φαινόμενα παρατηρούνται σε μια μεγάλη ομάδα, από την αύξηση του μεγέθους της γίνεται κατανοητό αρκεί να φανταστεί κανείς ένα κέντρο κατατάξεως ή μία μονάδα όταν υποδέχεται τους «νέους».

¹⁰⁰ Πρακτικά από Στ' ετήσια ημερίδα ψυχοκοινωνικής μέριμνας προσωπικού του στρατού ξηράς (2001). Εισήγηση : Μοσχονάς Δ. (αρχίατρος) με θέμα «Η δυναμική της ομάδας στη μονάδα»

¹⁰¹ Φρουντ Σ., 1965, «Ομαδική Ψυχολογία» σσ. 107-108

¹⁰² Πρακτικά από Στ' ετήσια ημερίδα ψυχοκοινωνικής μέριμνας προσωπικού στρατού ξηράς (2001). Εισήγηση: Μοσχονάς Δ. (αρχίατρος) με θέμα «Η δυναμική της ομάδας στη μονάδα»

¹⁰³ Πρακτικά από Γ' ετήσια ημερίδα ψυχοκοινωνικής μέριμνας προσωπικού στρατού ξηράς (1998). Εισήγηση: Κουρμπέτης Δ. (λοχαγός- ψυχίατρος) με θέμα «Συναισθηματικές διαταραχές των εφήβων και στρατιωτικό περιβάλλον».

Οι Sciff & Glassman (1969) αναφέρουν τα εξής:¹⁰⁴

- 1)Υπάρχει αυξημένη τάση για δημιουργία υπο-ομάδων με πιο άκαμπτη ιεραρχία
- 2)Διάλυση των συναισθηματικών δεσμών
- 3) Μειωμένη επικοινωνία και οικειότητα με τους άλλους, τάση για στερεότυπες και αποστασιοποιημένες σχέσεις.
- 4) Μειωμένη διάθεση για συμμετοχή στα κοινά- Παθητική στάση
- 5) Μεγαλύτερη αίσθηση απειλής για το άτομο.
- 6) Όσο αυξάνουν τα μέλη της ομάδας, τόσο μεγαλύτερη γίνεται η τάση για συμμόρφωση.

Από τα παραπάνω καταλαβαίνει κανείς πόσο επηρεάζεται ψυχολογικά ο νεοσύλλεκτος κατά τη μετάβασή του από την οικογένεια στη μεγάλη και ξένη, ακόμη, ομάδα της στρατιωτικής μονάδας.

Η μεγάλη ομάδα έχει τη τάση να διαιρείται σε υπο-ομάδες (παλιοί-νέοι, Αθηναίοι-Επαρχιώτες) που συχνά αντιπαρατίθενται η μια στην άλλη. Δημιουργεί «αποδιοπομπαίους τράγους» (προβληματικοί, παραπτωματίες) και γενικότερα εφευρίσκει γεγονότα που αποσπών τη προσοχή από τη παρούσα εμπειρία. Δημιουργεί εξωτερικούς εχθρούς, προκειμένου ν' αποφύγει την εσωτερική σύγκρουση και να διατηρήσει την ενότητα της.¹⁰⁵

Ορισμένοι στρατιώτες είναι λιγότερο συνδεδεμένοι με την ομάδα τους, γιατί αποκηρύσσουν τους κανονισμούς της μονάδας που εγγυώνται την επιβίωσή της. Στρατιώτες που μονίμως στρέφονται εναντίον των κανονισμών αυτών, απορρίπτονται σαν ξένοι από την μονάδα τους και θεωρούνται ως «απερίσκεπτοι λουφατζήδες», «ήρωες» ή «αποστάτες». Ο «λουφατζής», διακρίνεται από το ότι αρνείται να διαθέσει στα πλαίσια της ομάδας, τις γνώσεις του και τις ικανότητες του. Δεν του λείπουν οι δυνατότητες αλλά συνειδητά δεν ενεργοποιείται γιατί δεν θέλει να ρισκινδυνεύσει. Ο «ήρωας» βρίσκεται στον αντίποδα του «λουφατζή», καθώς επιχειρεί για τη μονάδα του περισσότερο από όσα χρειάζονται και αναγκάζει όλα τα μέλη τη ομάδας να φέρονται με τον ίδιο τρόπο, εκθέτοντάς τους σε πρόσθετους κινδύνους, που τους φαίνονται μη αναγκαίοι. Ο «αποστάτης» αντιθέτως, εγκαταλείπει την ομάδα του και μειώνει έτσι τη δυνατότητα επιβίωσής της.¹⁰⁶

Όπως είναι κατανοητό, η δυναμική της κάθε ομάδας εμπεριέχει δημιουργικές και καταστροφικές δυνάμεις που στη περίπτωση του στρατού, αναδεικνύονται κυρίως από τον τρόπο διοίκησής της. Είναι προφανές πλέον, ότι οι στρατιωτικοί κανονισμοί λειτουργίας των μονάδων (ιεραρχία, ομοιομορφία, διάταξη σε λόχους, διμοιρίες, ομάδες κ.λ.π.) δεν διαμορφώθηκαν τυχαία αλλά αποτελούν αποστάγματα εμπειρίας ετών που προσπαθούν να προλάβουν τα αρνητικά φαινόμενα της δυναμικής των ομάδων και να επωφεληθεί και να ενισχύσει τα θετικά της χαρακτηριστικά.

¹⁰⁴ Πρακτικά από Στ' ετήσια ημερίδα ψυχοκοινωνικής μέριμνας προσωπικού στρατού ξηράς (2001). Εισήγηση: Μοσχονάς Δ. (αρχίατρος) με θέμα «Η δυναμική της ομάδας στη μονάδα»

¹⁰⁵ Πρακτικά από Στ' ετήσια ημερίδα ψυχοκοινωνικής μέριμνας προσωπικού στρατού ξηράς (2001). Εισήγηση Μοσχονάς Δ. (αρχίατρος) με θέμα «Η δυναμική της ομάδας στη μονάδα»

¹⁰⁶ Κωσταράς Γ.ρ., «Στρατιωτική Ψυχολογία», Αθήνα 1989, σελ.109

Η ιεραρχική διάταξη της μονάδας και η διαίρεσή της σε μικρότερες υπομονάδες όπου προΐσταται πάντα ένας βαθμοφόρος, μειώνει την ένταση και το στρες της μεγάλης ομάδας του στρατοπέδου και την εμποδίζει να γίνει πλήθος ή όχλος.¹⁰⁷

Για να αναπτυχθεί μια ομάδα χρειάζεται να υπάρχει:

✓ Η συνένωση – καθοδήγηση των μελών της ομάδας (ενδυνάμωση της εσωτερικής ψυχικής επαφής)

✓ Η οικοδόμηση μιας ιδιαίτερης σχέσης μεταξύ των μελών της ομάδας (εξειδίκευση των ρόλων) και

✓ Η δημιουργία μιας κοινής ομαδικής συνείδησης (χαρακτηρισμός της ομάδας με «σύμβολα ταυτότητας», με «διακριτικά»).

Η ανάπτυξη της ομάδας επιτελείται κάτω από την επίδραση των διαφόρων βαρών που χαρακτηρίζουν την στρατιωτική θητεία, δηλαδή τον χωρισμό από τα οικογενειακά και άλλα φιλικά πρόσωπα του κοινωνικού τομέα, την στενότητα του χώρου και την υψηλή κοινωνική πυκνότητα κατά τη διαμονή στους θαλάμους, καθώς και τη πίεση για απόδοση.

Η συνοχή μιας μικρής στρατιωτικής μονάδας δημιουργείται από την από κοινού ανάληψη ειδικών ομαδικών μορφών συμπεριφοράς, ρόλων και συμβόλων αναγνώρισης. Η δύναμη αυτή της συνοχής, στις στρατιωτικές μονάδες φαίνεται, μεταξύ άλλων, και από την ύπαρξη σύμπτωσης των μελών τους εκτός υπηρεσίας όπως στις κοινές δραστηριότητες κατά τον ελεύθερο χρόνο, σύμπτωση απέναντι στη στρατιωτική αστυνομία και αμοιβαία υποστήριξη στους καυγάδες. Αυξημένη συνοχή της ομάδας, σημαίνει βέβαια και μειωμένη ανοχή στους «απροσάρμοστους».¹⁰⁸

Η επιτυχία ή η αποτυχία μιας ομάδας διαφαίνεται από τέσσερα χαρακτηριστικά γνωρίσματα τα οποία είναι η επίδοση, το ηθικό, η πειθαρχία και η συναδελφικότητα.

Η *επίδοση* στηρίζεται στα τεχνικά, τακτικά και φυσικά προσόντα του στρατιώτη και της μονάδας, στην ικανότητα να φέρουν εις πέρας μια εργασία ή μια αποστολή. Η επίδοση της μονάδας, υπό την ηγεσία του διοικητή της είναι το άθροισμα των ικανοτήτων όλων ώστε να αποτελούν ένα καλά, λειτουργικά, σύνολο συνεργαζόμενων στρατιωτών στη μονάδα.

Το *ηθικό* είναι η πνευματική θέση και σχέση που αναπτύσσει ένας στρατιώτης ή μια μονάδα έναντι της ζωής στο στράτευμα και οποιουδήποτε συναρτάται από αυτή.

Η *πειθαρχία* είναι η στάση του κάθε στρατιώτη και της ομάδας, η οποία διασφαλίζει ότι οι διαταγές θα εφαρμόζονται αμέσως και σε περίπτωση μη ύπαρξης διαταγής θα λαμβάνονται όλα τα απαιτούμενα μέτρα. Μια καλή πειθαρχία είναι συνεχής και λειτουργεί ακριβώς το ίδιο είτε υπάρχει εξωτερική πίεση είτε όχι.

Η *συναδελφικότητα* εκδηλώνεται στην συμπαράσταση του ενός για τον άλλο, κυρίως σε περιπτώσεις μόχθου και κινδύνου. Πρέπει να συνδέει στενά τους ανωτέρους με τους

¹⁰⁷ Πρακτικά από Στ' ετήσια ημερίδα ψυχοκοινωνικής μέριμνας προσωπικού του στρατού ξηράς (2001).

Εισήγηση: Μοσχονάς Δ. (αρχίατρος) με θέμα «Η δυναμική της ομάδας στη μονάδα»

¹⁰⁸ Κωσταράς Γρ., Στρατιωτική Ψυχολογία, Αθήνα 1989, σελ.54

υφισταμένους σε όλες τις περιστάσεις. Η εσφαλμένη φιλαυτία (εγωισμός) και η ανειλικρίνεια καταστρέφουν την συναδελφικότητα.

Υπάρχουν πολλοί ακόμα θετικοί ομαδικοί μηχανισμοί που βοηθούν μία μονάδα να λειτουργήσει αποτελεσματικά τόσο για την ίδια ως σύνολο, όσο και για τα μέλη της ξεχωριστά. Οι μηχανισμοί αυτοί σχετίζονται με α) κοινωνική αποδοχή, β) αλτρουισμό, γ) αίσθηση οικουμενικότητας, δ) κατανόηση των σχέσεων, ε) κατανόηση και έλεγχος της πραγματικότητας και του εαυτού, στ) κοινωνικοποίηση μέσω της αλληλεπίδρασης και της παρακολούθησης των άλλων - διαπροσωπική μάθηση, η) υποστηρικτικές διαπροσωπικές σχέσεις συνεκτικότητα και αλληλεγγύη της ομάδας. Η επίγνωση λοιπόν της ομαδικής δυναμικής αφορά κάθε στέλεχος.¹⁰⁹

4.4 ΨΥΧΟΠΑΘΟΛΟΓΙΑ ΣΤΟ ΣΤΡΑΤΟ- ΣΥΣΤΗΜΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ

Η Συστημική Προσέγγιση, είναι μία από τις προσεγγίσεις που αποκτά ιδιαίτερη σημασία στο πλαίσιο του στρατού (ο ίδιος ο οργανισμός του στρατού δεν αποτελεί παρά σύστημα που καθορίζεται από οριοθέτηση και πάγιους κανόνες αλληλεπίδρασης). Στα πλαίσια του στρατού, η αξιολόγηση και η αντιμετώπιση των περιστατικών ψυχοπαθολογίας δεν είναι δυνατόν, εκ των πραγμάτων, να ενταχθεί σε πλαίσια συστημικής θεραπείας (θεραπείας της οικογένειας), είναι, όμως, σίγουρα σημαντική η ευαισθητοποίηση όσων εργάζονται στον τομέα της ψυχοκοινωνικής μέριμνας ώστε να αξιολογήσουν τους δείκτες που κατά το συστημικό μοντέλο, κρίνονται επιβαρυντικοί για την ψυχοκοινωνική εξέλιξη του ατόμου. Αναφερόμαστε εδώ λεπτομερέστερα στη συστημική προσέγγιση γιατί την θεωρούμε ενδεδειγμένη για την αντιμετώπιση – παρέμβαση στα στρατιωτικά δεδομένα.¹¹⁰

Η ευαισθητοποίηση και η ενημέρωση πάνω στη συστημική θεώρηση μπορεί να προσφέρει, μέσα από την συνέντευξη, τη δυνατότητα διερεύνησης στοιχείων που αποκαλύπτουν δείκτες διευκόλυνσης ή επιβάρυνσης από το σύστημα της οικογένειας του στρατιώτη.

Σε πλαίσια ψυχιατρικής και ψυχολογικής παρέμβασης η αξιολόγηση της παθολογίας και η θεραπευτική παρέμβαση είναι απαραίτητο να συμπεριλαμβάνουν τη θεώρηση της οικογένειας του ασθενούς ως σύστημα. Σε πλαίσια συμβουλευτικής στις μονάδες, η συστημική θεώρηση είναι δυνατόν να προσφέρει πλούσιες παρατηρήσεις και παρεμβάσεις για τη διευκόλυνση των στρατευσίμων και για την αντιμετώπισή τους από το νέο σύστημα όπου εισέρχονται, στο σύστημα της μονάδας τους.

Έτσι, φαινόμενα όπως: το «σοκ» του στρατευσίμου κατά την απομάκρυνσή του από το σύστημα της οικογένειας, η πυροδότηση της ψυχοπαθολογίας του, η υπερεμπλοκή της οικογένειας στη θητεία του μέλους της (παρεμβάσεις και συχνή επικοινωνία με τη διοίκηση

¹⁰⁹Κωσταράς Γρ., «Στρατιωτική Ψυχολογία», Αθήνα 1989, σελ. 54

¹¹⁰ Εισήγηση: Τριανταφύλλου Θ. (Κλινικός Ψυχολόγος) με θέμα: «Μ.Υ. Συστημική Προσέγγιση της ψυχοπαθολογίας και της ψυχοθεραπείας», Αθήνα 2001.

της μονάδας), δυσκολία του στρατευσίμου να διαπραγματευθεί την εξουσία και να ενταχθεί στα όρια του υποσυστήματός του (με τους συναδέλφους του), υποτροπή ή ψυχική δυσκολία του στρατευμένου όταν πλησιάζει ο καιρός να εξέλθει από το σύστημα του στρατού και να επιστρέψει στο σύστημα της οικογένειας κ.α. αποκτούν ποιοτικά διαφορετική σημασία υπό το πρίσμα του συστημικού μοντέλου.

Είναι γνωστό από τη συστημική θεωρία ότι το τελικό άθροισμα των μερών ενός συστήματος δεν είναι απλά ένα αριθμητικό άθροισμα, αλλά εμπεριέχει μια δυναμική. Γι' αυτόν το λόγο ο παράγοντας αυτός είναι πολύ σημαντικός. Είναι σε όλους γνωστό πόσο αυξάνεται η ισχύς μιας ομάδας, όταν τα μέλη της είναι δεμένα, σαν να είναι ένα. Έτσι άτομα που είναι συνεργάσιμα, χωρίς έντονα ναρκισσιστικά στοιχεία με ελαστικό τρόπο σκέψης μπορούν να ταυτίζονται με τις επιδιώξεις της ομάδας και να συμβιβάζονται με τις απαιτήσεις της ομαδικής συνύπαρξης.¹¹¹

4.5 ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΑ / ΨΥΧΟΣΩΜΑΤΙΚΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ

Η ψυχιατρική νοσηρότητα αποτελεί τη σημαντικότερη αιτία αδυναμίας ολοκλήρωσης της στρατιωτικής θητείας για τους στρατεύσιμους. Επίσης, η στρατιωτική θητεία, και ειδικότερα η αρχική περίοδος της εκπαίδευσης, αποτελεί σημαντικό στρεσογόνο παράγοντα, που μπορεί να προκαλέσει επιδείνωση μιας προϋπάρχουσας ψυχοπαθολογίας ή εκδήλωση ψυχικής νόσου σε άτομα με σχετική προδιάθεση.¹¹²

Η εμφάνιση των ψυχολογικών προβλημάτων γίνεται λόγω της δυσκολίας προσαρμογής απέναντι σε πεισματικές ενέργειες και καταπιεσμένα βιώματα. Όταν το άτομο δυσκολεύεται να προσαρμοστεί στο νέο περιβάλλον, τότε ο οργανισμός του θα χρειαστεί να δράσει πιο έντονα, για να ξεπεράσει ή με κάποιο τρόπο να εξουδετερώσει αυτό το εμπόδιο που *ματαιώνει*¹¹³ για μια στιγμή την ικανοποίηση του ατόμου να προσαρμοστεί ομαλά και του δημιουργεί ένταση.¹¹⁴

Μόνο ασήμαντες εξωτερικές αφορμές χρειάζονται για να εκδηλωθούν οι τρόποι αυτοί συμπεριφοράς. Επίσης, οι νευρωτικές εξελίξεις με την εικόνα που εμφανίζονται χαρακτηρίζονται από δυσθυμία, αναστολές, αβεβαιότητα ή και αγωνία, πίεση, υστερικά συμπτώματα κλπ. Τα νευρωτικά αυτά συμπτώματα μπορεί να εμφανίζονται κάτω από ειδικές υπερφορτίσεις ή και με λανθάνοντα τρόπο στα πλαίσια αυξημένων απαιτήσεων.

¹¹¹ Συνέδριο (1999) με θέμα «Πρόληψη και αντιμετώπιση των ψυχικών απωλειών υγείας» εισήγηση : Λουκάς Γ.(ψυχίατρος-ταγματάρχης)

¹¹² Θ' ημερίδα ψυχοκοινωνικής μέριμνας του προσωπικού του στρατού Ξηράς(2004). Εισήγηση: Ανδριώτης Ν. (Υπίατρος, Ειδικ. Ψυχίατρος 401 ΓΣΝΑ/Νευρολογική Κλινική) και Ορέστης Γιωτάκος, (Αρχίατρος, Ψυχίατρος 414 ΣΝΕΝ/Ψυχιατρική Κλινική) με θέμα «Επιδημιολογικοί και ψυχοπαθολογικοί δείκτες 1149 νεοσύλλεκτων κατά τη πρώτη μέρα κατάταξης»

¹¹³ Πετρουλάκης Ν., «Ψυχολογία της προσαρμογής», σελ 49.(*Ματαιώση*: Όταν παρεμποδίζεται το άτομο να ικανοποιήσει τα κίνητρό του και να πετύχει τον αντικειμενικό του σκοπό, τότε διαψεύδονται οι επιδιώξεις του. Το ψυχολογικό αυτό φαινόμενο είναι γνωστό ως «ματαιώση»). Αθήνα 1993.

¹¹⁴ Πετρουλάκης Ν., «Ψυχολογία της προσαρμογής», Αθήνα 1993, σελ:18

Η ζωή στο στρατόπεδο είναι αναμενόμενο να δημιουργεί στρες καθώς καλούνται οι νεοσύλλεκτοι να συμμορφωθούν προς τους κανονισμούς, έχουν την πίεση για την επίδοση και γενικότερα νοσταλγούν τον προηγούμενο τρόπο ζωής τους.

Μια αιφνίδια ή βαθμιαία μεταβολή της προσωπικότητας και της συμπεριφοράς του ατόμου μπορεί να είναι τα πρώτα συμπτώματα εκδήλωσης μιας νόσου. Για αυτό όταν εκδηλώνεται δεν πρέπει να αντιμετωπίζεται με μια τάση υποτίμησης της σπουδαιότητάς της αλλά με εκδήλωση προσοχής και του ανάλογου ενδιαφέροντος. Τέτοια σημεία είναι τα παρακάτω:¹¹⁵

1. Κοινωνική απόσυρση. Το άτομο απέχει από τις καθημερινές συναναστροφές της μονάδας, απομακρύνεται από αυτούς που έκανε παρέα, δε συμμετέχει στα αστεία τους, στον ελεύθερο χρόνο του δεν πηγαίνει στο Κέντρο Ψυχαγωγίας Μονάδας ή δεν βγαίνει στις εξόδους μαζί με άλλους όπως συνήθιζε, αλλά προτιμά να μένει μόνος του.

2. Παθητικότητα, μειωμένα ενδιαφέροντα και περιορισμένες δραστηριότητες κατά τον ελεύθερο χρόνο. Το άτομο δεν έχει όρεξη να ασχοληθεί με τις συνήθεις ασχολίες που του προκαλούσαν άλλοτε ευχαρίστηση.

3. Εχθρική- δύσπιστη στάση απέναντι στον κόσμο. Το άτομο αρχίζει να παρερμηνεύει τη συμπεριφορά των συναδέλφων του, νομίζει ότι τον υποτιμούν, ότι τον κατακρίνουν, ότι διασπείρουν ψεύτικες κατηγορίες σε βάρος του, και ότι συνωμοτούν όλοι εναντίον του. Έτσι αρχίζει να είναι ιδιαίτερα επιφυλακτικός με τους άλλους και να τους θεωρεί εχθρούς του.

4. Σημαντική μείωση της κοινωνικής και επαγγελματικής λειτουργικότητας του ατόμου, σε σύγκριση με την προηγούμενη κατάσταση. Το άτομο αρχίζει να αποφεύγει την εργασία και προσπαθεί συνέχεια να βρει τρόπο να ξεκουραστεί ή να κοιμηθεί. Έτσι μπορεί να αρχίζει να φαίνεται στους άλλους «λουφαδόρος». Άλλοτε αρχίζει να εισπράττει πολλές ποινές για τη στάση του αυτή.

5. Μεταβολές της διάθεσης ή του συναισθήματος. Το άτομο μπορεί να έχει καταθλιπτικό συναίσθημα, ευφορία, ή ευμετάβλητη συναισθηματική κατάσταση.

6. Υποχονδριακή τάση. Το άτομο ασχολείται υπερβολικά με τη σωματική υγεία. Παραπονιέται συχνά ότι είναι άρρωστο. Επισκέπτεται συχνά το γιατρό με διάφορες αιτιάσεις. Παρά τις συνεχείς διαβεβαιώσεις ότι δεν έχει κάτι σοβαρό εξακολουθεί να πιστεύει ότι είναι άρρωστο.

7. Μειωμένη αυτοεκτίμηση και εμπιστοσύνη στον εαυτό ή αυξημένη αυτοεκτίμηση και αίσθημα μεγαλείου.

8. Τάση για ατυχήματα: Όταν συμβαίνει κάποιο ατύχημα πρέπει να διερευνούμε προσεχτικά τις συνθήκες του, την ψυχική κατάσταση αυτού που έχει πάθει το ατύχημα πριν

---

¹¹⁵ Ομιλία από Λοχαγό Λουκάς Γ., (2001) με θέμα: «Σημεία και μεταβολές της συμπεριφοράς σε άτομα με αρχόμενες ψυχικές διαταραχές»

από αυτό και αν έχουν συμβεί στο ίδιο άτομο και άλλα μικροατυχήματα την ίδια χρονική περίοδο.

9. Δυσκολία να συγκεντρωθεί στα συνηθισμένα του καθήκοντα και υποχρεώσεις.

10. Διαταραχές σε λειτουργίες όπως του ύπνου και της τροφής. Το άτομο μπορεί να παρουσιάζει υπνηλία, αϋπνία, ανορεξία.

11. Σωματικό πρόβλημα που έχει εμφανιστεί και εξακολουθεί να επιμένει παρά τις θεραπείες που έχουν γίνει. Σε μια τέτοια περίπτωση χρειάζεται ψυχιατρική εκτίμηση του ασθενούς για να διερευνηθεί αν παρουσιάζει ψυχική νόσο.

Σύμφωνα με τον Γιωτάκο¹¹⁶ σε έρευνα για την καταγραφή των επιδημιολογικών και ψυχοπαθολογικών δεικτών σε νεοσύλλεκτους κατά την πρώτη ημέρα κατάταξης τους συμμετείχαν 1.149 νεοσύλλεκτοι. Την ημέρα κατάταξης τους στο Κέντρο Εκπαίδευσης Νεοσυλλέκτων Κορίνθου συμπλήρωσαν σε ανώνυμη βάση σύντομο ερωτηματολόγιο που αφορούσε την παρούσα και προηγούμενη ψυχική τους κατάσταση. Το 25% των ερωτηθέντων ανέφεραν ότι έχουν νιώσει κάποια περίοδο στο παρελθόν μεγάλη απογοήτευση από τη ζωή. Από αυτούς, το 10,2% ανέφερε ιστορικό επίσκεψης σε ψυχίατρο, το 4,2% ιστορικό λήψη ψυχιατρικής αγωγής, το 13% ιστορικό χρήσης ναρκωτικής ουσίας, το 15,8% συχνή χρήση αλκοόλ, ενώ 18,5% ιστορικό αυτοκαταστροφικής συμπεριφοράς. Επίσης, το 4% του συνόλου των ερωτηθέντων ανέφερε παλαιότερη επίσκεψη σε ψυχίατρο και από αυτούς το 41,6% ανέφερε κάποιο σημαντικό πρόβλημα υγείας στην οικογένεια, το 35% ιστορικό χρήσης ναρκωτικής ουσίας, και το 35% ιστορικό λήψης ψυχιατρικής αγωγής.

Συμπερασματικά, στο δείγμα αυτό των νεοσυλλέκτων, το οποίο θεωρείται αντιπροσωπευτικό του γενικού πληθυσμού της χώρας για το συγκεκριμένο φύλο και ηλικιακό φάσμα, βρέθηκαν υψηλά επίπεδα ψυχικής νοσηρότητας. Οι ερευνητές θεώρησαν αναγκαία την έγκαιρη ανίχνευση και την στενή παρακολούθηση των ατόμων αυτών. Η σταθερή συνεργασία των ήδη καθιερωμένων ψυχοκοινωνικών ομάδων με τις διοικήσεις, η ανάπτυξη περιεκτικών ερωτηματολογίων, η εφαρμογή στρατηγικών αντιμετώπισης του άγχους προσαρμογής, και η τοξικολογική εξέταση για χρήση ναρκωτικών ουσιών, πιστεύεται ότι θα βοηθήσουν στην έγκαιρη ανίχνευση και συνεπώς στην αποτελεσματική αντιμετώπιση.

4.5.1 ΤΟ ΑΓΧΟΣ ΚΑΤΑ ΤΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΤΗΣ ΘΗΤΕΙΑΣ.

Κάθε ανθρώπινη προσπάθεια γίνεται με την προοπτική της προσαρμογής σε μια κατάσταση, όποια και αν είναι αυτή. Είτε πρόκειται να ανοίξει κάποιος μια πόρτα, είτε να παντρευτεί. Υπάρχει λοιπόν μια ιεραρχία στις δυσκολίες προσαρμογής. Ο βαθμός δυσκολίας που έχει ένα άτομο κατά τη διαδικασία της προσαρμογής, είναι η αιτία για να προκληθεί το άγχος σε αυτό το άτομο. Το άγχος είναι το πιο συνηθισμένο φαινόμενο στις νευρώσεις. Το

---

¹¹⁶ Πρακτικά Θ' ετήσιας ημερίδα ψυχοκοινωνικής μέριμνας προσωπικού στρατού ξηράς (2004) Εισήγηση: Γιωτάκος Ο. (Αρχίατρος, Ψυχίατρος) και Ανδριώτης Ν. (Υπίατρος, Ειδικ. Ψυχίατρος) με θέμα: «Επιδημιολογικοί και Ψυχοπαθολογικοί Δείκτες 1149 Νεοσυλλέκτων κατά την πρώτη ημέρα κατάταξης»

άγχος είναι ένα φυσιολογικό συναίσθημα, όταν αποτελεί μια αντίδραση του ατόμου στο στρες και είναι λειτουργικά χρήσιμο, γιατί προετοιμάζει το άτομο να αντιδράσει σε έναν επικείμενο κίνδυνο ή απειλή και φεύγει μόλις απομακρυνθεί ο κίνδυνος.¹¹⁷

Το άγχος όμως θεωρείται παθολογικό στην περίπτωση της αγχώδους νεύρωσης, γιατί η παρουσία του δεν συνδέεται με τη φανερή ύπαρξη κινδύνου ή απειλής και είναι συνεχές, οπότε και ονομάζεται ελεύθερο άγχος. Το νευρωσικό άτομο αντιδρά με έντονο άγχος σε καταστάσεις, που συνήθως προκαλούν το ελαφρό άγχος (π.χ. μια ασθένεια). Όταν το άγχος όμως είναι έντονο τότε το άτομο πανικοβάλλεται.¹¹⁸

Η στράτευση, λοιπόν, αποτελεί αφορμή για την εμφάνιση μεγάλων ή μικρών κρίσεων άγχους. Η κρίση ορίζεται ως μία επικίνδυνη ή άλλη ιδιαίτερα σοβαρή στρεσογόνα κατάσταση που το άτομο αδυνατεί να αντιμετωπίσει επιτυχώς με τους ψυχολογικούς μηχανισμούς και τις συμπεριφορές που χρησιμοποιούσε μέχρι τώρα.¹¹⁹ Κατά τη διάρκεια αυτών των κρίσεων, οι στρατεύσιμοι, αισθάνονται ότι θα πάθουν συγκοπή, ότι θα «σκάσουν», ότι θα τρελαθούν, τρέμουν, παραλύουν από φόβο, δεν μπορούν να βαδίσουν ή να σταθούν όρθιοι. Συνηθίζεται να καταλαμβάνονται από ιλίγγους, κεφαλαλγίες, συχνουρίες και διάρροια.¹²⁰

Επίσης, τα διάφορα σωματικά συμπτώματα που συνοδεύουν το άγχος είναι αποτέλεσμα έντονου ερεθισμού του αυτόνομου νευρικού συστήματος και των νευροορμονικών μηχανισμών. Ταχυπαλμίες, τρεμουλιάσματα, πονοκέφαλοι, ωχρότητα κλπ. Οι διαταραχές αυτές είναι δυνατό να επικεντρώνονται επιλεκτικά σε ένα όργανο. Τα σωματικά συμπτώματα είναι ψυχογενετικά, όχι όμως απαραίτητα υστερικής μορφής. Η συνηθισμένη «νευρικότητα» είναι, επίσης, φανερό σύμπτωμα αγωνίας. Το νευρικό άτομο εκτελεί εξεζητημένες κινήσεις και αντιδρά ζωηρά σε ερεθισμούς που αφήνουν πολλές φορές ασυγκίνητους τους ομαλούς ανθρώπους.¹²¹

Ο πρώτος καιρός μετά την κατάταξη αποτελεί για την πλειονότητα των νεοσυλλέκτων περίοδο έντασης προβλημάτων που οφείλονται στην προσαρμογή τους σε ένα νέο, ριζικά διαφορετικό από τα συνηθισμένα και απαιτητικό περιβάλλον. Αυτές οι δυσκολίες προσαρμογής περιλαμβάνουν προβλήματα όπως αυξημένο άγχος, ελαφρύ δυσθυμικό συναίσθημα, αίσθημα αποκοπής και απώλειας αγαπημένων προσώπων και συνηθειών, ακόμα και αίσθημα φυγής που ποικίλλει σε ένταση, ενώ δεν λείπουν και τα ψυχοσωματικά προβλήματα όπως ανορεξία, δυσκολίες στον ύπνο κλπ..¹²²

¹¹⁷ Πετρουλάκης Ν., «Ψυχολογία της προσαρμογής», Αθήνα 1993 σελ.:160

¹¹⁸ Πετρουλάκης Ν., «Ψυχολογία της προσαρμογής», Αθήνα 1993, σελ.:160

¹¹⁹ Πρακτικά από Ζ' ημερίδα ψυχοκοινωνικής μέριμνας προσωπικού του στρατού ξηράς (2002). Εισήγηση :Μοσχονάς Δ. (αρχίατρος) με θέμα «Αντιμετώπιση ψυχολογικών επιπτώσεων από πβχ ή ασύμμετρη απειλή»

¹²⁰ Γαλανός Γ., 1977, «Το άγχος,» σελ.:150

¹²¹ Πετρουλάκης Ν., «Ψυχολογία της προσαρμογής», Αθήνα 1993, σελ: 160-161

¹²² Απόσπασμα από ομιλία του Καραδήμα Ε., 1999, με θέμα «Ομάδες Ψυχοκοινωνικής Μέριμνας στα Κέντρα Εκπαίδευσης Νεοσυλλέκτων»

Το άγχος σχετικά με την ασφάλεια προσαρμογής είναι ένα φυσιολογικό, προσαρμοστικό φαινόμενο, που μπορεί να έχει παθολογικές εκδηλώσεις, όταν έχουν υπάρξει ανωμαλίες κατά τις πρώτες εμπειρίες κοινωνικοποίησης του αναπτυσσόμενου παιδιού.¹²³ Το άγχος αποχωρισμού και το άγχος προσαρμογής, είτε είναι εντός των φυσιολογικών ορίων, είτε – πολύ περισσότερο – όταν εμπίπτουν στο φάσμα του παθολογικού, μπορούν να αποτελέσουν παράγοντα επιδείνωσης προϋπάρχουσας ψυχοπαθολογίας, ή να πυροδοτήσουν την εκδήλωση ψυχικής νόσου σε άτομα με προδιάθεση. Όπως προαναφέρθηκε, σύμφωνα με τα ετήσια στατιστικά στοιχεία της Διεύθυνσης Υγειονομικού του Γενικού Επιτελείου Στρατού η ψυχική νοσηρότητα καταλαμβάνει ένα μεγάλο ποσοστό της συνολικής νοσηρότητας στο στράτευμα και αποτελεί την συνηθέστερη αιτία αδυναμίας ολοκλήρωσης της στρατιωτικής θητείας.¹²⁴

4.5.2 ΔΙΑΦΟΡΕΣ ΝΕΥΡΩΣΕΙΣ ΠΟΥ ΕΜΦΑΝΙΖΟΝΤΑΙ ΚΑΤΑ ΤΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΤΗΣ ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΗΣ ΘΗΤΕΙΑΣ.

Η υστερική νεύρωση είναι εκείνη που χαρακτηρίζεται από ακούσια ψυχογενή απώλεια ή διαταραχή της προσωπικότητας. Τα συμπτώματα αρχίζουν και τελειώνουν ξαφνικά κάτω από συναισθηματικά φορτισμένες συνθήκες, που συμβολίζουν υποβόσκουσες συγκρούσεις.¹²⁵

Τα άτομα που πάσχουν από αυτή τη νεύρωση έχουν μερική απώλεια των αισθητηριακών ή μυϊκών τους λειτουργιών, χωρίς βέβαια να υπάρχει οργανική ζημιά. Το υστερικό πρόσωπο είναι υγιές αλλά ισχυρίζεται πως δεν μπορεί να ακούσει, να δει, να περπατήσει, να μιλήσει ή να κινήσει το ένα ή και τα δύο του χέρια.

Η υστερική νεύρωση χαρακτηρίζεται ως πολυσυμπτωματική κατάσταση. Τα συμπτώματά της όμως μπορούν να ταξινομηθούν σε δύο τύπους.¹²⁶

1. Ο μετατρεπτικός τύπος όπου αναφέρονται οι κινητικές και αισθητικές - αισθητηριακές διαταραχές, με τα υστερικά συμπτώματα που μοιάζουν με κάποια αρρώστια και τα υστερικά συμπτώματα που οικοδομούνται πάνω σε πραγματική αρρώστια.

2. Ο ψυχο-αποσυνδεδετικός τύπος της υστερικής νεύρωσης όπου υπάγονται κυρίως η αμνησία, η φυγή και η διπλή ή πολλαπλή προσωπικότητα. Η υστερία έχει χαρακτηριστεί ως η πιο ψυχογενετική από όλες τις ασθένειες. Έχει δηλαδή, ψυχική και όχι σωματική αιτία. Τα σωματικά συμπτώματα που τη συνοδεύουν είναι κυρίως δευτερογενή.

¹²³ Εισήγηση: Ανδριώτης Ν. (Υπίατρος, Ειδικ. Ψυχίατρος 401 ΓΣΝΑ/Νευρολογική Κλινική) και Ορέστης Γιωτάκος, (Αρχίατρος, Ψυχίατρος 414 ΣΝΕΝ/Ψυχιατρική Κλινική) με θέμα «Επιδημιολογικοί και ψυχοπαθολογικοί δείκτες 1149 νεοσύλλεκτων κατά τη πρώτη μέρα κατάταξης» (2004).

¹²⁴ Εισήγηση: Ανδριώτης Ν. (Υπίατρος, Ειδικ. Ψυχίατρος 401 ΓΣΝΑ/Νευρολογική Κλινική) και Ορέστης Γιωτάκος, (Αρχίατρος, Ψυχίατρος 414 ΣΝΕΝ/Ψυχιατρική Κλινική) με θέμα «Επιδημιολογικοί και ψυχοπαθολογικοί δείκτες 1149 νεοσύλλεκτων κατά τη πρώτη μέρα κατάταξης» (2004).

¹²⁵ Πετρουλάκης Ν., «Ψυχολογία της προσαρμογής», Αθήνα 1993 σελ.170

¹²⁶ Πετρουλάκης Ν., «Ψυχολογία της προσαρμογής» Αθήνα 1993, σελ. 170

Ένας στρατιώτης, μπορεί να παρουσιάσει συμπτώματα όπως σπασμούς, ατονία, δυσμορφίες, ασυμμετρίες στην όψη, αλληθωρισμούς, τραυλισμούς, συνεχή ξηρό βήχα ή ακόμα και υστερική τύφλωση, κώφωση, δερματική αναισθησία, αστασία, υστερική παράλυση κλπ., προκειμένου να προκαλέσει την συμπάθεια των συναδέλφων του και των ανωτέρων του με απώτερο σκοπό την αποφυγή κάποιας αγγαρείας που του έχουν αναθέσει.¹²⁷

4.5.3 ΑΤΟΜΑ ΜΕ ΑΡΧΟΜΕΝΕΣ ΨΥΧΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΡΑΧΕΣ ΣΤΟ ΣΤΡΑΤΟ

Σύμφωνα με τον πίνακα των ψυχικών νόσων που υιοθετήθηκε από την Αμερικάνικη Ψυχιατρική Εταιρεία, το 1968, οι ψυχώσεις ταξινομούνται σε τέσσερις κατηγορίες:¹²⁸

1. Σχιζοφρένεια με 15 τύπους.
2. Συναισθηματικές ψυχώσεις με 6 τύπους.
3. Παρανοειδείς καταστάσεις με 3 τύπους.
4. Άλλες ψυχώσεις με 5 τύπους.

Κάθε ψύχωση έχει τα δικά της συμπτώματα, αλλά όλες οι ψυχώσεις έχουν μερικά κοινά χαρακτηριστικά. Πρώτα από όλα αποδιοργανώνεται η προσωπικότητα του ατόμου και δεν μπορεί να φροντίσει τον εαυτό του. Οι πνευματικές λειτουργίες του χειροτερεύουν από την μια μέρα στην άλλη, η ομιλία του γίνεται ασυνάρτητη και περιπλανώμενη από το ένα θέμα στο άλλο και γενικά ο ασθενής αποκλίνει από τους ομαλούς τρόπους αντιδράσεως στο νοητικό, κοινωνικό και το συναισθηματικό τομέα.¹²⁹

Ο καθορισμός των σημείων και των μεταβολών της συμπεριφοράς των ατόμων με ψυχική διαταραχή από τους ιατρούς, τους ψυχολόγους, τους διοικητές κ.λ.π., είναι πολύ σημαντικός γιατί έχει ως αποτέλεσμα την έγκαιρη αναγνώριση μιας ψυχικής διαταραχής κατά την έναρξή της ή ακόμη και την αποτροπή της εκδήλωσής της στα πλαίσια του στρατιωτικού περιβάλλοντος. Επειδή είναι από όλους παραδεκτό, ότι η έγκαιρη διάγνωση μιας ψυχικής νόσου και η έγκαιρη εφαρμογή της κατάλληλης θεραπείας μπορούν να επηρεάσουν προς το καλύτερο την εξέλιξή της, είναι ευνόητη η σπουδαιότητα της εφαρμογής της γνώσης αυτών των σημείων.¹³⁰

Τα σημεία αυτά σχετίζονται με την προσωπικότητα και την γενική συμπεριφορά του ατόμου, με αιφνίδια ή βαθμιαία μεταβολή της προσωπικότητας και της συμπεριφοράς του, ή πρόκειται για σημεία που προέρχονται από την ιστορία ζωής του.¹³¹

Κάθε άτομο που εισέρχεται στην κοινωνία του στρατεύματος, κουβαλάει μαζί του μια προσωπική, μοναδική ιστορία. Επομένως, μπορούν να καταλάβουν οι ειδικοί στο στρατό

¹²⁷ Πετρουλάκης Ν., «Ψυχολογία της προσαρμογής», Αθήνα 1993. σελ.: 170

¹²⁸ Πετρουλάκης Ν., «Ψυχολογία της προσαρμογής» Αθήνα 1993. σελ. 181

¹²⁹ Πετρουλάκης Ν., «Ψυχολογία της προσαρμογής», Αθήνα 1993, σελ. 183

¹³⁰ Ομιλία από Λοχαγό Λουκά Γ., (2001) με θέμα: «Σημεία και μεταβολές της συμπεριφοράς σε άτομα με αρχόμενες ψυχικές διαταραχές»

¹³¹ Ομιλία από Λοχαγό Λουκά Γ., (2001) με θέμα: «Σημεία και μεταβολές της συμπεριφοράς σε άτομα με αρχόμενες ψυχικές διαταραχές»

(ψυχολόγοι, ψυχίατροι, κοινωνικοί λειτουργοί κλπ.), κάποια στοιχεία για την νοσηρότητά του. Τέτοια χρήσιμα σημεία από το παρελθόν του ατόμου μπορεί να είναι τα εξής:¹³²

1. Παθήσεις σωματικές ή ψυχικές που το απασχόλησαν με ή χωρίς νοσηλεία, σοβαρά τραυματικά συμβάντα κ.λ.π. Είναι ευνόητο ότι μια πάθηση, μια αναπηρία ή ένα τραυματικό συμβάν μπορεί να έχει επηρεάσει το ψυχισμό του.

2. Η οικογενειακή του κατάσταση και οι σχέσεις που έχει με τα άτομα του περιβάλλοντός του. Η οικογένεια είναι γνωστό ότι συμμετέχει κατά πολύ στη διαμόρφωση της προσωπικότητάς του. Για παράδειγμα, άτομα που έχουν μεγαλώσει σε προβληματικές οικογένειες, που δεν έχουν νοιώσει τη μητρική στοργή και την οικογενειακή στήριξη, που έχουν μεγαλώσει χωρίς αρχές ή με πολύ αυστηρότητα έχουν περισσότερη πιθανότητα να εμφανίσουν κάποια ψυχικά προβλήματα.

3. Η παιδική ηλικία θεωρείται ότι είναι πολύ σημαντική για τη διαμόρφωση της προσωπικότητάς του. Άτομα με τραυματική παιδική ηλικία έχουν περισσότερες πιθανότητες για εμφάνιση ψυχικής νόσου.

4. Η ερωτική ζωή κάποιου και πώς έχει διαμορφωθεί μέχρι τώρα. Η ερωτική ζωή είναι ένας τομέας στον οποίο βρίσκει έκφραση το σύνολο της προσωπικότητάς του. Είναι λογικό ότι μια ισορροπημένη προσωπικότητα θα έχει και ισορροπημένη ερωτική ζωή. Πληροφορίες από την ερωτική ζωή του βοηθούν τον ειδικό επιστήμονα στο να αντλήσει τα σωστά συμπεράσματα για την προσωπικότητά του.

5. Η επαγγελματική δραστηριότητα που έχει παρουσιάσει και ποιες είναι οι προοπτικές του για το μέλλον. Όταν έχει δοκιμασθεί σε διάφορες εργασίες ή σπουδές και έχει ανταποκριθεί θετικά, όταν έχει σαφή σχέδια για το μέλλον και έχει εργαστεί μεθοδικά για αυτά, τότε πρόκειται για άτομο με συγκροτημένη προσωπικότητα. Αν έχει αυξημένες επαγγελματικές υποχρεώσεις και οικονομικά προβλήματα είναι δυνατόν να επηρεάσουν αρνητικά τη θητεία του.

6. Ποια είναι τα χόμπι και οι άλλες προσφιλείς ασχολίες του. Η ενασχόληση με τον αθλητισμό ή με άλλες ασχολίες κατά τις ελεύθερες ώρες βοηθά στην εκτόνωση των ψυχικών συγκρούσεων και στην επίτευξη της ψυχικής ισορροπίας του. Αλλά και κάθε ασχολία εκφράζει μια στάση ζωής, την προσωπική φιλοσοφία του καθένα.

7. Οι αρχές που έχει υιοθετήσει για τη ζωή και πώς βλέπει τον εαυτό του σε σχέση με το περιβάλλον. Το κάθε άτομο είναι μοναδικό και έχει τις προσωπικές του αρχές και αξίες. Άτομα των οποίων οι αρχές έχουν κοινωνικό προσανατολισμό, όταν δηλαδή νοιάζονται για τα προβλήματα του κοινωνικού συνόλου και συμμετέχουν σε δραστηριότητες για το συμφέρον του κοινωνικού συνόλου, που έχουν μεγαλώσει με αγάπη για την πατρίδα τους και

---

¹³² Ομιλία από Λγο Λουκάς Γ., (2001) με θέμα: «Σημεία και μεταβολές της συμπεριφοράς σε άτομα με αρχόμενες ψυχικές διαταραχές»

τη θρησκεία τους είναι λογικό να μην αντιμετωπίζουν προβλήματα προσαρμογής κατά τη στράτευσή τους.

4.5.4. ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΡΑΧΕΣ ΠΟΥ ΕΜΦΑΝΙΖΟΝΤΑΙ ΚΑΤΑ ΤΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΤΗΣ ΘΗΤΕΙΑΣ.

Οι συναισθηματικές διαταραχές, είναι μία ομάδα διαταραχών με κύριο χαρακτηριστικό την εκτροπή του θυμικού (της συναισθηματικής διάθεσης) είτε προς την ευθυμία, υπερθυμία και την έκσταση (μανία), είτε προς τη δυσθυμία και απογοήτευση (κατάθλιψη). Οι άλλες ψυχικές λειτουργίες και η λειτουργικότητα της προσωπικότητας διαταράσσονται σύντομα και εναρμονισμένα με την εκτροπή του θυμικού.¹³³

Λόγω του ότι το μεγαλύτερο ποσοστό των στρατευσίμων ανήκει στην ύστερη εφηβεία (17-25 ετών), η περιγραφή των συναισθηματικών διαταραχών αφορά το παραπάνω ηλικιακό φάσμα.

Γενικά η εφηβεία αποτελεί αναπτυξιακό στάδιο με πλήθος ανακατάξεων, στενά συνυφασμένων με την πορεία του ατόμου προς την αυτονομία και την προσωπική ταυτότητα, γι' αυτό είναι δύσκολο να απαντηθεί τι πρέπει να θεωρηθεί παθολογικό, τι αποτελεί σύμπτωμα ψυχικής διαταραχής και τι έκφραση μιας φυσιολογικής και μάλλον αναγκαίας αναπτυξιακής διαδικασίας.

Έτσι, παρατηρείται ότι η αστάθεια της διάθεσης είναι ένα από τα πιο χαρακτηριστικά γνωρίσματα της εφηβείας. Μέσα σε σύντομο χρονικό διάστημα ο έφηβος χωρίς φανερή αιτία μπορεί να πέσει από τον ενθουσιασμό στην απαισιοδοξία, από τη χαρά στη θλίψη και από τη φιλική διάθεση στην εχθρότητα.

Λαμβάνοντας υπ' όψη αυτή τη δυσκολία ορισμού του «παθολογικού» στην εφηβεία, μπορούμε να χωρίσουμε τις συναισθηματικές διαταραχές στις *καταθλιπτικές* (μείζονα κατάθλιψη, υποτροπιάζουσα κατάθλιψη, δυσθυμία) και τις *διπολικές* (μανιοκατάθλιψη, κυκλοθυμία) όταν διαγνωστεί έστω και ένα επεισόδιο μανίας ή υπομανίας στην πορεία της νόσου.

4.5.5 ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΩΝ ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΙΚΩΝ ΔΙΑΤΑΡΑΧΩΝ ΣΤΟ ΣΤΡΑΤΟ.

Η αντιμετώπιση είναι ανάλογη με την βαρύτητα της συναισθηματικής διαταραχής και τις προσωπικές οικογενειακές ιδιαιτερότητες του ατόμου. Όταν εντοπισθεί και αποσταλεί από την διοίκηση και τον ιατρό της μονάδας ένας ασθενής για τον οποίο θα διαγνωστεί μείζον καταθλιπτικό επεισόδιο είτε τίθεται σε ψυχιατρική παρακολούθηση είτε νοσηλεύεται σε ψυχιατρικό τμήμα στρατιωτικού νοσοκομείου. Η απόφαση για νοσηλεία έχει για κριτήρια την ύπαρξη μελαγχολικών - ψυχωτικών συμπτωμάτων ή αυτοκτονικού ιδεασμού (ιδέες για να

¹³³ Πρακτικά από Γ' ημερίδα ψυχοκοινωνικής μέριμνας προσωπικού του στρατού ξηράς (1998). Εισήγηση: Κουρμπέτης Δ. (Λοχαγός - Ψυχίατρος) με θέμα «Συναισθηματικές διαταραχές και στρατιωτικό περιβάλλον»

αυτοκτονήσει) ή φυσικά, απόπειρα αυτοκτονίας. Η αντιμετώπιση γίνεται με αντικαταθλιπτικά φάρμακα και με υποστηρικτική ψυχοθεραπεία. Πάντα υπάρχει ενημέρωση και συνεργασία με την οικογένεια. Αν υπάρχει γρήγορη και σαφής βελτίωση, ο ασθενής επιστρέφει στη μονάδα (αφού συνήθως λάβει αναρρωτική άδεια) ως βοηθητικός με τακτική ψυχιατρική παρακολούθηση, με σκοπό τη ρύθμιση της φαρμακευτικής αγωγής και ενίσχυση των αμυντικών ψυχολογικών δυνατοτήτων του.

Παρόμοια αντιμετώπιση εφαρμόζεται και στο μανιακό ασθενή, προσέχοντας ιδιαίτερα για την προσωπική του ασφάλεια καθώς και του προσωπικού κατά τη νοσηλεία. Η φαρμακευτική αγωγή περιλαμβάνει νευροληπτικά, ηρεμιστικά και ρυθμιστικά της διάθεσης ενώ γίνεται προσπάθεια να δοθεί η αίσθηση της πραγματικότητας στον ασθενή. Σε περίπτωση έντονης διέγερσης με αποδιοργανωτικά ψυχωτικά συμπτώματα που δεν υποχωρούν ή σε περίπτωση που υπάρχει ανάγκη μακρόχρονης νοσηλείας, ο ασθενής μπορεί να διακομιστεί σε κλειστό τμήμα κρατικού ψυχιατρικού ιδρύματος με τη συγκατάθεση των οικείων του και την έγκριση στρατιωτικής επιτροπής ή εισαγγελίας. Η πορεία των στρατευμένων που παρουσίασαν μανιακά επεισόδια είναι ανάλογη με αυτή εκείνων που παρουσίασαν κατάθλιψη.

Η συχνότερη συναισθηματική διαταραχή που διαγιγνώσκεται είναι η *δυσθυμική*¹³⁴. Η δυσθυμία μπορεί να προϋπήρχε της στράτευσης ή να εμφανιστεί στους ευάλωτους νεαρούς στρατιώτες ως αντίδραση προσαρμογής.

Η ψυχιατρική αντιμετώπιση συνίσταται στην ενίσχυση των αμυντικών μηχανισμών των ασθενών με τακτικές θεραπευτικές συναντήσεις, όταν είναι πρακτικά δυνατόν και την κρίση της στρατιωτικής τους ικανότητας. Κάποιοι από αυτούς καταφέρνουν να υπηρετήσουν, πράγμα που ενισχύει την προσωπικότητά τους, με αποτέλεσμα την ύφεση της δυσθυμίας, ενώ ένα ποσοστό χρειάζεται να διακόψουν με αναβολή της θητείας τους για να μην επιδεινωθεί η κατάσταση τους.

Η κύρια βοήθεια των δυσθυμικών ή κυκλοθυμικών μπορεί να προέλθει από το στρατιωτικό περίγυρο, περιλαμβάνοντας τη διοίκηση και τους παλαιότερους στρατιώτες.

Η αναγνώριση από την διοίκηση ότι κάτω από τον δυσφορικό - απομονωμένο ή παραπρωματικό απείθαρχο στρατιώτη, υπάρχει ένα άτομο με χαμηλή αυτοεκτίμηση, ευάλωτοτητα λόγω απορριπτικού οικογενειακού περιβάλλοντος, που θρηνεί μια φανταστική απώλεια εαυτού, μπορεί να οδηγήσει σε μια διοικητική αντιμετώπιση που θα απαλύνει τον παραπάνω καταθλιπτικό πυρήνα και τους στρεσογόνους παράγοντες που προκύπτουν από την στράτευση. Η τοποθέτησή του σε κατάλληλη θέση σύμφωνα με τις δεξιότητες του, η εντατική αλλά ελεγχόμενη εκπαίδευση, η έγνοια κατά το μέτρο του δυνατού για τις προσωπικές ανάγκες του, η διευκόλυνση, όταν χρειάζεται, με άδεια για την διευθέτηση επαγγελματικών ή οικογενειακών υποχρεώσεων είναι μερικά από τα βοηθητικά μέτρα. Το

---

¹³⁴ Στεφανής- Σολδάτος- Μαυρέας, «Ταξινόμηση ICD -10 ψυχικών διαταραχών και διαταραχών συμπεριφοράς» Αθήνα, 1997

βασικότερο όμως είναι ο διοικητής να εμφυσήσει την ενσυνείδητη πειθαρχεία, τις σταθερές αξίες, να χρησιμοποιεί την επιβράβευση αλλά και την δίκαιη τιμωρία, να είναι ο ίδιος σταθερός χωρίς αντιφατικά μηνύματα, παίρνοντας έτσι και στα μάτια του εφήβου που έρχεται να καταταγεί, το ρόλο ενός γονέα που θα τον βοηθήσει να ωριμάσει.

Η διοίκηση, εκτός από την απ' ευθείας σχέση, σημαντικό είναι να συμβάλλει στη γρήγορη ένταξη των νέων σαν ισότιμα μέλη των παλαιών. Φαίνεται ότι οι συνομήλικοι είναι σύμμαχοι των εφήβων στα καταστροφικά συναισθήματα αναξιοτήτας, αυτόυποτίμησης και θλίψης. Έτσι το στρατιωτικό περιβάλλον μπορεί να είναι η σταθερή δομή που συμβάλει στην αναδιαμόρφωση των δυσλειτουργικών ψυχολογικών διαταραχών των δυσθυμικών εφήβων, χωρίς μάλιστα να παρεκκλίνει από τη βασική αποστολή του, αφού δε χάνεται έμπυχο δυναμικό που μπορεί να προσφέρει σύμφωνα με τις δυνατότητες του στην άμυνα της πατρίδας.¹³⁵

---

¹³⁵ Πρακτικά από Γ' ημερίδα ψυχοκοινωνικής μέριμνας προσωπικού του στρατού ξηράς (1998). Εισήγηση: Κουρμπέτης Δ. (Λοχαγός – Ψυχίατρος) με θέμα «Συναισθηματικές διαταραχές και στρατιωτικό περιβάλλον»

ΚΕΦΑΛΑΙΟ V: ΨΥΧΟΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΜΕΡΙΜΝΑ ΣΤΟ ΣΤΡΑΤΟ - ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ ΕΡΕΥΝΩΝ

5.1 ΘΕΣΜΟΣ ΤΗΣ ΨΥΧΟΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΜΕΡΙΜΝΑΣ

Ο θεσμός ψυχοκοινωνικής μέριμνας δημιουργήθηκε από την αναγκαιότητα διασφάλισης της ψυχικής υγείας του στρατιωτικού προσωπικού. Η Διεύθυνση Υγειονομικού του Γενικού Επιτελείου Στρατού, θεωρώντας το άτομο ως βιοψυχοκοινωνική οντότητα σύμφωνα με την σύγχρονη επιστημονική προσέγγιση, ανέλαβε ήδη την ευθύνη του συντονισμού των ομάδων ψυχοκοινωνικής μέριμνας με σκοπό να την εντάξει όσο καλύτερα γίνεται στις διαδικασίες και δραστηριότητες της προληπτικής ψυχικής υγιεινής.¹³⁶

Ο θεσμός Ψυχοκοινωνικής Μέριμνας κατάφερε προοδευτικά, στα λίγα χρόνια λειτουργίας του, να κερδίσει την αποδοχή τόσο των στρατιωτών όσο και των Διοικήσεων των Μονάδων. Αυτό οφείλεται στο συγκεκριμένο έργο των οπλιτών ψυχολόγων - κοινωνιολόγων - κοινωνικών λειτουργών και στις φιλότιμες προσπάθειες που καταβάλλουν για να ανταποκριθούν στο ρόλο τους και στην στενή συνεργασία και καθοδήγησή τους από τους στρατιωτικούς ψυχιάτρους.¹³⁷

Η έως τώρα λειτουργία του Θεσμού εντασσόταν στο πλαίσιο άσκησης μιας προληπτικής κοινωνικής πολιτικής στον στρατό ξηράς, που απέβλεπε στον εντοπισμό, την διερεύνηση και την αντιμετώπιση των γενικών και ειδικών προβλημάτων που επηρεάζουν την ψυχική υγεία των στρατευμένων.

Η Πάγια Διαταγή 4-46/2002¹³⁸, έχει ως σκοπό να αναθεωρήσει και να συμπληρώσει τα έως τώρα ισχύοντα στην Πάγια Διαταγή 4-46/1997 με σκοπό:

- ♦ Να συμπεριλάβει τα προβλήματα των στελεχών και των μελών των οικογενειών τους.
- ♦ Να έχει τη δυνατότητα να εναρμονίζεται, όσον αυτό είναι εφικτό, στο ιδιαίτερο στρατιωτικό περιβάλλον, με την εθνική πολιτική σε θέματα Ψυχικής Υγείας σε ό,τι αφορά την πρόληψη, την αντιμετώπιση και την αποκατάσταση.
- ♦ Να καθορίσει την ενεργή εκπαίδευση των στελεχών και των στρατευσίμων σε θέματα αντιμετώπισης ψυχοπιεστικών καταστάσεων, ώστε να υπάρχει πλούσια εμπειρία κατά την περίοδο των επιχειρήσεων.

Παρακάτω καθορίζεται το ρυθμιστικό πλαίσιο λειτουργίας, δράσης και ανάπτυξης του θεσμού, καθώς και το σύνολο των αρμοδιοτήτων και δραστηριοτήτων των αρμόδιων φορέων που εμπλέκονται στην υλοποίησή του.

---

¹³⁶ Η' ημερίδα ψυχοκοινωνικής μέριμνας προσωπικού του στρατού ξηράς (2003). Εισήγηση : Διευθυντής Γενικού Επιτελείου Στρατού

¹³⁷ Η' ημερίδα ψυχοκοινωνικής μέριμνας προσωπικού του στρατού ξηράς (2003). Εισήγηση : Διευθυντής Γενικού Επιτελείου Στρατού

¹³⁸ Πάγια διαταγή υπ' αριθμ. 4-46/2003. Θεσμός ψυχοκοινωνικής μέριμνας. Γενικό Επιτελείο Στρατού/ Διεύθυνση Υγειονομικού /5º/1

5.1.1 ΣΚΟΠΟΣ ΚΑΙ ΓΕΝΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΤΟΥ ΘΕΣΜΟΥ ΤΗΣ ΨΥΧΟΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΜΕΡΙΜΝΑΣ

Η οργάνωση και λειτουργία του συστήματος επιτήρησης και διατήρησης της Ψυχικής Υγείας του προσωπικού του στρατού στην ειρήνη και στον πόλεμο προβλέπει στα εξής:¹³⁹

α. Στον εντοπισμό των ψυχολογικών και λοιπών προσωπικών προβλημάτων που αναφέρονται με πιθανό αποτέλεσμα την μείωση της προσαρμογής και της απόδοσης του προσωπικού στο στρατιωτικό περιβάλλον.

β. Στη δημιουργία προϋποθέσεων άμβλυνσης των προβλημάτων κοινωνικής και οικογενειακής φύσης που απασχολούν το προσωπικό. Παρόλο που ο στρατός δεν επιδρά ως γενεσιουργός παράγοντας σχηματισμού των προβλημάτων αυτών, εντούτοις, συχνά αποτελεί πρόσφορο κοινωνικό πεδίο εκδήλωσης και πιθανής όξυνσής τους.

γ. Στην καλλιέργεια πνεύματος κοινής συνείδησης, δράσης και συνεργασίας μεταξύ στρατευμένων και μονίμου στρατιωτικού προσωπικού για την επίτευξη της αποστολής του στρατού.

δ. Στην ενημέρωση και εκπαίδευση για την πρόληψη καταστάσεων, που εγκυμονούν κινδύνους για την ψυχική ισορροπία του προσωπικού και την εύρυθμη λειτουργία του στρατεύματος σε περίοδο επιχειρήσεων ή άλλων ψυχοπιεστικών καταστάσεων, όπως φυσικές καταστροφές.

ε. Στην πληρέστερη κατανόηση και την καλύτερη αντιμετώπιση πιθανών προβλημάτων ψυχικής υγείας και άλλων παραμέτρων που μπορούν να προκύψουν στο προσωπικό των ειρηνευτικών αποστολών.

στ. Στην δυνατότητα θεραπευτικής παρέμβασης σε επίπεδο πρωτοβάθμιας φροντίδας υγείας.

ζ. Στην αποτελεσματική διαδικασία αποκατάστασης, έτσι ώστε να επανακτηθούν όσα το δυνατόν περισσότερα άτομα έχουν εμφανίσει ψυχοκοινωνικής φύσης προβλήματα.

η. Στην άσκηση συμβουλευτικού έργου προς τη διοίκηση σε ό,τι αφορά κυρίως την πρόληψη των ψυχικών διαταραχών.

Βασικός στόχος του θεσμού είναι και η συμβολή στην αναβάθμιση της ποιότητας ζωής του στρατιωτικού προσωπικού μέσω της καταγραφής των πραγματικών αναγκών των ιδίων και των οικογενειών τους.

Γενικές αρχές του θεσμού

1. Η διασφάλιση της ψυχικής υγείας του στρατιωτικού προσωπικού αποτελεί βασική προϋπόθεση για έναν εύρωστο και αποτελεσματικό στρατό, που στόχο έχει τη διαφύλαξη της εδαφικής ακεραιότητας και των κυριαρχικών δικαιωμάτων της χώρας.

¹³⁹ Πάγια διαταγή υπ' αριθμ. 4-46/2003. Θεσμός ψυχοκοινωνικής μέριμνας. Γενικό Επιτελείο Στρατού/ Διεύθυνση Υγειονομικού /5^ο/1

2. Η ψυχολογική υποστήριξη και φροντίδα για τα στελέχη, εν ενεργεία και σε αποστρατεία, καθώς και για τα μέλη των οικογενειών τους, αποτελεί σημαντικό παράγοντα διατήρησης υψηλού ηθικού του στρατιωτικού πληθυσμού.

3. Η παροχή ποικίλης ψυχοκοινωνικής αρωγής προς όλους τους στρατευμένους με στόχο την ομαλή προσαρμογή τους στο ιδιότυπο περιβάλλον του στρατού.

4. Η προσέγγιση του στρατιωτικού προσωπικού και των προβλημάτων που αντιμετωπίζει πρέπει να πραγματοποιείται σύμφωνα με τις αρχές της υπευθυνότητας, του σεβασμού της προσωπικότητας και της παροχής ουσιαστικής μέριμνας.

5. Η συστηματική παρακολούθηση και η συνεχής μέριμνα από τις αρμόδιες επιστημονικές ομάδες προς το προσωπικό που παρουσιάζει βεβαρημένη βιοψυχοκοινωνική υπόσταση ή άλλες ιδιόρρυθμες συμπεριφορές, που δυσχεραίνουν την ομαλή ένταξή του στο στρατιωτικό περιβάλλον. Αποφεύγεται ο οποιοσδήποτε χαρακτηρισμός τους, ώστε να μη στιγματίζονται, δεδομένου ότι ανήκουν σε μια κοινωνική ομάδα, που ζει σε στενό περιβάλλον.

5.1.2 ΑΡΜΟΔΙΑ ΟΡΓΑΝΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥ ΘΕΣΜΟΥ

Η υλοποίηση του θεσμού ανατίθεται στις Ομάδες Ψυχοκοινωνικής Μέριμνας. Υπεύθυνος για την λειτουργία της ομάδας ορίζεται αξιωματικός υγειονομικού με ειδικότητα ψυχολόγου ή σε έλλειψη αυτού αξιωματικός υγειονομικού, ιατρός χωρίς ειδικότητα με μέριμνα των αντίστοιχων υγειονομικών σχηματισμών.¹⁴⁰

Την ομάδα εποπτεύει επιστημονικά στρατιωτικός ψυχίατρος που ορίζεται με διαταγή της Διεύθυνσης Υγειονομικού Γραφείου του Γενικού Επιτελείου Στρατού.

Η ομάδα ψυχοκοινωνικής μέριμνας απαρτίζεται από ειδικούς επιστήμονες του υγειονομικού σώματος με τις ειδικότητες του ψυχολόγου, κοινωνιολόγου και κοινωνικού λειτουργού. Για την απονομή των τριών ψυχοκοινωνικών ειδικοτήτων πρέπει απαραίτητα να πληρούνται οι παρακάτω προϋποθέσεις:

α. Οι Ψυχολόγοι θα πρέπει να είναι απόφοιτοι του τμήματος ψυχολογίας των Ελληνικών Πανεπιστημίων ή ισότιμων σχολών εξωτερικού αναγνωρισμένων από το ΔΙΚΑΤΣΑ.

β. Οι Κοινωνιολόγοι θα πρέπει να είναι απόφοιτοι του τμήματος Κοινωνιολογίας των Ελληνικών Πανεπιστημίων ή ισότιμων σχολών εξωτερικού αναγνωρισμένων από το ΔΙΚΑΤΣΑ.

γ. Οι Κοινωνικοί Λειτουργοί θα πρέπει να είναι απόφοιτοι τμημάτων Ελληνικών Πανεπιστημίων ή ΤΕΙ ή ισότιμων σχολών εξωτερικού αναγνωρισμένων από το ΔΙΚΑΤΣΑ.

---

¹⁴⁰ Πάγια διαταγή υπ' αριθμ. 4-46/2003. Θεσμός ψυχοκοινωνικής μέριμνας. Γενικό Επιτελείο Στρατού/ Διεύθυνση Υγειονομικού /5^ο/1

Αξιολόγηση καταλληλότητας κληρωτών για στελέχωση των Ομάδων Ψυχοκοινωνικής Μέριμνας

Το Κέντρο Εκπαίδευσης Υγειονομικού συγκροτεί, κατά την 3^η εβδομάδα βασικής εκπαίδευσης τριμελή επιτροπή, αποτελούμενη από τον υποδιοικητή του κέντρου σαν πρόεδρο, έναν αξιωματικό ψυχίατρο και έναν ειδικό επιστήμονα σαν μέλη, η οποία προβαίνει στην οριστική επιλογή των υποψηφίων κληρωτών για στελέχωση των Ομάδων Ψυχοκοινωνικής Μέριμνας.

Κριτήριο επιλογής αποτελεί η γνώμη που σχηματίζει η επιτροπή μετά από προσωπική συνέντευξη του υποψηφίου λαμβανομένων υπόψη και των αποτελεσμάτων της ψυχοτεχνικής δοκιμασίας MMPI (Minnesota Multifasic Personality Inventory- ψυχομετρικό test)

Με το πέρας της αξιολόγησης, το Κέντρο Εκπαίδευσης Υγειονομικού υποβάλλει άμεσα, καταστάσεις των επιλεγέντων και μη στην Διεύθυνση Στρατιωτικού Προσωπικού του Γενικού Επιτελείου Στρατού. Οι μη επιλεγέντες κατανέμονται σε άλλες ειδικότητες σύμφωνα με τις ανάγκες του στρατού.

Τι ισχύει σε άλλες χώρες

Στη *Γαλλία*¹⁴¹ ισχύουν διαφορετικά συστήματα επιλογής ανάλογα με την προέλευση του υποψηφίου ή την θέση στην ιεραρχία που επιθυμεί να τοποθετηθεί. Κεντρικό σημείο, το σύστημα αξιολόγησης ESPACE (Emploi d' un Système de Passage Automatisé et de Correction des Examens) που εφαρμόζεται στα Κέντρα Επιλογής του Γαλλικού Στρατού. Το σύστημα αυτό προσπαθεί να συνδυάσει τις γνώσεις της εφαρμοσμένης ψυχολογίας με τις τεχνικές της ηλεκτρονικής και της πληροφορικής. Επιτρέπει την αυτοματοποίηση των εξετάσεων και δίνει ένα ατομικό χαρακτήρα στα διάφορα τεστ, δεν επιτρέπει την απομόνωση βαθμών για κάθε τεστ, αλλά καθορίζει διάφορα επίπεδα ικανοτήτων και συγχρόνως δίνει ένα γενικό βαθμό προσαρμοστικότητας στην στρατιωτική ζωή. Το ESPACE έχει ως στόχο να διευκολύνει την τοποθέτηση των υποψηφίων σε θέσεις που αντιστοιχούν στις δυνατότητές τους, έτσι ώστε να υπάρχει το μέγιστο δυνατό όφελος της υπηρεσίας. Ιδιαίτερη βαρύτητα έχει δοθεί στην εκπαίδευση και εξειδίκευση του προσωπικού που κάνει τις αξιολογήσεις.

1. Επιλογή Αξιωματικών

Πιο συγκεκριμένα, οι υποψήφιοι για τις Στρατιωτικές Σχολές Αξιωματικών (ST-CYR και ECOLE POLYTECHNIQUE) μετά την απόκτηση του απολυτηρίου Λυκείου προετοιμάζονται για δύο χρόνια σε πολιτικά ή στρατιωτικά Λύκεια, η εισαγωγή στα οποία γίνεται με βάση τις σχολικές επιδόσεις. Η φοίτηση σε αυτά τα λύκεια θεωρείται πολύ δύσκολη καθώς υπάρχει μεγάλη ψυχολογική πίεση, έντονος ανταγωνισμός και μεγάλος φόρτος εργασίας. Οι εισαγωγικές εξετάσεις γίνονται με ακαδημαϊκά κριτήρια, ενώ

¹⁴¹ Συνέδριο (2003) με θέμα « Η επιλογή του προσωπικού στο στρατό ξηράς» Χατζάρας Γ (κοινωνιολόγος).

παράλληλα οι υποψήφιοι υποβάλλονται σε ιατρικές εξετάσεις και σε δοκιμασίες σωματικής ικανότητας. Με αυτό το σύστημα εισάγονται στις παραπάνω σχολές 150 άτομα σε σύνολο περίπου 800 υποψηφίων.

Ένας δεύτερος, αλλά λιγότερο προσβάσιμος δρόμος για τις Σχολές Αξιωματικών, αφορά νέους που βρίσκονται είτε στο 4^ο ή 5^ο έτος Πανεπιστημιακών σπουδών, είτε είναι απόφοιτοι της σχολής Πολιτικών Επιστημών. Οι υποψήφιοι περνούν γραπτές και προφορικές εξετάσεις ενώπιον μιας στρατιωτικής επιτροπής. Μέσω αυτής της οδού εισάγονται στις στρατιωτικές σχολές 20 άτομα το χρόνο.

Για τους συμβασιούχους Υπαξιωματικούς και Δόκιμους Αξιωματικούς που επιθυμούν να παραμείνουν στο στρατό γίνεται πρώτα μια αξιολόγηση της προϋπηρεσίας τους. Στη συνέχεια περνούν από επιτροπές αξιωματικών που κρίνουν κάθε υποψήφιο και εξετάζονται σε θέματα στρατιωτικών γνώσεων.

Οι συμβασιούχοι αξιωματικοί είναι επιστήμονες με 1 έως 5 χρόνια σπουδών και έχουν ειδικότητες σε τομείς που ενδιαφέρουν την υπηρεσία (π.χ. πληροφορική, ψυχολογία κλπ). Μετά την αξιολόγηση του μορφωτικού επιπέδου τους υποβάλλονται στο σύστημα αξιολόγησης ESPACE. Πρέπει να αναφερθεί ότι σε καμία από τις παραπάνω κατηγορίες υποψηφίων δεν προβλέπονται ψυχολογικές δοκιμασίες¹⁴².

2) Επιλογή Υπαξιωματικών και Δόκιμων Έφεδρων Αξιωματικών

Η επιλογή Υπαξιωματικών και Δόκιμοι Έφεδροι Αξιωματικοί γίνεται στα κέντρα ενημέρωσης και επιλογής του Στρατού Ξηράς (CIRAT) με βάση το σύστημα ESPACE. Οι υποψήφιοι εξετάζονται με βάση τέσσερα ψυχοτεχνικά τεστ (διανοητικό, λεκτικής ικανότητας, αριθμητικό και αντίληψης του χώρου). Επίσης, υποβάλλονται σε τεστ σωματικής ικανότητας και ιατρικές εξετάσεις. Το επίπεδο των γραμματικών γνώσεων και τα αποτελέσματα στα διάφορα τεστ επιτρέπουν την κατάταξη των υποψηφίων με σειρά προτεραιότητας βάση της οποίας γίνεται η επιλογή του Όπλου ή Σώματος που θέλουν να υπηρετήσουν. Κατά τη διάρκεια της φοίτησής τους στις Στρατιωτικές Σχολές, διάφορες διαδικασίες επιλογής, καθορίζουν την ειδικότητα του κάθε υποψηφίου, ανάλογα με τα προσόντα και τις ικανότητές του.

3) Άλλες επιλογές

Η επιλογή εθελοντών γίνεται και αυτή στα κέντρα ενημέρωσης και κατάταξης. Η διαδικασία περιλαμβάνει ιατρική εξέταση, συνέντευξη με ψυχολόγο, τεστ σωματικής ικανότητας, αξιολόγηση με το ESPACE. Επιπλέον υποβάλλονται στο τεστ QV5 (ερωτηματολόγιο τρωτότητας ή ψυχικής ευαλωτότητας) το οποίο εντοπίζει τα άτομα που τα χαρακτηριστικά της προσωπικότητάς τους αποκλίνουν από τον φυσιολογικό μέσο όρο.

Για την επιλογή κληρωτών ισχύει ο θεσμός των τριών ημερών. Κάθε νέος όταν συμπληρώσει το 18ο έτος της ηλικίας του, καλείται να παρουσιαστεί σε κέντρο επιλογής,

---

¹⁴² Με τον όρο Ψυχολογικές δοκιμασίες θα αναφερόμαστε σε δοκιμασίες που μας επιτρέπουν να διαχωρίσουμε τα φυσιολογικά άτομα από τα άτομα που παρουσιάζουν ψυχοπαθολογία είτε κλινικά είτε ως προσωπικότητες.

όπου καταγράφονται τα διάφορα προσωπικά στοιχεία του (γραμματικές γνώσεις, επαγγελματική κατάρτιση, προβλήματα υγείας κλπ) και κρίνεται το κατά πόσο είναι ικανός να υπηρετήσει κανονικά τη θητεία του.

Στο *Βέλγιο*¹⁴³ χρησιμοποιείται μία σειρά ψυχολογικών τεστ προσωπικότητας, όπως το PMT, Hermans, SA Willems, 16PF, Catell, VZM, Bohrer και CPI με σκοπό τον καθορισμό της ψυχικής υγείας και της προσωπικότητας των υποψηφίων με βάση τα παρακάτω κριτήρια:

A. άτομα με ψυχική διαταραχή ή διανοητική ανεπάρκεια

B. άτομα με συναισθηματική ευαισθησία, στρες και ψυχοσωματικές ενοχλήσεις που περιορίζουν την ατομική εξέλιξη στο στρατό με δυσκολία στη λήψη αποφάσεων και ευθυνών.

Γ. άτομα που παρουσίασαν σε κάποια φάση της ζωής τους ελαφρές ψυχικές διαταραχές, με ελαφρά ψυχολογικά συμπτώματα

Δ. άτομα με ελαφρές ψυχολογικές ανισορροπίες που ωστόσο δεν εμποδίζουν την ομαλή προσαρμογή

E. άτομα τελείως φυσιολογικά από κάθε άποψη

Στην *Ολλανδία*¹⁴⁴ υπήρχαν τέσσερα κέντρα επιλογής, ένα για κάθε σώμα: Στρατό, Αεροπορία, Ναυτικό, Στρατονομία με διαφορετικά μοντέλα και διαδικασίες, το καθένα από αυτά. Το υψηλό κόστος σε σχέση με την μικρή σχετικά ανάγκη για προσωπικό (9.000 θέσεις και περίπου 30.000 υποψήφιοι το χρόνο) οδήγησε στην απόφαση της ενοποίησης των τεσσάρων κέντρων σε ένα και στην δημιουργία ενιαίας διαδικασίας επιλογής για όλα τα προαναφερθέντα σώματα.

Αρχικά, παρουσιάστηκαν αρκετές δυσκολίες γιατί κάθε Σώμα εξέταζε διαφορετικές ψυχολογικές παραμέτρους, με διαφορετικές ψυχολογικές δοκιμασίες και με διαφορετικά όρια επιτυχίας – αποτυχίας για τους υποψήφιους του. Ωστόσο μέσα από διαπραγματεύσεις, συζητήσεις και αρκετή ερευνητική δουλειά, δομήθηκε μια νέα διαδικασία που να ικανοποιεί τις ανάγκες όλων των Σωμάτων.

Η νέα αυτή διαδικασία επικεντρώθηκε στην δημιουργία και αξιοποίηση μιας ομάδας ψυχοτεχνικών δοκιμασιών που θα μετρούν τόσο στοιχεία της προσωπικότητας όσο και ικανότητες – νοημοσύνη. Ένα δεύτερο σημείο στο οποίο δόθηκε ιδιαίτερη προσοχή είναι η συνέντευξη. Μια ημιδομημένη βιογραφική συνέντευξη έγινε μέρος της επιλογής δίνοντας σημασία στα χαρακτηριστικά της προσωπικότητας, στο οικογενειακό ιστορικό, στα κίνητρα του ατόμου κλπ. με κριτήρια που έχουν αναδυθεί μέσα από τις ανάγκες και τις απαιτήσεις κάθε όπλου ή σώματος. Οι υποψήφιοι αξιολογούνται σε 10 διαφορετικούς τομείς: κοινωνική

¹⁴³ Εισήγηση του Χατζάρα Γ.(κοινωνιολόγος-λογίας) με θέμα « Η επιλογή του προσωπικού στο στρατό ξηράς» Αθήνα 2003.

¹⁴⁴ Εισήγηση του Χατζάρα Γ.(κοινωνιολόγος-λογίας) με θέμα «Η επιλογή του προσωπικού στο στρατό ξηράς» Αθήνα 2003.

λειτουργικότητα, πειθαρχία, ψυχική σταθερότητα, θέληση για επιτυχία, αθλητικό πνεύμα, καταλληλότητα για αποστολές στο εξωτερικό, ηγετική ικανότητα, κίνητρο για το συγκεκριμένο σώμα και τις ανάγκες που αυτό έχει, γνώση των αναγκών και απαιτήσεων της υπηρεσίας στο συγκεκριμένο σώμα και ανάλογα με την βαθμολογία τους θα κριθεί ή καταλληλότητα τους για κάποιο σώμα.

Στην *Τσεχία*¹⁴⁵ υπάρχει μια μακρά παράδοση, όσον αφορά στην Ψυχολογία και στην Ψυχομετρία. Πιο συγκεκριμένα το 1920 ιδρύθηκε το Ψυχομετρικό Ινστιτούτο που εξέταζε την φυσική και νοητική επάρκεια προσωπικού για δημόσιες υπηρεσίες ή ιδιωτικές εταιρείες. Το 1925 δημιουργήθηκε η Στρατιωτική Ψυχομετρική Υπηρεσία η οποία ήταν υπεύθυνη για την επιλογή οδηγών και πιλότων. Μετά την εμπειρία του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου και τις αλλαγές στο πολιτικό σκηνικό υποβαθμίστηκε η ψυχομετρική αξιολόγηση του Στρατιωτικού προσωπικού. Το 1962 επανήλθε με την δομή που έχει και σήμερα ως τομέας της Υγειονομικής Υπηρεσίας του Γενικού Επιτελείου Στρατού της Τσεχίας.

Οι ειδικότητες στις οποίες κρίθηκε πως είναι απαραίτητη η αξιολόγηση των ικανοτήτων και η επιλογή λόγω των ιδιαίτερων απαιτήσεών τους είναι οι εξής: οδηγοί στρατιωτικών οχημάτων, φρουροί, προεδρική φρουρά, υποψήφιοι στρατιωτικών σχολών, μέλη Ειρηνευτικών Αποστολών, μέλη της Δύναμης Ταχείας Επέμβασης, αλεξιπτωτιστές, βατραχάνθρωποι, πυροτεχνουργοί και στρατιωτική πυροσβεστική υπηρεσία.

Η αξιολόγηση ξεκινά με την χορήγηση του CAT (Children's Apperception Test) σε μηχανογραφημένη μορφή και στη συνέχεια χορηγούνται, σε μηχανογραφημένη πάντα μορφή οι υπόλοιπες δοκιμασίες μέτρησης δεξιοτήτων και νοημοσύνης.

Ειδική Εκπαίδευση Ομάδων Ψυχοκοινωνικής Μέριμνας στην Ελλάδα

Με τη λήξη της βασικής εκπαίδευσης οι οπλίτες των Ομάδων Ψυχοκοινωνικής Μέριμνας τοποθετούνται στο 414 Στρατιωτικό Νοσοκομείο Ειδικών Νοσημάτων για χρονικό διάστημα 5 εβδομάδων. Το 414 Στρατολογικό Νοσοκομείο μεριμνά για τα παρακάτω:

Καταρτίζει λεπτομερές εκπαιδευτικό πρόγραμμα¹⁴⁶ διάρκειας 5 εβδομάδων, καθορίζοντας τους εκπαιδευτές και τους χώρους διδασκαλίας. Ασκεί την εποπτεία για την άρτια διαδικασία της εκπαίδευσης, υποβάλλει στη Διεύθυνση Υγειονομικού του Γενικού Επιτελείου Στρατού τα εξής:

- Αναλυτικό πρόγραμμα εκπαίδευσης μία εβδομάδα πριν την έναρξη κάθε εκπαιδευτικής σειράς.
- Πλήρη απολογισμό εκπαίδευσης σε 5 ημέρες από το πέρας της.

Η απασχόληση των εκπαιδευομένων σε άλλες δραστηριότητες ή υπηρεσίες κατά την διάρκεια των ωρών εκπαίδευσης δεν επιτρέπεται.

¹⁴⁵ Εισήγηση του Χατζάρα Γ. (κοινωνιολόγος-λογίας) με θέμα «Η επιλογή του προσωπικού στο στρατό ξηράς» Αθήνα 2003.

¹⁴⁶ Βλ: παράρτημα το εκπαιδευτικό πρόγραμμα αναλυτικά

5.1.3 ΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗ, ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΟΜΑΔΑ ΨΥΧΟΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΜΕΡΙΜΝΑΣ

Οι οπλίτες ειδικοί επιστήμονες των Ομάδων Ψυχοκοινωνικής Μέριμνας τοποθετούνται στις παρακάτω μονάδες:¹⁴⁷

- α. Στις Διευθύνσεις Υγειονομικού των Κέντρων Εκπαίδευσης Νεοσυλλέκτων,
- β. στους Λόχους Υγειονομικού,
- γ. στο Τάγμα Υγειονομικού¹⁴⁸ και στα Τάγματα Υγειονομικού Εθνοφυλακής και
- δ. στα Στρατιωτικά Νοσοκομεία.

Οι οπλίτες που στελεχώνουν τις Ομάδες Ψυχοκοινωνικής Μέριμνας τοποθετούνται αρχικά αποκλειστικά στους σχηματισμούς της Ανώτατης Στρατολογικής Διοίκησης Νήσων Δ' Στρατολογικού Σώματος. Στη συνέχεια, τοποθετούνται κατά προτεραιότητα στα Κέντρα Εκπαίδευσης Νεοσυλλέκτων, στα Ειδικά Κέντρα Εκπαίδευσης και στο 414 Στρατιωτικό Νοσοκομείο Ειδικών Νοσημάτων. Με τον τρόπο αυτό εξασφαλίζεται η καλύτερη δυνατή γνώση των ιδιαιτεροτήτων και απαιτήσεων του στρατιωτικού τρόπου ζωής κατά την διάρκεια της 1^{ης} τοποθέτησης, γνώση η οποία είναι απαραίτητη για την σωστή υποστήριξη αλλά και την έγκαιρη ανίχνευση αυτών που χρήζουν ιδιαίτερης μεταχείρισης στα Κέντρα Εκπαίδευσης Νοσημάτων. Κατά την 1^η εβδομάδα κάθε κατάταξης οι Ομάδες Ψυχοκοινωνικής Μέριμνας των Κέντρων Εκπαίδευσης Νεοσυλλέκτων ενισχύονται από μέλη των πλησιέστερων ομάδων για διευκόλυνση του έργου τους, με μέριμνα της Διεύθυνσης Υγειονομικού Γραφείου ή όπου αυτή δεν υφίσταται, του 4^{ου} επιτελικού γραφείου, του προϊστάμενου σχηματισμού.

Η μονάδα ή η υπομονάδα υγειονομικού όπου υπηρετούν Ειδικοί Επιστήμονες, ορίζει υπεύθυνο αξιωματικό ψυχολόγο ή ιατρό χωρίς ειδικότητα, υπεύθυνο διοικητικά, για τη λειτουργία των ομάδων κάτω από την εποπτεία ψυχίατρου που ορίζεται από τη Διεύθυνση Υγειονομικού. Παράλληλα, εκπονεί τα προγράμματα επισκέψεων της ομάδας στις μονάδες και στα φυλάκια του σχηματισμού, που υποστηρίζει υγειονομικά. Για το σκοπό αυτό, σχεδιάζεται ένα κυκλικό πρόγραμμα επισκέψεων στις μονάδες που περιλαμβάνονται στον τομέα ευθύνης τους, όπου οι ειδικοί επιστήμονες παραμένουν υποχρεωτικά δύο ή περισσότερες ημέρες ανάλογα με την δύναμη της μονάδας και τις ανάγκες του σχηματισμού. Επίσης, η μονάδα υγειονομικού ή υπομονάδα, μεριμνά, ώστε να υπάρχει η δυνατότητα εκτάκτων επισκέψεων της ομάδας στις μονάδες για να εξασφαλιστεί η ευχέρεια άμεσης επέμβασης σε περίπτωση εμφάνισης οποιουδήποτε προβλήματος και μετά από την εκδήλωση επιθυμίας της διοίκησης της μονάδας. Αναπτύσσει επίσης, υπηρεσία ψυχοκοινωνικής υποστήριξης σε 24ωρη βάση ανάλογη με εκείνη του εφημερεύοντος ιατρού.

¹⁴⁷ Πάγια διαταγή υπ' αριθμ. 4-46/2003. Θεσμός ψυχοκοινωνικής μέριμνας. Γενικό Επιτελείο Στρατού/ Διεύθυνση Υγειονομικού /5^ο/1

¹⁴⁸ Υπάρχει μόνο στη Λήμνο

Επιπλέον, εξασφαλίζει ιδιαίτερο και αποκλειστικό χώρο για την εκτέλεση της υπηρεσίας με εγκατάσταση ανεξάρτητης εξωτερικής τηλεφωνικής γραμμής ψυχολογικής υποστήριξης¹⁴⁹. Προγραμματίζει και διευκολύνει τη συνεργασία με κρατικούς φορείς για κοινή δράση στον τομέα ψυχικής υγείας με τον Οργανισμό Κατά των Ναρκωτικών (ΟΚΑΝΑ), εξασφαλίζει με τον απαραίτητο εξοπλισμό την υποδομή, που είναι αναγκαία για την λειτουργικότητα του χώρου και τέλος, χορηγεί σαν δεύτερη ειδικότητα στους ειδικούς επιστήμονες, αυτή του οδηγού αυτοκινήτου συντελώντας έτσι στην πλήρη αυτονομία της Ομάδας Ψυχοκοινωνικής Μέριμνας και στην εξοικονόμηση προσωπικού.

Δραστηριότητα- Ενέργειες

Το γραφείο ψυχοκοινωνικής μέριμνας του Γενικού Επιτελείου Στρατού της Διεύθυνσης Υγειονομικού Γραφείου, είναι αρμόδιο για την υλοποίηση του θεσμού. Παρακολουθεί την εξέλιξη του θεσμού και των αποτελεσμάτων του στο στρατό, μελετά και εισηγείται προς την ιεραρχία τη λήψη αποφάσεων σε θέματα της αρμοδιότητας του, όπως επίσης προβαίνει στην εκπόνηση μελετών απολογιστικού χαρακτήρα, συντονίζει το έργο των ειδικών επιστημόνων (αποστολή εντύπων, οδηγιών, εκπόνηση ερωτηματολογίων, καθορισμός των πλαισίων διεξαγωγής του ρόλου τους στις μονάδες). Αιτιολογεί τις προτάσεις των Ομάδων Ψυχοκοινωνικής Μέριμνας για επίσπευση εργασιών και εισηγείται για αυτούς στην ιεραρχία. Εποπτεύει την ουσιαστική εφαρμογή του επιστημονικού προγράμματος των ειδικών επιστημόνων στο 414 Στρατιωτικό Νοσοκομείο το οποίο να πραγματοποιείται από ομάδα ψυχιάτρων, κοινωνιολόγων και κλινικών ψυχολόγων. Επίσης, εξασφαλίζει την συνεργασία με φορείς της πολιτείας όπως ο ΟΚΑΝΑ και το Εθνικό Πανεπιστημιακό Ινστιτούτο Ψυχικής Υγείας.

Παράλληλα, διοργανώνει, στο 414 Στρατιωτικό Νοσοκομείο, ετησίως ημερίδα επιμορφωτικού χαρακτήρα με τη συμμετοχή του συνόλου του προσωπικού των Ομάδων Ψυχοκοινωνικής Μέριμνας, εποπτεύει και εξασφαλίζει το πλαίσιο άμεσης συνεργασίας των ειδικών επιστημόνων με τους κατά τόπους ψυχιάτρους των Γενικών Στρατιωτικών Νοσοκομείων ή με τους ψυχιάτρους που επισκέπτονται τις μονάδες ανά δίμηνο.

Δραστηριοποίηση λοιπών φορέων που σχετίζονται με τη λειτουργία του θεσμού

Η εύρυθμη λειτουργία του θεσμού στο στρατό απαιτεί τη συνδρομή και τη συνεργασία ορισμένων φορέων όπως αυτή καθορίζεται με τους ακόλουθους τρόπους:¹⁵⁰

α. Με μέριμνα της Διεύθυνσης Στρατιωτικού Προσωπικού:

Να γίνεται ορθολογική κατανομή των υπηρετούντων οπλιτών ψυχοκοινωνικών ειδικοτήτων (ψυχολόγων - κοινωνιολόγων – κοινωνικών λειτουργών), με επιδίωξη

¹⁴⁹ Βλ. παράγραφο 5.5

¹⁵⁰ Πάγια διαταγή υπ' αριθμ. 4-46/2003. Θεσμός ψυχοκοινωνικής μέριμνας. Γενικό Επιτελείο Στρατού/ Διεύθυνση Υγειονομικού /5º/1

εκπροσώπησης και των τριών επιστημονικών ειδικοτήτων σε κάθε ομάδα ψυχοκοινωνικής μέριμνας.

β. Με μέριμνα του 7^{ου} Επιτελικού γραφείου του Γενικού Επιτελείου Στρατού:

Να ενημερώνεται το προσωπικό για τη λειτουργία του θεσμού στο στρατό και για την 24ωρη ειδική τηλεφωνική γραμμή που υπάρχει για τον Στρατό Ξηράς και απαντά χωρίς χρέωση στη γραμμή 800-11-45551.

Να προβάλλεται ο θεσμός στα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης και να γίνεται ευρεία αναφορά στην χρησιμοποίηση ψυχοκοινωνικών ειδικοτήτων στο στρατό, στις ομιλίες που διοργανώνονται και τα έντυπα που διανέμονται στις μονάδες σχετικά με τη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης του προσωπικού και την επίδειξη μέριμνας για το στρατιωτικό προσωπικό

Να ενημερώνεται ο Σύλλογος Αποστράτων για την λειτουργία του θεσμού, από το προσωπικό της ομάδας.

γ. Με μέριμνα των Σχηματισμών:

Να παραχωρείται ανεξάρτητη τηλεφωνική γραμμή με σκοπό την υλοποίηση ψυχολογικής υποστήριξης

δ. Με μέριμνα των Κέντρων Εκπαίδευσης Νεοσυλλέκτων –(Ειδικών Κέντρων Εκπαίδευσης):

Στα Κέντρα αυτά το κυρίως έργο της επιστημονικής ομάδας είναι η πρόληψη της ψυχικής διαταραχής και για αυτό λαμβάνονται συνεντεύξεις από το σύνολο των νεοσύλλεκτων. Η διενέργεια των συνεντεύξεων πραγματοποιείται σε δύο φάσεις.

Α' Φάση :

Λαμβάνεται προσωπική συνέντευξη από το σύνολο των νεοσύλλεκτων την πρώτη εβδομάδα της κατάταξής τους ώστε να εξακριβώνονται, καταρχήν, τα προσωπικά τους στοιχεία και να ανιχνεύονται μείζονα ψυχοκοινωνικά προβλήματα.

Β' φάση:

Μετά την πρώτη εβδομάδα από την κατάταξη τους, επαναλαμβάνεται η διαδικασία της συνέντευξης, όπου τη φορά αυτή ο νεοσύλλεκτος μπορεί να αναφερθεί με περισσότερη ευχέρεια και λεπτομέρειες σε προσωπικά του προβλήματα, αφού ήδη έχει γνωρισθεί με το περιβάλλον και έχει προσαρμοσθεί στοιχειωδώς. Στη φάση αυτή, τα μέλη της ομάδας επιδιώκουν τη βαθύτερη διεύθυνση στην προσωπικότητα του οπλίτη και την καταγραφή των ψυχικών ιδιοτήτων και λειτουργιών που εμφανίζει στις σχέσεις του με τον εαυτό του και το περιβάλλον του. Ταυτόχρονα, εξασφαλίζεται η συνεχής επαφή των οπλιτών ειδικών επιστημόνων με τους νεοσύλλεκτους μέσω της ενεργούς παρουσίας τους, στους χώρους εκπαίδευσης, στα Κέντρα Ψυχαγωγίας Μονάδας, στους θαλάμους, εξόδους κλπ, ώστε να μπορούν να καταγράψουν τη πορεία τους και να εντοπίζουν τα αίτια θετικής ή αρνητικής εξέλιξης.

Παράλληλα με την διαδικασία ανίχνευσης των προβλημάτων των νεοσυλλεκτών επιμελείται σε διαρκή βάση την ανίχνευση και αντιμετώπιση των προβλημάτων των στελεχών.

Η λήψη των ατομικών συνεντεύξεων στα Κέντρα Εκπαίδευσης Νεοσυλλεκτών – Ειδικά Κέντρα Εκπαίδευσης από τους λειτουργούς του θεσμού πραγματοποιείται σε ειδικά διαμορφωμένο χώρο υποστήριξης του κέντρου. Ο χώρος αυτός αποτελεί τον κατ' εξοχή χώρο δράσης των επιστημονικών ομάδων.

ε. Οι διοικήσεις των προς επίσκεψη μονάδων θα πρέπει να υποδέχονται με καλή πίστη την ομάδα των ειδικών επιστημόνων, η παρουσία της οποίας με την επιστημονική κατάρτιση των μελών της βοηθά το έργο τους εντοπίζοντας πολλές φορές ιδιαιτερότητες, αδυναμίες και προβλήματα, τα οποία δεν είναι δυνατόν να εντοπισθούν από τους διοικητές ή τα στελέχη και τα οποία μπορούν να εξελιχθούν σε δυσάρεστες καταστάσεις. Για το λόγο αυτό είναι απαραίτητο:

➤ Να ενημερώνεται κατά τακτά χρονικά διαστήματα όλο το προσωπικό (στελέχη και οπλίτες) για τη λειτουργία του θεσμού. Επιπλέον, να ενημερώνεται προσωπικά από τους διοικητές, το σύνολο του προσωπικού της μονάδας την προηγούμενη ημέρα της άφιξης της ομάδας των ειδικών επιστημόνων στο χώρο του στρατοπέδου, ώστε οι οπλίτες να είναι ενήμεροι για την ακριβή ημερομηνία προσέλευσης της ομάδας κατά την οποία μπορούν να έρθουν σε επαφή μαζί της. Καθώς να ενημερώνεται και για την τηλεφωνική γραμμή έκτακτης ανάγκης και την δυνατότητα άμεσης κατά πρόσωπο συνάντησης με το μέλος της Ομάδας Ψυχοκοινωνικής Μέριμνας που είναι 24ωρη υπηρεσία.

➤ Να εξασφαλίζεται η συνεργασία του υπεύθυνου ιατρού της μονάδας με την ομάδα των ειδικών επιστημόνων, καθ' όλη τη διάρκεια των επισκέψεων και να δίνονται συγκεκριμένες πληροφορίες από τον ιατρό προς την ομάδα σε σχέση με το στρατιωτικό προσωπικό που εμφανίζει ιδιαίτερα ψυχοκοινωνικά προβλήματα.

➤ Να παρέχονται οι απαιτούμενες διευκολύνσεις στην επιστημονική ομάδα κατά τη διάρκεια των επισκέψεων της στις μονάδες. Η ομάδα κατά τη διάρκεια της παραμονής της στα στρατόπεδα να διανυκτερεύει σε ιδιαίτερο χώρο, όπως επίσης να ακολουθεί το πρόγραμμα και τις ώρες σίτισης που ισχύει για τους υπόλοιπους οπλίτες της μονάδας.

➤ Η πραγματοποίηση των συνεντεύξεων από την ομάδα του θεσμού να γίνεται σε ιδιαίτερο, κατάλληλα διαμορφωμένο χώρο, ο οποίος θα επιτρέπει την ομαλή και ανενόχλητη λήψη τους και να διασφαλίζει το προσωπικό απόρρητο.

➤ Οι λειτουργοί του θεσμού να επιδιώκουν τη λήψη συνεντεύξεων εάν είναι δυνατόν από το σύνολο των οπλιτών των μονάδων, μεταβαίνοντας σ' όλους τους χώρους διαβίωσης και δραστηριοτήτων τους (εστιατόρια, θάλαμοι, μαγειρεία, χώροι εκπαίδευσης, εξόδους κλπ).

➤ Όταν η επιστημονική ομάδα αδυνατεί να καλύψει το σύνολο του προσωπικού που υπηρετεί σε μία μονάδα, να προβαίνει στη λήψη συνεντεύξεων από ένα όσο το δυνατόν

μεγαλύτερο δείγμα, το οποίο θα της εξασφαλίζει έναν υψηλό βαθμό αντιπροσωπευτικότητας του συνόλου σ' ότι αφορά την κοινωνική προέλευση, το μορφωτικό επίπεδο, τη γεωγραφική καταγωγή και τα καθήκοντα του προσωπικού της μονάδας.

στ. Συνεργασία με φορείς της πολιτείας

Πολύ σημαντική κρίνεται η συνεργασία με φορείς της πολιτείας, όπως τα κατά τόπους κέντρα πρόληψης της ουσιοεξάρτησης καθώς και οι κινητές μονάδες πρόληψης, με διοργάνωση ημερίδων και κοινών παρεμβάσεων και δραστηριοτήτων ανάλογα με τις ανάγκες των μονάδων και τις δυνατότητες των παραπάνω φορέων όπως προβλέπει το πρωτόκολλο συνεργασίας με τον Οργανισμό Κατά των Ναρκωτικών.

5.2 ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΛΗΨΗΣ ΑΤΟΜΙΚΗΣ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗΣ

Η λήψη ατομικών συνεντεύξεων αποτελεί για την επιστημονική ομάδα του θεσμού το βασικότερο μεθοδολογικό εργαλείο προσέγγισης των στρατιωτών και έχει διαγνωστικό ή και θεραπευτικό χαρακτήρα. Τα μέλη της επιστημονικής ομάδας θα πρέπει να προσδίδουν ιδιαίτερη βαρύτητα στη διαδικασία λήψεως συνεντεύξεων καθώς:¹⁵¹

✓ Η συνέντευξη συμβάλλει αποφασιστικά στην ορθή εκτίμηση της προσωπικότητας και των προβλημάτων του ατόμου – στρατιώτη.

✓ Διευκολύνει στη διαπίστωση ιδιόμορφων καταστάσεων και συμπεριφορών, όπως αρνητισμό, εριστικότητα, αδιαφορία, έλλειψη διάθεσης, που είναι δυνατόν να υποκρύπτουν ψυχικές παθήσεις.

✓ Οδηγεί στον ειδικό χειρισμό των ατόμων που παρουσιάζουν πρόβλημα σε συνεργασία με άλλους ειδικούς (ιατρό, ψυχίατρο κλπ).

✓ Διερευνά τις συνθήκες οι οποίες αποτελούν συχνά τους γενεσιουργούς παράγοντες ψυχοκοινωνικών προβλημάτων του προσωπικού.

Η εφαρμογή της μεθόδου λήψης ατομικών συνεντεύξεων από τους λειτουργούς του θεσμού θα πρέπει να ακολουθεί ένα πλαίσιο δεοντολογικών κανόνων ώστε να οδηγήσει στα επιδιωκόμενα αποτελέσματα. Συγκεκριμένα θα πρέπει να τηρούνται τα εξής:

☞ Εξ' αρχής πρέπει να αποσαφηνίζεται στο συνομιλητή ο ρόλος και οι στόχοι της συνέντευξης και να τονίζεται η απαραίτητη αρχή του απορρήτου.

☞ Οι ερωτήσεις πρέπει να είναι απλές, σαφείς και προσαρμοσμένες στο μορφωτικό-κοινωνικό επίπεδο του εκάστοτε συνομιλητή.

☞ Το περιεχόμενο των ερωτήσεων να ανταποκρίνεται στο σκοπό της συνέντευξης.

---

¹⁵¹ Πάγια διαταγή υπ' αριθμ. 4-46/2003. Θεσμός ψυχοκοινωνικής μέριμνας. Γενικό Επιτελείο Στρατού/ Διεύθυνση Υγειονομικού /5^ο/1

☞ Η καταγραφή των παρατηρήσεων να γίνεται με διακριτικότητα, έτσι ώστε να μην αλλοιώνεται η ατμόσφαιρα εμπιστοσύνης για την οποία καταβάλλεται προσπάθεια να δημιουργηθεί.

☞ Οι ειδικοί επιστήμονες να προβαίνουν σε εύστοχες παρεμβάσεις κατά τη διάρκεια των συνεντεύξεων προκειμένου να αντλήσουν τις απαραίτητες πληροφορίες.

☞ Είναι απαραίτητο οι λειτουργοί του θεσμού να επιδεικνύουν κατανόηση για τη συμπεριφορά των συνομιλητών τους, χωρίς κατ' ανάγκη να αποδέχονται ή να επιδοκιμάζουν τις ενέργειες τους.

Πριν από την επίσκεψη της ομάδας και για το προσωπικό για το οποίο υπάρχει υπόνοια προβλήματος από τον διοικητή και τον ιατρό, συμπληρώνεται από τον ιατρό μονάδας ερωτηματολόγιο¹⁵² ανίχνευσης ψυχοπαθολογίας. Σκοπός της συμπλήρωσης του ερωτηματολογίου είναι η διευκόλυνση των ειδικών επιστημόνων στο έργο τους. Το ερωτηματολόγιο αυτό περιλαμβάνει, προσωπικά στοιχεία όπως: όνομα, επώνυμο, ηλικία, καταγωγή, διαμονή, χρόνος υπηρεσίας στο Στρατό. Ο εξεταζόμενος καλείται να απαντήσει σε ερωτήσεις κλειστού και ανοιχτού τύπου όπως: «Πείτε μας για την έως τώρα πορεία σας στο Στρατό από την κατάταξη μέχρι σήμερα.», «Πώς αισθανόσασταν τους μήνες πριν την κατάταξη, είχατε πληροφορηθεί από άλλους για τη Στρατιωτική θητεία και τι φανταζόσασταν για αυτήν;», «Αντιμετωπίσατε προβλήματα προσαρμογής στο κέντρο κατάταξης και στην τωρινή Μονάδα, ή προβλήματα στις σχέσεις σας με τους άλλους στρατιώτες Υπαξιωματικούς ή Αξιωματικούς και πώς τα αντιμετωπίσατε;», «Τι είναι αυτό που έχετε στερηθεί περισσότερο κατά τη διάρκεια της θητείας σας;»

5.3 ΕΡΕΥΝΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΟΥ ΘΕΣΜΟΥ ΨΥΧΟΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΜΕΡΙΜΝΑΣ ΣΤΗΝ ΑΤΤΙΚΗ.

Όπως προκύπτει από τα στατιστικά στοιχεία¹⁵³ τα οποία εξάγονται από τις διμηνιαίες αναφορές, κατά το έτος 2004 πραγματοποιήθηκαν 33.378 συνεντεύξεις έναντι 46.134 το 2003 και 79.458 συνεντεύξεων το έτος 2002. Η έρευνα διεξήχθη στη ψυχιατρική κλινική του 414 Στρατιωτικού Νοσοκομείου Ειδικών Νοσημάτων Αττικής και παρουσιάστηκε σε ετήσια ημερίδα με πολύ ενδιαφέροντα συμπεράσματα για την αποτελεσματικότητα του θεσμού της ψυχοκοινωνικής μέριμνας στον στρατό ξηράς. Θα πρέπει να σημειωθεί εδώ, ότι στατιστικά η μείωση του αριθμού των συνεντεύξεων δεν είναι μεγάλη καθώς έχει μειωθεί και ο αριθμός των οπλιτών αλλά και ο αριθμός των ειδικών επιστημόνων.

Από τα πρόσφατα στοιχεία λοιπόν προκύπτει ότι για το 2004 ελήφθησαν συνολικά 33.378 συνεντεύξεις και εντοπίστηκαν 2.718 Άτομα Χρήζοντα Ιδιαίτερης Φροντίδας

¹⁵² Βλ. παράρτημα το ερωτηματολόγιο που χρησιμοποιείται

¹⁵³ Πρακτικά συνεδρίου (2004) με θέμα: «Παρατηρήσεις και συμπεράσματα στη λειτουργία του θεσμού ψυχοκοινωνικής μέριμνας» Εισήγηση: Θωμάς Γ. (οπλίτης ψυχολόγος, Ψυχιατρική Κλινική 414 ΣΝΕΝ) και Χατζάρας Γ. (ΕΜΘ Λοχίας, Κοινωνικός Λειτουργός, Ψυχιατρική Κλινική, 414 ΣΝΕΝ)

(«ΑΧΙΦ») τα οποία αντιστοιχούν σε ποσοστό που κυμαίνεται στο 8,1% περίπου επί του συνόλου των συνεντεύξεων.

Προσοχή πρέπει να δοθεί στην παρατήρηση ότι ο παραπάνω αριθμός δεν αντιστοιχεί σε άτομα αλλά σε συνεντεύξεις καθώς από κάποια άτομα μπορεί να λαμβάνεται περισσότερο από μία συνέντευξη. Με αυτό το δεδομένο, το ποσοστό των ΑΧΙΦ (8,1%) είναι πιθανόν να είναι ακόμα μικρότερο.

Τα προβλήματα που κυρίως αντιμετωπίζουν τα Άτομα Χρήζοντα Ιδιαίτερης Φροντίδας παρουσιάζονται στις παρακάτω κατηγορίες:

- Η κατηγορία «διάφορα προβλήματα» (ποσοστό 51,9%), η οποία περιλαμβάνει κυρίως άτομα που αντιμετωπίζουν οικογενειακά-οικονομικά ή κοινωνικά προβλήματα.
- Η κατηγορία αγχώδεις διαταραχές- εκδηλώσεις σε ποσοστό 23,7%
- Η κατηγορία «δυσπροσαρμοστικότητα» (ποσοστό 9%)
- Τα άτομα με «διαταραχές προσωπικότητας» (ποσοστό 3,8%)
- Η κατηγορία «κατάθλιψη-απογοήτευση-μελαγχολία» (ποσοστό 3%)
- Χρήση ουσιών 2,2% και αλκοόλ
- Αξίζει να σημειωθεί ότι το ποσοστό των περιστατικών με τάση ή απόπειρα αυτοκτονίας έχει μειωθεί στο 0,3%. Υπάρχει δηλαδή μια μείωση στην ήδη πτωτική τάση της συγκεκριμένης κατηγορίας της τάξεως του 20%, πράγμα που δηλώνει το σημαντικό παρεμβατικό έργο των ομάδων ψυχοκοινωνικής μέριμνας.

Από τα παραπάνω στοιχεία προκύπτει επίσης το συμπέρασμα ότι σε ποσοστό πάνω από 50% τα Άτομα Χρήζοντα Ιδιαίτερης Φροντίδας εμφανίζουν οικογενειακά προβλήματα (όπως απώλεια κάποιου γονέα, κακές σχέσεις με γονείς, χωρισμός γονέων, κακή υγεία κάποιου μέλους της οικογένειας κ.λ.π.) ή σοβαρά οικονομικά προβλήματα. Τα μεν πρώτα γίνονται προσπάθειες να αντιμετωπίζονται από τις ομάδες ψυχοκοινωνικής μέριμνας με παροχή ψυχολογικής υποστήριξης, τα δε οικονομικά με τη συνδρομή των Διοικήσεων παρέχοντας διακριτικά διευκολύνσεις για εργασία και οικονομική συνδρομή από τους πόρους της μονάδας.

Εκτός από τη διαδικασία λήψης ατομικής συνέντευξης, μία άλλη μέθοδος διαγνωστικής εκτίμησης είναι, η χρησιμοποίηση ενιαίου ειδικού ερωτηματολογίου ανίχνευσης της προσωπικότητας των οπλιτών από τους ειδικούς επιστήμονες του θεσμού με σκοπό τη συνολικότερη και πιο έγκυρη κατανόηση της ψυχολογικής και κοινωνικής ταυτότητας των στρατευμένων και το πρότυπο ειδικό ερωτηματολόγιο¹⁵⁴ διανέμεται στους οπλίτες με ευθύνη της επιστημονικής ομάδας και αποτελεί επιπρόσθετο διαγνωστικό βοήθημα στην ατομική συνέντευξη που έχει προηγηθεί.

---

¹⁵⁴ Βλ: παράρτημα υπόδειγμα ερωτηματολογίου

5.4 ΤΡΟΠΟΙ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ ΤΩΝ ΔΙΟΙΚΗΣΕΩΝ. ΚΑΘΙΕΡΩΣΗ ΔΙΚΤΥΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΙΚΗΣ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ ΤΩΝ ΦΟΡΕΩΝ ΠΟΥ ΕΜΠΛΕΚΟΝΤΑΙ ΣΤΟ ΘΕΣΜΟ

Η επιστημονική ομάδα, με την άφιξή της στο χώρο, οφείλει να παρουσιασθεί στο διοικητή της μονάδας προκειμένου να της δοθεί μια πρώτη εικόνα και μια κατάσταση με ονόματα στρατιωτών από τους οποίους επιθυμεί να ληφθεί συνέντευξη.

Ο υπεύθυνος αξιωματικός της επιστημονικής ομάδας του θεσμού υποχρεούται να ενημερώνει τους διοικητές των μονάδων εγγράφως με πλήρη ανάλυση του συνόλου των εντοπισθέντων ατόμων που παρουσιάζουν πρόβλημα μόνο σε περίπτωση που πρέπει να επιληφθούν διοικητικά, καθορίζοντας ευκρινώς:¹⁵⁵

- ♦ Το είδος, το μέγεθος και την ένταση του προβλήματος.
- ♦ Τους παράγοντες που οδήγησαν στην εμφάνισή του.
- ♦ Τη συχνότητα εμφάνισής του και τη διάρκειά του
- ♦ Την εκτίμηση επικινδυνότητας.
- ♦ Την επίδρασή του στους άλλους.
- ♦ Τους αποτελεσματικούς τρόπους ελέγχου του προβλήματος.

Επιπρόσθετα, είναι απαραίτητο να ενημερώνονται από τους λειτουργούς του θεσμού όλα τα κατώτερα στελέχη της υπομονάδας, σε περίπτωση εντοπισμού οπλιτών που εκδηλώνουν ιδιαίτερη προβληματική συμπεριφορά στη στρατιωτική τους ζωή, με σημαντικές δυσχέρειες συμμόρφωσης στις απαιτήσεις του στρατιωτικού προγράμματος εκπαίδευσης και λειτουργίας.

Οι ειδικοί επιστήμονες του θεσμού υποχρεούνται να συνεργάζονται με τους οπλίτες – ιατρούς των μονάδων από τους οποίους θα λαμβάνουν συγκεκριμένες οδηγίες, υποδείξεις και διευκρινήσεις σχετικά με το προσωπικό των μονάδων. Ταυτόχρονα, επιβάλλεται η συχνή τηλεφωνική επικοινωνία των ιατρών με τους λειτουργούς του θεσμού, ώστε να υπάρχει διαρκής ενημέρωση για την πορεία όσων παρουσιάζουν πρόβλημα.

Ανάλογα με τη φύση και το βαθμό των εντοπισθέντων προβλημάτων των ατόμων που παρουσιάζουν πρόβλημα, οι ειδικοί επιστήμονες σε συνεργασία με τους διοικητές των μονάδων κρίνουν αν είναι απαραίτητη η επικοινωνία και ενημέρωση της οικογένειάς τους.

Παράλληλα, θα πρέπει να ενημερώνεται ο διοικητής της νέας μονάδας στην οποία μετατίθενται οπλίτες με ιδιαίτερα προβλήματα, με γραπτή έκθεση η οποία θα συντάσσεται κατόπιν συνεργασίας διοικητή – ψυχολόγου, κοινωνιολόγου και ιατρού της μονάδας.

Προκειμένου να επιτυγχάνεται η συνεχής παρακολούθηση της πορείας των ατόμων που παρουσιάζουν πρόβλημα, χωρίς να διακόπτεται σε περίπτωση μετάθεσης ή απόλυσης του οπλίτη ειδικού επιστήμονα, οι λειτουργοί του θεσμού οφείλουν να τηρούν αναλυτικά

---

¹⁵⁵ Πάγια διαταγή υπ' αριθμ. 4-46/2003. Θεσμός ψυχοκοινωνικής μέριμνας. Γενικό Επιτελείο Στρατού/ Διεύθυνση Υγειονομικού /5^ο/1

στοιχεία (αρχείο) για κάθε μονάδα τους, το οποίο να περιλαμβάνει αντίγραφα των παρακάτω στοιχείων:

α. Διμηνιαίες Αναφορές.

Οι διμηνιαίες αναφορές¹⁵⁶ περιλαμβάνουν αναλυτικά στοιχεία συγκεκριμένων περιπτώσεων που παρουσιάζουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον (είδος προβλήματος, εξέλιξη, αντιμετώπιση), ώστε να εξάγονται ορθά συμπεράσματα και ανεπτυγμένες επαρκώς τις ενότητες των συμπερασμάτων, προτάσεων και γενικών διαπιστώσεων των ομάδων.

β. Αναλυτικά στοιχεία για τα εντοπισθέντα άτομα με προβλήματα και συμπληρωμένα ερωτηματολόγια από οπλίτες της κάθε μονάδας.

Χαρακτηριστικό παράδειγμα¹⁵⁷ οι διμηνιαίες αναφορές της Ομάδας Ψυχοκοινωνικής Μέριμνας Λήμνου για το 2004 ήταν τέσσερις (4), για τα δίμηνα Μαρτίου-Απριλίου 2004, Ιουνίου-Ιουλίου 2004, Αυγούστου-Σεπτεμβρίου 2004 και, τέλος, Οκτωβρίου-Νοεμβρίου 2004, αντίστοιχα. Τα στοιχεία που περιέχονται στην παρουσίαση αυτή αφορούν, συγκεντρωτικά, την περίοδο λειτουργίας της ομάδας εντός των οκτώ αντίστοιχων μηνών.

Ειδικότερα, καθ' όλη τη διάρκεια λειτουργίας της Ομάδας Ψυχοκοινωνικής Μέριμνας για το έτος 2004, διενεργήθηκαν 1.878 συνεντεύξεις, οι οποίες αφορούν περιοδείες της στα στρατόπεδα και στα φυλάκια της Λήμνου και δεν αναφέρονται σε συνεντεύξεις στα πλαίσια εκτάκτων περιστατικών (παραπομπών ή εκουσίων προσελεύσεων οπλιτών).

Πιο συγκεκριμένα, κατά το πρώτο δίμηνο λειτουργίας της ομάδας Λήμνου για το έτος 2004, διενεργήθηκαν 288 συνεντεύξεις, επί συνόλου 300 παρόντων οπλιτών [ποσοστό κάλυψης 96%]¹⁵⁸. Το δίμηνο Ιουνίου-Ιουλίου 2004, ο αριθμός των συνεντεύξεων ανήλθε σε 592, επί συνόλου 781 οπλιτών [ποσοστό κάλυψης 76%]. Το δίμηνο Αυγούστου-Σεπτεμβρίου, συνεντεύξεις ελήφθησαν 484 συνεντεύξεις, επί συνόλου 637 παρόντων οπλιτών [ποσοστό κάλυψης 75,9%]. Τέλος, το δίμηνο Οκτωβρίου-Νοεμβρίου 2004, ο αριθμός των συνεντεύξεων από οπλίτες ήταν 514, επί συνόλου 678 παρόντων οπλιτών [ποσοστό κάλυψης 75,8%].

Κατά την περιοδεία εντός του διμήνου Μαρτίου-Απριλίου 2004, δεκατρία (13) παλαιότερα Άτομα Χρήζοντα Ιδιαίτερης Φροντίδας (Α.Χ.Ι.Φ.) βοηθήθηκαν και έπαψαν να χρήζουν ιδιαίτερης φροντίδας, εντοπίστηκαν τέσσερα (4) νέα Α.Χ.Ι.Φ., ενώ παρέμειναν ως τέτοιοι εννέα (9) οπλίτες. Το ποσοστό των Ατόμων που Χρήζονταν Ιδιαίτερης Φροντίδας (13 συνολικά) ήταν 4,51% επί του συνόλου των εξετασθέντων οπλιτών. Κατά την περιοδεία εντός των μηνών Ιουνίου-Ιουλίου 2004, δώδεκα (12) παλαιότερα Α.Χ.Ι.Φ. βοηθήθηκαν και έπαψαν να χρήζουν ιδιαίτερης φροντίδας, εντοπίστηκαν σαράντα ένα (41) νέα Α.Χ.Ι.Φ., ενώ δεν παρέμεινε ως τέτοιος κανένας οπλίτης. Το ποσοστό των Ατόμων που Χρήζονταν

¹⁵⁶ Βλ: παράρτημα τις οδηγίες σύνταξης της διμηνιαίας αναφοράς.

¹⁵⁷ Πρακτικά Θ' ετήσιας ημερίδας ψυχοκοινωνικής μέριμνας προσωπικού στρατού ξηράς (2004). Εισήγηση: Παπαδόπουλος Σ. (Οπλίτης Ψυχολόγος ΤΥΓ Λήμνου) με θέμα: «Διαπιστώσεις από τη λειτουργία του θεσμού ψυχοκοινωνικής μέριμνας στις μονάδες της παραμεθόριου».

¹⁵⁸ Η συγκεκριμένη περιοδεία αφορά την κάλυψη τεσσάρων (4) Μονάδων, γι' αυτό και διαφοροποιείται, έναντι των επόμενων περιοδείων, ως προς τα ποσοστά κάλυψης των Μονάδων.

Ιδιαίτερης Φροντίδας (Α.Χ.Ι.Φ.) (41 συνολικά) ήταν 6,92% επί του συνόλου των εξετασθέντων οπλιτών. Κατά την περιοδεία εντός των μηνών Αυγούστου-Σεπτεμβρίου 2004, εννέα (9) παλαιότερα Α.Χ.Ι.Φ. βοηθήθηκαν και έπαψαν να χρήζουν ιδιαίτερης φροντίδας, εντοπίστηκαν *τριάντα τέσσερα* (34) νέα Α.Χ.Ι.Φ., ενώ παρέμειναν ως τέτοιοι *έξι* (6) οπλίτες.

Το ποσοστό των Ατόμων που Χρήζονται Ιδιαίτερης Φροντίδας (40 συνολικά) ήταν 8,26% επί του συνόλου των εξετασθέντων οπλιτών. Τέλος, κατά την περιοδεία εντός των μηνών Οκτωβρίου-Νοεμβρίου 2004, *δεκαεπτά* (17) παλαιότερα Α.Χ.Ι.Φ. βοηθήθηκαν και έπαψαν να χρήζουν ψυχιατρικής φροντίδας, εντοπίστηκαν *τριάντα έξι* (36) νέα Α.Χ.Ι.Φ., ενώ παρέμειναν ως τέτοιοι *εννέα* (9) οπλίτες. Το ποσοστό των Ατόμων που Χρήζονται Ιδιαίτερης Φροντίδας (45 συνολικά) ήταν 6,63% επί του συνόλου των εξετασθέντων οπλιτών.

Επίσης, διενεργήθηκαν 23 συνεντεύξεις, καθ' όλη τη διάρκεια του 2004, οι οποίες αφορούσαν έκτακτα περιστατικά, για τα οποία γίνεται λόγος στην ακόλουθη ενότητα.

Παράλληλα, θα πρέπει με μέριμνα των σχηματισμών, να προγραμματίζονται και να διεξάγονται από την ομάδα των ειδικών επιστημόνων, διαλέξεις – συζητήσεις σε μονάδες, με θέματα κοινωνικού προβληματισμού σε σχέση με το στρατό, αλλά και θέματα ευρύτερου ενδιαφέροντος και επιμορφωτικού χαρακτήρα, όπως κοινωνικά προβλήματα της νέας γενιάς στην Ελλάδα, πρόληψη και θεραπεία της τοξικοεξάρτησης σε συνεργασία με τον Οργανισμό Κατά των Ναρκωτικών. Αλλά και θέματα ψυχικής υγείας και επιπτώσεις των νέων τεχνολογιών επικοινωνίας και πληροφορικής στη διαμόρφωση των σύγχρονων κοινωνιών.

5.5 Η ΔΙΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ

Το ψυχοκοινωνικό έργο αποτελεί επιστημονικά αναγνωρισμένο, κοινωνικά απαραίτητο έργο, το οποίο επιτελείται από άτομα με ειδικές σπουδές, προσόντα και εμπειρία πάνω στη μελέτη της ανθρώπινης συμπεριφοράς. Το εφαρμοζόμενο πρόγραμμα του θεσμού ψυχοκοινωνικής μέριμνας θέτει ως πρωταρχική επιδίωξη την αντιμετώπιση σοβαρών ψυχοκοινωνικών προβλημάτων, την εξομάλυνση διαπροσωπικών συγκρούσεων και την παροχή βοήθειας σε άτομα που χρήζουν ιδιαίτερου χειρισμού διαμέσου μιας προσωπικής σχέσης. Η προληπτική και κατασταλτική δράση των ειδικών επιστημόνων οδηγεί τα άτομα αυτά στο να βρουν μέσα στον εαυτό τους δυνάμεις αντίδρασης στα προβλήματά τους και στην δυσκολία προσαρμογής τους στο νέο τους περιβάλλον.¹⁵⁹

Σήμερα υπηρετούν στις τάξεις του Ελληνικού Στρατού 36 ειδικοί επιστήμονες (18 Ψυχολόγοι, 12 Κοινωνιολόγοι και 6 Κοινωνικοί Λειτουργοί). Ο αριθμός των ειδικών επιστημόνων έχει μειωθεί σημαντικά σε σχέση με τα προηγούμενα έτη αν

---

¹⁵⁹ Πάγια διαταγή υπ' αριθμ. 4-46/2003. Θεσμός ψυχοκοινωνικής μέριμνας. Γενικό Επιτελείο Στρέτου/ Διεύθυνση Υγειονομικού /5^ο/1

ληφθεί υπόψη ότι το 2003 υπήρχαν 83, το 2002 84 ενώ το 2001, 100.¹⁶⁰

Αν και η μείωση αναλογικά δεν είναι τόσο μεγάλη – αν λάβουμε υπόψη μας ότι ο συνολικός αριθμός οπλιτών είναι μικρότερος αλλά και το ότι η θητεία έχει μειωθεί – ωστόσο ο πραγματικά μικρός αριθμός των ειδικών επιστημόνων δεν καλύπτει πλήρως τις ανάγκες για την σωστή λειτουργία του θεσμού, καθώς θέσεις παραμένουν κενές. Θεωρείται ότι η ανάληψη θέσεων από Μόνιμο εξειδικευμένο προσωπικό θα βοηθήσει στην πληρέστερη και καλύτερη λειτουργία του Θεσμού.

5.5.1 Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΨΥΧΟΛΟΓΟΥ

Ο ρόλος του ψυχολόγου¹⁶¹, αλλά και των άλλων ειδικοτήτων που αναλύονται παρακάτω, και τα καθήκοντα που αυτός αναλαμβάνει είναι πολύ σημαντικά για την ομάδα ψυχοκοινωνικής μέριμνας. Ένας ψυχολόγος στην ομάδα, μελετά τη φυσιολογική ή αποκλίνουσα συμπεριφορά της προσωπικότητας του ατόμου, επισημαίνει την ύπαρξη τυχόν προβλημάτων και παρεμβαίνει προληπτικά για την αποτροπή παθολογικής τους εξέλιξης ή γενικότερα εκδήλωσης αντικοινωνικής συμπεριφοράς. Συγχρόνως, εντοπίζει τους ψυχολογικούς παράγοντες που συσχετίζονται με τη διάγνωση, θεραπεία και πρόληψη ψυχικών διαταραχών και αναλύει τις επιδράσεις του περιβάλλοντος και άλλων παραγόντων στη συμπεριφορά του ατόμου.

Διεξάγει συνεντεύξεις και εφαρμόζει ψυχολογικές δοκιμασίες προκειμένου να εξακριβωθούν οι αιτίες ψυχοπαθολογικών ή και δυσπροσαρμοστικών εκδηλώσεων προσδιορίζοντας και τα ενδεικνύομενα μέτρα αντιμετώπισης. Συγκεντρώνει, ερμηνεύει και εφαρμόζει επιστημονικά δεδομένα στην προσπάθεια του να διερευνήσει τις ψυχικές λειτουργίες και τη συμπεριφορά του ατόμου.

Ενεργεί υποστηρικτικά προς το άτομο που χρήζει ψυχοκοινωνικής αρωγής και συμβουλευτικά προς τη διοίκηση σχετικά με την αντιμετώπιση τέτοιων ατόμων, ευρισκόμενος πάντοτε σε συνεργασία με τ' αλλά μέλη της επιστημονικής ομάδας και τον ιατρό της μονάδας.

Δίνει διαλέξεις σε θέματα της αρμοδιότητάς του, επιχειρώντας να ευαισθητοποιήσει το προσωπικό των μονάδων και να πετύχει την ανάλογη συμπεριφορά.

Παρακολουθεί με την εποπτεία του υπεύθυνου ψυχιάτρου του σχηματισμού, τα περιστατικά που προέρχονται από εξιτήριο ψυχιατρικής κλινικής, με σκοπό να βοηθήσει την αποκατάστασή τους στα πλαίσια της στρατιωτικής κοινότητας.

---

¹⁶⁰ Πρακτικά από Θ' ετήσια ημερίδα ψυχοκοινωνικής μέριμνας προσωπικού στρατού ξηράς (2004). Εισήγηση: Θωμάς Γ. (οπλίτης ψυχολόγος, Ψυχιατρική Κλινική 414 ΣΝΕΝ) και Χατζάρας Γ. (ΕΜΘ Λοχίας, Κοινωνικός Λειτουργός, Ψυχιατρική Κλινική, 414 ΣΝΕΝ) με θέμα: «Παρατηρήσεις και συμπεράσματα στη λειτουργία του θεσμού ψυχοκοινωνικής μέριμνας»

¹⁶¹ Πάγια διαταγή υπ' αριθμ. 4-46/2003. Θεσμός ψυχοκοινωνικής μέριμνας. Γενικό Επιτελείο Στρατού/ Διεύθυνση Υγειονομικού /5^ο/1

Παρεμβαίνει σε γεγονότα καθημερινότητας που δημιουργούν έντονα απειλητικά γεγονότα για τη ζωή (π.χ τροχαίο, σεισμός, έρευνα – διάσωση) στο περιβάλλον της ομάδας. Καταγράφει τις συναισθηματικές αντιδράσεις του προσωπικού και τις διευθετεί σύμφωνα με τα επιστημονικά δεδομένα ώστε να μην εμφανιστεί πρόβλημα ψυχικής υγείας στο μέλλον (π.χ οξεία αντίδραση στο στρες, μετατραυματική αγχώδης διαταραχή) .

Τέλος εισηγείται ιεραρχικά ότι συμπερασματικά από την γνώση του και την αποκτηθείσα εμπειρία του, θα συμβάλει στη μελλοντική βελτίωση του θεσμού.

5.5.2 Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΟΥ

Ένας κοινωνιολόγος¹⁶² στην ομάδα ψυχοκοινωνικής μέριμνας εξετάζει το ιδιαίτερο κοινωνικό περιβάλλον της κάθε υπό μελέτη προσωπικότητας και ιδιαίτερα ασχολείται με εκείνες που παρουσιάζουν συμπτώματα έντονης παθολογίας. Ερευνά τις αλληλεπιδράσεις των ατομικών συμπεριφορών και των ατομικών, διατομικών και διομαδικών διαφορών εστιάζοντας την προσοχή του στην επιρροή των κοινωνικών θεσμών (στρατός, τοπική κοινωνία) στη νοοτροπία των ανθρώπων.

Παρέχει βασικές υπηρεσίες για να βοηθήσει τα «ΑΧΙΦ» (Άτομα Χρίζοντα Ιδιαίτερης Φροντίδας) να κατανοήσουν και να επιλύσουν τα προσωπικά τους προβλήματα καθορίζοντας κατευθύνσεις που θα δρομολογήσουν θετικές προοπτικές απεγκλωβισμού από πιστικά αδιέξοδα.

Προσδιορίζει τις καθιερωμένες μορφές δράσης ανάμεσα στα άτομα και τις κοινωνικές ομάδες καθώς και τους κανόνες που ρυθμίζουν τις μεταξύ τους σχέσεις αναλύοντας θέματα, όπως ο ρόλος των μικρών ομάδων και σύνδεσμος μεταξύ των μελών τους, για τη μεγιστοποίηση της απόδοσής τους, την ατμόσφαιρα της ομαδικής ψυχολογίας, το στρατιωτικό ανθρώπινο δυναμικό ως παραγωγική πηγή.

Επίσης, συνεργάζεται με τη διοίκηση και τα μέλη της επιστημονικής ομάδας για θέματα που αφορούν προβληματισμούς πάνω σε ζητήματα της αρμοδιότητάς του, εφαρμόζει μεθόδους και τεχνικές που συμβάλουν στην ομαλή ένταξη και παραμονή οπλιτών στη στρατιωτική κοινότητα και εξασθενούν τους παράγοντες που δυσχεραίνουν τη διαδικασία προσαρμογής (αυτό αφορά κυρίως νεοσύλλεκτους στα κέντρα).

Παρακολουθεί με την εποπτεία του υπεύθυνου ψυχιάτρου του σχηματισμού τα περιστατικά που προέρχονται από εξιτήριο από ψυχιατρική κλινική με σκοπό να βοηθήσει την αποκατάστασή τους στα πλαίσια της στρατιωτικής κοινότητας. Παρεμβαίνει σε γεγονότα καθημερινότητας που δημιουργούν έντονα απειλητικά γεγονότα για τη ζωή (π.χ τροχαίο, σεισμός, έρευνα – διάσωση) στο περιβάλλον της ομάδας. Καταγράφει τις συναισθηματικές αντιδράσεις του προσωπικού και τις διευθετεί σύμφωνα με τα επιστημονικά δεδομένα, ώστε

---

¹⁶² Πάγια διαταγή υπ' αριθμ. 4-46/2003. Θεσμός ψυχοκοινωνικής μέριμνας. Γενικό Επιτελείο Στρατού/ Διεύθυνση Υγειονομικού /5^ο/1

να μην εμφανιστεί πρόβλημα ψυχικής υγείας στο μέλλον (π.χ οξεία αντίδραση στο στρες, μετατραυματική αγχώδης διαταραχή) .

5.5.3 Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΛΕΙΤΟΥΡΓΟΥ

Ένας κοινωνικός λειτουργός¹⁶³ στην ομάδα ψυχοκοινωνικής μέριμνας πρώτα από όλα συμβάλλει στη πρόληψη ή αντιμετώπιση συναισθηματικών και κοινωνικοοικονομικών προβλημάτων, τα οποία καθιστούν δυσχερή έως προβληματική την παρουσία του συγκεκριμένου ατόμου στο στρατό.

Παράλληλα, μελετά μεθοδικά το άτομο, το ιστορικό του, την οικογένεια και τις διαπροσωπικές του σχέσεις, τη φύση του προβλήματός του και τους τρόπους που χρησιμοποιήθηκαν στην αντιμετώπισή του. Ανακαλύπτει τα αίτια και διερευνά τις συνθήκες, οι οποίες αποτελούν γενεσιουργούς λόγους των προβλημάτων.

Διαμορφώνει το είδος της βοήθειας και τις πηγές που χρειάζονται για την επίλυση των προβλημάτων και παρέχει κοινωνικές υπηρεσίες ενημερωτικού, συμβουλευτικού και επιβοηθητικού χαρακτήρα, με σκοπό την ανάπτυξη επικοινωνιακών σχέσεων του ατόμου με το περιβάλλον του και την αποκατάσταση διαταραγμένων ισορροπιών.

Χρησιμοποιεί ποικίλες μεθόδους κοινωνικής εργασίας για να ενδυναμώσει την ικανότητα του ατόμου στο χειρισμό του προβλήματός του. Συνεργάζεται με τη διοίκηση, τον ιατρό, τον ψυχολόγο και τον κοινωνιολόγο για την εξεύρεση επιτυχών τρόπων αντιμετώπισης καταστάσεων που χρήζουν ιδιαίτερης φροντίδας.

Παρακολουθεί με την εποπτεία του υπεύθυνου ψυχιάτρου του σχηματισμού τα περιστατικά που προέρχονται από εξιτήριο από ψυχιατρική κλινική με σκοπό να βοηθήσει την αποκατάστασή τους στα πλαίσια της στρατιωτικής κοινότητας.

Παρεμβαίνει σε γεγονότα καθημερινότητας που δημιουργούν έντονα απειλητικά γεγονότα για τη ζωή (π.χ τροχαίο, σεισμός, έρευνα – διάσωση) στο περιβάλλον της ομάδας. Καταγράφει τις συναισθηματικές αντιδράσεις του προσωπικού και τις διευθετεί σύμφωνα με τα επιστημονικά δεδομένα ώστε να μην εμφανιστεί πρόβλημα ψυχικής υγείας στο μέλλον (π.χ οξεία αντίδραση στο στρες, μετατραυματική αγχώδης διαταραχή). Τέλος, εισηγείται ιεραρχικά ότι συμπερασματικά από την γνώση του και την αποκτηθείσα εμπειρία του να βοηθήσει για την μελλοντική βελτίωση του θεσμού.

Η Κοινωνική Υπηρεσία ασχολείται με τους κοινωνικούς παράγοντες που επηρεάζουν άτομα ή ομάδες και φροντίζει για την αντιμετώπιση αναγκών, μέσα στα όρια της γενικότερης πολιτικής του πλαισίου στο οποίο ασκείται.¹⁶⁴

Ο Κοινωνικός Επιστήμονας, μπορεί επίσης να βοηθήσει στην ενημέρωση και πιστοποίηση του κοινού για διάφορα θέματα κοινωνικού περιεχομένου, ενημερώνοντας για

¹⁶³ Πάγια διαταγή υπ' αριθμ. 4-46/2003. Θεσμός ψυχοκοινωνικής μέριμνας. Γενικό Επιτελείο Στρατού/ Διεύθυνση Υγειονομικού /5^ο/1

¹⁶⁴ Εισήγηση : Αλτιπαράκη Ε.(Επαγγελματίας Οπλίτης, Κοινωνική Λειτουργός) με θέμα «Κοινωνική υπηρεσία στην περίθαλψη σε γενικό στρατιωτικό νοσοκομείο» (2004).

την υπάρχουσα νομοθεσία σε θέματα της αρμοδιότητάς του ή πραγματοποιώντας εκδηλώσεις με σκοπό να ευαισθητοποιηθούν ευρύτερες ομάδες του πληθυσμού για κοινωνικά προβλήματα.

5.5.4 ΚΑΘΗΚΟΝΤΑ ΕΙΔΙΚΟΥ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΑ 24ΩΡΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΑΣ

Για κάθε ομάδα ψυχοκοινωνικής μέριμνας υπάρχει ένας ειδικός επιστήμονας (ψυχολόγος, κοινωνιολόγος ή κοινωνικός λειτουργός) ώστε να υφίσταται στην υπηρεσία όλο το 24ωρο. Ο επιστήμονας αυτός παραμένει καθ' όλη την διάρκεια της υπηρεσίας του στο χώρο υπηρεσίας και δεν απομακρύνεται χωρίς άδεια και χωρίς αντικατάσταση.

Δέχεται, αντιμετωπίζει και καταγράφει κάθε επιπλέον ψυχοκοινωνικό περιστατικό όπως περιγράφεται παραπάνω¹⁶⁵. Απαντά σε κάθε επείγουσα τηλεφωνική κλήση και ενεργεί ανάλογα με την σοβαρότητα της κάθε περίπτωσης. Συνεργάζεται με τον ιατρό εφημερίας και συντάσσει λεπτομερές πληροφοριακό σημείωμα εφόσον απαιτείται παραπομπή του περιστατικού. Μετά το πέρας της υπηρεσίας του ενημερώνει τον προϊστάμενο αξιωματικό υπηρεσίας ο οποίος θεωρεί το βιβλίο συμβάντων και προβαίνει στις απαιτούμενες ενέργειες.

Η δυνατότητα συστηματικής παρακολούθησης, ουσιαστικής παρέμβασης και ενασχόλησης της ομάδας των ειδικών επιστημόνων με το σύνολο του προσωπικού και τα μέλη των οικογενειών τους μέσα και έξω από το χώρο των στρατοπέδων υπαγορεύει την αποκλειστική χρησιμοποίηση των οπλιτών αυτών στα πλαίσια των ειδικοτήτων για τις οποίες έχουν επιλεγεί, επιτρέποντας με τον τρόπο αυτό την πλήρη άσκηση των καθηκόντων και των υποχρεώσεων τους. Για το σκοπό αυτό αποδεδεσμένονται οι λειτουργοί του θεσμού από ένοπλες και άοπλες υπηρεσίες μετά την απονομή της ειδικότητας.

5.6 ΤΗΛΕΦΩΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΗ ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΗΣ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗΣ

Η λειτουργία τηλεφωνικών γραμμών ψυχολογικής υποστήριξης¹⁶⁶ αποτελεί ένα νέο και αναπτυσσόμενο πεδίο στον χώρο της ψυχικής υγείας στην Ελλάδα. Τα τελευταία χρόνια όλο και περισσότεροι άνθρωποι αναζητούν βοήθεια και υποστήριξη μέσω του τηλεφώνου λόγω της δυνατότητας που παρέχει για άμεση και εύκολη πρόσβαση, ενώ παράλληλα τους επιτρέπει να διατηρούν την ανωνυμία τους.

Από τη βιβλιογραφική ανασκόπηση προκύπτουν σχετικώς περιορισμένα ερευνητικά δεδομένα για το ρόλο και την αποτελεσματικότητα των συγκεκριμένων γραμμών. Η παροχή ψυχολογικής υποστήριξης μέσω τηλεφώνου θεωρείται περισσότερο κατάλληλη για τις ακόλουθες περιπτώσεις:

¹⁶⁵ Βλ. Παραγράφους 5.4.1, 5.4.2 και 5.4.3

¹⁶⁶ Η' Ετήσια Ημερίδα Ψυχοκοινωνικής Μέριμνας για το προσωπικό του στρατού ξηράς (2003) Εισήγηση: Κωνσταντίνου Ε. (Ψυχολόγος) Τριανταφύλλου Θ (Κλινική ψυχολόγος) Μαστοραντωνάκη Βασιλική (Ψυχολόγος) με θέμα: «Οργάνωση τηλεφωνικής γραμμής ψυχολογικής υποστήριξης: εμπειρία από την προσπάθεια αναβάθμισης της γραμμής των ενόπλων δυνάμεων»

-Όταν η απόσταση αποτελεί αποτρεπτικό και απαγορευτικό παράγοντα για την παροχή ψυχολογικών και συμβουλευτικών υπηρεσιών,

-Όταν η κατάσταση αντιμετωπίζεται ακόμα και με μία μόνο συνεδρία,

-Σε καταστάσεις κρίσεων (crisis intervention), όταν απαιτείται άμεση παρέμβαση,

-Όταν αποτελεί την πρώτη επαφή του πελάτη με τις υπηρεσίες ψυχικής υγείας και είναι το πρώτο του «βήμα» για την αντιμετώπιση ενός προβλήματος.

Οι τηλεφωνικές γραμμές ψυχολογικής υποστήριξης¹⁶⁷ αποτελούν έναν εναλλακτικό τρόπο παροχής ψυχολογικών υποστηρικτικών υπηρεσιών διαφορετικό από τις διαδεδομένες και παραδοσιακές μεθόδους υποστήριξης και βοήθειας και παρέχουν άμεσες ψυχολογικές υπηρεσίες και υπηρεσίες χωρίς οικονομική επιβάρυνση και δίνουν τη δυνατότητα πρόσβασης ακόμα και σε άτομα που δυσκολεύονται να μετακινηθούν λόγω σωματικής αδυναμίας, έλλειψης χρόνου, κόστους ή επειδή βρίσκονται σε απομακρυσμένες περιοχές. Επίσης, παρέχουν ψυχολογικές υπηρεσίες σε άτομα που, ενώ τις χρειάζονται, δυσκολεύονται να βρεθούν πρόσωπο με πρόσωπο με τον θεραπευτή, διαφυλάσσουν την ανωνυμία του καλούντος, ενδυναμώνουν τη θέση του «πελάτη» και τον βαθμό ελέγχου του (ο πελάτης βρίσκεται σε «θέση ισχύος»), με αποτέλεσμα να δίνουν τη δυνατότητα στον χρήστη της γραμμής να μιλήσει πιο ελεύθερα, ανοικτά και με ειλικρίνεια από ότι στην «κατά πρόσωπο» συνεδρία.

Η λειτουργία και το έργο της τηλεφωνικής γραμμής ψυχολογικής υποστήριξης για τον Στρατό και την Αεροπορία

Η λειτουργία γραμμής ψυχολογικής υποστήριξης για το προσωπικό των Ενόπλων Δυνάμεων κρίνεται πλέον απαραίτητη, καθώς πολλές μονάδες είναι απομακρυσμένες και δεν υπάρχει η δυνατότητα παροχής άμεσων ψυχολογικών και συμβουλευτικών υπηρεσιών, για να αντιμετωπιστούν καταστάσεις κρίσεων, για παρεμβάσεις επί συγκεκριμένου στόχου/ προβλήματος, που χρήζουν μία συνεδρία μόνο ή ακόμη ως προθάλαμος/«πλαίσιο εξοικείωσης», ώστε ο καλών να απευθυνθεί για περαιτέρω βοήθεια σε κάποια δομή ψυχικής υγείας.

Σκοπός της Γραμμής

Η τηλεφωνική γραμμή ψυχολογικής υποστήριξης για τον Στρατό και την Αεροπορία λειτουργεί καθημερινά, από το Φεβρουάριο του 2003, σε εικοσιτετράωρη βάση στο 414 Στρατιωτικό Νοσοκομείο Ειδικών Νοσημάτων, στην Πεντέλη. Τα τηλέφωνα της γραμμής είναι 800-114-555-1 (Στρατός), -2 (Αεροπορία). Η γραμμή παρέχει υπηρεσίες ενημέρωσης,

¹⁶⁷ Η' Ετήσια Ημερίδα Ψυχοκοινωνικής Μέριμνας για το προσωπικό του στρατού ξηράς (2003) Εισήγηση: Κωνσταντίνου Ε. (Ψυχολόγος) Τριανταφύλλου Θ (Κλινική ψυχολόγος) Μαστοραντωνάκη Βασιλική (Ψυχολόγος) με θέμα: «Οργάνωση τηλεφωνικής γραμμής ψυχολογικής υποστήριξης: εμπειρία από την προσπάθεια αναβάθμισης της γραμμής των ενόπλων δυνάμεων»

συμβουλευτικής και ψυχολογικής υποστήριξης σε στρατεύσιμους, στελέχη, ΕΠΟΠ (επόπτες) και τις οικογένειες αυτών. Η γραμμή υποστηρίζεται από 7 (επτά) ψυχολόγους που προσελήφθησαν με σύμβαση έργου, και υπάγεται διοικητικά στο Υπουργείο Εθνικής Άμυνας.

Η κλήση είναι πάντοτε εμπιστευτική και χωρίς οικονομική επιβάρυνση. Ο χαρακτήρας της τηλεφωνικής γραμμής ψυχολογικής υποστήριξης είναι κυρίως υποστηρικτικός και συμβουλευτικός σε θέματα που σχετίζονται με την προσαρμογή του ατόμου στην στρατιωτική ζωή, την ψυχική υγεία (π.χ. προβλήματα άγχους, κατάθλιψη, εθισμού), προβλήματα συμπεριφοράς (π.χ. επιθετικότητα, πειθαρχία, συνέπεια), τις διαπροσωπικές σχέσεις, καθώς και με καταστάσεις κρίσεων (π.χ. αυτοκαταστροφικές ή ετεροκαταστροφικές απειλές). Ανάλογα με τις ιδιαιτερότητες και τις ανάγκες του περιστατικού μπορεί να γίνει παραπομπή στον γιατρό της μονάδας, στην Ομάδα Ψυχοκοινωνικής Υποστήριξης, στο 414 Στρατιωτικό Νοσοκομείο Ειδικών Νοσημάτων ή σε κάποιον άλλο φορέα.

Αναβάθμιση της Δομής και Λειτουργίας της Γραμμής

Η ύπαρξη της συγκεκριμένης τηλεφωνικής γραμμής, με τη στήριξη και συμβουλευτική που παρέχει στους εφέδρους και μονίμους του Στρατού Ξηράς και της Πολεμικής Αεροπορίας, συμβάλλει στην καλύτερη και ομαλότερη προσαρμογή τους στο στρατιωτικό περιβάλλον, στη διαφύλαξη της ψυχικής τους υγείας, ενισχύοντας και προβάλλοντας παράλληλα τον ανθρωποκεντρικό χαρακτήρα των Ενόπλων Δυνάμεων.

Με στόχο τη βελτίωση λειτουργίας της γραμμής πραγματοποιήθηκαν πρόσφατα τα εξής:

Διοικητικά θέματα

- Συστάθηκε επιστημονική επιτροπή με σκοπό την εκπαίδευση, εποπτεία και συντονισμό των εργαζομένων στη γραμμή, όπως επίσης και για την εξασφάλιση των συνθηκών εύρυθμης λειτουργίας της γραμμής και την ενημέρωση της ιεραρχίας για το έργο της.
- Συγκροτήθηκε επιτροπή η οποία σε συνεργασία με την επιστημονική επιτροπή, έχει αναλάβει την παρακολούθηση του συνολικού έργου, την παραλαβή – έγκριση - ποιοτικό έλεγχο των παρεχόμενων υπηρεσιών, καθώς και την εισήγηση για την καταβολή αμοιβής στους συμβασιούχους ψυχολόγους.

Οργανωτικά-Λειτουργικά θέματα:

Εσωτερικός Κανονισμός Λειτουργίας:

Όσον αφορά γενικότερα στις σχέσεις μεταξύ των ψυχολόγων και τα καθήκοντά τους έχει συνταχθεί *Εσωτερικός Κανονισμός Λειτουργίας*, όπου διασφαλίζεται η ισοτιμία των

μελών της ομάδας και το ομαλό κλίμα στο πλαίσιο της γραμμής. Η δημιουργία ενός ευχάριστου, ομαλού και ζεστού κλίματος είναι σημαντική σε κάθε επαγγελματικό χώρο, αφού συνδέεται με αύξηση της παραγωγικότητας. Η ύπαρξη αυτού του κλίματος, όπως δείχνει η βιβλιογραφία, είναι περισσότερο αναγκαία για τους επαγγελματίες του χώρου της ψυχικής υγείας, και ιδιαίτερα μάλιστα για τους εργαζομένους σε τηλεφωνική γραμμή υποστήριξης.

Εποπτεία:

Η ομάδα των ψυχολόγων που επανδρώνει τη συγκεκριμένη τηλεφωνική γραμμή ψυχολογικής υποστήριξης συναντιέται μία φορά την εβδομάδα, υπό την εποπτεία του επιστημονικού υπεύθυνου, για την επιστημονική εκτίμηση των χειρισμών που έχουν γίνει στα διάφορα περιστατικά, τις εναλλακτικές παρεμβάσεις που προτείνονται, καθώς και για τη διευθέτηση διαφόρων εσωτερικών πρακτικών θεμάτων.

Συνεχιζόμενη εκπαίδευση:

Ο χώρος της ψυχικής υγείας αποτελεί ένα εξελισσόμενο επιστημονικό πεδίο. Νέα ερευνητικά δεδομένα προκύπτουν συνεχώς σε παγκόσμιο επίπεδο. Οι επαγγελματίες ψυχικής υγείας, όπως είναι οι ψυχολόγοι της τηλεφωνικής γραμμής ψυχολογικής υποστήριξης για τις Ένοπλες Δυνάμεις, είναι απαραίτητο να ενημερώνονται για τις σύγχρονες διεθνείς εξελίξεις, ώστε να μπορούν να αντεπεξέλθουν όσον το δυνατόν καλύτερα και αποτελεσματικά βάσει επιστημονικών κριτηρίων στα περιστατικά που αντιμετωπίζουν. Ο χαρακτήρας της συνεχιζόμενης εκπαίδευσης και ενημέρωσης των ψυχολόγων της γραμμής είναι πολυεπίπεδος και αφορά:

- α) στη δημιουργία βιβλιοθήκης εντός των γραφείων της γραμμής με σύγχρονη ελληνική και διεθνή βιβλιογραφία πάνω σε θέματα ψυχικής υγείας και λειτουργίας ανάλογων γραμμών ψυχολογικής υποστήριξης,
- β) συμμετοχή σε ελληνικά και διεθνή συνέδρια,
- γ) συγγραφή/ επιμέλεια εγχειριδίου για την παροχή ψυχολογικών υπηρεσιών μέσω τηλεφώνου,
- δ) συνεκπαίδευση με επαγγελματίες άλλων γραμμών ψυχολογικής υποστήριξης (π.χ. ΕΚΑΚΒ-197) και
- ε) επισκέψεις του προσωπικού της γραμμής σε μονάδες.

Συνεργασίες:

Για τη διεύρυνση των υπηρεσιών που μπορεί να παρέχει το προσωπικό της τηλεφωνικής γραμμής ψυχολογικής υποστήριξης σχεδιάζονται:

- α) η επιστημονική συνεργασία με άλλους αντίστοιχους φορείς και γραμμές SOS πάνω σε θέματα εκπαίδευσης, διαχείρισης των περιστατικών, σεμιναρίων, κ.ά.
- β) η συνεργασία της γραμμής με τις διοικήσεις μονάδων ή σχηματισμών σε περιπτώσεις επείγοντος περιστατικού, όπου υπάρχει η ανάγκη για λύση του απορρήτου, με σκοπό την προστασία του ίδιου του ατόμων και των άλλων,

γ) επισκέψεις του προσωπικού της γραμμής σε μονάδες, και

δ) η ενημέρωση και ευαισθητοποίηση του προσωπικού των Ενόπλων Δυνάμεων από τους ψυχολόγους της γραμμής σε θέματα ψυχικής υγείας (π.χ. αντιμετώπιση αγχογόνων καταστάσεων) υπό τη μορφή παρουσιάσεων-ομιλιών.

Συνεχιζόμενη προβολή:

Αν και η αναγκαιότητα και χρησιμότητα της εικοσιτετράωρης τηλεφωνικής γραμμής ψυχολογικής υποστήριξης για τις Ένοπλες Δυνάμεις είναι αποδεδειγμένη, κατά τη διάρκεια των τελευταίων μηνών παρατηρείται μειωμένη συχνότητα των κλήσεων. Για τον λόγο αυτό θεωρείται σκόπιμη η άμεση προβολή της γραμμής στο προσωπικό των Ενόπλων Δυνάμεων, όπως επίσης και στο ευρύ κοινό. Η διαφήμιση και η προβολή της γραμμής προτείνεται να γίνει με:

α) αφίσες και αυτοκόλλητα που θα τοποθετηθούν σε όλες τις μονάδες, τα στρατολογικά γραφεία και τα κέντρα κατάταξης,

β) τρίπτυχα που θα διανεμηθούν στο προσωπικό των Ενόπλων Δυνάμεων, σε φορείς που παρέχουν αντίστοιχες υπηρεσίες ψυχολογικής υποστήριξης, σε χώρους ψυχικής υγείας,

γ) καταχώρηση ενημερωτικού υλικού σε στρατιωτικά έντυπα (Θητεία, Στρατιωτική Επιθεώρηση), καθώς και σε πολιτικά έντυπα (εφημερίδες, περιοδικά),

δ) τηλεοπτική διαφήμιση,

ε) πρόσθεση νέου σταθερού αριθμού τηλεφώνου, αφού ως γνωστό δεν μπορεί να γίνει κλήση στο νούμερο της γραμμής (800...) από κινητό τηλέφωνο και

στ) προβολή της γραμμής στην ιστοσελίδα του Υπουργείου Εθνικής Άμυνας.

Δημιουργία ιστοσελίδας στο διαδίκτυο:

Τα σύγχρονα τεχνολογικά δεδομένα επιτάσσουν τον εκσυγχρονισμό των λειτουργιών της γραμμής και των υπηρεσιών που παρέχει. Το διαδίκτυο αποτελεί σήμερα χώρο ενημέρωσης και διακίνησης επιστημονικού και ερευνητικού υλικού, όπως επίσης και μέσο επικοινωνίας των ανθρώπων οπουδήποτε και αν βρίσκονται. Ο ελληνικός στρατός, ακολουθώντας τις τεχνολογικές εξελίξεις, παρέχει στους στρατεύσιμους τη δυνατότητα πρόσβασης στο διαδίκτυο με τη δημιουργία INTERNET CAFÉ στις περισσότερες μονάδες. Με το σκεπτικό αυτό, προτείνεται η δημιουργία ξεχωριστής ιστοσελίδας της τηλεφωνικής γραμμής ψυχολογικής υποστήριξης των Ενόπλων Δυνάμεων. Μέσα από τη συγκεκριμένη ιστοσελίδα ο επισκέπτης θα μπορεί να ενημερώνεται για τη λειτουργία, τη δομή και τους στόχους της γραμμής, να επικοινωνεί μέσω e-mail με τους ψυχολόγους της γραμμής, να έχει πρόσβαση σε ενημερωτικό υλικό (π.χ. νούμερα άλλων τηλεφωνικών γραμμών ψυχολογικής υποστήριξης, δομές ψυχικής υγείας, βασικές οδηγίες - συμβουλευτική για αντιμετώπιση αγχογόνων καταστάσεων, επίλυση συγκρούσεων κ.ά). Στους στόχους της γραμμής εντάσσεται και η παροχή άμεσης συμβουλευτικής υποστήριξης μέσω του διαδικτύου (web counseling), που ήδη εφαρμόζεται σε αντίστοιχους φορείς στο εξωτερικό.

Τηλεφωνικός οδηγός:

Πρόσφατα συστάθηκε πλήρης *τηλεφωνικός οδηγός* στρατιωτικών υπηρεσιών και υπηρεσιών ψυχικής υγείας για τη δυνατότητα παραπομπής των περιστατικών στις συγκεκριμένες υπηρεσίες.

Έρευνα:

Ο ρόλος της τηλεφωνικής γραμμής ψυχολογικής υποστήριξης του προσωπικού των Ενόπλων Δυνάμεων είναι πολυδιάστατος και περιλαμβάνει ένα αναπτυσσόμενο ερευνητικό κομμάτι. Ο ερευνητικός χαρακτήρας της γραμμής είναι ιδιαίτερα σημαντικός, καθώς μέσα από την έρευνα και τη συμμετοχή της γραμμής στις επιστημονικές εξελίξεις και δραστηριότητες (σεμινάρια, συνέδρια, ημερίδες) προβάλλεται και εδραιώνεται ο ρόλος της στον χώρο της ψυχικής υγείας, όπως και η προσφορά των Ενόπλων Δυνάμεων στον συγκεκριμένο τομέα. Εξάλλου, μέσα από την έρευνα προκύπτουν δεδομένα για την αποτελεσματικότητα της λειτουργίας της γραμμής, των υπηρεσιών που παρέχει, την ικανοποίηση των καλούντων και τις πιθανές ελλείψεις και αδυναμίες της.

Φόρμα Καταγραφής των Κλήσεων:

Για την πληρέστερη περιγραφή και καταχώρηση των περιστατικών έχει δημιουργηθεί *Φόρμα Καταγραφής των Κλήσεων*, η οποία διευκολύνει παράλληλα και τους ερευνητικούς στόχους της γραμμής.

Στη φόρμα καταγραφής, αναγράφονται:

- Δημογραφικά στοιχεία του καλούντος (όπως το φύλο, το μορφωτικό - εκπαιδευτικό επίπεδο, η οικογενειακή και η κοινωνικό – οικονομική κατάσταση του ατόμου).
- Το αίτημα του ατόμου, ο πρωταρχικός δηλαδή λόγος που το ώθησε να καλέσει στη γραμμή.
- Η ύπαρξη διαφαινόμενης ψυχοπαθολογίας και το είδος αυτής όταν υφίσταται.
- Η αντιμετώπιση του περιστατικού από τον ειδικό και η συνεπαγόμενη παρέμβαση.

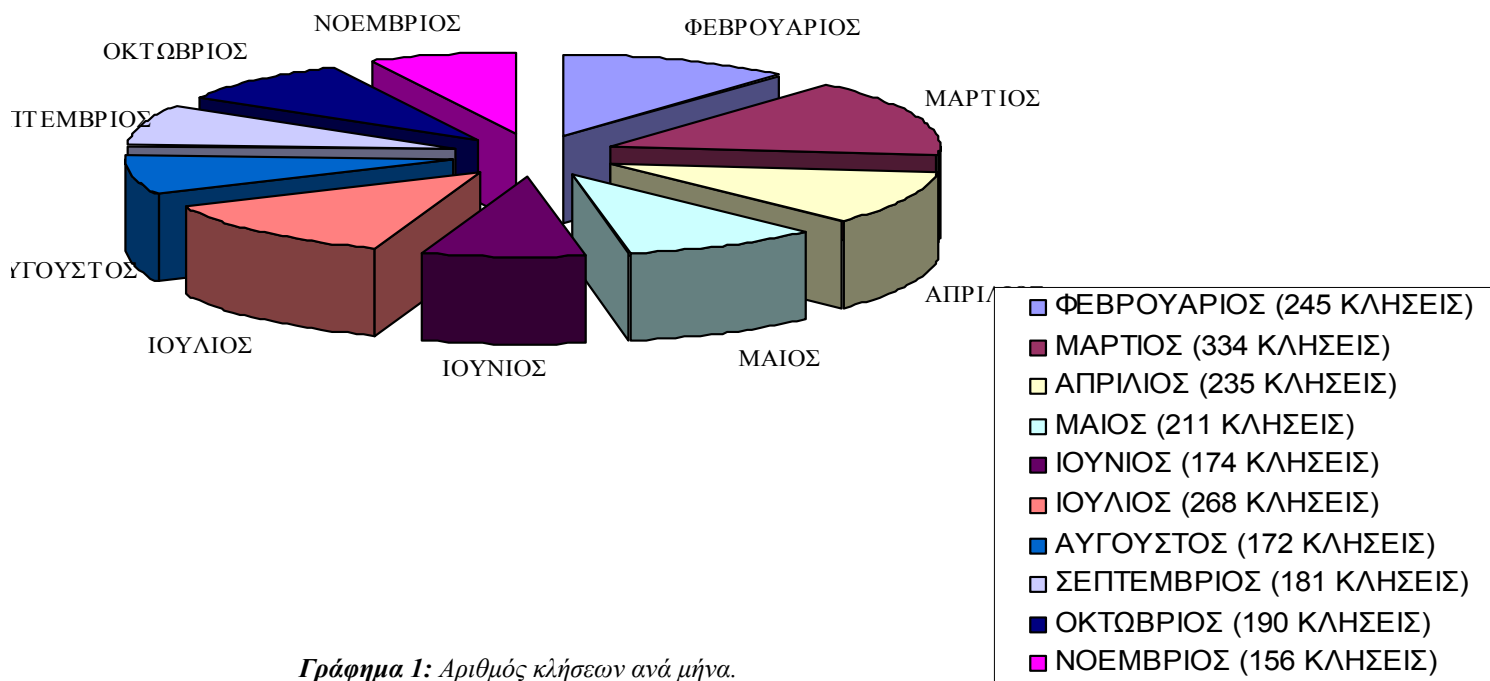
Από την έναρξη της λειτουργίας της γραμμής έχουν συνολικώς πραγματοποιηθεί 3524 κλήσεις. Κατά το δεύτερο εξάμηνο του 2004, σημειώθηκαν 453 κλήσεις, ένας επαρκής αριθμός τηλεφωνημάτων που επιτρέπει μέσω της στατιστικής ανάλυσης των δεδομένων τη συναγωγή καθολικότερων συμπερασμάτων.

Ακολουθεί η παρουσίαση των εξής παραμέτρων:

- Αριθμός κλήσεων ανά μήνα (Από την έναρξη της λειτουργία της γραμμής πραγματοποιήθηκαν 3524 κλήσεις).
- Αναλογία κλήσεων ανά Σώμα.
- Ιδιότητα καλούντος.
- Οικογενειακή κατάσταση.
- Εκπαιδευτικό επίπεδο.
- Είδος αιτήματος.

- Θέμα αιτήματος
- Διαφαινόμενη Ψυχοπαθολογία.
- Παρέμβαση του ειδικού.

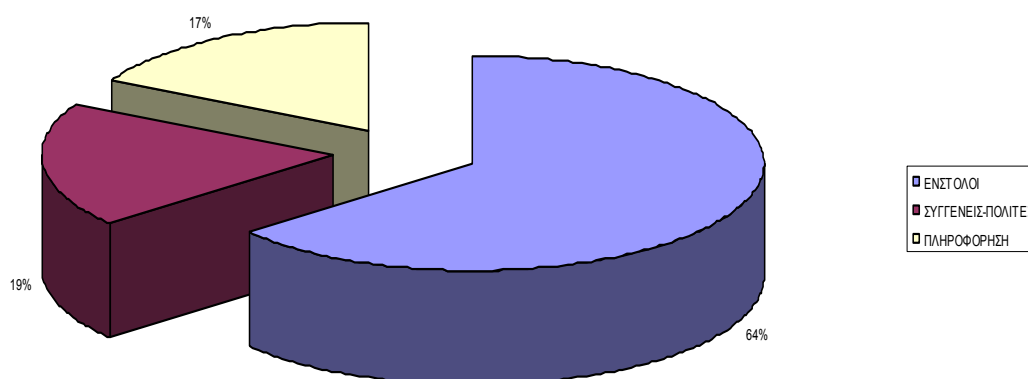

Γράφημα 1: Αριθμός κλήσεων ανά μήνα.

Στο Γράφημα 1 περιέχεται ο αριθμός κλήσεων ανά μήνα. Κατά την περίοδο του δεύτερου εξαμήνου του 2004 πραγματοποιήθηκαν 425 κλήσεις. Παρατηρείται πως όλους τους μήνες υπάρχει μεγάλος αριθμός κλήσεων από 156 κλήσεις τον Νοέμβριο ως 334 τον Μάρτιο. Αυτό σημαίνει ότι η ανάγκη είναι αυξημένη κατά τη διάρκεια όλων των μηνών της θητείας των στρατευμένων και δεν υπάρχει κάποια συγκεκριμένη περίοδος όπου η ανάγκη βρίσκεται σε έξαρση ή μειώνεται.

Επιπλέον, οι κλήσεις που έχουν πραγματοποιηθεί ανά μήνα αποτελούν κλήσεις στρατευμένων οι οποίοι πιθανόν να έχουν τηλεφωνήσει περισσότερο από μια φορές, πράγμα που σημαίνει ότι ο αριθμός των κλήσεων δεν αντιστοιχεί σε άτομα αλλά σε αριθμό τηλεφωνικών επικοινωνιών.

ΣΥΝΟΛΟ ΚΛΗΣΕΩΝ (2166 ΚΛΗΣΕΙΣ)

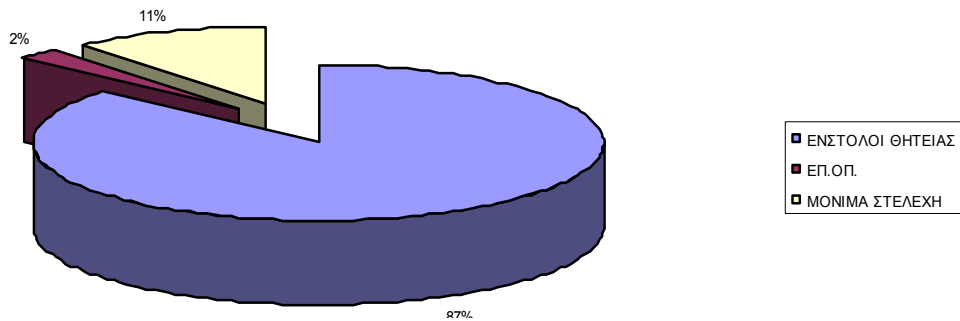

Γράφημα 2: Σύνολο ατόμων που έχουν καλέσει την τηλεφωνική γραμμή υποστήριξης

Στο Γράφημα 2 περιλαμβάνονται τα ποσοστά των ατόμων που έχουν επικοινωνήσει με την τηλεφωνική γραμμή υποστήριξης. Το μεγαλύτερο ποσοστό (61%) κλήσεων το κατέχουν οι ένστολοι (στρατιώτες, στρατιωτικοί, έφεδροι κλπ). Το υπόλοιπο σχεδόν μοιράζεται σε τηλεφωνική ψυχολογική υποστήριξη των συγγενών των ένστολων και σε απλή πληροφόρηση των πολιτών (19% και 17% αντίστοιχα).

Παρατηρείται πως την μεγαλύτερη ανάγκη για ψυχολογική στήριξη, έστω και τηλεφωνική, την έχουν οι ένστολοι.

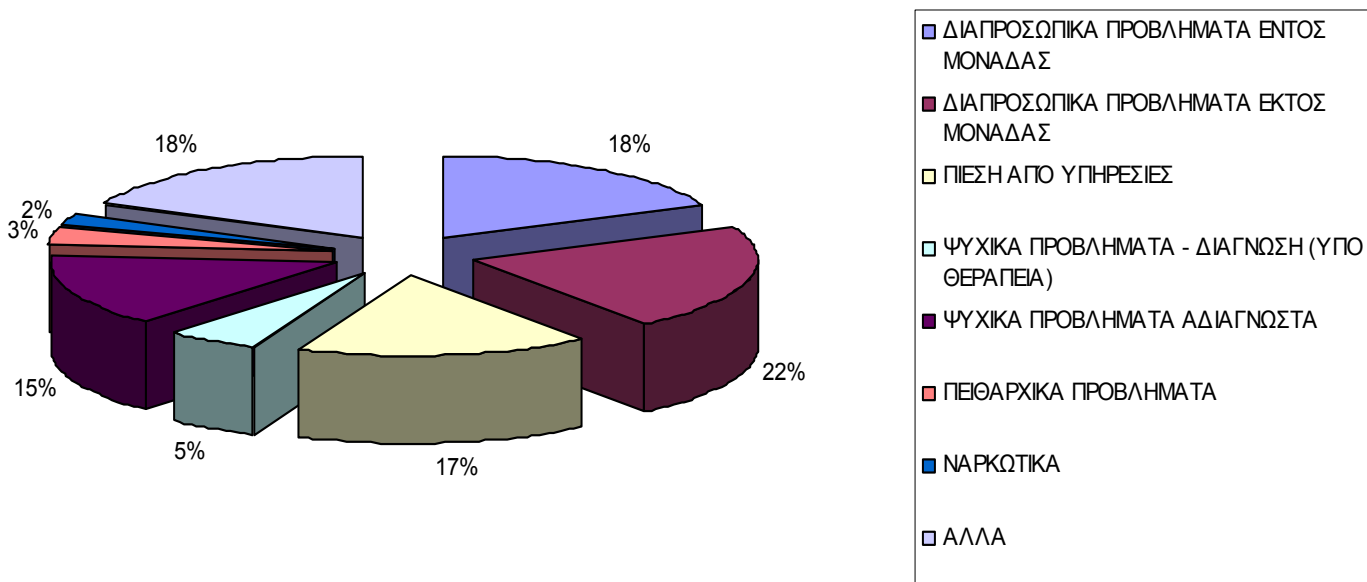
ΕΝΣΤΟΛΟΙ

Γράφημα 3: Ένστολοι που επικοινωνούν με την τηλεφωνική γραμμή υποστήριξης

Στο Γράφημα 3, περιέχεται το ποσοστό των ένστολων που επικοινωνούν με την τηλεφωνική γραμμή υποστήριξης. Από το σύνολο, το 87% είναι κλήσεις των ένστολων θητείας, το 11% είναι κλήσεις από μόνιμα στελέχη του στρατού, ενώ το 2% είναι από επόπτες. Και εδώ παρατηρείται πως την μεγαλύτερη ανάγκη για ψυχολογική υποστήριξη την έχουν οι ένστολοι θητείας.

ΕΝΣΤΟΛΟΙ ΘΗΤΕΙΑΣ

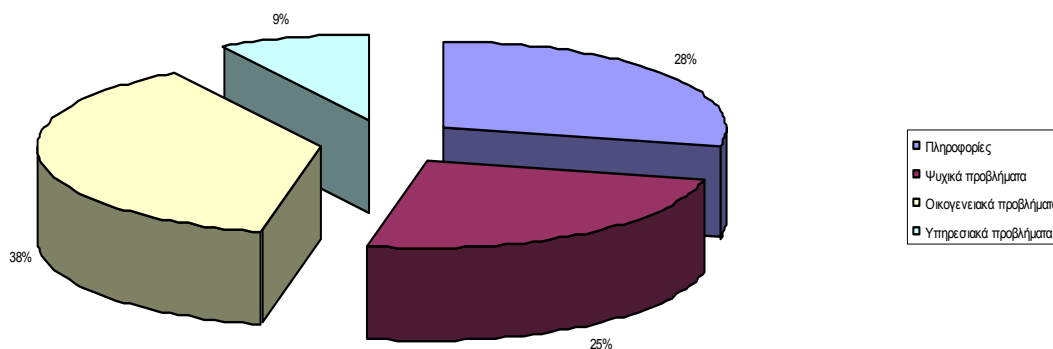

Γράφημα 4: Αιτίες κλήσης των ένστολων θητείας στην τηλεφωνική γραμμή υποστήριξης.

Στο Γράφημα 4 παρουσιάζονται οι αιτίες που οδηγούν τους ένστολούς θητείας να τηλεφωνήσουν στην γραμμή υποστήριξης. Από το σύνολο, το 22% επικοινωνεί για προσωπικά προβλήματα που έχει εκτός μονάδας, το 18% τηλεφωνεί για διαπροσωπικά προβλήματα εντός μονάδας, το 17% τηλεφωνεί λόγω πίεσης από τις υπηρεσίες που τους αναθέτουν, το 15% λόγω ψυχικών προβλημάτων τα οποία δεν έχουν διαγνωστεί, το 5% για ψυχικά προβλήματα που έχουν διαγνωστεί και είναι ήδη οι ένστολοι υπό θεραπεία, το 3% τηλεφωνεί για πειθαρχικά προβλήματα, το 2% τηλεφωνεί για το πρόβλημα της χρήσης των ναρκωτικών και το 18% τηλεφωνεί για άλλα προβλήματα που αντιμετωπίζουν.

Παρατηρείται ότι η τηλεφωνική γραμμή καλείται να αντιμετωπίσει και να παρέχει ψυχολογική στήριξη σε ένστολους που αντιμετωπίζουν διαφόρων κατηγοριών προβλήματα. Μια μεγάλη κατηγορία περιλαμβάνει προβλήματα που αφορούν διαπροσωπικές σχέσεις εντός και εκτός μονάδας, ενώ δεν παραλείπονται τα ψυχικά προβλήματα.

ΜΟΝΙΜΑ ΣΤΕΛΕΧΗ

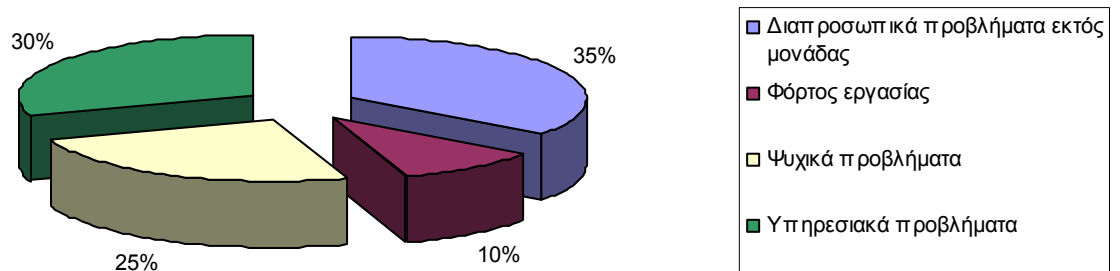

Γράφημα 5: Αιτίες κλήσης των μόνιμων στελεχών στην τηλεφωνική γραμμή υποστήριξης.

Το Γράφημα 5 δίνει μία εικόνα όσον αφορά στις αιτίες που οδηγούν τα μόνιμα στελέχη να τηλεφωνήσουν στην γραμμή υποστήριξης. Από το σύνολο το 38% επικοινωνεί για οικογενειακά προβλήματα, το 28% για να ζητήσει κάποιες πληροφορίες, το 25% για ψυχικά προβλήματα, ενώ το 9% για υπηρεσιακά προβλήματα.

Όπως φαίνεται λοιπόν, τα ψυχικά προβλήματα είναι εμφανή και στα μόνιμα στελέχη, γεγονός το οποίο θα μπορούσε να γεννήσει έναν προβληματισμό, σχετικά με την επιρροή που αυτά ασκούν στους υπόλοιπους ένστολους και στον τρόπο που τους συμπεριφέρονται.

ΕΠ.ΟΠ.

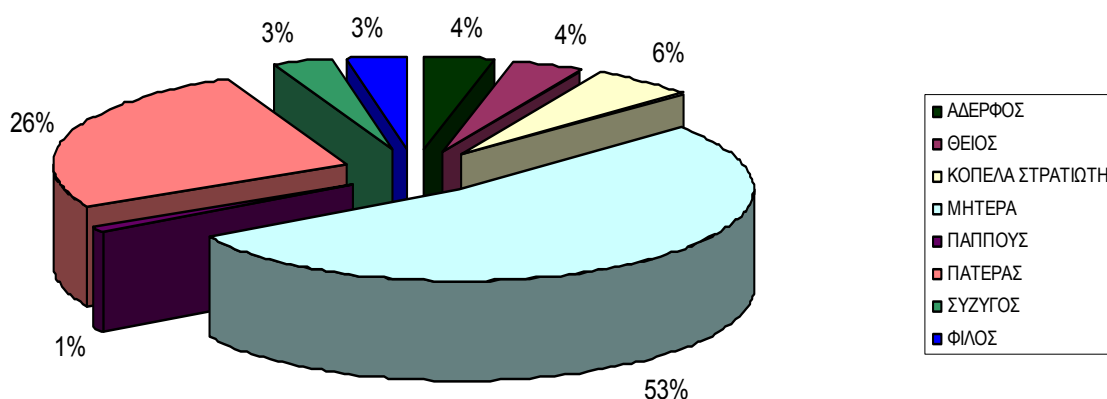

Γράφημα 6: Αιτίες κλήσης των ΕΠ.ΟΠ. στην τηλεφωνική γραμμή υποστήριξης.

Το Γράφημα 6 αναδεικνύει τις αιτίες που οδηγούν τους Επόπτες Οπλιτών να τηλεφωνήσουν στην γραμμή υποστήριξης. Από το σύνολο το 35% επικοινωνεί για διαπροσωπικά προβλήματα εκτός μονάδας, το 30% για υπηρεσιακά προβλήματα, το 25% για ψυχικά προβλήματα και το 10% για τον αυξημένο φόρτο εργασίας.

Είναι φανερό, ότι οι στρατευμένοι οι οποίοι είναι μόνιμοι παρουσιάζουν σε μεγάλο ποσοστό ψυχικά προβλήματα.

ΣΥΓΓΕΝΗΣ ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ - ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ 2003

Γράφημα 7: Συγγενείς που επικοινωνούν με την τηλεφωνική γραμμή υποστήριξης

Το Γράφημα 7 παρουσιάζει το ποσοστό συγγενικών προσώπων των στρατευμένων που επικοινωνεί με την τηλεφωνική γραμμή ψυχολογικής υποστήριξης. Από το σύνολο το 53% τηλεφωνεί η μητέρα του στρατευμένου, το 26% ο πατέρας, το 6% η κοπέλα του, το 4% ο θείος, το 4% ο αδερφός, το 3% ο φίλος, το 3% η σύζυγος και το 1% ο παππούς.

Εδώ παρατηρείται, ότι τα δίκτυα άτυπης φροντίδας τα οποία αποτελούν ένα ανεπίσημο σύστημα – φορέα κάλυψης των βασικών αναγκών και ιδιαίτερα τα οικογενειακά δίκτυα τα οποία συχνά υποκαθιστούν ή συμπληρώνουν το επίσημο δίκτυο των κοινωνικών υπηρεσιών, καταλαμβάνουν σε ποσοστό πάνω από το μέσο όρο των κλήσεων.¹⁶⁸

Στο σημείο αυτό, είναι καλό να υπογραμμιστεί ότι η έκταση της άτυπης φροντίδας στην Ελλάδα, σχετίζεται σε μεγάλο βαθμό με τις κοινωνικές αξίες οι οποίες διέπουν τις σχέσεις μέσα στην οικογένεια και την κοινότητα.

¹⁶⁸ Σταθόπουλος Π., Κοινωνική Πρόνοια. Μια γενική Θεώρηση, Αθήνα 1999, σελ 213.

5.7 ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΕΡΕΥΝΩΝ ΠΟΥ ΑΦΟΡΟΥΝ ΤΗΝ ΑΝΑΓΚΗ ΓΙΑ ΨΥΧΟΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΜΕΡΙΜΝΑ

Στο σημείο αυτό, θα γίνει παρουσίαση ερευνών, σχετικές με το θεσμό της ψυχοκοινωνικής μέριμνας στο στρατό. Συγκεκριμένα, ακολουθούν έρευνες που αφορούν την ανάγκη για ψυχοκοινωνική μέριμνα, παραμέτρους ψυχικής υγείας και παραπεμφθέντες για ψυχιατρική εκτίμηση, διαπιστώσεις στη λειτουργία του θεσμού ψυχοκοινωνικής μέριμνας, απόλυση στρατιωτών λόγω ψυχιατρικών νοσημάτων.

5.7.1 ΑΝΑΓΚΗ ΓΙΑ ΨΥΧΟΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΜΕΡΙΜΝΑ

Όπως προκύπτει με βάση τα στατιστικά στοιχεία¹⁶⁹ τα οποία εξάγονται από τις διμηνιαίες αναφορές, το Α' εξάμηνο του 1998 πραγματοποιήθηκαν 24.122 συνεντεύξεις έναντι 23.774 που πραγματοποιήθηκαν το αντίστοιχο διάστημα του 1997, δηλαδή υπήρξε αύξηση 1,5%. Θα πρέπει να σημειωθεί εδώ, ότι η αύξηση του αριθμού των συνεντεύξεων ήταν θεαματική όσον αφορά στο έτος 1997 σε σύγκριση με το 1996 όπου ελήφθησαν 46.067 συνεντεύξεις έναντι 35.690 αντίστοιχα, δηλαδή η αύξηση είναι 30%. Η αύξηση αυτή κατά πάσα πιθανότητα οφείλεται στην εδραίωση του θεσμού με την έκδοση από το Γενικό Επιτελείο Στρατού, πάγιας διαταγής που αφορά τον τρόπο λειτουργίας του.

Θα πρέπει πάντως να αναφερθεί ότι ενδέχεται ο συνολικός αριθμός των συνεντεύξεων να είναι μεγαλύτερος, αν ληφθεί υπόψη η καθυστέρηση ή μη υποβολή διμηνιαίων αναφορών από ευτυχώς μικρό αριθμό επιστημονικών ομάδων. Το γεγονός αυτό οφείλεται είτε σε επανατοποθετήσεις των ειδικών επιστημόνων είτε στο φόρτο εργασίας που παρατηρείται σε πολυπληθή Κέντρα Εκπαίδευσης Νεοσυλλέκτων όπου οι κοινωνιολόγοι-ψυχολόγοι είναι επιφορτισμένοι και με το έργο της διενέργειας ψυχομετρικών τεστ για την επιλογή των Υποψήφιων έφεδρων Αξιωματικών.¹⁷⁰

Από μία καταγραφή των πρώτων περιστατικών που παραπέμφθηκαν απευθείας σε ψυχολόγο στο 401 Γενικό Στρατιωτικό Νοσοκομείο Αθηνών, διαπιστώνεται ότι τα πρώτα αιτήματα αφορούσαν:

- συμβουλευτική, υποστήριξη ή παραπομπή σε άλλες υπηρεσίες συναδέλφων για προσωπικά τους ζητήματα
- περιστατικά όπου υπήρχαν νομικές επιπλοκές ή απαιτούνταν διοικητικές παρεμβάσεις και χρειαζόταν επιπλέον τεκμηρίωση (π.χ. αλλαγή, στρατιωτική απαλλαγή κτλ)
- καθυσχασμό του άγχους του προσωπικού για νοσηλεία βαρέων περιστατικών (ακρωτηριασμοί, νεαροί ασθενείς σε τελικό στάδιο νόσου κ.ά.)

Με την πάροδο του χρόνου, τα αιτήματα άρχισαν να γίνονται πιο εύστοχα και να αφορούν:

¹⁶⁹ Εισήγηση: Παπαϊωάννου Κ. (Οπλίτης Κοινωνιολόγος) με θέμα: «διαπιστώσεις στη λειτουργία του θεσμού ψυχοκοινωνικής μέριμνας» Αθήνα 1998.

¹⁷⁰ Εισήγηση: Παπαϊωάννου Κ. (Οπλίτης Κοινωνιολόγος) με θέμα: «διαπιστώσεις στη λειτουργία του θεσμού ψυχοκοινωνικής μέριμνας» Αθήνα 1998.

➤ αντιμετώπιση συγκεκριμένης ψυχολογικής επιβάρυνσης ασθενών (άγχος, διεγερσιμότητα, κατάθλιψη, μη συμμόρφωση στις ιατρικές οδηγίες κτλ.)

➤ συμβουλευτική οικογένειας για τον χειρισμό των ψυχολογικά επιβαρημένων ασθενών τους

➤ συνεργασία και συμβουλευτική - επιμόρφωση του ιατρονοσηλευτικού προσωπικού που περιθάλπει ασθενείς με ψυχολογική επιβάρυνση

➤ βοήθεια στη διαφοροδιάγνωση με τη χρήση ψυχομετρικών τεστ (αξιολόγηση προσωπικότητας ή του είδους της ψυχολογικής επιβάρυνσης)

➤ λειτουργία ομάδας προσωπικού για τα ογκολογικά περιστατικά

➤ συμβουλευτική δευτερογενούς πρόληψης της χρήσης ουσιών σε νοσηλευόμενους για χρήση ουσιών οπλίτες και παραπομπή τους σε δημόσια κέντρα απεξάρτησης.

5.7.2 ΠΑΡΑΜΕΤΡΟΙ ΨΥΧΙΚΗΣ ΥΓΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΑΡΑΠΕΜΦΘΕΝΤΕΣ ΓΙΑ ΨΥΧΙΑΤΡΙΚΗ ΕΚΤΙΜΗΣΗ

Οι κλινικοί ψυχολόγοι του 401 Γενικού Στρατιωτικού Νοσοκομείου Αθηνών θέλοντας να προσεγγίσουν τις ψυχιατρικές ανάγκες του νοσοκομείου, σχεδίασαν μια μελέτη που είχε διάρκεια 45 ημερολογιακών ημερών, από 10 Σεπτεμβρίου 2002, έως 24 Οκτωβρίου 2002, μέσω της οποίας κατέγραψαν παραμέτρους ψυχικής υγείας σε τυχαίο δείγμα νοσηλευθέντων, καθώς και τους παραπεμφθέντες για ψυχιατρική εκτίμηση στο διάστημα αυτό. Η επιλογή των εισαγωγών έγινε με τυχαίο τρόπο, με την βοήθεια της μηχανογράφησης του νοσοκομείου. Χρησιμοποιήθηκαν 82 από τις 959 νέες εισαγωγές που έγιναν στο διάστημα αυτό. Οι παραπεμφθέντες στο διάστημα αυτό ήταν 76 άτομα.¹⁷¹

Οι παράμετροι ψυχικής υγείας που ελήφθησαν υπόψη ήταν ποιοτικές, ώστε να ξεχωρίζει το ελαφρύ από το βαρύ. Αυτές ήταν:

1. ύπαρξη ψυχιατρικών συμπτωμάτων,
2. ύπαρξη σωματικών συμπτωμάτων, που δεν μπορούν να εξηγηθούν από γνωστό ιστορικό σωματικής νόσου,
3. ύπαρξη αυτοκτονικής τάσης,
4. δυσκολίες στη συνεργασία στη διάρκεια της νοσηλείας,
5. χρήση ουσιών ή ιστορικό χρήσης,
6. ύπαρξη ψυχιατρικού ιστορικού
7. έκφραση πρόθεσης αναζήτησης ψυχιατρικής βοήθειας.

Όλες οι παραπάνω παράμετροι βαθμολογήθηκαν σε κάθε ασθενή με κλινικά κριτήρια, όπως παρακάτω:

1 = απουσία προβλήματος

2 = ελαφρό πρόβλημα

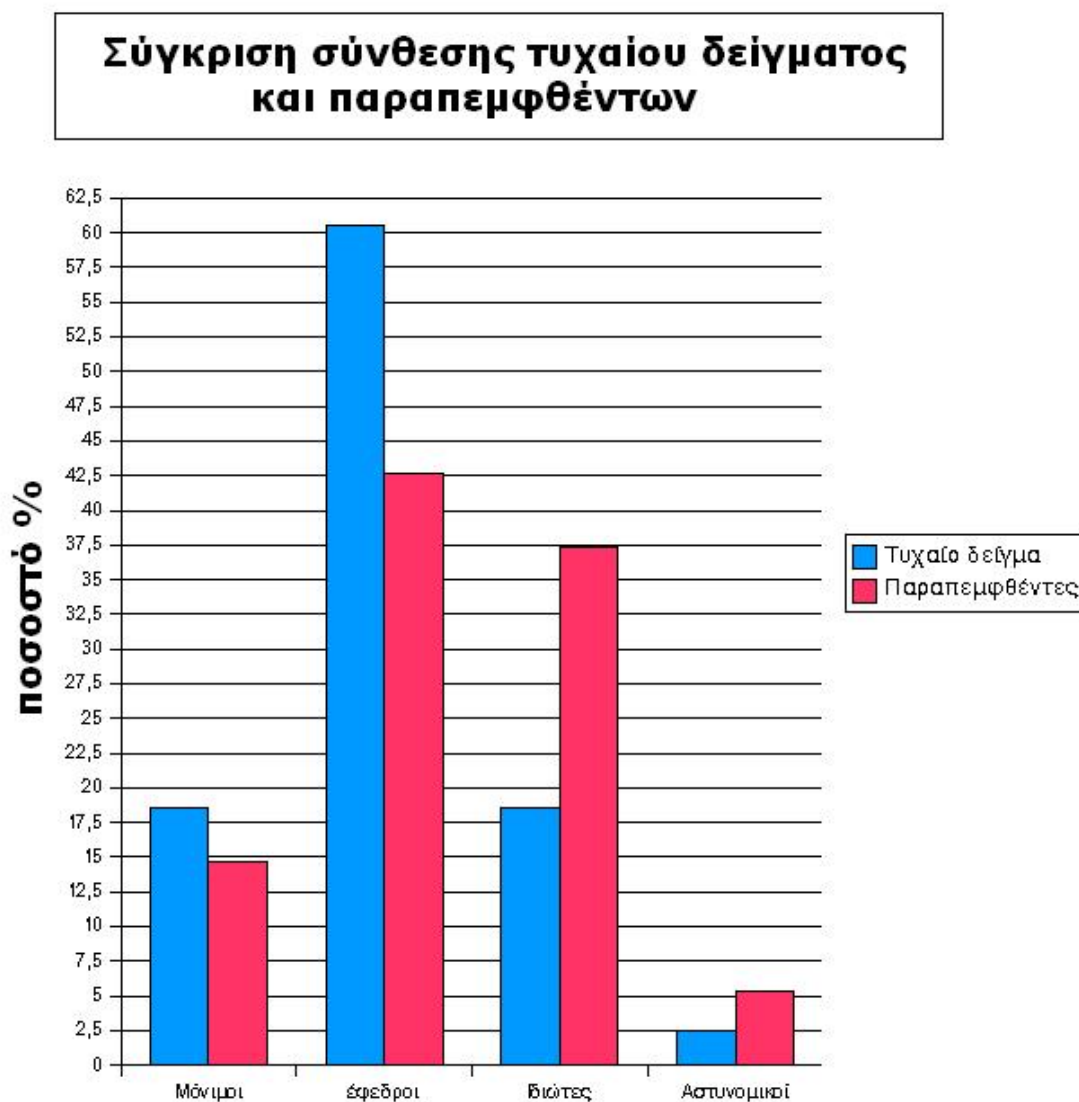
¹⁷¹Z' ετήσια ημερίδα ψυχοκοινωνικής μέριμνας προσωπικού στρατού ξηράς (2002). Εισήγηση: Κόκας Σ. (αρχίατρος, ψυχίατρος) με θέμα «Η ψυχοκοινωνική μέριμνα στο γενικό νοσοκομείο»

3 = μέτριο πρόβλημα

4 = σοβαρό πρόβλημα

Σύνθεση δειγμάτων:

Και τα δύο δείγματα περιείχαν μονίμους στρατιωτικούς, εφέδρους που κάνουν την θητεία τους, ιδιώτες (κυρίως μέλη οικογενειών στρατιωτικών και απόστρατοι), καθώς και αστυνομικούς .

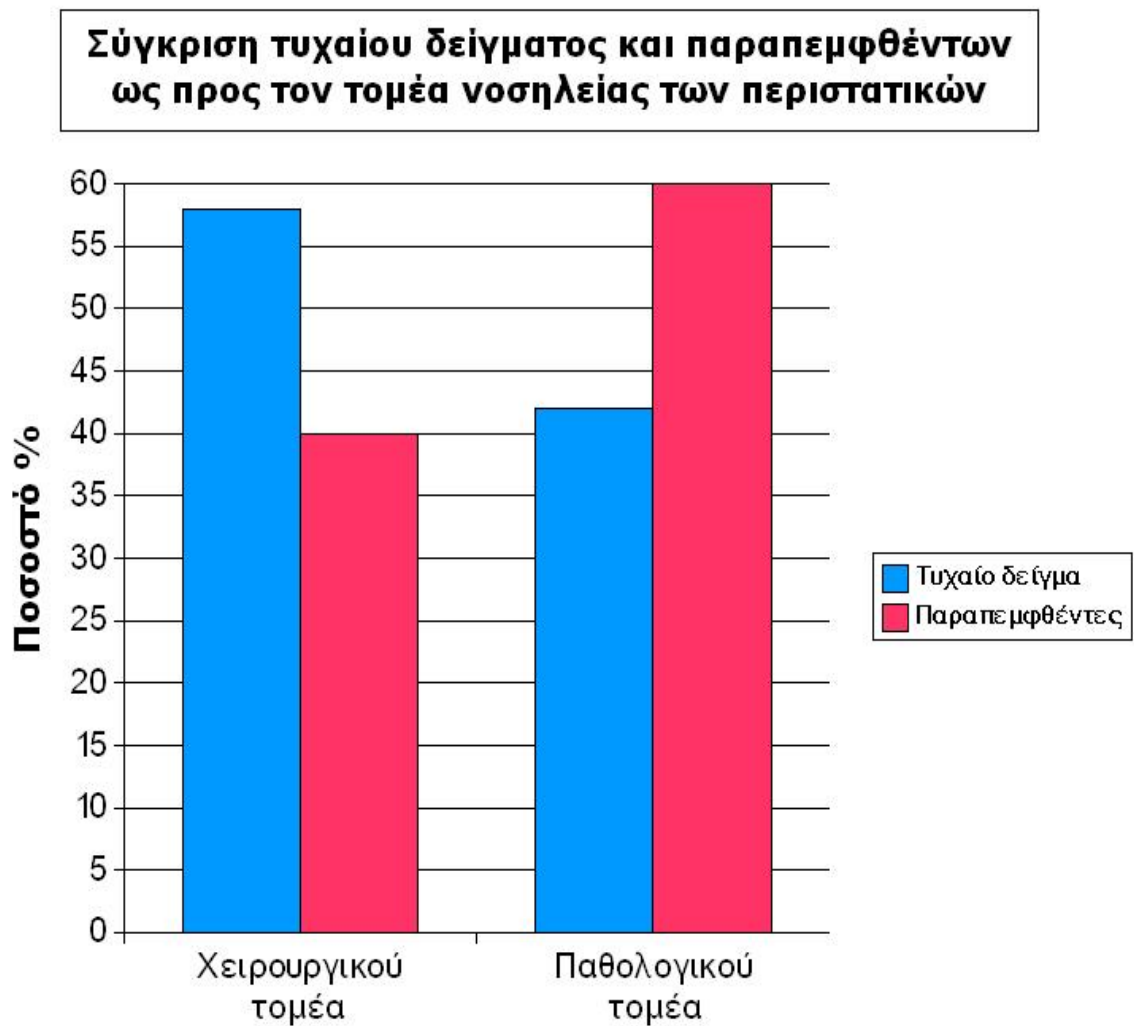

Διάγραμμα 1: Σύγκριση σύνθεσης τυχαίου δείγματος και παραπεμφθέντων.

Η συγκριτική θεώρηση των δειγμάτων,¹⁷² στο Διάγραμμα 1, δείχνει τους εφέδρους να είναι περισσότεροι τόσο στο τυχαίο δείγμα, όσο και στους παραπεμφθέντες. Στο δείγμα των παραπεμφθέντων αυξάνουν την παρουσία τους οι ιδιώτες και οι αστυνομικοί, ενώ μειώνουν

¹⁷²Z' ετήσια ημερίδα ψυχοκοινωνικής μέριμνας προσωπικού στρατού ξηράς (2002). Εισήγηση: Κόκας Σ (αρχίατρος, ψυχίατρος) με θέμα «η ψυχοκοινωνική μέριμνα στο γενικό νοσοκομείο»

την παρουσία τους οι μόνιμοι και οι έφεδροι.¹⁷³

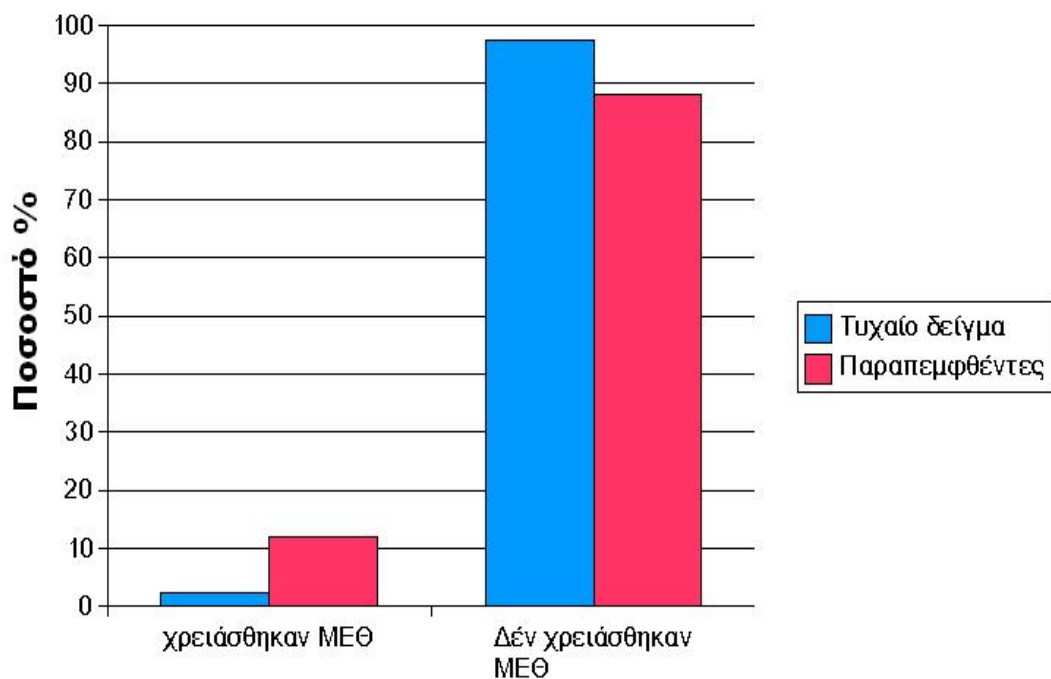
Διάγραμμα 2: Σύγκριση τυχαίου δείγματος και παραπεμφθέντων ως προς τον τομέα νοσηλείας των περιστατικών.

Όπως διακρίνεται στο Διάγραμμα 2, αν και ο χειρουργικός τομέας δέχεται κατά 15% περισσότερες νέες εισαγωγές, ο παθολογικός τομέας παραπέμπει για ψυχιατρική εκτίμηση κατά 20% περισσότερα περιστατικά.¹⁷⁴

¹⁷³Εισήγηση: Κόκας Σ. (αρχίατρος, ψυχίατρος) με θέμα «Η ψυχοκοινωνική μέριμνα στο γενικό νοσοκομείο» (2002).

¹⁷⁴ Εισήγηση: Κόκας Σ. (αρχίατρος, ψυχίατρος) με θέμα «Η ψυχοκοινωνική μέριμνα στο γενικό νοσοκομείο» (2002).

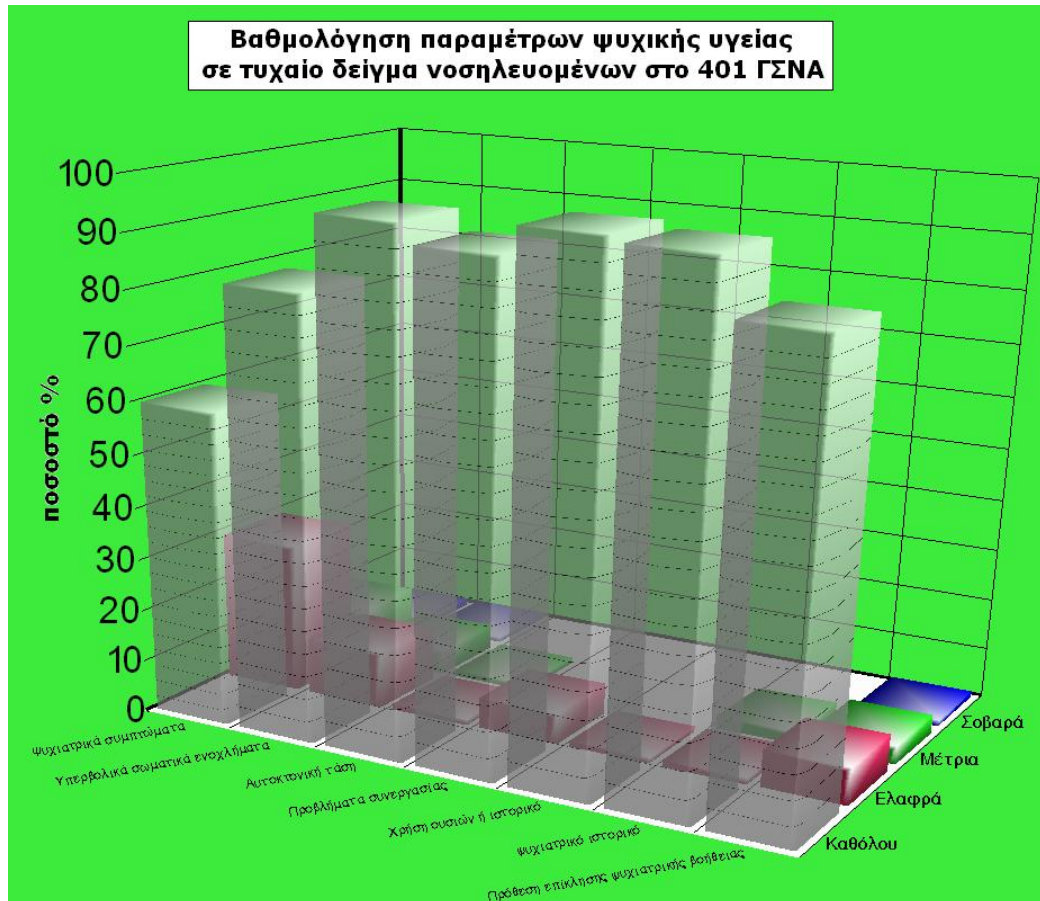
Σύγκριση τυχαίου δείγματος και παραπεμφθέντων ως προς την ύπαρξη στη σύνθεσή τους περιστατικών που χρειάστηκαν εντατική φροντίδα

Διάγραμμα 3: Σύγκριση τυχαίου δείγματος και παραπεμφθέντων ως προς την ύπαρξη στη σύνθεσή τους περιστατικών που χρειάστηκαν εντατική φροντίδα

Στο Διάγραμμα 3 φαίνεται ότι το 3% των νέων εισαγωγών χρειάζεται Μονάδα Εντατικής Φροντίδας, στις παραπομπές το ποσοστό αυτό εμφανίζεται τριπλάσιο, αλλά είναι 8 φορές μικρότερο από αυτό των ασθενών που δεν χρειάστηκαν εντατική φροντίδα.¹⁷⁵

¹⁷⁵ Πρακτικά Ζ' ετήσιας ημερίδας ψυχοκοινωνικής μέριμνας προσωπικού στρατού ξηράς (2002). Εισήγηση: Κόκας Σ. (αρχίατρος, ψυχίατρος) με θέμα «Η ψυχοκοινωνική μέριμνα στο γενικό νοσοκομείο»

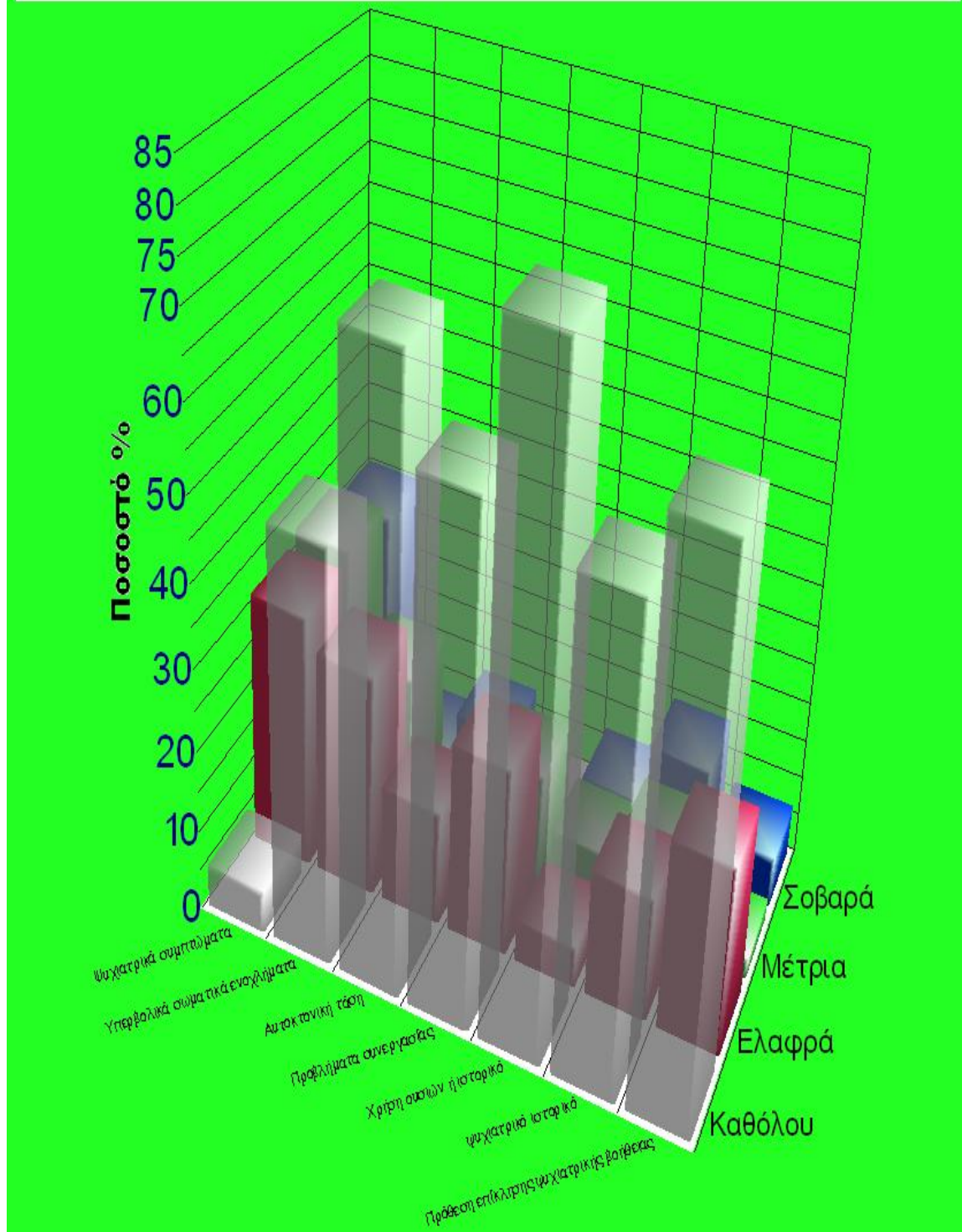

Διάγραμμα 4: Βαθμολόγηση παραμέτρων ψυχικής υγείας σε τυχαίο δείγμα νοσηλευόμενων στο 401 ΓΣΝΑ.

Στο Διάγραμμα 4 φαίνονται συγκεντρωτικά οι βαθμολογήσεις των ψυχιατρικών παραμέτρων στο τυχαίο δείγμα. Τα διαφανή ιστογράμματα αντιστοιχούν στην έλλειψη προβλημάτων. Ο κανόνας στο τυχαίο δείγμα είναι η έλλειψη προβλημάτων. Πίσω από τα διαφανή ιστογράμματα διακρίνεται ανησυχητικός βαθμός ψυχιατρικών συμπτωμάτων, περιπτώσεις που ψάχνουν στο γενικό νοσοκομείο να εξηγήσουν την σωματοποιημένη έκφραση του άγχους τους, ανθρώπους με τάσεις αυτοκτονίας, με χρήση ουσιών, με γνωστό ψυχιατρικό ιστορικό, καθώς και με εκφρασμένη πρόθεση να ζητήσουν ψυχιατρική βοήθεια για κάποιο λόγο.¹⁷⁶

¹⁷⁶ Εισήγηση: Κόκας Σ. (αρχίατρος, ψυχίατρος) με θέμα «Η ψυχοκοινωνική μέριμνα στο γενικό νοσοκομείο» (2002).

Βαθμολόγηση παραμέτρων ψυχικής υγείας παραπεμφθέντων

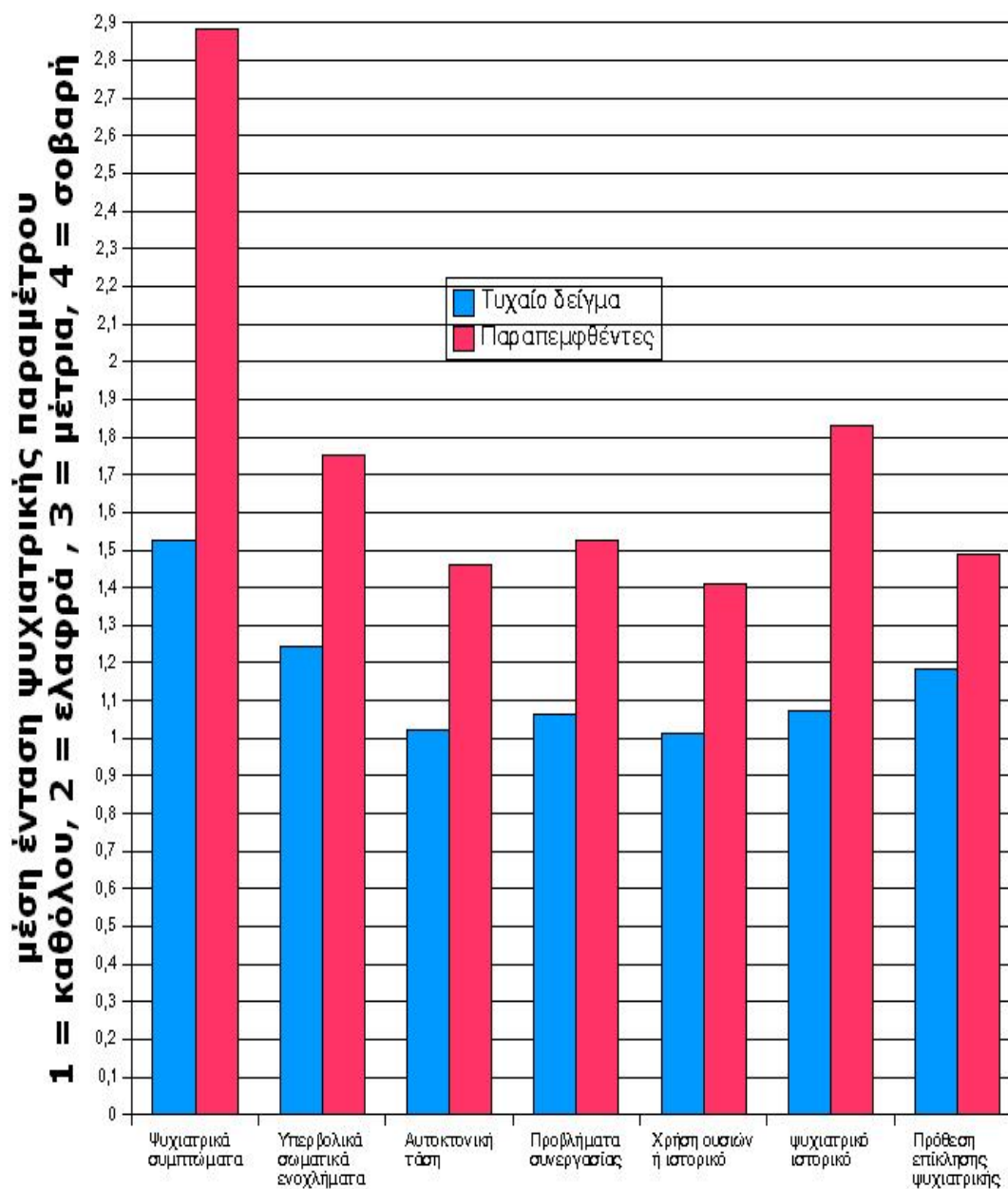

Διάγραμμα 5: Βαθμολόγηση παραμέτρων ψυχικής υγείας παραπεμφθέντων

Στο Διάγραμμα 5 φαίνεται ότι στους παραπεμφθέντες τα διαφανή ιστογράμματα είναι μικρότερα σε μέγεθος και δεν μπορούν να κρύψουν τα προβλήματα, ποικίλης βαρύτητας, που

διαπιστώνονται, και είναι άλλωστε λόγοι παραπομπής.¹⁷⁷

Σύγκριση τυχαίου δείγματος και παραπεμφθέντων ως προς την ένταση των ψυχιατρικών παραμέτρων

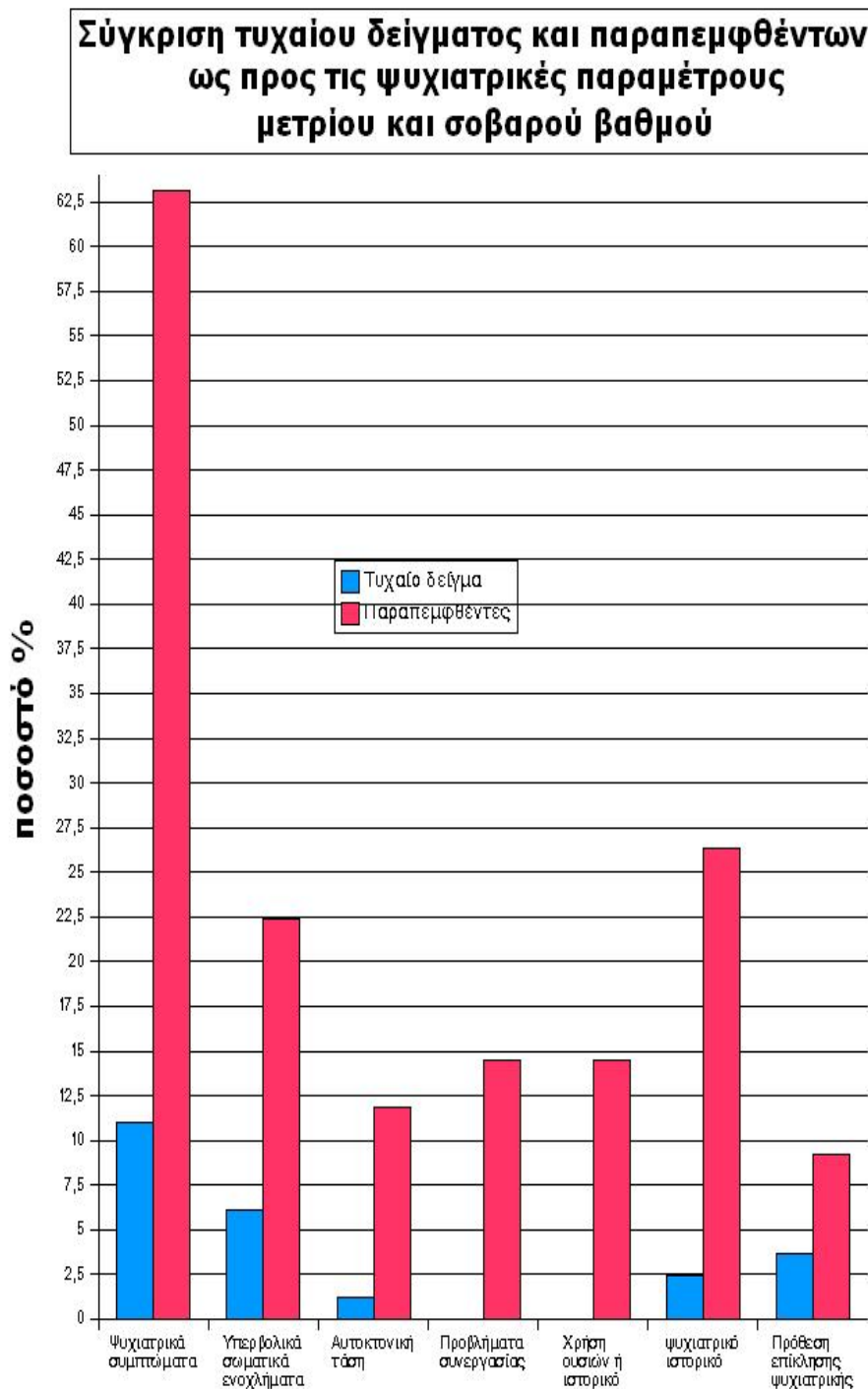
Διάγραμμα 6: Σύγκριση τυχαίου δείγματος και παραπεμφθέντων ως προς την ένταση των ψυχιατρικών παραμέτρων

Στο Διάγραμμα 6 γίνεται πιο φανερή η διαφορετικότητα των δύο δειγμάτων μέσω των συγκρίσεων ως προς την μέση ένταση των παραμέτρων ψυχικής υγείας στα δύο δείγματα. Όπου βαθμός 1 = έλλειψη προβλημάτων, βαθμός 2 = ελαφρύ πρόβλημα, βαθμός 3 =

¹⁷⁷Εισήγηση: Κόκας Σ. (αρχίατρος, ψυχίατρος) με θέμα «Η ψυχοκοινωνική μέριμνα στο γενικό νοσοκομείο» (2002).

μέτριο πρόβλημα, βαθμός 4 =σοβαρό πρόβλημα. Αν λοιπόν τα ψυχιατρικά συμπτώματα στο τυχαίο δείγμα κυμαίνονται μεταξύ ελαφρού και καθόλου, στους παραπεμφθέντες βρίσκονται περίπου στο μέτριο.

***Διάγραμμα 7:** Σύγκριση τυχαίου δείγματος και παραπεμφθέντων ως προς τις ψυχιατρικές παραμέτρους μετρίου και σοβαρού βαθμού.*

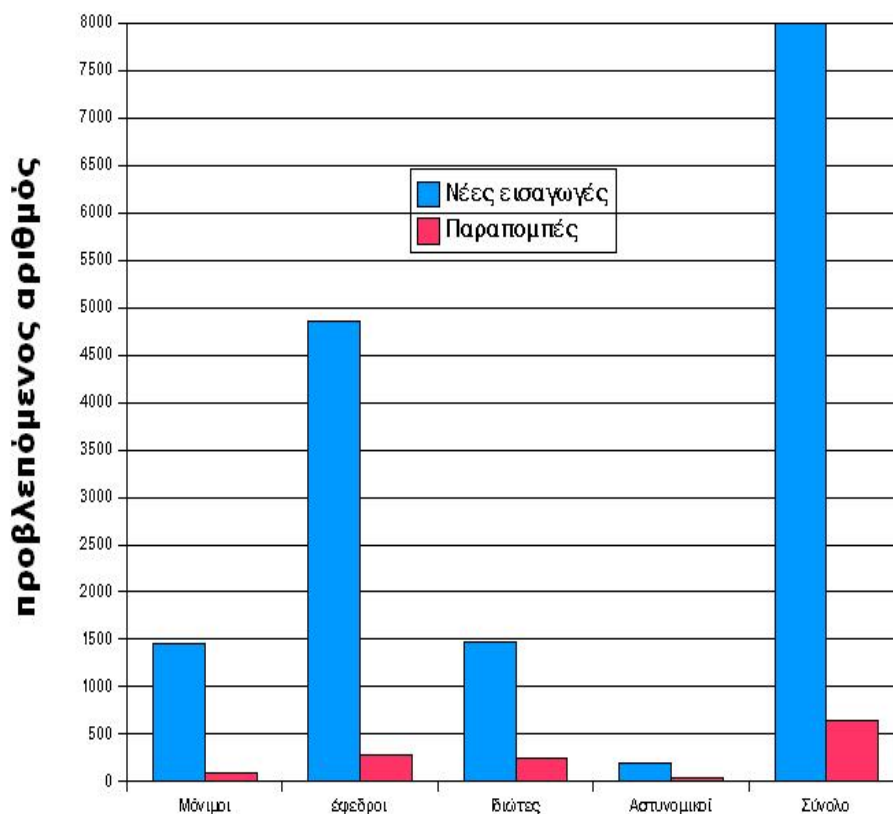
Στο Διάγραμμα 7, ξεχωρίζονται τα μέτρια και σοβαρά περιστατικά και συγκρίνονται

τα δύο δείγματα ως προς αυτά, καθώς έχει μεγαλύτερη σημασία να συγκριθούν αυτές οι περιπτώσεις παρά τα ελαφριά περιστατικά, που ίσως να μη χρειαστούν ποτέ ψυχιατρική βοήθεια. Όπως φαίνεται ένα μεγάλο ποσοστό (πάνω από 62%), παρουσιάζουν ψυχιατρικά συμπτώματα και για αυτό το λόγο παραπέμπονται στο 401 Γενικό Στρατιωτικό Νοσοκομείο Αθηνών, ενώ το 12% περίπου, των παραπεμφθέντων, νοσηλεύονται εξαιτίας αυτοκτονικών τάσεων.

Όσον αφορά το τυχαίο δείγμα, σε ποσοστό 11% περίπου, νοσηλεύονται στο 401 Γενικό Στρατιωτικό Νοσοκομείο λόγω ψυχιατρικών συμπτωμάτων, ενώ το 1% του τυχαίου δείγματος παρουσιάζει αυτοκτονικές τάσεις και νοσηλεύεται.

Είναι φανερό ότι σε όλες τις παραμέτρους ψυχικής υγείας, μεγαλύτερο ποσοστό όπως είναι αναμενόμενο, καταλαμβάνουν τα άτομα τα οποία παραπέμπονται στο συγκεκριμένο νοσοκομείο. Αξιοσημείωτο είναι ότι τα ψυχιατρικά συμπτώματα καταλαμβάνουν το μεγαλύτερο ποσοστό και για τις δύο κατηγορίες.

**Πρόβλεψη για ένα έτος
αριθμού νέων εισαγωγών στο 401 ΓΣΝΑ, κατά ιδιότητα
και αριθμού παραπομπών στο Τμήμα Διασυνδεδετικής Ψυχιατρικής
σε περίοδο χωρίς αυξημένες γενικές ψυχοπιεστικές καταστάσεις**

Διάγραμμα 8: Πρόβλεψη για ένα έτος αριθμού νέων εισαγωγών στο 401 ΓΣΝΑ, κατά ιδιότητα και αριθμού παραπομπών στο Τμήμα Διασυνδεδετικής Ψυχιατρικής σε περίοδο χωρίς αυξημένες γενικές ψυχοπιεστικές καταστάσεις.

Στο Διάγραμμα 8 διαπιστώνουμε ότι οι κλινικοί ψυχολόγοι που σχεδίασαν και πραγματοποίησαν αυτή τη μελέτη, έχοντας υπόψη τους τα νούμερα στα οποία αντιστοιχεί η καταγραφή της μελέτης τους, έκαναν μία πρόβλεψη για ένα έτος τόσο για ανθρώπους που θα νοσηλευθούν στο 401 Γενικό Στρατιωτικό Νοσοκομείο Αθηνών κατά κατηγορία, όσο και ανθρώπους που θα χρειασθούν ψυχιατρική παρέμβαση.

Οι ερευνητές λοιπόν υπολόγισαν, ότι από τις 8000 νέες εισαγωγές που θα γίνουν σε ένα χρόνο, οι 650 περίπου θα χρειασθούν παρέμβαση ψυχιάτρου. Τόσες εισαγωγές υπερβαίνουν τον αριθμό των ατόμων που νοσηλεύει από μόνη της οποιαδήποτε κλινική του 401 Γενικό Στρατιωτικό Νοσοκομείο Αθηνών. Οι ίδιοι ερευνητές σημείωσαν πως αν διαβούν οι ασθενείς περίοδο με αυξημένες εξωγενείς πιεστικές καταστάσεις αναμένεται να αυξηθεί

πολύ το σωματοποιημένο άγχος και να παρασύρει αρκετά ανοδικά τις παραπομπές.¹⁷⁸

5.7.3 ΔΙΑΠΙΣΤΩΣΕΙΣ ΣΤΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΟΥ ΘΕΣΜΟΥ ΨΥΧΟΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΜΕΡΙΜΝΑΣ

Για να λειτουργήσει πλήρως ο θεσμός και να αποδώσει ακόμα καλύτερα αποτελέσματα, απαιτείται η πλήρης επάνδρωση των επιστημονικών μονάδων, έτσι ώστε κάθε ομάδα να αποτελείται από ένα ψυχολόγο, ένα κοινωνιολόγο και ένα κοινωνικό λειτουργό. Επίσης, σε πολυπληθείς σχηματισμούς είναι απαραίτητο να δραστηριοποιούνται περισσότερες από μία ομάδες. Δυστυχώς, εμπόδιο στην πραγματοποίηση αυτών των επιδιώξεων στέκεται η μη ύπαρξη ικανοποιητικού αριθμού οπλιτών, οι οποίοι να πληρούν τα κριτήρια για την απονομή της ειδικότητας. Ας σημειωθεί όμως, ότι καταβάλλεται προσπάθεια για ενίσχυση των ομάδων που δρουν σε πολυπληθείς σχηματισμούς ή σε Κέντρα Εκπαίδευσης Νεοσυλλέκτων με μεγάλο αριθμό καταταγέντων.¹⁷⁹

Σε κάθε περίπτωση και με βάση τα υπάρχοντα στοιχεία προκύπτει ότι, στατιστικά τουλάχιστον, η συνοπτική πλειοψηφία των οπλιτών κατά την διάρκεια της θητείας, θα έρθει σε επαφή τουλάχιστον μια φορά με οπλίτες ειδικούς επιστήμονες. Θα ήταν σημαντικό πάντως, να υπήρχε η δυνατότητα να μπορούσαν οι οπλίτες να μιλούν με τις επιστημονικές ομάδες, τόσο κατά την περίοδο κατάταξής τους όσο και στην διάρκεια της πρώτης και δεύτερης μετάθεσής τους. Έτσι, θα μπορούσε να συντεθεί μια ολοκληρωμένη εικόνα των αντιδράσεων που προκαλεί η προσαρμογή στο στρατιωτικό περιβάλλον στα άτομα και στις ομάδες.

Από τα πρόσφατα στοιχεία της έρευνας που έγινε, προκύπτει, ότι τα άτομα που χρειάζονται βοήθεια αντιστοιχούν σε ποσοστά που κυμαίνονται γύρω στο 10% του συνόλου των συνεντευξέων. Το ποσοστό αυτό είναι σχετικά σταθερό, αν και ο απόλυτος αριθμός των Ατόμων που Χρήζουν Ιδιαίτερης φροντίδας, παρουσιάζει διακυμάνσεις ανάλογα με την επάνδρωση και δραστηριοποίηση των ομάδων. Πιο αναλυτικά, με βάση τα υπάρχοντα στοιχεία για το έτος 1997 και το Α' εξάμηνο του 1998 ελήφθησαν 70.189 συνεντευξεις και εντοπίστηκαν 7.263 άτομα που χρειαζόταν ιδιαίτερη φροντίδα (ποσοστό 10,34%). Μεγαλύτερη συχνότητα κατά την διάρκεια αυτού του δεκαοχτάμηνου εμφανίζουν:

- ♦ Στην πρώτη κατηγορία, περιλαμβάνονται τα «διάφορα προβλήματα». Αυτή αποτελεί το 37,3% των περιπτώσεων Ατόμων που Χρήζουν Ιδιαίτερης φροντίδας και αφορά κυρίως άτομα τα οποία αντιμετωπίζουν προβλήματα οικονομικά-οικογενειακά ή εμφανίζουν έντονο άγχος.
- ♦ Στην δεύτερη κατηγορία, περιλαμβάνονται άτομα με δυσκολίες προσαρμογής, ποσοστό 20,2%.

¹⁷⁸ Πρακτικά Ζ' ετήσιας ημερίδας ψυχοκοινωνικής μέριμνας προσωπικού στρατού ξηράς (2002). Εισήγηση: Κόκας Σ (αρχίατρος, ψυχίατρος) με θέμα «Η ψυχοκοινωνική μέριμνα στο γενικό νοσοκομείο»

¹⁷⁹ Συνέδριο (1998). Εισήγηση: με θέμα: «Διαπιστώσεις στη λειτουργία του θεσμού ψυχοκοινωνικής μέριμνας» από Παπαϊωάννου Κ. (Οπλίτης Κοινωνιολόγος)

- ♦ Στην τρίτη κατηγορία, περιλαμβάνονται άτομα με «κατάθλιψη-απογοήτευση-μελαγχολία», ποσοστό 13,3%.

- ♦ Στην τέταρτη κατηγορία, περιλαμβάνονται άτομα τα οποία παρουσιάζουν διαταραχές προσωπικότητας, ποσοστό 12,20%.

Από τα στοιχεία αυτά εξάγεται το συμπέρασμα ότι άτομα με προβλήματα οικονομικού-κοινωνικού ή οικογενειακού χαρακτήρα είναι πιθανό να εμφανίσουν προβλήματα προσαρμογής στο στρατιωτικό περιβάλλον. Είναι πάντως χαρακτηριστικό ότι τα παραπάνω άτομα αποτελούν το 30% των περιπτώσεων Ατόμων που Χρηζουν Ιδιαίτερης φροντίδας. Σε αυτό το ποσοστό δεν έχουν περιληφθεί οπλίτες οι οποίοι εμφάνισαν κάποια μορφή ψυχοπαθολογίας ή έντονη δυσπροσαρμοστικότητα συνδεδεμένη με το στενό κοινωνικό τους περιβάλλον που αντιμετωπίστηκαν από τις διοικήσεις των μονάδων με διακριτικές διευκολύνσεις προς εργασία ή με την παροχή οικονομικής συνδρομής, από τους πόρους της μονάδας. Είναι φανερό, λοιπόν, ότι το περιβάλλον της μονάδας μπορεί να λειτουργήσει ευεργετικά σε ορισμένες περιπτώσεις.

Αντίθετα, με βάση τα συμπεράσματα των ειδικών επιστημόνων, που προαναφέρθηκαν στην εργασία μας, υπάρχει συνάρτηση ανάμεσα στην εμφάνιση των προβλημάτων και την ανεπαρκή επάνδρωση των μονάδων. Μια ελλιπής επάνδρωση συνεπάγεται αύξηση της σωματικής κούρασης, ψυχική καταπόνηση, όξυνση των διαπροσωπικών σχέσεων και μειωμένες δυνατότητες εξόδου και αδειών που επιβαρύνουν τα ήδη υπάρχοντα προβλήματα του ατόμου.

Ιδιαίτερη προσοχή δίνεται από τις επιστημονικές ομάδες στις περιπτώσεις ατόμων τα οποία εμφανίζουν αυτοκαταστροφικές τάσεις. Σε αυτές τις περιπτώσεις, αφού ενημερωθεί ο διοικητής και ο ιατρός της μονάδας, τα άτομα παραπέμπονται στις αρμόδιες ψυχιατρικές υπηρεσίες προκειμένου να κριθεί διεξοδικά η κατάσταση της ψυχικής τους υγείας. Το ποσοστό των ατόμων τα οποία δηλώνουν αυτοκτονικό ιδεασμό, οργανωμένο ή μη οργανωμένο, σύμφωνα με τις αναφορές του έτους 1997 και του Α' εξαμήνου του 1998 κυμαίνεται περίπου στο 3 τοις χιλίοις επί του συνόλου των συνεντεύξεων ενώ αποτελεί το 3,2% επί του συνόλου των εντοπισθέντων Ατόμων που Χρηζουν Ιδιαίτερης φροντίδας. Ενδιαφέρον παρουσιάζει επίσης, η ύπαρξη αποκλίσεων ανάμεσα σε διαφορετικούς σχηματισμούς και Κέντρα Εκπαίδευσης Νεοσυλλέκτων ανάλογα ίσως με το βαθμό δυσκολίας των μονάδων που περιλαμβάνουν ή την ποιότητα των νεοσυλλεκτων που κατατάσσονται σε αυτά.

5.7.4 ΑΠΟΛΥΣΗ ΣΤΡΑΤΙΩΤΩΝ ΛΟΓΩ ΨΥΧΙΑΤΡΙΚΩΝ ΝΟΣΗΜΑΤΩΝ

Στον πίνακα 1 φαίνεται ο αριθμός των στρατιωτών που απελύθηκαν, μετεβλήθη ο αριθμός ικανότητας τους ή χαρακτηρίστηκαν ως Άτομα Χρήζοντα Ιδιαίτερης Φροντίδας ανά κατηγορία ψυχικής διαταραχής για τις εκπαιδευτικές σειρές (ΕΣΣΟ) των κλάσεων 98Γ΄ , 98 Δ΄ και 98 Ε΄. Αξίζει να σημειωθεί ότι τα υψηλότερα ποσοστά συγκεντρώνουν οι διαταραχές προσωπικότητας (4%), για να ακολουθήσουν οι δυσκολίες προσαρμογής (2,8%) και οι αγχώδεις διαταραχές (2,24%). Αξίζει επίσης να σημειωθεί, ότι το σύνολο των στρατιωτών που έλαβαν αναβολή ή απαλλαγή στην ίδια περίοδο είναι εκατόν οκτώ άτομα (8,64% των καταταγόντων).¹⁸⁰

Κατηγορία προβλήματος	98 Γ΄ ΕΣΣΟ	98 Δ΄ ΕΣΣΟ	98 Ε΄ ΕΣΣΟ	Σύνολο ανά κατηγορία προβλήματος και ποσοστιαία αναλογία (%) του συνόλου των καταταγόντων στις τρεις ΕΣΣΟ
Χρήση ψυχοτρόπων ουσιών	6	5	1	12 0,96%
Δυσκολίες Προσαρμογής	6	15	14	35 2,8%
Ψυχωσικές εκδηλώσεις	1	5	3	9 0,72%
Διαταραχές Συναισθήματος	6	3	6	15 1,2%
Νοητική υστέρηση	8	5	4	17 1,36%
Διαταραχές Προσωπικότητας	15	23	12	50 4%
Αγχώδεις διαταραχές	7	11	10	28 2,24%
Σοβαρά οικογ.-οικον. Προβλήματα	3	5	6	14 1.12%
Άλλα	1	7	8	16 1,28%
Σύνολο ανά ΕΣΣΟ	53	79	64	196 15,68%
Σύνολο καταταγόντων Στρών ανά ΕΣΣΟ	420	388	494	1302

Πίνακας 1: Κατανομή των Στρατιωτών που απολύθηκαν, μετεβλήθη ο βαθμός ικανότητάς τους ή χαρακτηρίστηκαν ως ΑΧΙΦ κατά τις 98 Γ΄, 98 Δ΄ και 98 Ε΄ ΕΣΣΟ, ανά κατηγορία προβλήματος.

¹⁸⁰Γ΄ ημερίδα ψυχοκοινωνικής μέριμνας προσωπικού στρατού ξηράς (1998). Εισήγηση: Καραδήμας Ε. (Ψυχολόγος –Οπλίτης) με θέμα «Ομάδες ψυχοκοινωνικής μέριμνας στα κέντρα εκπαίδευσης νεοσυλλέκτων»

5.7.5 ΑΤΟΜΑ ΜΕ ΑΥΤΟΚΑΤΑΣΤΡΟΦΙΚΕΣ ΤΑΣΕΙΣ

Ιδιαίτερη προσοχή δίνεται από τις επιστημονικές ομάδες στις περιπτώσεις ατόμων τα οποία εμφανίζουν αυτοκαταστροφικές τάσεις. Σε αυτές τις περιπτώσεις, αφού ενημερωθεί ο διοικητής και ο ιατρός της μονάδας, τα άτομα παραπέμπονται στις αρμόδιες ψυχιατρικές υπηρεσίες προκειμένου να κριθεί διεξοδικά η κατάσταση της ψυχικής τους υγείας. Το ποσοστό των ατόμων τα οποία δηλώνουν αυτοκτονικό ιδεασμό, οργανωμένο ή μη οργανωμένο, σύμφωνα με τις αναφορές του έτους 1997 και του Α' εξαμήνου του 1998 κυμαίνεται περίπου στο 3 τοις χιλίοις επί του συνόλου των συνεντεύξεων ενώ αποτελεί το 3,2% επί του συνόλου των εντοπισθέντων Ατόμων που Χρηζουν Ιδιαίτερης Φροντίδας. Ενδιαφέρον παρουσιάζει επίσης, η ύπαρξη αποκλίσεων ανάμεσα σε διαφορετικούς σχηματισμούς και Κέντρα Εκπαίδευσης Νεοσυλλέκτων, ανάλογα ίσως με το βαθμό δυσκολίας των μονάδων που περιλαμβάνουν ή την ποιότητα των νεοσυλλεκτων που κατατάσσονται σε αυτά.¹⁸¹

Αποκλίσεις εμφανίζονται στις διμηνιαίες αναφορές των επιστημονικών ομάδων και όσον αφορά στην τυπολογία των Ατόμων που Χρηζουν Ιδιαίτερης Φροντίδας. Η πιο σημαντική διαφορά εστιάζεται στο γεγονός ότι στις διμηνιαίες αναφορές που αποστέλλονται από τις επιστημονικές ομάδες των Κέντρων Εκπαίδευσης Νεοσυλλεκτων παρουσιάζεται αυξημένος αριθμός περιπτώσεων ψυχοπαθολογίας (π.χ. διαταραχές προσωπικότητας, μανιοκατάθλιψη, έντονη δυσπροσαρμοστικότητα) και οι οποίες χειρίζονται από τους κατά τόπους ιατρούς και ψυχιατρικές υπηρεσίες. Αντίθετα, στους σχηματισμούς εντοπίζονται περισσότερα άτομα με κοινωνικά προβλήματα ή με μελαγχολική διάθεση η οποία επιτείνεται με την πάροδο του χρόνου της θητείας. Εξάλλου, οι επιστημονικές ομάδες στους σχηματισμούς συνήθως λειτουργούν ως ένα δεύτερο φίλτρο εντοπισμού ατόμων που χρήζουν ιδιαίτερης φροντίδας, τα οποία λόγω της συμπτωματολογίας τους ή της ιδιαιτερότητας των προβλημάτων τους δεν είναι δυνατόν να ανιχνευθούν σε πολυπληθή Κέντρα Εκπαίδευσης Νεοσυλλεκτων.

5.7.6 ΑΤΟΜΑ ΠΟΥ ΧΡΗΖΟΥΝ ΨΥΧΙΑΤΡΙΚΗΣ ΒΟΗΘΕΙΑΣ ΣΤΟ ΣΤΡΑΤΟ

Από τα πρόσφατα στοιχεία προκύπτει ότι το ποσοστό των ατόμων που χρειάζονται βοήθεια κυμαίνεται γύρω στο 10% του συνόλου των συνεντεύξεων και είναι σχετικά σταθερό, αν και ο απόλυτος αριθμός τους παρουσιάζει διακυμάνσεις. Πιο αναλυτικά, με βάση τα στοιχεία για το 1998 και το Α' εξάμηνο του 1999 ελήφθησαν 72.621 συνεντεύξεις και εντοπίστηκαν 7.463 άτομα χρήζοντα ιδιαίτερης φροντίδας (ποσοστό 10,27%).¹⁸²

¹⁸¹ Συνέδριο (1998). Εισήγηση : Παπαϊωάννου Κ. (Κοινωνιολόγος -Οπλίτης) με θέμα «Διαπιστώσεις στη λειτουργία του θεσμού ψυχοκοινωνικής μέριμνας»

¹⁸² Πρακτικά Δ' ετήσιας ημερίδας ψυχοκοινωνικής μέριμνας προσωπικού για το στρατό ξηράς. (1999). Εισήγηση: Παναγιωτίδης Α. (Οπλίτης-Ψυχολόγος) με θέμα «Διαπιστώσεις - συμπεράσματα - προτάσεις των επιστημονικών ομάδων ψυχοκοινωνικής μέριμνας»

Μεγαλύτερη συχνότητα κατά τη διάρκεια του 18μηνου εμφανίζουν:

- Η κατηγορία “διάφορα προβλήματα” (ποσοστό 40,3%), η οποία περιλαμβάνει κυρίως άτομα που αντιμετωπίζουν προβλήματα οικονομικά ή/και οικογενειακά ή εμφανίζουν έντονο άγχος.
- Η κατηγορία ατόμων με δυσκολίες προσαρμογής (ποσοστό 18,9%).
- Τα άτομα με διαταραχές προσωπικότητας (ποσοστό 13,61%).
- Η κατηγορία ατόμων με “κατάθλιψη-ματαιώση-μελαγχολία” (ποσοστό 11,05%).

Από τα στοιχεία αυτά εξάγεται το συμπέρασμα ότι άτομα με προβλήματα οικονομικού-κοινωνικού ή οικογενειακού χαρακτήρα είναι πιθανότερο να εμφανίσουν ψυχοπαθολογικές εκδηλώσεις ή δυσκολίες προσαρμογής στο στρατιωτικό περιβάλλον, χωρίς βέβαια κάτι τέτοιο να έχει νομοτελειακή ισχύ. Είναι πάντως χαρακτηριστικό ότι 30% των Ατόμων που Χρήζουν Ιδιαίτερης Φροντίδας για το εν λόγω 18μηνο (1998 και Α΄ εξάμηνο 1999) εμφανίζουν προβλήματα καθαρά οικογενειακά ή/και οικονομικά, χωρίς σε αυτό το ποσοστό να προσμετρώνται οπλίτες που εμφανίζουν κάποιας μορφής ψυχοπαθολογίας ή έντονη δυσπροσαρμοστικότητα, των οποίων οι αιτίες πιθανόν να σχετίζονται με το στενό κοινωνικό τους περιβάλλον. Συνήθως οι περιπτώσεις αυτές που εντοπίζονται από τις ομάδες ψυχοκοινωνικής μέριμνας αντιμετωπίζονται από τις διοικήσεις των μονάδων με διακριτικές διευκολύνσεις προς εργασία μέσα στο στρατόπεδο ή με την παροχή οικονομικής συνδρομής από τους πόρους της μονάδας.

	Παρούσα Δύναμη	Εξετασθέντες	%	ΑΧΙΦ Καινούργια	Παραπομπές	ΑΧΙΦ Παλαιοί	Ειδικόί Επιστήμονες	Παρεμβάσεις
11/01	1932	1434	74,22	15		22	8	
1/02	1112	815	73,29	22		31	10	
3/03	1039	751	72,28	10		14	8	
5/02	815	498	61,1	21		18	4	
7/02	323	258	79,8	10		4	5	
9/02	674	535	79	32		32	8	
11/02	958	803	83,3	59		56	9	
3/03	651	460	70,7	18	6	18	3	5
5/03	455	314	69	14	5	14	4	4
7/03	720	420	60	18	12	18	4	23
9/03	1619	1337	82,5	49	30	18	3	81
11/03	815	661	81	17	7	5	5	43
		3192	72,64	116	56	-	-	156

Πίνακας 2: Συνεντεύξεις για εντοπισμό ΑΧΙΦ

Στον Πίνακα 2 φαίνεται ότι από το σύνολο των 3.192 συνεντεύξεων που πήρε η ομάδα από την αρχή του έτους 2003 έως και το μήνα Οκτώβριο, ποσοστό 72,64% της

παρούσης δύναμης των μονάδων, εντοπίστηκαν 116 περιστατικά που χαρακτηρίστηκαν ως Άτομα Χρήζοντα Ιδιαίτερης Φροντίδας.¹⁸³

- Οι κύριες κατηγορίες ήταν: α) άτομα με κοινωνικά και οικονομικά προβλήματα, β) άτομα με δυσκολίες προσαρμογής και γ) άτομα που είχαν κάνει χρήση τοξικών ουσιών.

- Σε 67 περιπτώσεις η παρέμβαση έγινε στα πλαίσια της Ομάδας Ψυχοκοινωνικής Μέριμνας σε συνεργασία με τους ιατρούς μονάδων και τις διοικήσεις.

- Σε 49 περιπτώσεις ζητήθηκε εκτίμηση του ψυχιάτρου. Σε 12 από αυτές κρίθηκε ότι χρειάζεται ειδική ψυχιατρική μέριμνα, ενώ στις υπόλοιπες 37 (75,5%) δόθηκαν οδηγίες για χειρισμό στα πλαίσια και πάλι της Ομάδας Ψυχοκοινωνικής Μέριμνας.

- Από της 116 περιπτώσεις των Ατόμων που Χρήζουν Ιδιαίτερης Φροντίδας, σε 60 έγινε εκτίμηση κατόπιν υπόδειξης της μονάδας.

---

¹⁸³ Πρακτικά από Η' ημερίδα ψυχοκοινωνικής μέριμνας για το προσωπικό στρατού ξηράς (2003) εισήγηση: Φωτιάδης Π. (Λοχαγός, Ψυχίατρος) με θέμα: «Εμπειρίες και παρατήρησης από την ψυχοκοινωνική μέριμνα στην XVI Μ/Κ ΜΡΧ ΠΖ»

ΚΕΦΑΛΑΙΟ VI: ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

6.1: ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Σύμφωνα με τον Καναβίτσα¹⁸⁴ και σχετικά με το έργο που έχει πραγματοποιηθεί στις ομάδες ψυχοκοινωνικής μέριμνας θεωρείται ότι, σε μεγαλύτερο ή μικρότερο βαθμό, κατάφεραν τα εξής:

✓ Απομυθοποίησαν τόσο σε επίπεδο στελεχών όσο και σε επίπεδο οπλιτών την έννοια της δυσπροσαρμοστικότητας. Δηλαδή, μέσα από τις ενημερώσεις σε επίπεδο οπλιτών και στελεχών, τόσο για την φύση των δυσπροσαρμοστικών εκδηλώσεων κάποιων οπλιτών, την αιτιολογία τους και, κυρίως, για την ενδεδειγμένη αντιμετώπισή τους, άρχισε να αλλάζει μια νοοτροπία που υπήρχε για χρόνια. Αυτή ήθελε τον δυσπροσάρμοστο οπλίτη έναν αποδιοπομπαίο τράγο της μονάδας, που αποτελούσε το κακό παράδειγμα για τους συναδέλφους του και που ήταν αδύνατο να ενταχθεί κανονικά στο μικρόκοσμο της στρατιωτικής κοινωνίας.

***Προτάσεις:** Η κατάλληλη και επαρκής επικοινωνία μεταξύ διοίκησης και ψυχιατρικής υπηρεσίας καθώς και η πρόβλεψη για κατάλληλα κοινωνικά μέτρα ή ύπαρξη μίας κοινωνικής υπηρεσίας του στρατού, θεωρούμε ότι μπορούν να αντιμετωπίσουν καλύτερα τα άτομα που παρουσιάζουν προβλήματα προσαρμογής στη στρατιωτική τους θητεία εξ αιτίας των κοινωνικών προβλημάτων που αντιμετωπίζουν. Θεωρητικά, τα άτομα αυτά, όταν εφαρμοστούν οι κατάλληλοι χειρισμοί, είναι στο μεγαλύτερό τους ποσοστό επανακτήσιμα. Σ' ένα άλλο μικρότερο ποσοστό φαίνεται ότι μετά από μία ή δύο το πολύ εξάμηνες αναβολές και εφ' όσον υπάρξει η κατάλληλη προετοιμασία από τους ειδικούς πριν τη χορήγησή τους, τα άτομα αυτά καταφέρνουν να ολοκληρώσουν τη θητεία τους.*

Η προσπάθεια για διαμόρφωση ευμενέστερων συνθηκών στη διάρκεια της θητείας, τόσο εκ μέρους του μονίμου προσωπικού, όσο και μεταξύ των συναδέλφων τους συμβάλει σημαντικά στη καλύτερη προσαρμογή των στρατευσίμων.

✓ Βοήθησαν τις διοικήσεις να αντιμετωπίσουν αποτελεσματικά, στις περισσότερες περιπτώσεις, τα ιδιαίτερα προβλήματα τόσο των οπλιτών όσο και της ίδιας της μονάδας. Οι διοικήσεις, οι οποίες έχουν πολλές υποχρεώσεις, συχνά δεν έχουν το χρόνο αλλά και τις απαραίτητες πιθανόν γνώσεις για να εντοπίσουν και να δώσουν λύσεις στα ποικίλα ψυχολογικά, κοινωνικοοικονομικά και ομαδικά προβλήματα που μπορούν να εμφανιστούν σε μια μονάδα. Η παρέμβαση που επιχειρούν τα μέλη της ομάδας ψυχοκοινωνικής μέριμνας είναι ουσιαστικότερη όταν αναφέρεται σε ομαδικά φαινόμενα δυσλειτουργίας παρά σε ατομικά καθώς το όφελος είναι μεγαλύτερο και διαρκέστερο.

---

¹⁸⁴ Εισήγηση (1998).: Καναβίτσα Ε. (ψυχολόγος-οπλίτης) με θέμα «Ομάδες ψυχοκοινωνικής μέριμνας και ο ρόλος τους στους σχηματισμούς»

✓ Έδωσαν σε κάποιους οπλίτες μια αίσθηση ασφαλείας και τόνισαν τον πολυδιάστατο κοινωνικό ρόλο του στρατού. Με τη δημιουργία και λειτουργία των ομάδων ψυχοκοινωνικής μέριμνας, δόθηκε το μήνυμα πως ο στρατός δεν ενδιαφέρεται μόνο για την εκπαίδευση των οπλιτών αλλά και για την ψυχοκοινωνική τους ευημερία.

✓ Συνέβαλαν στην άμβλυνση του φαινομένου «παλιός - νέος». Η διοικητική πυραμίδα των μονάδων είναι διευρυμένη και η πληροφορία δύσκολα φτάνει από τη βάση στην κορυφή, καθώς πρέπει να περάσει από πολλά ενδιάμεσα στάδια. Επίσης η πληροφορία από την κορυφή στη βάση συχνά φτάνει διαστρεβλωμένη, εξαιτίας πάλι αυτών των ενδιάμεσων σταδίων. Οι ομάδες ψυχοκοινωνικής μέριμνας ενημέρωσαν για τη μορφή και το εύρος ύπαρξης του φαινομένου αυτού, ώστε να ληφθούν τα ενδεδειγμένα διοικητικά μέτρα.

Πρόταση: Για το λόγο αυτό προτείνεται μια διαρκής ενημέρωση που πρέπει να ξεκινήσει από τα κέντρα εκπαίδευσης νεοσυλλέκτων, ώστε να μην πηγαίνουν οι οπλίτες στην μονάδα με τον αυτοχαρακτηρισμό του νέου.

Ωστόσο, υπάρχουν και κάποια σημεία που λειτουργούν ανασταλτικά πολλές φορές στο έργο των ομάδων ψυχοκοινωνικής μέριμνας όπως :¹⁸⁵

✓ Η ενημέρωση των νεοσυλλέκτων οπλιτών, που γίνεται στα κέντρα εκπαίδευσης νεοσυλλέκτων, για την ύπαρξη των ομάδων ψυχοκοινωνικής μέριμνας στους μείζονες σχηματισμούς, φαίνεται ελλιπής. Οι περισσότεροι από τους νεοτοποθετημένους οπλίτες δεν γνωρίζουν ούτε την ύπαρξη των ομάδων, αλλά πολύ περισσότερο ούτε τον λόγο ύπαρξης και τις αρμοδιότητές τους. Γι' αυτό το λόγο, πολλές φορές υπάρχει η φαντασίωση, ότι οι συνεντεύξεις είναι εξονυχιστικές ψυχιατρικές εξετάσεις που γίνονται με σκοπό την απομάκρυνση των ψυχασθενών από το στρατό. Αυτό έχει σαν συνέπεια, οι συνεντεύξεις και η παρουσία των ομάδων ψυχοκοινωνικής μέριμνας να κινητοποιήσουν άμυνες και να μην εκμυστηρεύονται τα πραγματικά τους προβλήματα, καθώς προσπαθούν να υποκριθούν ό,τι αυτοί θεωρούν πως είναι φυσιολογικό. Αυτή η στάση έρχεται σε αντίθεση με το ρόλο των ομάδων της ψυχοκοινωνικής μέριμνας, ο οποίος είναι καλά γνωστός σε επίπεδο διοικήσεως και ο οποίος βασίζεται σε σχέσεις αμοιβαίας εμπιστοσύνης.

Πρόταση: Θα πρέπει κατά τη γνώμη μας, να ενισχυθεί η προσπάθεια για αλλαγή σε ορισμένες μονάδες ενός αρνητικού κλίματος προς τα άτομα που παρουσιάζουν ψυχολογικές δυσκολίες.

✓ Δεν υπάρχει στις περισσότερες περιπτώσεις η δυνατότητα συνεχούς παρακολούθησης κάποιων οπλιτών. Συχνά οι επιστήμονες των ομάδων ψυχοκοινωνικής μέριμνας αφήνουν σε κάποια μονάδα έναν οπλίτη προβληματιζόμενοι για την πορεία του. Έχουν δώσει κάποιες

---

¹⁸⁵ Γ' ημερίδα ψυχοκοινωνικής μέριμνας προσωπικού του στρατού ξηράς (1998). Εισήγηση : Καναβίτσας Ε. (ψυχολόγος-οπλίτης) με θέμα «Ομάδες ψυχοκοινωνικής μέριμνας και ο ρόλος τους στους σχηματισμούς»

συμβουλές στη διοίκηση και στον ιατρό της μονάδας, χωρίς να μπορούν να προσδιορίσουν αν αυτά που πρότειναν είναι η ενδεδειγμένη λύση.

Πρόταση: Το πρόβλημα αυτό πιστεύουμε ότι θα μπορούσε να αντιμετωπιστεί με τη στελέχωση των ομάδων ψυχοκοινωνικής μέριμνας με εκπαιδευμένο προσωπικό τόσο στα κέντρα κατατάξεως όσο και στις μονάδες, ώστε η συχνότητα παρακολούθησης των οπλιτών που το έχουν ανάγκη να είναι επαρκής.

✓ Σε κάποιες άλλες περιπτώσεις είναι έκδηλη η ανάγκη συνεχούς ψυχολογικής υποστήριξης σε κάποιον οπλίτη, που αντιμετωπίζει ένα πρόσκαιρο αλλά οξύ, για παράδειγμα, οικογενειακό πρόβλημα. Ωστόσο, με τον τρόπο που λειτουργούν οι ομάδες ψυχοκοινωνικής μέριμνας, είναι δύσκολη έως αδύνατη η συχνή παρακολούθηση των οπλιτών αυτών, καθώς πρέπει να τηρηθεί ο διμηνιαίος προγραμματισμός που κατατίθεται στην αρχή κάθε διμήνου.

Πρόταση: Μια πιθανή λύση θα ήταν η αποδέσμευση ενός από τα μέλη των ομάδων από τις προγραμματισμένες δραστηριότητες, με σκοπό να παρακολουθεί σε τακτά χρονικά διαστήματα αυτούς τους οπλίτες.

✓ Το θέμα του απορρήτου είναι επίσης πολύ σημαντικό, του οποίου η παραβίαση μερικές φορές δύναται να κλονίσει την εμπιστοσύνη των οπλιτών προς τις ομάδες και να επισκιάσει κάθε θετικό αποτέλεσμα. Μια από τις υποχρεώσεις των ομάδων ψυχοκοινωνικής μέριμνας, είναι η ενημέρωση των διοικήσεων εγγράφως για τα προβλήματα και τη ψυχοπαθολογία των ατόμων που χρήζουν ιδιαίτερης φροντίδας. Επίσης, οι ομάδες ψυχοκοινωνικής μέριμνας οφείλουν να ενημερώνουν τα κατώτερα στελέχη για περιπτώσεις ιδιαίτερα δυσπροσαρμοστικών οπλιτών. Είναι φυσικό, σε κάποιες περιπτώσεις οι πληροφορίες που μεταβιβάζονται στη διοίκηση να περιλαμβάνουν στοιχεία της προσωπικής-οικογενειακής ζωής τα οποία οι ίδιοι ποτέ δε θα ήθελαν να γνωστοποιηθούν. Σε κάποιες άλλες περιπτώσεις, τα κατώτερα στελέχη αφήνουν να διαρρεύσουν στους υπόλοιπους οπλίτες οι πληροφορίες αυτές. Αυτό έχει σαν αποτέλεσμα, αφενός μεν να χάνεται η όποια εμπιστοσύνη είχαν οι οπλίτες στις ομάδες ειδικών επιστημόνων υιοθετώντας μια αδιαπέραστα αμυντική στάση και αφετέρου να καταλύεται η έννοια του προσωπικού απορρήτου.

Προτάσεις: Μια πιθανή λύση κατά τη γνώμη μας, θα μπορούσε να είναι η αυστηρή διάκριση των πληροφοριών σε αυτές που σχετίζονται άμεσα με το πρόβλημα που παρουσιάζει ένας οπλίτης και οι οποίες θα μπορούν να μεταβιβαστούν, και σε αυτές που σχετίζονται έμμεσα ή και καθόλου και οι οποίες δεν θα βγαίνουν από το δωμάτιο της συνέντευξης. Αλλά και οι πληροφορίες που θα ανακοινώνονται στις διοικήσεις θα πρέπει να είναι απαλλαγμένες από πολύ προσωπικές πτυχές της προσωπικότητας του οπλίτη.

Επίσης, είναι ιδιαίτερα θετική στον τομέα αυτό, η προληπτική πολιτική που ακολουθείται από τις διοικήσεις με τη διενέργεια επιμορφωτικών ομιλιών και τη διανομή

έντυπου υλικού, με τη συμμετοχή του ιατρού των στρατιωτικών ψυχιάτρων και άλλων ειδικών επιστημόνων¹⁸⁶.

Επιπλέον η εγκατάσταση και καλή λειτουργία ενός «δικτύου υποστήριξης για τους οπλίτες», όπου τα συμβαλλόμενα μέρη θα συνεργάζονται αρμονικά, και όπου θα υπάρχει μια συνεχής ροή έγκυρων πληροφοριών, είναι ένα ακόμα βήμα για την παροχή των κατάλληλων υπηρεσιών προς τους στρατιώτες που έχουν την ανάγκη αυτών.

Στις δυσκολίες με τις οποίες έρχεται αντιμέτωπη μία Ομάδα Ψυχοκοινωνικής Μέριμνας εντάσσονται κατά τον Σπυριδάκη¹⁸⁷ και :

✓ Η δυσπιστία των διοικήσεων των μονάδων, πολλές απ' τις οποίες φαίνεται ότι, τουλάχιστον στην αρχή, θεωρούσαν ότι η επιστημονική ομάδα ασκούσε έλεγχο με άτυπο τρόπο, αφού η αναφορά της για κάθε μονάδα υποβαλλόταν απ' ευθείας στη διοίκηση της μεραρχίας. Σ' αυτό συνέβαλε, κάποιες φορές, και ο τρόπος που παρουσίαζε τα προβλήματα η ομάδα.

Πρόταση: *Θα ήταν σκόπιμη η τροποποίηση των συνθηκών ή των παραγόντων εκείνων που επιδρούν βλαπτικά και συντηρούν ή επιτείνουν μια δυσλειτουργία σε ατομικό και ομαδικό επίπεδο.*

✓ Οι αλλαγές και οι αυξομειώσεις του αριθμού, των μελών της ομάδας. Αυτό είχε σαν αποτέλεσμα η απόδοση της ομάδας να μειώνεται. Υπολογίστηκε ότι κάθε ειδικός επιστήμονας χρειαζόταν δύο περίπου μήνες για να φτάσει στο μέγιστο της απόδοσης και της συνεργασίας με τους υπόλοιπους. Επιπλέον, η διάσταση απόψεων μεταξύ των μελών στο χειρισμό διαφόρων θεμάτων δεν ήταν σπάνιο φαινόμενο.

Πρόταση: *Η προσπάθεια και οι δραστηριότητες θα πρέπει να είναι συνεχείς και συστηματικές με όσο το δυνατόν σταθερό προσωπικό.*

✓ Δεν υπάρχει δυνατότητα συχνής επίσκεψης των ΟΨΜ σε όλες τις μονάδες στρατοπέδων εξαιτίας του μεγάλου αριθμού αυτών.

Πρόταση: *Μια πρόταση είναι να συνδυαστεί η ποσότητα με την ποιότητα των συνεντεύξεων με την κατάλληλη επιλογή περιστατικών.*

Με βάση τις διμηνιαίες αναφορές τις οποίες υποβάλλουν οι επιστημονικές ομάδες των οπλιτών κοινωνιολόγων –ψυχολόγων- κοινωνικών λειτουργών, οι οποίες δραστηριοποιούνται σε ΚΕΝ και σε σχηματισμούς, προκύπτουν κάποιες διαπιστώσεις όσον αφορά στη λειτουργία του θεσμού «Ψυχοκοινωνικής Μέριμνας». Στις διαπιστώσεις αυτές, οι οποίες στηρίζονται σε στατιστικά στοιχεία αλλά και στις προτάσεις και τα συμπεράσματα

¹⁸⁶ Συνέδριο (1998). με θέμα «Διαπιστώσεις στη λειτουργία του θεσμού ψυχοκοινωνικής μέριμνας» Εισήγηση : Παπαϊωάννου Κ.(κοινωνιολόγος-οπλίτης)

¹⁸⁷ Πρακτικά από Γ' ημερίδα ψυχοκοινωνικής μέριμνας προσωπικού του στρατού ξηράς (1998). Εισήγηση : Σπυριδάκης Δ. (ψυχίατρος-λοχαγός) με θέμα «Συνεργασία ψυχιάτρου και ψυχοκοινωνικής ομάδας»

στο οποία καταλήγουν οι ειδικοί επιστήμονες και τα οποία περιγράφουν στις αναφορές τους, αναφέρεται ο Παπαϊωάννου¹⁸⁸:

✓ Το πρώτο συμπέρασμα, το οποίο προκύπτει αβίαστα από όλες σχεδόν τις αναφορές, είναι η σταδιακή αποδοχή και σταδιακή καταξίωση του θεσμού τις «Ψυχοκοινωνικής μέριμνας» στις συνειδήσεις τόσο των διοικήσεων των μονάδων, όσο και στις συνειδήσεις των οπλιτών. Οι διοικήσεις αντιλαμβάνονται ότι η παρουσία των επιστημονικών μονάδων δεν είναι ανταγωνιστική αλλά επικουρική και συμπληρωματική του έργου τους, και οι οπλίτες βαθμιαία αποβάλλουν την καχυποψία για το ρόλο και τα περιθώρια δράσης των επιστημονικών ομάδων.

***Προτάσεις:** Για να λειτουργήσει πλήρως ο θεσμός και να αποδώσει ακόμα καλύτερα αποτελέσματα απαιτείται η πλήρης επάνδρωση των επιστημονικών μονάδων, έτσι ώστε κάθε ομάδα να αποτελείται από ένα ψυχολόγο, ένα κοινωνιολόγο και ένα κοινωνικό λειτουργό. Επίσης σε πολυπληθείς σχηματισμούς είναι απαραίτητο να δραστηριοποιούνται περισσότερες από μία ομάδες. Δυστυχώς, εμπόδιο στην πραγματοποίηση αυτών των επιδιώξεων στέκεται η μη ύπαρξη ικανοποιητικού αριθμού οπλιτών, οι οποίοι να πληρούν τα κριτήρια για την απονομή της ειδικότητας. Ας σημειωθεί όμως, ότι καταβάλλεται προσπάθεια για ενίσχυση των ομάδων που δρουν σε πολυπληθείς σχηματισμούς ή σε ΚΕΝ με μεγάλο αριθμό καταταγόντων.*

Σε κάθε περίπτωση και με βάση τα υπάρχοντα στοιχεία προκύπτει ότι, στατιστικά τουλάχιστον, η συνοπτική πλειοψηφία των οπλιτών κατά την διάρκεια της θητείας, θα έρθει σε επαφή τουλάχιστον μια φορά με οπλίτες ειδικούς επιστήμονες. Θα ήταν καλό πάντως, να υπήρχε η δυνατότητα να μπορούσαν οι οπλίτες να μιλούν με τις επιστημονικές ομάδες τόσο κατά την περίοδο κατάταξης τους όσο και στην διάρκεια της πρώτης και δεύτερης μετάθεσης τους. Έτσι θα μπορούσε να συντεθεί μια ολοκληρωμένη εικόνα των αντιδράσεων που προκαλεί η προσαρμογή στο στρατιωτικό περιβάλλον στα άτομα και στις ομάδες.

Όσον αφορά στη βελτίωση της λειτουργίας του θεσμού ο κ. Παπαϊωάννου¹⁸⁹ θεωρεί, ότι θα υπάρξουν θετικά αποτελέσματα αν υπάρξει καλύτερος συντονισμός των ομάδων κοινωνιολόγων –ψυχολόγων –κοινωνικών λειτουργών με τους κατά τόπους ψυχιάτρους όπως καθορίζεται άλλωστε στην πάγια διαταγή περί του θεσμού «Ψυχοκοινωνικής Μέριμνας». Κάτι τέτοιο μπορεί να επιτευχθεί με την υλοποίηση σε μόνιμη βάση των μηνιαίων συσκέψεων των ομάδων με τους αρμόδιους ψυχιάτρους των ΓΣΝ, έτσι ώστε να υπάρξει ενημέρωση για την πορεία του ΑΧΙΦ και να δοθούν κατευθύνσεις και οδηγίες για το μελλοντικό χειρισμό τους.

Η παράταση και ο εμπλουτισμός της παρεχόμενης εκπαίδευσης στο 414 ΣΝΕΝ είναι απαραίτητη: τα μέλη των επιστημονικών ομάδων πρέπει να εξοικειώνονται με τις

¹⁸⁸ Πρακτικά από Γ΄ ημερίδα ψυχοκοινωνικής μέριμνας προσωπικού του στρατού ξηράς (1998). Εισήγηση : Παπαϊωάννου Κ.(κοινωνιολόγος -οπλίτης) με θέμα «Διαπιστώσεις στη λειτουργία του θεσμού ψυχοκοινωνικής μέριμνας»

¹⁸⁹ Πρακτικά από Γ΄ ημερίδα ψυχοκοινωνικής μέριμνας προσωπικού του στρατού ξηράς (1998). Εισήγηση : Παπαϊωάννου Κ.(κοινωνιολόγος -οπλίτης) με θέμα «Διαπιστώσεις στη λειτουργία του θεσμού ψυχοκοινωνικής μέριμνας»

ιδιαιτερότητες του στρατιωτικού περιβάλλοντος και τους τρόπους, με τους οποίους αυτό επιδρά στον ψυχισμό των οπλιτών και να γνωρίζουν, τόσο τις απαιτήσεις των οπλιτών από τους ίδιους όσο και τα περιθώρια δράσης τους.¹⁹⁰

Ο Παπασταθόπουλος,¹⁹¹ θέλοντας να συνοψίσει τα κυριότερα προβλήματα που παρουσιάζονται κατά την εκπλήρωση των λειτουργιών των Ομάδων Ψυχοκοινωνικής Μέριμνας στα Κέντρα Εκπαίδευσης Νεοσυλλέκτων, αναφέρει πέρα από τη στελέχωση των ομάδων θα πρέπει ο κάθε επιστήμονας να έχει σαφείς και διακριτές αρμοδιότητες. Τονίζει παράλληλα ότι στο Στρατό Ξηράς:

✓ Δεν υπάρχουν ακόμη Αξιωματικοί Ψυχολόγοι για να αναλάβουν τη διοίκηση των Ομάδων Ψυχοκοινωνικής Μέριμνας. Στα Κέντρα Εκπαίδευσης Νεοσυλλέκτων, επίσης, συχνά δεν υπάρχει Ψυχίατρος που θα εποπτεύει το έργο των ομάδων.

Προτάσεις: Προτείνεται η όσο το δυνατόν πιο πλήρης και κατά τρόπο ορθολογικό στελέχωση των Ομάδων Ψυχοκοινωνικής Μέριμνας και η απόσπαση κατά τις περιόδους κατάταξης, οπλιτών μελών Ομάδων Ψυχοκοινωνικής Μέριμνας από άλλες μονάδες ώστε να καλυφθούν οι ανάγκες.

Επίσης προτείνεται η στενότερη συνεργασία των Ομάδων Ψυχοκοινωνικής Μέριμνας με τους Αξιωματικούς Ψυχίατρος, για όσο διάστημα δεν υπάρχουν ακόμη διαθέσιμοι Αξιωματικοί Ψυχολόγοι για να αναλάβουν τη διοίκηση των ομάδων.

Ο εμπλουτισμός της εκπαίδευσης των μελών των Ομάδων Ψυχοκοινωνικής Μέριμνας,, πάνω σε θέματα ψυχολογίας των στελεχών είναι ένας ακόμα τρόπος αντιμετώπισης του παραπάνω προβλήματος.

✓ Παράλληλα, οι Ομάδων Ψυχοκοινωνικής Μέριμνας ανέλαβαν πλέον και την ψυχολογική υποστήριξη των στελεχών και των οικογενειών τους. Ωστόσο, όμως δεν πρόκειται απλώς για μια επέκταση του πεδίου δράσης των Ομάδων Ψυχοκοινωνικής Μέριμνας. Τα προβλήματα των στελεχών και των οικογενειών τους δεν ταυτίζονται με τα προβλήματα των στρατιωτών. Η δυναμική, επίσης, της σχέσης μεταξύ οπλίτη – οπλίτη και οπλίτη – στελέχους είναι σημαντικά διαφορετική.

Πρόταση: Μια λύση είναι η διενέργεια μελετών που θα αφορούν τη ψυχολογική συγκρότηση και λειτουργία των οπλιτών και των στελεχών. Σε αυτές θα μπορούσαν να συμμετάσχουν και τα μέλη των Ομάδων Ψυχοκοινωνικής Μέριμνας,, ενώ θα μπορούσε να ζητηθεί η αρωγή και συνεργασία με μέλη Πανεπιστημιακών Τμημάτων Ψυχολογίας, Κοινωνιολογίας και Κοινωνικής Ανθρωπολογίας.

¹⁹⁰Εισήγηση : Παναγιωτίδης Α.(ψυχολόγος-οπλίτης, με θέμα «Διαπιστώσεις –συμπεράσματα-προτάσεις των επιστημονικών ομάδων ψυχοκοινωνικής μέριμνας» (1999).

¹⁹¹ Εισήγηση : Παπασταθόπουλος Ε (οπλίτης-ψυχολόγος)και Αργυρόπουλος Α. (οπλίτης –ψυχολόγος) με θέμα «Ομάδες ψυχοκοινωνικής μέριμνας στα κέντρα εκπαίδευσης νεοσυλλέκτων» (2003).

Ο Φωτιάδης¹⁹² βάση των προαναφερθέντων προτείνει συνοπτικά για τη βελτίωση του θεσμού πέρα από την ενημέρωση, τη στελέχωση, τη διασύνδεση των φορέων κ.λ.π. τα οποία παρουσιάστηκαν και παραπάνω τη θεσμοθέτηση μιας σειράς διοικητικών – στρατολογικών μέτρων που να απευθύνεται στα πιο σημαντικά και συνήθη προβλήματα, με ταυτόχρονη διασφάλιση του τρόπου ή των μέσων. Θα έδινε μια εικόνα αποτελεσματικότητας που θα ικανοποιούσε όλους, αλλά το σημαντικότερο θα ενίσχυε το κύρος του θεσμού και θα επιβεβαίωνε στις συνειδήσεις όλων, στελεχών, στρατευσίμων, γονέων, το αληθινό ενδιαφέρον της πολιτείας.

Παράλληλα τονίζει πως η επανεξέταση του θέματος της «κοινωνικής αναβολής» ίσως θα ήταν δόκιμο να προσεγγισθεί εκ νέου με διακριτικότητα και αποφασιστικότητα, καθώς η «ιατρικοποίηση» των κοινωνικοοικονομικών και προσωπικών προβλημάτων δεν αποτελεί την ενδεδειγμένη λύση.

Μέσα από ένα πνεύμα κοινής συνείδησης και συνεργασίας όπου οι ρόλοι είναι διακριτοί και ο στόχος κοινός, γίνεται κατορθωτό να αμβλύνονται οι προσωπικές δυσκολίες, να διευθετούνται προσωπικά προβλήματα και να βελτιώνονται ουσιαστικά οι περιβαντολλογικοί εκείνοι παράγοντες που επιδρούν στον ψυχισμό του ατόμου. Ο σεβασμός, η αξιοπρέπεια, η δικαιοσύνη, το κλίμα αμοιβαιότητας, η εμπιστοσύνη, το γνήσιο ενδιαφέρον, οι ευνοϊκές συνθήκες διαβίωσης, η σωστή και αποτελεσματική εκπαίδευση που λαμβάνει υπ' όψιν τις ιδιαίτερες ικανότητες ή δυσκολίες του ατόμου, η ποιοτική ψυχαγωγία και τέλος η διαμόρφωση κλίματος ομάδας μέσα στην οποία ωριμάζει η προσωπικότητα και το άτομο προσαρμόζεται στις κοινωνικές νόρμες με τον ηγέτη, αρχηγό, διοικητή να εμπνέει δύναμη και εμπιστοσύνη, αποτελούν τόσο προληπτικά όσο και θεραπευτικά μέσα.

Η Γρηγοράκη¹⁹³ αναφερόμενη στις διαπιστώσεις και συμπεράσματα στη λειτουργία του θεσμού Ψυχοκοινωνικής Μέριμνας σημειώνει πως ο αριθμός των ειδικών επιστημόνων έχει αυξηθεί σημαντικά σε σχέση με τα προηγούμενα έτη αν ληφθεί υπόψη ότι το 2000 υπήρχαν 90, το 1999 85 ενώ το 1995, 73. Αν και παρουσιάζεται μία σημαντική αύξηση των ειδικών επιστημόνων τα τελευταία χρόνια, παρόλα αυτά ο αριθμός τους εξακολουθεί να μην καλύπτει πλήρως τις ανάγκες.

Στις προτάσεις της εκτός των όσων έχουν προαναφερθεί, θίγει το θέμα της αποτελεσματικότερης λειτουργίας των βιβλιοθηκών των Μονάδων καθώς και τη διοργάνωση ψυχαγωγικών δραστηριοτήτων και επισκέψεων σε χώρους αρχαιολογικού ενδιαφέροντος θεωρείται ότι θα βοηθήσει στην ευκολότερη προσαρμογή των οπλιτών.

---

¹⁹²Συνέδριο (2003) με θέμα «Εμπειρίες και παρατηρήσεις από την ψυχοκοινωνική μέριμνα στην XVI Μ/Κ ΜΡΧ ΠΖ». Φωτιάδης Π. (ψυχίατρος- διευθυντής Ψυχιατρικής Κλινικής 496 ΓΣΝ Διδυμοτείχου Αξιωματικός ΟΦΜ του 496 ΓΣΝ) με θέμα «Εμπειρίες και παρατηρήσεις από την ψυχοκοινωνική μέριμνα στην XVI Μ/Κ ΜΡΧ ΠΖ»

¹⁹³ΣΤ' ημερίδα ψυχοκοινωνικής μέριμνας προσωπικού του στρατού ξηράς (2001). Εισήγηση : Γρηγοράκη Α (ψυχολόγος) με θέμα «Διαπιστώσεις και συμπεράσματα στη λειτουργία του θεσμού ψυχοκοινωνικής μέριμνας»

Ο Μοσχονάς¹⁹⁴ στην ομιλία του χαρακτηριστικά τόνισε πως η σταθερότητα, η ευθύτητα, ή δικαιοσύνη και η μέριμνα για το προσωπικό είναι προϋποθέσεις για την απόλεια και τον περιορισμό των διαταραχών προσαρμογής των στρατευμένων και τον περιορισμό των κοινωνικών προβλημάτων που αντιμετωπίζουν.

Συνοψίζοντας τα παραπάνω, οι ομάδες ψυχοκοινωνικής μέριμνας στο στρατό βοηθούν στην εύρυθμη προσαρμογή των οπλιτών, συντελούν στην αναβάθμιση της ποιότητας ζωής των στρατευμένων και του μόνιμου προσωπικού, καλλιεργούν πνεύμα κοινής συνείδησης, δράσης και συνεργασίας, προσφέρουν λύσεις και γνώσεις για τον εντοπισμό και την αντιμετώπιση των ποικίλων ψυχολογικών και κοινωνικοοικονομικών προβλημάτων.

Ωστόσο, υπάρχουν δυσκολίες που δρουν ανασταλτικά στο έργο των ομάδων αυτών, όπως οι έντονες διακυμάνσεις στην στελέχωση τους, η έλλειψη κλινικής εμπειρίας από σημαντικό αριθμό ειδικών επιστημόνων, η ανεπαρκής επιστημονική υποστήριξη όταν ο στρατιωτικός ψυχίατρος δεν υπηρετεί μόνιμα στον σχηματισμό, η ανεπαρκής κάλυψη των στελεχών και των οικογενειών τους αλλά και η έλλειψη ενός συστήματος πληροφόρησης και ενημέρωσης των οπλιτών, που αντιμετωπίζουν το όποιο πρόβλημα, από τα κέντρα κατάταξης, στις μονάδες παραμεθορίου και στις μονάδες δεύτερης τοποθέτησης. Η έλλειψη μελετών ειδικά προσανατολισμένων στο δυναμικό του στρατού ξηράς καθώς και η έλλειψη συχνής και ουσιαστικής επαφής μεταξύ των μελών των κατά τόπους ΟΨΜ, για την ανταλλαγή εμπειριών συγκαταλέγονται επίσης στα βασικά προβλήματα με τα οποία έρχεται αντιμέτωπο το έργο της ψυχοκοινωνικής μέριμνας.

Οι λύσεις που προτείνονται αφορούν κυρίως πληρέστερη και ορθολογικότερη στελέχωση των ΟΨΜ, την επέκταση του πεδίου δράσης των ΟΨΜ, έτσι ώστε εκτός από τους οπλίτες να περιλαμβάνει και τα στελέχη και τα μέλη των οικογενειών τους, η εναρμόνιση των στόχων, των λειτουργιών και των μεθόδων δράσης των ΟΨΜ με την εθνική πολιτική σε θέματα Ψυχικής Υγείας, σε ότι αφορά την πρόληψη, την αντιμετώπιση και την αποκατάσταση, η ανάπτυξη μιας ενεργής και διαρκούς εκπαίδευσης των στελεχών και των στρατευσίμων σε θέματα αντιμετώπισης ψυχοπιεστικών καταστάσεων. Παράλληλα, προτείνεται στενότερη συνεργασία των ΟΨΜ με τους Αξιωματικούς Ψυχίατρος, για όσο διάστημα δεν υπάρχουν ακόμη διαθέσιμοι Αξιωματικοί Ψυχολόγοι για να αναλάβουν τη διοίκηση των ομάδων, εμπλουτισμός της εκπαίδευσης των μελών των ΟΨΜ, πάνω σε θέματα ψυχολογίας των στελεχών των οικογενειών τους, διενέργεια μελετών σχετικά με την ψυχολογική συγκρότηση και λειτουργία των οπλιτών και των στελεχών οργάνωση ενός συστήματος ανταλλαγής πληροφοριών μέσω μιας κοινής, προσβάσιμης απ' όλες τις ΟΨΜ του Στρατού Ξηράς, ηλεκτρονικής βάσης δεδομένων, κάλυψη αποστολών Εξωτερικού, επέκταση και εδραίωση της συνεργασίας με τα Κέντρα Πρόληψης του ΟΚΑΝΑ κ.α.

---

¹⁹⁴ Γ' ημερίδα ψυχοκοινωνικής μέριμνας προσωπικού του στρατού ξηράς (1998). Εισήγηση : Μοσχονάς Δ. (επίτροπος-ψυχίατρος) με θέμα «Δυσπροσαρμοστικού τύπου εκδηλώσεις και κοινωνικά προβλήματα»

Αυτό που εμείς διαπιστώσαμε μετά το πέρας της μελέτης αυτής για τη ψυχοκοινωνική μέριμνα στο στρατό, είναι ότι πρόκειται για μία αξιόλογη δράση, όπως φαίνεται και από τα ερευνητικά στοιχεία που παρουσιάστηκαν, η οποία όμως δυστυχώς δεν λειτουργεί σε όλες τις στρατιωτικές μονάδες με αποτέλεσμα αφενός να μην είναι ιδιαίτερα γνωστή η δράση των ομάδων αυτών, αφετέρου να μην μπορεί να επεκτείνει τη δράση της περαιτέρω.

Η χρησιμότητα της έρευνας για τους κοινωνικούς λειτουργούς.

Κατά τη διάρκεια αυτής της έρευνας, διαπιστώσαμε πως ο στρατός είναι ένα σημαντικός τομέας δράσης για τους κοινωνικούς λειτουργούς που όμως προς το παρόν δεν έχει προσεγγίσει η επιστήμη της Κοινωνικής Εργασίας, αν και παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον και μπορεί να δώσει όπως φαίνεται ποικίλες εμπειρίες και γνώσεις.

Μέσα από την έρευνα που έγινε, διαπιστώσαμε τη χρησιμότητα των κοινωνικών λειτουργών στην κοινότητα του στρατοπέδου. Συγκεκριμένα, ένας κοινωνικός λειτουργός, μέσα από την συνεργασία του με τις άλλες ειδικότητες που υπάρχουν στην Ομάδα Ψυχοκοινωνικής Μέριμνας, όπως κοινωνιολόγου, ψυχολόγου κ.λ.π., παρέχει μια συνεχή ψυχολογική υποστήριξη τόσο στους νεοσύλλεκτους όσο και στις οικογένειές τους, διαμορφώνει το είδος της βοήθειας και τις πηγές που χρειάζονται για την επίλυση των προβλημάτων και παρέχει κοινωνικές υπηρεσίες ενημερωτικού, συμβουλευτικού και επιβοηθητικού χαρακτήρα, με σκοπό την ανάπτυξη επικοδομητικών σχέσεων του στρατιώτη με το περιβάλλον του και την αποκατάσταση τυχόν διαταραγμένων ισορροπιών.

Επίσης, προσπαθεί να βοηθήσει την αποκατάσταση των στρατευσίμων στα πλαίσια της στρατιωτικής κοινότητας, καταγράφει τις συναισθηματικές αντιδράσεις του προσωπικού και τις διευθετεί σύμφωνα με τα επιστημονικά δεδομένα ώστε να μην εμφανιστεί πρόβλημα ψυχικής υγείας στο μέλλον και τέλος, εισηγείται ιεραρχικά για την αποκτηθείσα εμπειρία του και για τις γνώσεις που έλαβε, ώστε να βοηθήσει μελλοντικά, στην βελτίωση του θεσμού της Ψυχοκοινωνικής Μέριμνας.

6.2 ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΚΑΙ ΔΥΣΚΟΛΙΕΣ ΠΟΥ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΤΗΚΑΝ

Με τη σύλληψη της ιδέας του να συντάξουμε και να επιμεληθούμε ένα τέτοιο θέμα για πτυχιακή εργασία, αντιληφθήκαμε και αναμέναμε να αντιμετωπίσουμε κάποιες δυσκολίες καθώς επρόκειτο για μία μελέτη η οποία δεν είχε πραγματοποιηθεί ούτε παρεμφερώς στο τμήμα της Κοινωνικής Εργασίας, τουλάχιστον τα τελευταία δέκα χρόνια.

Επιμείναμε στη συγκεκριμένη μελέτη παρότι είχαμε και ως εναλλακτικές λύσεις τη σύνταξη και παρουσίαση άλλων εργασιών με θέματα που όμως είχαν προσεγγισθεί πολλές φορές από το τμήμα της Κοινωνικής Εργασίας. Στόχος μας, μέσα από τη μελέτη αυτή ήταν πρώτα από όλα, εμείς οι ίδιες να συλλέξουμε στοιχεία για να εμπλουτίσουμε τις γνώσεις μας

και να μάθουμε όσα περισσότερα μπορούμε, ξεκινώντας αρχικά από το πως ένας Κοινωνικός Λειτουργός μπορεί να εργαστεί με τη λειτουργική κοινότητα του στρατού. Ποια οφέλη θα μπορούσε να αποκομίσει και να αξιοποιήσει ο επαγγελματίας από τη δράση του στο χώρο αυτό και ποιες μεθόδους κοινωνικής εργασίας θα ήταν κατάλληλες. Ακόμα, ποιες οι επιπτώσεις της δράσης του κοινωνικού λειτουργού στη ζωή του στρατευμένου κατά την περίοδο της θητείας του. Και τελικά, τη γενικότερη αποτελεσματικότητα του θεσμού της ψυχοκοινωνικής μέριμνας στο στρατό.

Ένας δεύτερος στόχος μας, ήταν να γίνει η παρουσίαση ενός θέματος πρωτότυπου για τα δεδομένα του τμήματος μας, ένα θέμα το οποίο δεν έχει προσεγγισθεί, το οποίο όμως θα παρουσίαζε ενδιαφέρον και που κατά τη γνώμη μας, θα είχε τη δυνατότητα να τραβήξει τη προσοχή των σπουδαστών αλλά και των καθηγητών, αφήνοντας μία πτυχιακή εργασία στο Ανώτατο Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα του Ηρακλείου με ένα θέμα, παρόμοιο του οποίου δεν υπήρχε.

Προβληματιστήκαμε αρκετά, ψάξαμε για πολύ καιρό και προς πολλές κατευθύνσεις, απευθυνθήκαμε σε πολλά άτομα με αποτέλεσμα και μόνο η δημιουργία της φόρμας της πτυχιακής μας, να διαρκέσει πάνω από ένα εξάμηνο ώστε να καταλήξουμε σε κάτι για το οποίο θα ήμασταν σίγουρες αλλά και κάτι για το οποίο θα είχαμε πολλά να πούμε..

Κατά τη βιβλιογραφική και ηλεκτρονική αναζήτηση των απαραίτητων, για τη παρούσα πτυχιακή, στοιχείων ήρθαμε αντιμέτωπες με μεγάλες δυσκολίες. Συγκεκριμένα η έλλειψη σύγχρονης ελληνικής βιβλιογραφίας πάνω στο θέμα, μας απογοήτευσε και συχνά μας κούρασε αφού πέρα από τη βιβλιοθήκη του ΑΤΕΙ Ηρακλείου, καταφύγαμε στις βιβλιοθήκες του Πανεπιστημίου Ρεθύμνου και των δύο Πανεπιστημίων Ηρακλείου καθώς και του Πάντειου Πανεπιστημίου Αθηνών.

Δυστυχώς, διαπιστώσαμε ότι στην Ελλάδα είναι σχεδόν ακατόρθωτο, ακόμα και για εκπαιδευτικούς λόγους, να διατεθούν ερευνητικά στοιχεία, αφού κάποιιοι Έλληνες ερευνητές που είχαν κάνει διάφορες έρευνες στο στρατό, αρνήθηκαν τη βοήθεια που τους ζητήσαμε επικαλούμενοι το απόρρητο των ευρημάτων τους. Αντιθέτως, απευθυνόμενες σε ερευνητές του εξωτερικού, μας απάντησαν θετικά και μας απέστειλαν μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, άμεσα πολλά στοιχεία, τα οποία όμως δεν αποτέλεσαν για εμάς τη βασική πηγή άντλησης πληροφοριών αφού δεν αφορούσαν καθαρά την ψυχοκοινωνική μέριμνα στο στρατό αλλά κυρίως την εξάρτηση από τοξικές ουσίες και συνοσηρότητα αυτών με αυτοκτονικές τάσεις στο στρατό, τα ψυχοσωματικά συμπτώματα και τις διαταραχές των νεοσύλλεκτων κατά τη διάρκεια της θητείας τους. Αυτό είχε σαν αποτέλεσμα να μην χρησιμοποιηθούν πολλά από αυτά τα άρθρα.

Η ηλεκτρονική αναζήτηση μας δημιούργησε δυσκολία επίσης, στο γεγονός ότι μέσω του Α.Τ.Ε.Ι. δεν είχαμε πρόσβαση σε πολλά από τα άρθρα, τα οποία μας ήταν χρήσιμα και τα οποία έπρεπε να παραγγείλουμε χωρίς να είμαστε απολύτως βέβαιες για το περιεχόμενό τους, απλά στηριζόμενες σε τίτλους. Παρόλα αυτά, καταφέραμε να συγκεντρώσουμε πολύ υλικό

για τη μελέτη μας, κυρίως με επικοινωνία που είχαμε μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου με φορείς και άτομα τα οποία σχετίζονταν με το θέμα και οι οποίοι, καθένας χωριστά μας κατεύθυναν σε διάφορες πηγές αναζήτησης. Βασικό άξονα της εργασίας αυτής, αποτέλεσε το υλικό που συλλέξαμε από την επιστημονική ομάδα ψυχοκοινωνικής μέριμνας της Αττικής.

Κατά την διάρκεια εκπόνησης της πτυχιακής αυτής εργασίας και λόγω του ότι με την έναρξη της συγγραφής της πτυχιακής δεν σταματήσαμε την αναζήτηση, υπήρξε καθυστέρηση και αρκετές αλλαγές καθώς συνεχώς είχαμε στη διάθεσή μας καινούργια στοιχεία και θεωρήσαμε πολύ σημαντικό να τα συμπεριλάβουμε.

Σε γενικές γραμμές, μετά το πέρας της μελέτης μας, είμαστε απόλυτα ευχαριστημένες με τη δουλειά μας, λαμβάνοντας υπόψη τις παραπάνω δυσκολίες και θεωρώντας ότι επιτύχαμε τους στόχους τους οποίους είχαμε θέσει, προσωπικούς και εκπαιδευτικούς.

Με την εκπόνηση της πτυχιακής εργασίας αυτής αποκομίσαμε πολλά. Το πιο σημαντικό είναι ότι μας δόθηκε η ευκαιρία να κατανοήσουμε σε βάθος την αναγκαιότητα της ένταξης των ανθρωπιστικών επιστημών σε έναν δυσπροσαρμοστικό χώρο όπως αυτό της στρατιωτικής κοινότητας.

Όπως διαπιστώσαμε, ο θεσμός της ψυχοκοινωνικής μέριμνας δεν είναι ευρέως διαδεδομένος, παρά το σημαντικό έργο που μπορεί να προσφέρει, τόσο στους στρατευμένους και στις οικογένειές τους, όσο και στο διοικητικό προσωπικό. Η έλλειψη προσωπικού και απαραίτητων δομών καθιστά ακόμα πιο δύσκολο το έργο των επιστημόνων της ψυχοκοινωνικής ομάδας, οι οποίοι αναπτύσσουν μια αξιόλογη δράση στα στρατόπεδα με ορατά αποτελέσματα στους στρατευμένους που έχουν να κάνουν κυρίως με την προσαρμογή, τις συναισθηματικές αντιδράσεις, την ψυχική υγεία κ.α.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΒΑΣΙΚΗ ΣΤΡΑΤΟΛΟΓΙΚΗ ΟΡΟΛΟΓΙΑ

Στρατεύσιμος: Ο υπόχρεος σε στράτευση, εφόσον βρίσκεται νόμιμα εκτός Ενόπλων Δυνάμεων, χωρίς να έχει εκπληρώσει τις στρατιωτικές του υποχρεώσεις.

Οπλίτης/ στρατευμένος: Ο κατατασόμενος ή επανακατατασόμενος στις Ε.Δ.

Πρότακτος Οπλίτης: Ο στρατεύσιμος που ζητά και κατατάσσεται στις Ε.Δ.. πριν από την πρόσκληση της κλάσεώς του για την εκπλήρωση των στρατιωτικών του υποχρεώσεων.

Έφεδρος: Αυτός που έχει εγγραφεί στην Εφεδρεία των Ε.Δ., αφού εκπλήρωσε την οφειλόμενη στρατιωτική υποχρέωσή του ή τακτοποιήθηκε με άλλη προβλεπόμενη διαδικασία.

Οπλίτης από την Εφεδρεία: Ο κατατασόμενος στις Ε.Δ. για εκπλήρωση εφεδρικής στρατιωτικής υπηρεσίας (για μετεκπαίδευση, άσκηση κ.τ.λ).

Στρατολογική Κλάση: Ο αριθμός που προκύπτει αν προστεθεί ο αριθμός 21 στο έτος γέννησης, με το οποίο είναι γραμμένος καθέννας στα μητρώα αρρένων.

Ανυπότακτος: Ο καλούμενος για κατάταξη στις Ε.Δ.. εφόσον δεν καταταγεί στις τιθέμενες προθεσμίες.

Λιποτάκτης: Αυτός που, ενώ υπηρετεί στις Ε.Δ. απουσιάζει αυθαίρετα από τη μονάδα του για συνεχόμενο χρονικό διάστημα, που καθορίζεται κατά περίπτωση από την κείμενη νομοθεσία

Αναβολή Κατάταξης: Η μετατόπιση για νόμιμο λόγο της υποχρέωσης κατάταξης καθενός στις Ε.Δ. σε μεταγενέστερο χρόνο, εκ των προτέρων προσδιορισμένο ή και αόριστο.

Απαλλαγή από τη στράτευση: Η για νόμιμο λόγο απόσβεση της υποχρέωσης στράτευσης, η οποία σε ορισμένες περιπτώσεις είναι δυνατό να αναβιώσει στο μέλλον. Οι περιπτώσεις απαλλαγής είναι ρητά καθορισμένες στη στρατολογική νομοθεσία

29: ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΣΤΡΑΤΟΛΟΓΗΣΗΣ

Με βάση τους στρατολογικούς πίνακες, τα ΣΓ καταρτίζουν, ενόψει της απογραφής (αναφέρεται στην αμέσως επόμενη παράγραφο), τα στρατολογικά μητρώα της κλάσης, τα οποία αποτελούν το βασικότερο βιβλίο, όπου καταχωρείται οτιδήποτε αφορά στη στρατολογική κατάσταση και την εκπλήρωση των στρατιωτικών υποχρεώσεων κάθε Έλληνα πολίτη. Τα στρατολογικά μητρώα τηρούνται επί 120 έτη και στη συνέχεια αποστέλλονται στην Υπηρεσία Στρατιωτικών Αρχείων (Υ.Σ.Α.).

Τους μήνες Ιανουάριο και Φεβρουάριο κάθε έτους πραγματοποιείται η απογραφή των στρατεύσιμων, που διανύουν το 19ο έτος της ηλικίας τους, στα στρατολογικά γραφεία (ΣΓ) του τόπου μόνιμης διαμονής τους. Για την κλάση αυτή (όλους δηλαδή τους γεννημένους το ίδιο έτος) έχουν ήδη συνταχθεί στρατολογικά μητρώα από το προηγούμενο έτος. Κατά τη διαδικασία αυτή, οι στρατεύσιμοι συμπληρώνουν και καταθέτουν ένα μηχανογραφικό έντυπο, το Δελτίο απογραφής(ΔΑ), με πληροφορίες για τον τόπο κατοικίας, τις σπουδές, το επάγγελμα, τις ιδιαίτερες εμπειρίες τους κ.ά. και επισυνάπτουν δικαιολογητικά για τυχόν σοβαρές παθήσεις τους. Τα ΔΑ

υποβάλλονται στη συνέχεια ελεγμένα από τα ΣΓ στη Διεύθυνση Στρατολογικού του Γενικού Επιτελείου Εθνικής Αμύνης (ΔΣΛ/ΓΕΕΘΑ). Η κατάθεση του δελτίου απογραφής, είναι υποχρεωτική καθώς αν παραλείψει κάποιος να το κάνει, θα του επιβληθεί πρόσθετη στρατιωτική θητεία. Ο στρατεύσιμος θα πρέπει να λαμβάνει υπόψη του ότι είναι υποχρεωμένος να τηρεί με επιμέλεια το αποδεικτικό κατάθεσης ΔΑ που του έχει χορηγηθεί και να ενημερώνει αμέσως το ΣΓ στο οποίο ανήκει για κάθε αλλαγή της διεύθυνσης διαμονής ή του αριθμού τηλεφώνου του. Η ενημέρωση πρέπει να γίνεται εγγράφως, δηλαδή με αίτηση ή με υπεύθυνη δήλωση ή με επιστολή του στρατεύσιμου.

Αφού γίνει στη συνέχεια επεξεργασία των ΔΑ και παραπεμφθούν στις υγειονομικές επιτροπές, η ΔΣΛ/ΓΕΕΘΑ δρομολογεί τη διαδικασία αριθμητικής κατανομής της απογραφείσας κλάσης στους Κλάδους των Ενόπλων Δυνάμεων, σύμφωνα με συγκεκριμένη διαδικασία, που προβλέπει ειδικό θεσμικό κείμενο. Η ονομαστική κατανομή στους Κλάδους πραγματοποιείται τον Αύγουστο (συνήθως) του ίδιου έτους, με μηχανογραφικές μεθόδους από τη ΔΣΛ/ΓΕΕΘΑ. Ενδεικτικά, λαμβάνεται υπόψη η εντοπιότητα (π.χ. οι κάτοικοι νησιών συνήθως επιλέγονται στο Πολεμικό Ναυτικό κ.τ.λ.), οι ειδικές γνώσεις και εμπειρίες.

Επίσης, «Με απόφαση του Υπουργού Εθνικής Αμύνης που δεν δημοσιεύεται στην εφημερίδα της Κυβερνήσεως, μπορεί, για την κάλυψη αυξημένων επιστρατευτικών αναγκών, να καλούνται οι Έλληνες για κατάταξη στις Ε.Δ. από την 1^η Ιανουαρίου του έτους κατά το οποίο διανύουν το δέκατο όγδοο έτος της ηλικίας τους»

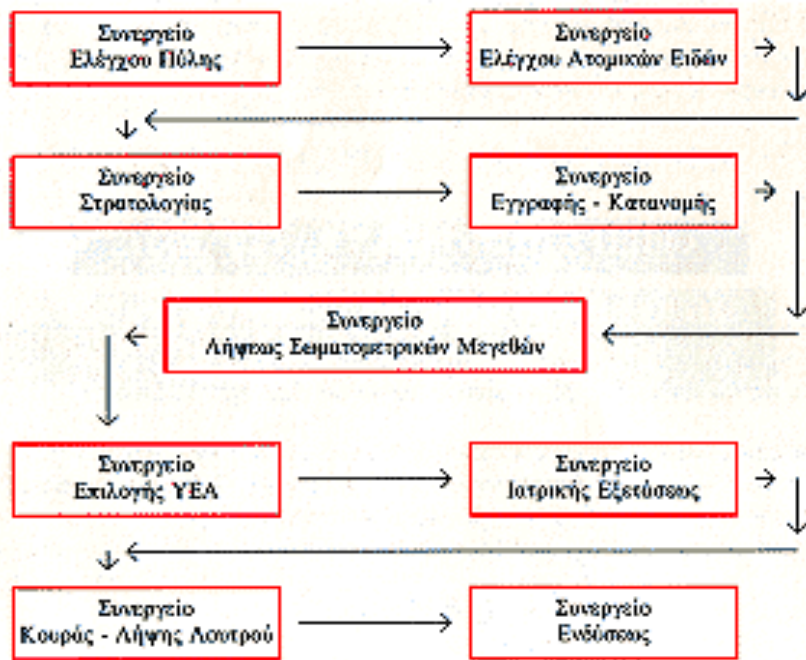
Εκτός των ανδρών, από τα στρατολογικά γραφεία παρακολουθούνται και οι γυναίκες, που κατατάσσονται στις Ε.Δ., για σταδιοδρομία ή έχουν αποκτήσει στο παρελθόν, με οποιοδήποτε τρόπο, στρατιωτική υπηρεσία και, συγκεκριμένα, οι μόνιμοι Αξιωματικοί, και εθελοντές Υπαξιωματικοί, καθώς και οι αγωνίστριες της Εθνικής Αντίστασης. Οι γυναίκες των παραπάνω κατηγοριών εγγράφονται σε ειδικά μητρώα, στα οποία καταχωρούνται όλες εκείνες οι μεταβολές, που επηρεάζουν τη στρατολογική και υπηρεσιακή τους κατάσταση.

(Πηγή: http://www.stratologia.gr/Enhmerwtika/Stratologia_swma/Chapter3.htm)

44: ΣΧΕΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΣΥΝΕΡΓΕΙΩΝ ΣΤΡΑΤΟΥ

(Πηγή: www.thiteia.gr)

52: ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΩΡΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΑΣ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΩΣ ΑΠΟ ΔΕΥΤΕΡΑ**ΕΩΣ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ ΓΙΑ ΟΛΟΥΣ ΤΟΥΣ ΟΠΛΙΤΕΣ**

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	ΩΡΕΣ
Εγερτήριο	6:15
Ατομική Καθαριότητα	6:15 – 6:30
Διευθέτηση Δημοσίων Ειδών	6:30 – 6:55
Πρωινό συσσίτιο	7:00 – 7:20
Επιθεώρηση – Επίσκεψη Ιατρού	7:25 – 7:45
Αναφορά Υποομάδας – Μονάδας	7:45 – 8:20
Εκπαίδευση	8:35 – 13:25
Μεσημεριανό γεύμα	13:20 – 14:30
Ελεύθερος χρόνος	14:30 – 15:35
Απογευματινή Εκπαίδευση	15:40 – 17:10
Έξοδος ή ελεύθερος Χρόνος	18:00 – 22:00
Δείπνο	20:00
Βραδινό Προσκλητήριο	22:00
Σιωπητήριο	22:30

52: ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΩΡΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΑΣ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΩΣ**ΣΑΒΒΑΤΟΚΥΡΙΑΚΟΥ ΓΙΑ ΟΛΟΥΣ ΤΟΥΣ ΟΠΛΙΤΕΣ**

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	ΩΡΕΣ
Εγερτήριο	7:30
Πρωινό συσσίτιο	8:00 – 8:30
Σωματική Αγωγή – Αθλοπαιδιές	9:00 – 11:35
Γεύμα	12:00 – 12: 45
Έξοδος ή Ελεύθερος χρόνος	12:00 – 23:00
Δείπνο	20:00- 20:30
Βραδινό Προσκλητήριο	23:00
Σιωπητήριο	23:30

(Πηγή: Ενημερωτικό φυλλάδιο στρατεύσιμου ΔΣΛ /ΓΕΣ)

53:Ο ΟΡΚΟΣ ΤΩΝ ΝΕΟΣΥΛΛΕΚΤΩΝ

«Ορκίζομαι να φυλάττω πίστιν εις την Πατρίδα. Υπακοήν εις το Σύνταγμα, τους Νόμους και τα ψηφίσματα του Κράτους. Υποταγήν εις τους ανωτέρους μου. Να εκτελώ προθύμως και άνευ αντιλογίας τας διαταγάς των. Να υπερασπίζω με πίστιν και αφοσίωσιν, μέχρι της τελευταίας ρανίδος του αίματος μου, τας Σημαίας. Να μη τας εγκαταλείπω, μηδέ ν' αποχωρίζομαι ποτέ απ' αυτών. Να φυλάττω δε ακριβώς τους στρατιωτικούς νόμους. Και να διάγω εν γένει ως πιστός και φιλότιμος στρατιώτης»

(Πηγή: <http://www.amfitheatro.gr/stratologia/plirofories.php>)

59: ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΑΔΕΙΩΝ

- Μικρότερες του 24ωρου

Είναι οι λεγόμενες «έξοδοι». Κάθε στρατιώτης ο οποίος δεν έχει υπηρεσία εντός του στρατοπέδου και δεν είναι τιμωρημένος ή Ελεύθερος Υπηρεσίας δικαιούται να πάρει έξοδο. Όσοι μένουν μόνιμα στην περιοχή που βρίσκεται το στρατόπεδο δικαιούνται να πάρουν διανυκτέρευση, δηλαδή μπορούν να διανυκτερεύσουν στο σπίτι τους, οι υπόλοιποι οφείλουν να βρίσκονται πίσω στη μονάδα δύο ώρες μετά το βραδινό προσκλητήριο, δηλαδή συνήθως στις 23.45. Αυτού του είδους οι άδειες δεν γράφονται.

- Κανονικές άδειες

Αυτές είναι οι άδειες απουσίας που παίρνει κάποιος οπλίτης σίγουρα κατά τη διάρκεια της θητείας του. Κάθε στρατιώτης και δόκιμος αξιωματικός δικαιούται συνολικά πέντε ημέρες άδειας για κάθε δίμηνο που υπηρετεί στον στρατό. Σύμφωνα με τις νέες ρυθμίσεις για τη θητεία, όλοι οι οπλίτες δικαιούνται κανονική άδεια ίση με τον αριθμό των διμήνων που υπηρετούν επί τρία..

- Ειδικές άδειες

Αυτές είναι άδειες που τις λαμβάνει κάποιος οπλίτης για ειδικούς λόγους. Δεν σημαίνει ότι πρέπει να τις λάβει υποχρεωτικά και για τη χορήγηση τους πρέπει να συντρέχουν συγκεκριμένοι λόγοι. Μερικές από τις ειδικές άδειες που μπορεί κάποιος να λάβει είναι:

1. Φοιτητικές Άδειες : Όσοι είναι φοιτητές ή σπουδαστές μπορούν να λάβουν φοιτητική άδεια για να συμμετέχουν στις εξετάσεις του τμήματος τους. Θα πρέπει ωστόσο μετά τη συμμετοχή τους στις εξετάσεις να φέρουν βεβαιώσεις συμμετοχής σε καθένα από τα μαθήματα που έλαβαν μέρος. Για κάθε μάθημα δίνονται περίπου τρεις μέρες άδεια, χωρίς αυτό να σημαίνει ότι μπορεί να λάβει κάποιος 18 ημέρες άδεια αν δίνει έξι μαθήματα σε μια εβδομάδα.
2. Αγροτικές Άδειες : Για να πάρει κάποιος αγροτική άδεια θα πρέπει να είναι κατ' επάγγελμα αγρότης και να το έχει δηλώσει εξ αρχής με την κατάταξη. Επιπλέον πρέπει να φέρει βεβαίωση από τον δήμο ή την κοινότητα ότι είναι κατ' επάγγελμα αγρότης και ότι κατά τη διάρκεια της άδειάς του ασχολήθηκε με συγκεκριμένες αγροτικές εργασίες οι οποίες και πρέπει να αναφέρονται ονομαστικά.
3. Προσωπικές Άδειες : Αν συντρέχει σοβαρός οικογενειακός λόγος μπορεί να ζητήσει ο στρατιώτης, από τον διοικητή του άδεια απουσίας. Ανάλογα με τις περιστάσεις ο διοικητής μπορεί να του ζητήσει να φέρει μαζί του και κάποιο είδους δικαιολογητικό που θα αποδεικνύει ότι όντως υπάρχει τέτοιος λόγος.

Εκτός από τις παραπάνω υπάρχουν και άλλου είδους ειδικές άδειες που μπορεί να πάρει ένας στρατιώτης:

- Αναρρωτικές άδειες

Αναρρωτικές άδειες χορηγούνται μόνο από στρατιωτικά νοσοκομεία και ύστερα από γνωμάτευση της Επιτροπής Αναρρωτικών Αδειών. Θα πρέπει επίσης ο στρατιώτης να έχει νοσηλευτεί σε στρατιωτικό νοσοκομείο για να λάβει αυτού του είδους τις άδειες.

- Τιμητικές άδειες

Αυτές οι άδειες είναι οι καλύτερες γιατί είναι άγραφες. Ο διοικητής της μονάδας μπορεί να δώσει τιμητικές άδειες σε κάποιον, είτε επειδή διακρίθηκε σε κάποια πράξη, στην εκπαίδευση, είτε επειδή συνεισέφερε με την εργασία του στη μονάδα ή απλώς επειδή τιμεί την μέχρι σήμερα παρουσία του σε αυτή.

- Τιμητικές λόγω παραμεθόριου

Αυτό είναι ένα νέο είδος αδειών που καθιερώθηκε πρόσφατα για όσους υπηρετούν τη θητεία τους στις παραμεθόριες περιοχές (π.χ στον Έβρο). Κάθε στρατιώτης δικαιούται τέσσερις μέρες τιμητικής αδείας για κάθε δίμηνο που βρίσκεται στην παραμεθόριο, δηλαδή για τους εννέα μήνες υποχρεωτικής παραμονής στην παραμεθόριο δικαιούνται συνολικά 18 ημέρες αδείας. Η χορήγηση αυτής της αδείας είναι υποχρεωτική από τους διοικητές των μονάδων, γράφονται κανονικά και χορηγούνται επιπλέον των κανονικών ημερών αδείας που δικαιούται κάποιος.

- Τιμητικές άδειες λόγω ολυμπιακών αγώνων

Σε όσους έχουν δηλώσει εθελοντές και επιλεγούν για αυτό τον σκοπό προβλέπεται ειδική τιμητική άδεια έως 20 ημέρες, επιπλέον των κανονικών αδειών. Αυτό ισχύει και για όσους υπηρετήσουν στις ένοπλες δυνάμεις μέχρι το τέλος του 2007.

Η πρώτη 48ώρη άδεια απουσίας που θα πάρει κάποιος από το στρατόπεδο είναι αυτή της ορκωμοσίας. Πριν την ορκωμοσία δεν δίνονται έξοδοι ή άδειες απουσίας παρά μόνο σε εξαιρετικές περιπτώσεις. Οι 24ωρες άδειες απουσίας δεν γράφονται και δεν λογίζονται ως κανονικές άδειες απουσίας

Σε περίπτωση που το σύνολο των ειδικών ή/ και αναρρωτικών αδειών είναι περισσότερο από το ανώτατο όριο μπορεί να συμψηφιστεί με τις κανονικές άδειες. Δηλαδή ένας στρατιώτης που έλαβε 30 ημέρες αναρρωτική άδεια, ενώ δικαιούνταν 21, μπορεί να λάβει 12 ημέρες κανονική άδεια. Το αντίθετο όμως δεν ισχύει, δηλαδή δεν μπορεί κάποιος να λάβει περισσότερες ημέρες κανονικής αδείας επειδή δεν έλαβε ειδικές άδειες.

Σε περίπτωση που το σύνολο των ειδικών ή αναρρωτικών αδειών ξεπερνάει τις συνολικά δικαιούμενες ημέρες και δεν υπάρχει η δυνατότητα να συμψηφιστεί με τις κανονικές άδειες, τότε οι επιπλέον ημέρες αδείας υπηρετούνται. Ειδικά για τις αναρρωτικές άδειες οι ημέρες αυτές δεν υπηρετούνται αν αποδειχθεί ότι κάποιος νοσηλεύεται στο νοσοκομείο επειδή τραυματίστηκε με ευθύνη της υπηρεσίας. Τις τιμητικές άδειες λόγω παραμεθορίου δεν τις δικαιούνται οι Δόκιμοι Έφεδροι Αξιωματικοί.

Στις κανονικές άδειες δικαιούται ο στρατιώτης και καταστάσεις επιβίβασης. Το σύνολο των καταστάσεων επιβίβασης που δικαιούται ισούται με το ήμισυ της θητείας που

υπηρετεί, δηλαδή για 12μηνη θητεία δικαιούται έξι καταστάσεις επιβίβασης. Από αυτές οι μισές (δηλαδή τρεις για 12μηνη θητεία) μπορεί να είναι αεροπορικές ή με Intercity εφόσον δεν εξυπηρετείται με αεροπορική συγκοινωνία η περιοχή που υπηρετεί κι εφόσον υπηρετεί σε μονάδες των νομών Έβρου, Ροδόπης, νήσων Ανατολικού Αιγαίου, Λήμνου, Δωδεκανήσου, Κρήτης και Κύπρου ή διαμένει στις περιοχές αυτές μόνιμα και ο τόπος μόνιμης κατοικίας του ή οι μονάδες που υπηρετεί αντίστοιχα απέχει άνω των 500 χιλιομέτρων.

(Πηγή: www.thiteia.org/adeies.htm)

62: ΒΑΘΜΟΙ ΚΑΙ ΔΙΑΚΡΙΤΙΚΑ

(Πηγή: www.thiteia.gr)

66: ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΑΝΑΒΟΛΩΝ

Αναβολή λόγω σπουδών

Ο κυριότερος λόγος είναι οι σπουδές. Για τον λόγο αυτό έχουν τεθεί όρια ηλικίας πέραν τα οποία θα πρέπει να καταταγούν στο στρατό. Τα όρια ηλικίας κυμαίνονται από τα 21 για τους αποφοίτους δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης έως τα 33 για τους διαπρέποντες στο εξωτερικό επιστήμονες, κάτοχοι διδακτορικού.

Ακόμα επιτρέπεται σε αποφοίτους μιας εκπαιδευτικής βαθμίδας να εγγραφούν σε άλλη σχολή, της ίδιας όμως εκπαιδευτικής βαθμίδας, εφόσον όμως η διάρκεια των σπουδών τους δεν υπερβαίνει τα καθοριζόμενα όρια ηλικίας. Πρακτικά δηλαδή, οι απόφοιτοι ενός τμήματος του ΑΕΙ μπορούν να γραφτούν σε νέο τμήμα του ΑΕΙ και να πάρουν νέα αναβολή.

Ακόμα, είναι πολύ σημαντικό το ότι η αναβολή δίδεται ανεξάρτητα από τα έτη σπουδών των σπουδαστών, μέχρι τα συγκεκριμένα όρια ηλικίας και διακόπτεται κατόπιν αιτήσεως των σπουδαστών, ανεξάρτητα από το πότε τελείωσαν τις σπουδές τους.

Στο άρθρο 6 του νόμου περί Στρατολογίας των Ελλήνων, αναφέρεται ότι:

1. Αναβάλλεται η κατάταξη στις ένοπλες δυνάμεις των στρατεύσιμων οι οποίοι κατά την ημερομηνία κατάταξης της κλάσης ή κατηγορίας τους: (α) Είναι εγγεγραμμένοι για φοίτηση σε ανώτερη ή ανώτατη σχολή του εσωτερικού, (β) Είναι εγγεγραμμένοι για φοίτηση σε ανώτερη ή ανώτατη σχολή του εξωτερικού που είναι κρατική και αναγνωρισμένη από τις αρμόδιες υπηρεσίες του οικείου κράτους και χρησιμοποιεί κατά τη διδασκαλία διεθνώς αναγνωρισμένης γλώσσας. (γ) Είναι μαθητές λυκείου και δεν έχουν αποφοιτήσει από άλλο λύκειο. (δ) Είναι σπουδαστές Ινστιτούτου Επαγγελματικής Κατάρτισης ή Δημόσιας ή αναγνωρισμένης σχολής της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης του εσωτερικού ή του εξωτερικού και δεν έχουν αποφοιτήσει από ισότιμη σχολή ή αντίστοιχο ινστιτούτο. (ε) Είναι κάτοχοι διδακτορικού διπλώματος και διαπρέπουν σε επιστημονικές εργασίες ή έρευνες στο εξωτερικό.

Αναβολή για λόγους υγείας

Ένας ακόμα σημαντικός λόγος για τον οποίο πολλοί παίρνουν αναβολή της στράτευσης τους είναι η υγεία. Η αναβολή αυτή δεν μπορεί να υπερβαίνει τα δύο χρόνια συνολικά. Μετά την πάροδο αυτών των ετών ο στρατεύσιμος είτε υποχρεούται να καταταγεί στον στρατό είτε απαλλάσσεται οριστικά από τις στρατιωτικές του υποχρεώσεις.

Όσοι δεν μπορούν να καταταγούν στον στρατό κατά την ημερομηνία πρόσκλησής τους και δεν νοσηλεύονται σε κάποιο νοσηλευτικό ίδρυμα μπορούν με αίτηση τους να ζητήσουν εξέταση από ιατρό του φρουραρχείου στο οποίο ανήκουν, ή αν δεν μπορούν να μεταβούν σε αυτό, μπορεί να τους εξετάσει ο ιατρός μεταβαίνοντας στο σπίτι του ασθενή. Η αίτηση πρέπει να κατατεθεί το αργότερο, πέντε μέρες πριν την κατάταξη του στρατευσίμου, έτσι ώστε να μπορέσει να εκδοθεί γνωμοδότηση για την κατάσταση υγείας του ασθενούς.

Αναβολή λόγω του ότι ο στρατεύσιμος έχει αδελφό ο οποίος υπηρετεί τη θητεία του.

Το άρθρο 6, παράγραφος 11, του νόμου περί στρατολογίας αναφέρει ότι αναβάλλεται η κατάταξη στις Ε.Δ. των στρατεύσιμων οι οποίοι, κατά την ημερομηνία που υποχρεούνται να καταταγούν σε αυτές, πληρούν μια από τις παρακάτω προϋποθέσεις: (α) Έχουν αδελφό που υπηρετεί στις Ε.Δ. για εκπλήρωση στρατεύσιμης στρατιωτικής υποχρέωσης και δεν είναι λιποτάκτης. (β) Έχουν μεγαλύτερο αδελφό που υποχρεούται να καταταγεί ταυτόχρονα στις Ε.Δ. για εκπλήρωση στρατεύσιμης στρατιωτικής υποχρέωσης και δεν είναι ανυπότακτος.

Η διάρκεια της αναβολής, σύμφωνα με το άρθρο 6, παράγραφος 12, του νόμου περί στρατολογίας των Ελλήνων, είναι ίση με τη διάρκεια της απομένουσας στρατεύσιμης

στρατιωτικής υποχρέωσης του αδερφού που παρέχει το δικαίωμα χορήγησης της. Η αναβολή αυτή διακόπτεται με αίτηση του δικαιούχου, είτε αν ο αδερφός που παρέχει το δικαίωμα, καταστεί λιποτάκτης ή παύσει, για οποιοδήποτε λόγο, να υπηρετεί στρατεύσιμης στρατιωτικής υποχρέωσης, είτε αν ο ταυτόχρονα υποχρεούμενος για κατάταξη αδερφός, δεν καταταγεί για οποιονδήποτε λόγο στις Ε.Δ.

Αναβολή λόγω μόνιμης κατοικίας στο εξωτερικό

Στο σχετικό άρθρο του νόμου περί στρατολογίας για την αναβολή κατάταξης μονίμων κατοίκων του εξωτερικού αναφέρεται ότι έχουν το δικαίωμα της αναβολής, όσοι κατά την ημερομηνία κατάταξης, έχουν την ιδιότητα του μόνιμου κάτοικου εξωτερικού, εφόσον πληρούν τις εξής προϋποθέσεις: (α) Γεννήθηκαν ή εγκαταστάθηκαν και άρχισαν να διαμένουν μόνιμα στο εξωτερικό πριν από την 1^η Ιανουαρίου του έτους που άρχισαν να διανύουν το ενδέκατο έτος της ηλικίας τους και οι γονείς τους κατοικούσαν στο εξωτερικό κατά τη γέννηση ή την εγκατάστασή τους. (β) Διαμένουν μόνιμα στο εξωτερικό από την γέννηση ή εγκατάσταση τους μέχρι την ενηλικίωση τους και κατοικούν στο εξωτερικό από την ενηλικίωση τους μέχρι την ημερομηνία έναρξης της αναβολής τους.

Επιπλέον η κατοικία των γονέων, κατά τον χρόνο γέννησης ή εγκατάστασης του τέκνου στο εξωτερικό, εξετάζεται σύμφωνα με τις διατάξεις του Αστικού Κώδικα.

Αναβολή λόγω του ότι υπηρετούν σε Ένοπλες Δυνάμεις άλλου κράτους.

Στο άρθρο 6, παράγραφος 16, αναφέρεται ότι αναβάλλεται η κατάταξη στις Ε.Δ. όσων στρατεύσιμων έχουν εκτός της Ελληνικής και την υπηκοότητα άλλου κράτους και υπηρετούν στις τακτικές Ε.Δ. του κράτους αυτού. Η αναβολή αυτή χορηγείται εφόσον οι σχετικοί λόγοι υπάρχουν κατά την ημερομηνία που ο ενδιαφερόμενος υποχρεούται να καταταγεί στις Ελληνικές Ένοπλες Δυνάμεις.

Άλλες περιπτώσεις αναβολής είναι:

Αναβολή κατάταξης πολιτογραφηθέντων.

Αναβολή κατάταξης προερχόμενων από χώρα του τέως ανατολικού συνασπισμού ή την Τουρκία.

Αναβολή κατάταξης νοσηλευόμενων, κρατουμένων και εκτοπισμένων.

(Πηγή: www.thiteia.gr/anvoles.htm)

146. ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΩΣ ΟΠΛΙΤΩΝ ΠΟΥ ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΥΝ**ΣΤΟ ΘΕΣΜΟ ΨΥΧΟΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΜΕΡΙΜΝΑΣ****ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ 1ης ΕΒΔΟΜΑΔΟΣ**

ΔΕΥΤΕΡΑ 08.00 -08.45 09.00 – 10.30 11.00-13.00	ΘΕΣΜΟΣ ΨΥΧΟΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΜΕΡΙΜΝΑΣ (ΕΙΣΑΓΩΓΗ) ΕΠΙΣΚΕΨΗ ΑΣΘΕΝΩΝ ΨΥΧΙΑΤΡΙΚΗΣ ΚΛΙΝΙΚΗΣ ΕΞΩΤΕΡΙΚΑ ΙΑΤΡΕΙΑ ΨΥΧΙΑΤΡΙΚΗΣ ΙΑΤΡΙΚΗΣ
ΤΡΙΤΗ 08.00 -08.45 09.00 -10.30 11.00-13.00	ΘΕΣΜΟΣ ΨΥΧΟΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΜΕΡΙΜΝΑΣ (ΠΑΓΙΑ ΔΙΑΤΑΓΗ) <i>ΕΠΙΣΚΕΨΗ ΑΣΘΕΝΩΝ ΨΥΧΙΑΤΡΙΚΗΣ ΚΛΙΝΙΚΗΣ</i> ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΚΛΙΝΙΚΗΣ
ΤΕΤΑΡΤΗ 08.00 -08.45 09.00 – 10.30 11.00-13.00	ΘΕΣΜΟΣ ΨΥΧΟΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΜΕΡΙΜΝΑΣ (ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΟΔΕΙΩΝ) ΕΠΙΣΚΕΨΗ ΑΣΘΕΝΩΝ ΨΥΧΙΑΤΡΙΚΗΣ ΚΛΙΝΙΚΗΣ ΕΞΩΤΕΡΙΚΑ ΙΑΤΡΕΙΑ ΨΥΧΙΑΤΡΙΚΗΣ ΙΑΤΡΙΚΗΣ
ΠΕΜΠΤΗ 08.00 -08.45 09.00 -10.30 11.00-13.00	ΘΕΣΜΟΣ ΨΥΧΟΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΜΕΡΙΜΝΑΣ (ΧΩΡΟΣ ΚΑΙ ΤΡΟΠΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ) ΕΠΙΣΚΕΨΗ ΑΣΘΕΝΩΝ ΨΥΧΙΑΤΡΙΚΗΣ ΚΛΙΝΙΚΗΣ ΕΞΩΤΕΡΙΚΑ ΙΑΤΡΕΙΑ ΨΥΧΙΑΤΡΙΚΗΣ ΙΑΤΡΙΚΗΣ
ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 08.00 -08.45 09.00 – 10.30 11.00-13.00	ΘΕΣΜΟΣ ΨΥΧΟΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΜΕΡΙΜΝΑΣ (ΣΥΝΤΑΞΗ ΑΝΑΦΟΡΩΝ) ΕΠΙΣΚΕΨΗ ΑΣΘΕΝΩΝ ΨΥΧΙΑΤΡΙΚΗΣ ΚΛΙΝΙΚΗΣ ΕΞΩΤΕΡΙΚΑ ΙΑΤΡΕΙΑ ΨΥΧΙΑΤΡΙΚΗΣ ΙΑΤΡΙΚΗΣ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ 2^{ης} ΕΒΔΟΜΑΔΟΣ

ΔΕΥΤΕΡΑ 08.00 -08.45 09.00 – 10.30 11.00-13.00	ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΙΣ ΕΠΙΣΚΕΨΗ ΑΣΘΕΝΩΝ ΨΥΧΙΑΤΡΙΚΗΣ ΚΛΙΝΙΚΗΣ ΕΞΩΤΕΡΙΚΑ ΙΑΤΡΕΙΑ ΨΥΧΙΑΤΡΙΚΗΣ ΙΑΤΡΙΚΗΣ
ΤΡΙΤΗ 08.00 -08.45 09.00 -1 0.30 11.00-13.00	ΔΥΣΠΡΟΣΑΡΜΟΣΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΑΓΧΩΔΕΙΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ ΕΠΙΣΚΕΨΗ ΑΣΘΕΝΩΝ ΨΥΧΙΑΤΡΙΚΗΣ ΚΛΙΝΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΚΛΙΝΙΚΗΣ
ΤΕΤΑΡΤΗ 08.00 -08.45 09.00 – 10.30 11.00-13.00	ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΡΑΧΕΣ ΕΠΙΣΚΕΨΗ ΑΣΘΕΝΩΝ ΨΥΧΙΑΤΡΙΚΗΣ ΚΛΙΝΙΚΗΣ ΕΞΩΤΕΡΙΚΑ ΙΑΤΡΕΙΑ ΨΥΧΙΑΤΡΙΚΗΣ ΙΑΤΡΙΚΗΣ
ΠΕΜΠΤΗ 08.00 -08.45 09.00 -10.30 11.00-13.00	ΨΥΧΩΣΕΙΣ ΕΠΙΣΚΕΨΗ ΑΣΘΕΝΩΝ ΨΥΧΙΑΤΡΙΚΗΣ ΚΛΙΝΙΚΗΣ ΕΞΩΤΕΡΙΚΑ ΙΑΤΡΕΙΑ ΨΥΧΙΑΤΡΙΚΗΣ ΙΑΤΡΙΚΗΣ
ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ	

08.00 -08.45	ΑΥΤΟΚΤΟΝΙΑ
09.00 – 10.30	ΕΠΙΣΚΕΨΗ ΑΣΘΕΝΩΝ ΨΥΧΙΑΤΡΙΚΗΣ ΚΛΙΝΙΚΗΣ
11.00-13.00	ΕΞΩΤΕΡΙΚΑ ΙΑΤΡΕΙΑ ΨΥΧΙΑΤΡΙΚΗΣ ΙΑΤΡΙΚΗΣ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ 3ης ΕΒΔΟΜΑΔΟΣ

ΔΕΥΤΕΡΑ 08.00 -08.45 09.00 – 10.30 11.00-13.00	ΘΕΣΜΟΣ ΨΥΧΟΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΜΕΡΙΜΝΑΣ (ΣΤΑ ΚΕΝ) ΕΠΙΣΚΕΨΗ ΑΣΘΕΝΩΝ ΨΥΧΙΑΤΡΙΚΗΣ ΚΛΙΝΙΚΗΣ ΕΞΩΤΕΡΙΚΑ ΙΑΤΡΕΙΑ ΨΥΧΙΑΤΡΙΚΗΣ ΙΑΤΡΙΚΗΣ
ΤΡΙΤΗ 08.00 -08.45 09.00 -1 0.30 11.00-13.00	ΘΕΣΜΟΣ ΨΥΧΟΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΜΕΡΙΜΝΑΣ (ΣΤΟΥΣ ΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟΥΣ) ΕΠΙΣΚΕΨΗ ΑΣΘΕΝΩΝ ΨΥΧΙΑΤΡΙΚΗΣ ΚΛΙΝΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΚΛΙΝΙΚΗΣ
ΤΕΤΑΡΤΗ 08.00 -08.45 09.00 – 10.30 11.00-13.00	ΜΜΡΙ: ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ ΕΠΙΣΚΕΨΗ ΑΣΘΕΝΩΝ ΨΥΧΙΑΤΡΙΚΗΣ ΚΛΙΝΙΚΗΣ ΕΞΩΤΕΡΙΚΑ ΙΑΤΡΕΙΑ ΨΥΧΙΑΤΡΙΚΗΣ ΙΑΤΡΙΚΗΣ
ΠΕΜΠΤΗ 08.00 -08.45 09.00 -10.30 11.00-13.00	ΜΜΡΙ: ΚΛΙΝΙΚΕΣ ΚΛΙΜΑΚΕΣ ΕΠΙΣΚΕΨΗ ΑΣΘΕΝΩΝ ΨΥΧΙΑΤΡΙΚΗΣ ΚΛΙΝΙΚΗΣ ΕΞΩΤΕΡΙΚΑ ΙΑΤΡΕΙΑ ΨΥΧΙΑΤΡΙΚΗΣ ΙΑΤΡΙΚΗΣ
ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 08.00 -08.45 09.00 – 10.30 11.00-13.00	ΜΜΡΙ: ΤΑ ΠΡΟΦΙΛ ΤΩΝ ΚΩΔΙΚΩΝ ΕΠΙΣΚΕΨΗ ΑΣΘΕΝΩΝ ΨΥΧΙΑΤΡΙΚΗΣ ΚΛΙΝΙΚΗΣ ΕΞΩΤΕΡΙΚΑ ΙΑΤΡΕΙΑ ΨΥΧΙΑΤΡΙΚΗΣ ΙΑΤΡΙΚΗΣ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ 4ης ΕΒΔΟΜΑΔΟΣ

ΔΕΥΤΕΡΑ 08.00 -08.45 09.00 – 10.30 11.00-13.00	ΕΠΕΙΓΟΝΤΑ ΨΥΧΙΑΤΡΙΚΑ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΑ ΕΠΙΣΚΕΨΗ ΑΣΘΕΝΩΝ ΨΥΧΙΑΤΡΙΚΗΣ ΚΛΙΝΙΚΗΣ ΕΞΩΤΕΡΙΚΑ ΙΑΤΡΕΙΑ ΨΥΧΙΑΤΡΙΚΗΣ ΙΑΤΡΙΚΗΣ
ΤΡΙΤΗ 08.00 -08.45 09.00 -1 0.30 11.00-13.00	ΧΡΗΣΗ ΤΟΞΙΚΩΝ ΟΥΣΙΩΝ ΕΠΙΣΚΕΨΗ ΑΣΘΕΝΩΝ ΨΥΧΙΑΤΡΙΚΗΣ ΚΛΙΝΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΚΛΙΝΙΚΗΣ
ΤΕΤΑΡΤΗ 08.00 -08.45 09.00 – 10.30 11.00-13.00	ΑΛΛΕΣ ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΕΣ ΔΟΚΙΜΑΣΙΕΣ ΕΠΙΣΚΕΨΗ ΑΣΘΕΝΩΝ ΨΥΧΙΑΤΡΙΚΗΣ ΚΛΙΝΙΚΗΣ ΕΞΩΤΕΡΙΚΑ ΙΑΤΡΕΙΑ ΨΥΧΙΑΤΡΙΚΗΣ ΙΑΤΡΙΚΗΣ
ΠΕΜΠΤΗ 08.00 -08.45 09.00 -10.30 11.00-13.00	ΑΛΛΕΣ ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΕΣ ΔΟΚΙΜΑΣΙΕΣ ΕΠΙΣΚΕΨΗ ΑΣΘΕΝΩΝ ΨΥΧΙΑΤΡΙΚΗΣ ΚΛΙΝΙΚΗΣ ΕΞΩΤΕΡΙΚΑ ΙΑΤΡΕΙΑ ΨΥΧΙΑΤΡΙΚΗΣ ΙΑΤΡΙΚΗΣ
ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 08.00 -08.45 09.00 – 10.30 11.00-13.00	ΔΥΣΠΡΟΣΑΡΜΟΣΤΙΑ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΕΠΙΣΚΕΨΗ ΑΣΘΕΝΩΝ ΨΥΧΙΑΤΡΙΚΗΣ ΚΛΙΝΙΚΗΣ ΕΞΩΤΕΡΙΚΑ ΙΑΤΡΕΙΑ ΨΥΧΙΑΤΡΙΚΗΣ ΙΑΤΡΙΚΗΣ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ 5ης ΕΒΔΟΜΑΔΟΣ

ΔΕΥΤΕΡΑ 08.00 -08.45 09.00 – 10.30 11.00-13.00	ΕΠΕΙΓΟΝΤΑ ΨΥΧΙΑΤΡΙΚΑ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΑ ΕΠΙΣΚΕΨΗ ΑΣΘΕΝΩΝ ΨΥΧΙΑΤΡΙΚΗΣ ΚΛΙΝΙΚΗΣ ΕΞΩΤΕΡΙΚΑ ΙΑΤΡΕΙΑ ΨΥΧΙΑΤΡΙΚΗΣ ΙΑΤΡΙΚΗΣ
ΤΡΙΤΗ 08.00 -08.45 09.00 -1 0.30 11.00-13.00	ΧΡΗΣΗ ΤΟΞΙΚΩΝ ΟΥΣΙΩΝ ΕΠΙΣΚΕΨΗ ΑΣΘΕΝΩΝ ΨΥΧΙΑΤΡΙΚΗΣ ΚΛΙΝΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΚΛΙΝΙΚΗΣ
ΤΕΤΑΡΤΗ 08.00 -08.45 09.00 – 10.30 11.00-13.00	MMPI: ΚΛΙΜΑΚΕΣ ΕΓΚΥΡΟΤΗΤΑΣ ΕΠΙΣΚΕΨΗ ΑΣΘΕΝΩΝ ΨΥΧΙΑΤΡΙΚΗΣ ΚΛΙΝΙΚΗΣ ΕΞΩΤΕΡΙΚΑ ΙΑΤΡΕΙΑ ΨΥΧΙΑΤΡΙΚΗΣ ΙΑΤΡΙΚΗΣ
ΠΕΜΠΤΗ 08.00 -08.45 09.00 -10.30 11.00-13.00	MMPI: ΚΛΙΝΙΚΕΣ ΚΛΙΜΑΚΕΣ ΕΠΙΣΚΕΨΗ ΑΣΘΕΝΩΝ ΨΥΧΙΑΤΡΙΚΗΣ ΚΛΙΝΙΚΗΣ ΕΞΩΤΕΡΙΚΑ ΙΑΤΡΕΙΑ ΨΥΧΙΑΤΡΙΚΗΣ ΙΑΤΡΙΚΗΣ
ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 08.00 -08.45 09.00 – 10.30 11.00-13.00	ΘΕΣΜΟΣ ΨΥΧΟΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΜΕΡΙΜΝΑΣ (ΓΕΝΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ) ΕΠΙΣΚΕΨΗ ΑΣΘΕΝΩΝ ΨΥΧΙΑΤΡΙΚΗΣ ΚΛΙΝΙΚΗΣ ΕΞΩΤΕΡΙΚΑ ΙΑΤΡΕΙΑ ΨΥΧΙΑΤΡΙΚΗΣ ΙΑΤΡΙΚΗΣ

(Πηγή :Πάγια διαταγή υπ' αριθμ. 4-46/2003. Θεσμός ψυχοκοινωνικής μέριμνας. Γενικό Επιτελείο Στρέτου/ Διεύθυνση Υγειονομικού /5º/1)

152 : ΕΙΔΙΚΟ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ ΑΝΙΧΝΕΥΣΗΣ ΤΗΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΤΗΤΑΣ **ΤΩΝ ΟΠΛΙΤΩΝ**

Συστάσεις της εξεταστικής ομάδας και σκοπός της συνέντευξης. Διευκρίνηση ότι υπάρχει συνεργασία με τη Διοίκηση της Μονάδος και το Στρατιωτικό Νοσοκομείο της περιοχής για την αντιμετώπιση τυχόν σοβαρών προβλημάτων.

1. Στοιχεία εξεταζόμενου: όνομα, επώνυμο, ηλικία, καταγωγή, διαμονή, χρόνος υπηρεσίας στο Στρατό.

2. Πείτε μας για την έως τώρα πορεία σας στο Στρατό από την κατάταξη μέχρι σήμερα.

A. Πώς αισθανόσασταν τους μήνες πριν την κατάταξη, είχατε πληροφορηθεί από άλλους για τη Στρατιωτική θητεία και τι φανταζόσασταν για αυτήν;

B. Αντιμετωπίσατε προβλήματα προσαρμογής στο κέντρο κατάταξης και στην τωρινή Μονάδα, ή προβλήματα στις σχέσεις σας με τους άλλους στρατιώτες Υπαξιωματικούς ή Αξιωματικούς και πώς τα αντιμετώπισατε;

Γ. Τι είναι αυτό που έχετε στερηθεί περισσότερο κατά τη διάρκεια της θητείας σας;

3. Πείτε μας για την οικογενειακή σας κατάσταση (μέλη, σχέσεις των μελών μεταξύ τους, περιγραφή της προσωπικότητας τους, εργασία, προβλήματα υγείας, οικονομικά ή άλλα).

4. Πείτε μας για τα σχολικά σας χρόνια: Δημοτικό – Γυμνάσιο – Λύκειο (απόδοση, ενδιαφέροντα, σχέσεις με συμμαθητές και καθηγητές, ιδιαίτερες επιδόσεις ή αποτυχίες, εξωσχολικές σπουδές).

5. Αντιμετωπίσατε προβλήματα υγείας που σας ταλαιπώρησαν (σοβαρές ασθένειες, νοσηλείες, εγχειρήσεις, ατυχήματα);

6. Πείτε μας για σημαντικές σχέσεις που είχατε ή έχετε στη ζωή σας (φιλίες, ερωτικές σχέσεις ή άλλες).

A Τι είναι αυτό που τους κάνει να είναι σημαντικοί για σας, αυτοί που αναφέρατε;

B. Έχετε ή είχατε σεξουαλικές σχέσεις; Θέλετε να μας πείτε γι' αυτές;

7. Αν έχετε εργασθεί στο παρελθόν πείτε μας για τα παρακάτω: είδος εργασίας, σταθερότητα, απόδοση, σχέσεις με συναδέλφους, προϊστάμενους, συνεργασία, αντιπαλότητα, ικανοποιήσεις από την εργασία, προβλήματα που αντιμετώπισατε.

8. Τι δραστηριότητες είχατε κατά τον ελεύθερο χρόνο σας (σπορ, ενδιαφέροντα κλπ.)

9. Πείτε μας για τις αξίες που πιστεύετε στην ζωή;

10. Ποια σχέδια, όνειρα, φιλοδοξίες έχετε για το μέλλον σας (προσωπικές σχέσεις, εργασία, κοινωνικότητα κλπ);

11. Νιώσατε ποτέ την ανάγκη ή την επιθυμία να κάνετε χρήση μεγάλων ποσοτήτων αλκοολούχων ποτών ή άλλων ουσιών (αγχολυτικά, υπνωτικά, χασίς, ναρκωτικά); Αν ναι πόσες φορές; Νιώθετε και κατά τη διάρκεια της θητείας μερικές φορές την ίδια ανάγκη;

12. Υπάρχει κάτι που να σας φοβίζει ή να σας ανησυχεί ιδιαίτερα για τον εαυτό σας, τη ζωή σας ή για τους άλλους;

13. Ήταν κάποια εποχή της ζωής σας που αισθανθήκατε μεγάλη απογοήτευση, είχατε τάσεις να απομονωθείτε από τους άλλους και χάσατε κάθε ενδιαφέρον για τη ζωή;

14. Είχατε σκεφτεί τότε να κάνετε κακό στον εαυτό σας ή σε άλλους; Είναι στιγμές που νιώθετε και στο Στρατό έτσι;

15. Ήσασταν ποτέ μάρτυρες ή βιώσατε κάποια περίεργη εμπειρία στη ζωή σας που σας παραξένεψε ή σας αναστάτωσε;

16. Θυμάστε να έχετε χάσει ποτέ τον έλεγχο του εαυτού σας ή να φοβάστε ότι θα τον χάσετε;

17. Πώς νιώθετε όταν μια επιθυμία ή ανάγκη σας αναβάλλεται ή ματαιώνεται π.χ άδεια ή μετάθεση κλπ; Πώς το αντιμετωπίζετε;

18. Είστε χαρακτήρας που εκφράζει εύκολα τα συναισθήματα του ή όχι (χαρά, λύπη, απογοήτευση, θυμός); Αν όχι τι νομίζετε σας εμποδίζει;

19. Θεωρείτε ότι μπορείτε να εμπιστευέστε τους άλλους ή είστε επιφυλακτικός και καχύποπτος για τα κίνητρα και τους λόγους που σας πλησιάζουν;

20. Πείτε μας κάτι δικό σας για το οποίο αισθάνεστε περήφανος ή κάτι που οι άλλοι εκτιμούν και τους αρέσει σε σας.

21. Σε ποιους τομείς νομίζετε ότι θα μπορούσατε να διακριθείτε και που θεωρείτε ότι ο χαρακτήρας σας έχει ελλείψεις ή αδυναμίες;

22. Εκτός από τις δυσκολίες που τυχόν αντιμετωπίσατε στο Στρατό με την αλλαγή του τρόπου και των συνθηκών της ζωής σας, σε τι νομίζετε. Ότι μπορεί να σας βοηθήσει η στρατιωτική θητεία, τόσο στο χαρακτήρα σας όσο και στη μελλοντική ζωή σας;

(Πηγή :Πάγια διαταγή υπ' αριθμ. 4-46/2003. Θεσμός ψυχοκοινωνικής μέριμνας. Γενικό Επιτελείο Στρέτου/ Διεύθυνση Υγειονομικού /5^ο/1)

154: ΥΠΟΔΕΙΓΜΑ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟΥ ΑΝΙΧΝΕΥΣΗΣ ΨΥΧΟΠΑΘΟΛΟΓΙΑΣ

ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ:

ΗΛΙΚΙΑ:

ΑΠΟΦΟΙΤΟΣ:

ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ:

ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ:

A/A	ΠΟΣΟ ΕΝΟΧΛΗΘΗΚΑΤΕ ΑΠΟ	ΚΑΘΟΛΟΥ	ΛΙΓΟ	ΜΕΤΡΙΑ	ΑΡΚΕΤΑ	ΠΟΛΥ
(α)	(β)	(γ)	(δ)	(ε)	(στ)	(ζ)
1.	Πονοκεφάλους	0	1	2	3	4
2.	Νευρικότητα ή εσωτερική τρεμούλα	0	1	2	3	4
3.	Επαναλαμβανόμενες δυσάρεστες σκέψεις που δεν φεύγουν από το μυαλό σας	0	1	2	3	4
4.	Λιποθυμία ή ζαλάδα	0	1	2	3	4
5.	Απώλεια σεξουαλικού ενδιαφέροντος ή ευχαρίστησης	0	1	2	3	4
6.	Διάθεση να κατακρίνετε τους άλλους	0	1	2	3	4
7.	Την ιδέα ότι κάποιος ελέγχει τη σκέψη σας	0	1	2	3	4
8.	Αίσθηση ότι οι άλλοι φταίνε για τα προβλήματά σας	0	1	2	3	4
9.	Δυσκολία να θυμάστε διάφορα πράγματα	0	1	2	3	4
10.	Ανησυχία ότι είστε απεριποίητος, ατημέλητος ή απερίσκεπτος	0	1	2	3	4
11.	Αισθάνεστε ότι νευριάζεται ή ερεθίζεστε εύκολα	0	1	2	3	4
12.	Πόνοι στην κοιλιά ή στο θώρακα	0	1	2	3	4
13.	Αισθάνεστε φόβο όταν βρίσκεσθε σε ανοικτούς χώρους ή στους δρόμους	0	1	2	3	4
14.	Αισθάνεστε υποτονικός, αδρανής,	0	1	2	3	4

	αποδυναμωμένος					
15.	Σκέψεις αυτοκτονίας	0	1	2	3	4
16.	Ακούτε φωνές που οι άλλοι δεν ακούν	0	1	2	3	4
17.	Τρέμετε	0	1	2	3	4
18.	Αισθάνεστε ότι δεν μπορείτε να εμπιστευτείτε τους περισσότερους ανθρώπους	0	1	2	3	4
19.	Ανορεξία	0	1	2	3	4
(α)	(β)	(γ)	(δ)	(ε)	(στ)	(ζ)
20.	Κλαίτε εύκολα	0	1	2	3	4
21.	Αισθάνεστε ντροπαλός ή όχι άνετα με το άλλο φύλο	0	1	2	3	4
22.	Αίσθημα ότι έχετε μπλεχτεί ή παγιδευτεί	0	1	2	3	4
23.	Ξαφνικά φοβάστε χωρίς κανένα λόγο	0	1	2	3	4
24.	Εκρήξεις οργής που δεν μπορείτε να ελέγξετε	0	1	2	3	4
25.	Φοβάστε να βγείτε μόνος από το σπίτι	0	1	2	3	4
26.	Κατηγορείτε τον εαυτό σας για διάφορα πράγματα	0	1	2	3	4
27.	Πόνους στη μέση	0	1	2	3	4
28.	Αισθάνεστε ότι εμποδίζετε να κάνετε αυτό που θέλετε	0	1	2	3	4
29.	Αισθάνεστε μοναξιά	0	1	2	3	4
30.	Αισθάνεστε κακοκεφιά	0	1	2	3	4
31.	Ανησυχείτε υπερβολικά για διάφορες καταστάσεις	0	1	2	3	4
32.	Δεν βρίσκετε ενδιαφέρον σε τίποτα	0	1	2	3	4
33.	Νιώθετε φοβισμένος	0	1	2	3	4
34.	Τα αισθήματά σας εύκολα πληγώνονται	0	1	2	3	4
35.	Οι άλλοι γνωρίζουν τις προσωπικές σας σκέψεις	0	1	2	3	4
36.	Αισθάνεστε ότι οι άλλοι δεν σας καταλαβαίνουν ή δεν σας συμπονούν	0	1	2	3	4
37.	Αισθάνεστε ότι οι άλλοι είναι εχθρικοί ή σας αντιπαθούν	0	1	2	3	4
38.	Πρέπει να ενεργείτε πολύ αργά ώστε να είστε σίγουρος ότι δεν έχετε κάνει λάθος	0	1	2	3	4
39.	Αίσθημα καρδιακών παλμών ή ταχυκαρδία	0	1	2	3	4
40.	Ναυτία ή σωματικές διαταραχές	0	1	2	3	4
41.	Αισθάνεστε κατώτερος από τους άλλους	0	1	2	3	4
42.	Πόνο στους μυς	0	1	2	3	4
43.	Αισθάνεστε ότι σας παρακολουθούν ή μιλούν για σας.	0	1	2	3	4
44.	Αϋπνίες	0	1	2	3	4
45.	Πρέπει να ελέγχετε ξανά και ξανά ότι κάνετε	0	1	2	3	4
46.	Δυσκολεύεστε να παίρνετε αποφάσεις	0	1	2	3	4
47.	Φοβάστε να ταξιδέψετε με	0	1	2	3	4
(α)	(β)	(γ)	(δ)	(ε)	(στ)	(ζ)
	λεωφορείο ή τρένο					
48.	Δύσπνοια	0	1	2	3	4
49.	Αισθάνεστε ζέστη ή κρύο	0	1	2	3	4
50.	Νιώθετε ότι πρέπει να αποφεύγετε	0	1	2	3	4

	μερικά πράγματα, μέρη ή ασχολίες γιατί σας φοβίζονται					
51.	Αδειάζει το μυαλό σας	0	1	2	3	4
52.	Αισθάνεστε μούδιασμα ή ελαφρύ πόνο σε τμήματα του σώματός σας	0	1	2	3	4
53.	Έχετε ένα κόμπο στο λαιμό	0	1	2	3	4
54.	Δεν έχετε ελπίδες για το μέλλον	0	1	2	3	4
55.	Δυσκολεύεστε να συγκεντρωθείτε	0	1	2	3	4
56.	Αισθάνεστε αδυναμία σε τμήματα του σώματός σας	0	1	2	3	4
57.	Αισθάνεστε τεντωμένα τα νεύρα σας ή γεμάτος αγωνία	0	1	2	3	4
58.	Νοιώθετε βάρος στα χέρια ή στα πόδια	0	1	2	3	4
59.	Έχετε σκέψεις θανάτου ή ότι πεθαίνετε	0	1	2	3	4
60.	Τρώτε παραπάνω από το κανονικό	0	1	2	3	4
61.	Δεν αισθάνεστε άνετα όταν σας κοιτάνε ή όταν μιλούν για σας	0	1	2	3	4
62.	Έχετε σκέψεις που δεν είναι δικές σας	0	1	2	3	4
63.	Έχετε παρορμήσεις να χτυπήσετε, να τραυματίσετε ή να βλάψετε κάποιον	0	1	2	3	4
64.	Ξυπνάτε πολύ νωρίς το πρωί	0	1	2	3	4
65.	Πρέπει να επαναλαμβάνετε τις ίδιες πράξεις π.χ να αγγίζετε κάτι ή να πλένετε	0	1	2	3	4
66.	Κοιμάστε ανήσυχα ή με διακοπές	0	1	2	3	4
67.	Σας έρχεται να σπάσετε πράγματα	0	1	2	3	4
68.	Έχετε ιδέες και απόψεις που οι άλλοι δεν συμμερίζονται	0	1	2	3	4
69.	Νοιώθετε πολύ συνεσταλμένος	0	1	2	3	4
70.	Δεν αισθάνεστε άνετα όταν βρίσκετε μέσα σε πλήθος π.χ στα καταστήματα ή στον κινηματογράφο	0	1	2	3	4
71.	Νοιώθετε ότι για το παραμικρό πράγμα πρέπει να κάνετε προσπάθεια	0	1	2	3	4
72.	Έχετε περιόδους με τρόμο ή πανικό	0	1	2	3	4
73.	Δεν αισθάνεστε άνετα να τρώτε ή να πίνετε δημόσια	0	1	2	3	4
(α)	(β)	(γ)	(δ)	(ε)	(στ)	(ζ)
74.	Τσακώνεστε συχνά	0	1	2	3	4
75.	Αισθάνεστε νευρική όταν μένετε μόνος	0	1	2	3	4
76.	Νοιώθετε ότι οι άλλοι δεν εκτιμούν όσο πρέπει αυτά που κάνετε	0	1	2	3	4
77.	Αισθάνεστε μοναξιά ακόμη και όταν βρίσκεστε με κόσμο	0	1	2	3	4
78.	Είστε τόσο ανήσυχος ώστε δεν μπορείτε να μείνετε σε μία θέση	0	1	2	3	4
79.	Αισθάνεστε ότι δεν αξίζετε	0	1	2	3	4
80.	Έχετε το προαισθημα ότι κάτι κακό θα συμβεί	0	1	2	3	4
81.	Φωνάζετε ή πετάτε πράγματα	0	1	2	3	4
82.	Φοβάστε ότι θα λιποθυμήσετε όταν είστε με πολύ κόσμο	0	1	2	3	4
83.	Αισθάνεστε ότι οι άλλοι θα σας εκμεταλλευτούν αν τους αφήσετε	0	1	2	3	4
84.	Έχετε σκέψεις για σεξουαλικά θέματα που	0	1	2	3	4

	σας απασχολούν πάρα πολύ					
85.	Νομίζετε ότι θα έπρεπε να τιμωρηθείτε για τις αμαρτίες σας	0	1	2	3	4
86.	Έχετε σκέψεις ή φαντασίες που σας τρομάζουν	0	1	2	3	4
87.	Νομίζετε ότι έχετε κάποιο σοβαρό ελάττωμα στο σώμα σας	0	1	2	3	4
88.	Δεν αισθάνεστε πολύ κοντά σε κάποιο άτομο	0	1	2	3	4
89.	Νοιώθετε ενοχές	0	1	2	3	4
90.	Νομίζετε ότι κάτι δεν λειτουργεί καλά στο μυαλό σας	0	1	2	3	4

(Πηγή :Πάγια διαταγή υπ' αριθμ. 4-46/2003. Θεσμός ψυχοκοινωνικής μέριμνας. Γενικό Επιτελείο Στρέτου/ Διεύθυνση Υγειονομικού /5^ο/1)

156: ΤΡΟΠΟΣ ΣΥΝΤΑΞΗΣ –ΥΠΟΒΟΛΗΣ ΔΙΜΗΝΙΑΙΩΝ ΑΝΑΦΟΡΩΝ ΣΤΟ

ΓΕΣ/ΔΥΓ/5^ο ΑΠΟ ΤΙΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΕΣ ΟΜΑΔΕΣ ΤΟΥ ΘΕΣΜΟΥ

Οι οπλίτες ειδικοί επιστήμονες των ΚΕΝ – ΕΚΕ να συντάσσουν τις διμηνιαίες αναφορές σύμφωνα με το υπόδειγμα και τις οδηγίες του παραρτήματος «Ε» και να τις υποβάλλουν στο ΓΕΣ/ΔΥΓ/5^ο, με κοινοποίηση στο ΓΕΣ/ΔΜΠ/2, το αργότερο μέχρι τη 10^η κάθε περιττού μήνα ώστε να προηγούνται των τοποθετήσεων των Ν/Σ οπλιτών στις Μονάδες εκστρατείας.

Οι επιστημονικές ομάδες των Σχηματισμών να συντάσσουν και να αποστέλλουν τις διμηνιαίες αναφορές στο ΓΕΣ/ΔΥΓ/5^ο, με κοινοποίηση στο ΓΕΣ/ΔΜΠ/2, το αργότερο μέχρι τη 10^η κάθε περιττού μήνα.

Επιπλέον οι υποβαλλόμενες διμηνιαίες αναφορές των ομάδων να περιλαμβάνουν:

α. Αναλυτικά στοιχεία συγκεκριμένων περιπτώσεων που παρουσιάζουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον (είδος προβλήματος, εξέλιξη, αντιμετώπιση), ώστε να εξάγονται ορθά συμπεράσματα.

Β. Ανεπτυγμένες επαρκώς τις ενότητες των συμπερασμάτων, προτάσεων και γενικών διαπιστώσεων των ομάδων.

Οι υπόψη αναφορές να αποστέλλονται ενυπόγραφες από τον υπεύθυνο Αξ/κό των επιστημονικών ομάδων που τις συντάσσουν.

(Πηγή :Πάγια διαταγή υπ' αριθμ. 4-46/2003. Θεσμός ψυχοκοινωνικής μέριμνας. Γενικό Επιτελείο Στρέτου/ Διεύθυνση Υγειονομικού /5^ο/1)

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ – ΠΗΓΕΣ:

- Κωσταράς, Γρ., 1989, «Στρατιωτική Ψυχολογία», Αθήνα, εκδ. Γραφικές Τέχνες.
- Dr Μουντούσης Π. Μιχαήλ, Φθινόπωρο 2000, «*Η στρατιωτική υπεράσπιση του Δικαίου διαιώνίζει θανάσιμους ανταγωνισμούς και μακροπρόθεσμα βλάπτει κάθε εθνικό πολιτισμό: Αντιρρήσεις συνείδησης στην βίαη άμυνα.*».
- Πετρουλάκης Ν., 1993, «Ψυχολογία της προσαρμογής», Αθήνα, εκδ.: Ελληνικά Γράμματα
- Σταθόπουλος, Π., 1999, «*Κοινωνική Πρόνοια. Μια γενική Θεώρηση*», Αθήνα, εκδ. Έλλην
- Στεφανής- Σολδάτος- Μαυρέας, 1997, «Ταξινόμηση ICD -10 ψυχικών διαταραχών και διαταραχών συμπεριφοράς» Αθήνα, εκδ: Βήτα
- Ταρπάγκος Α., 1999, «Σταθερότητα και μεταλλαγές στο καθεστώς και τη φυσιολογία του στρατού» ΘΕΣΕΙΣ, Αναλύσεις – κριτική , Ζητήματα πάλης των τάξεων.
- Φίλιας Β., 1977, «*Εισαγωγή στη μεθοδολογία και τις τεχνικές των κοινωνικών ερευνών*», Αθήνα, εκδ: Gutenberg
- Eco U., 1994, «*Πως γίνεται μια διπλωματική εργασία*», Αθήνα, εκδ : Νήσος
- Perrin L., 2001, «*Θεωρίες προσωπικότητας. Έρευνες εφαρμογές*», Αθήνα, εκδ. Τυπωθήτω.
- Pittman, F., 1995, «*Ο άνδρας σε κρίση*», Αθήνα, εκδ: Ελληνικά Γράμματα
- Grinker R & Spiegel J, Men under stress, Philadelphia 1945
- Strauss A.- Corbin J., 1990, Basics of qualitative research. Grounded theory procedures and Techniques, U.S.A., Pub : Sage

ΠΗΓΕΣ ΑΠΟ INTERNET:

- www.sciencedirect.com
- www.ncbi.nlm.nih.gov
- www.pathfinder.com
- www.weu.int
- www.amfitheatro.gr
- www.in.gr
- www.thiteia.org
- www.skopies.net

- www.portlarmy.gr
- www.wod.util.gr
- www.enet.org
- www.mod.mil.gr

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΠΗΓΕΣ ΑΠΟ ΦΥΛΛΑΔΙΑ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΣΤΡΑΤΟΥ

- Μνημόνιο Ψυχοκοινωνικής Μέριμνας
- Ο Θεσμός της Ψυχοκοινωνικής Μέριμνας
- Πρακτικά από την Γ΄ Ετήσια Ημερίδα (1998) με θέμα την «Ψυχοκοινωνική Μέριμνα του Προσωπικού του Στρατού Ξηράς»
- Πρακτικά από Δ΄ Ετήσια Ημερίδα (1999) με θέμα την «Ψυχοκοινωνική Μέριμνα του Προσωπικού του Στρατού Ξηράς»
- Πρακτικά από Ε΄ Ετήσια Ημερίδα (2000) με θέμα την «Ψυχοκοινωνική Μέριμνα του Προσωπικού του Στρατού Ξηράς»
- Πρακτικά από ΣΤ΄ Ετήσια Ημερίδα (2001) με θέμα την «Ψυχοκοινωνική Μέριμνα του Προσωπικού του Στρατού Ξηράς»
- Πρακτικά από Ζ΄ Ετήσια Ημερίδα (2002) με θέμα την «Ψυχοκοινωνική Μέριμνα του Προσωπικού του Στρατού Ξηράς»
- Πρακτικά από Η΄ Ετήσια Ημερίδα (2003) με θέμα την «Ψυχοκοινωνική Μέριμνα του Προσωπικού του Στρατού Ξηράς»
- Πρακτικά από Θ΄ Ετήσια Ημερίδα (2004) με θέμα την «Ψυχοκοινωνική Μέριμνα του Προσωπικού του Στρατού Ξηράς»
- Κείμενα ομιλιών από τον Λγο(ΥΙ) Λουκά Γεώργιο, (ψυχίατρο), (2001), με θέματα:
  - «Σημεία και μεταβολές της συμπεριφοράς σε άτομα με αρχόμενες ψυχικές διαταραχές»,
  - «Πρόληψη ψυχικών νόσων στο στρατό»,
  - «Στράτευση και άτομο»
  - «Χειρισμός στρατιωτικού προσωπικού»
  - «Αυτοκτονία»
- Γενικό επιτελείο εθνικής άμυνας διεύθυνση στρατολογικού, ενημερωτικό φυλλάδιο στρατεύσιμου.

- ☞ Αιτήσεις που συμπληρώνουν οι άνδρες πολίτες 17 και άνω προκειμένου να πάρουν αναβολή της στράτευσης τους, να διακόψουν την αναβολή και να απολυθούν.
- ☞ Αιτήσεις που συμπληρώνονται από τους στρατιωτικούς και οι ειδικές κατηγορίες (I1- I5).
- ☞ Φυλλάδια από στρατόπεδα τα οποία περιλαμβάνουν:
  - Πρώτη μέρα στο στρατό
  - Αναβολές
  - εφεδρεία
  - εκδόσεις διεύθυνσης ιστορίας στρατού
  - ικανότητα
  - λίγο πριν το στρατό
  - πειθαρχία
  - πληροφορίες για την πολεμική αεροπορία
  - πληροφορίες για το πολεμικό ναυτικό
  - πριν τη κατάταξη
  - πρόσκληση για στράτευση
  - στη μονάδα
  - στο κέντρο
  - τελευταίες μέρες στο στρατό
  - υποχρεωτική στράτευση
- ☞ Αναφορές από στρατόπεδα :
  - διμηνιαία αναφορά ψυχολόγων
  - αναλυτική διμηνιαία αναφορά επιστημόνων
  - αναφορά για οπλίτη
  - αναφορά κοινωνιολόγων
  - αναφορά κοινωνιολόγων- ψυχολόγων
  - συνέντευξη για ιστορικό νεοσυλλέκτου (καρτέλα ΑΦΙΧ¹⁹⁵)
  - οπλίτες με κοινωνικά προβλήματα.

---

¹⁹⁵ Άτομα Χρίζοντα Ιδιαίτερης Φροντίδας